МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ НАУК І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

освітній рівень – магістр

на тему: **«КРИЗА СТРАТЕГІЇ ХЕДЖУВАННЯ КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ НА ФОНІ РОСІЙСЬКОГО ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ»**

Виконала:
студентка 2 року навчання
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Крук Ірина Ярославівна

Керівник
Єфремов Дмитро Петрович
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП……...……..4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ХЕДЖУВАННЯ…….…….……....7

1.1. Поняття та витоки стратегії хеджування.……..…….....7

1.2. Стратегія хеджування країн Південно-Східної Азії: історичні витоки і застосування на інституційному та індивідуальному рівнях ……18

1.3. Методологія……...…….30

РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ХЕДЖУВАННЯ КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ НА ІНДИВІДУАЛЬНОМУ РІВНІ ……...……32

2.1. Індонезія: дотримання хиткого балансу між США та Китаєм ……....32

2.2.“Бамбукова дипломатія" В'єтнаму під натиском КНР …….47

2.3. Філіппіни: між хеджуванням і балансуванням ……....71

РОЗДІЛ 3. РОСІЙСЬКЕ ПОВНОМАСШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ ЯК ЧИННИК ТУРБУЛЕНТНОСТІ ДЛЯ КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ…….89

3.1. Інтенсифікація американсько-китайського протистояння на фоні війни в Україні……....89

3.2. Нелінійні реакції країн Південно-Східної Азії на російське повномасштабне вторгнення в Україну на прикладі Індонезії, В'єтнаму і Філіппін…….....98

ВИСНОВКИ…….....121

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ……...125

АНОТАЦІЯ……174

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

СМК	Середні та малі країни регіону
АСЕАН	Асоціація держав Південно-Східної Азії
ОДКБ	Організація договору про колективну безпеку
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
РФ	Російська Федерація
США	Сполучені Штати Америки
КНР	Китайська Народна Республіка
СРСР	Союз Радянських Соціалістичних Республік
RCEP	Всебічне регіональне економічне партнерство
IPEF	Індо-Тихоокеанська економічна програма процвітання
Quad	Чотиристоронній безпековий діалог

ВСТУП

Глобальне протистояння Сполучених Штатів Америки (США) та Китайської Народної Республіки (КНР) є серйозним чинником турбулентності на міжнародній арені. Наслідки конфронтації особливо відчутні в Індо-Тихоокеанському регіоні, який через своє вигідне розміщення поблизу основних морських транспортних шляхів та наявність там rising power - Китаю, що прагне перехопити глобальне лідерство в США, стає основним полем стратегічної битви Пекіна та Вашингтона. Кожна з конфронтуючих сторін намагається поширити свій вплив на якомога більшу кількість держав регіону, для того щоб засвідчити власне домінантне положення. Інтенсивне протистояння силових полюсів створює для країн Індо-Тихоокеанського регіону як ризики, так і можливості. Країни Південно-Східної Азії перебуваючи в нестабільному, анархічному середовищі намагаються водночас масимізувати переваги від співпраці з обома гегемонами та убезпечити себе від ризиків конфронтації за допомогою двоетапної політики - неприєднання до жодної зі сторін та активного залучення Китаю та США до діалогових форматів. Така поведінка властива стратегії хеджування. Проте, нейтральність країн Південно-Східної Азії не завжди є найкращою опцією. У разі відкритого конфлікту, держави, що хеджуються ризикують опинитись наодинці під тиском обох конфронтуючих сторін. Відповідно, **проблемою** цього дослідження є вразливість стратегії хеджування до екзистенційних викликів, спричинених російсько-українською повномасштабною війною.

Актуальність: попри те, що ріст Китаю та американсько-китайське протистояння є доволі поширеною темою досліджень, стратегії поведінки середніх та невеликих держав у відповідь на конфронтацію гегемонів залишається малопропрацьованою темою. Це стосується і стратегії хеджування, яка була введена в інструментарій безпекових студій відносно нещодавно - в 1990-тих роках. Наразі активними дослідниками хеджування є переважно азійські науковці - Ченг-Чві Куїк, Евелін Го, Юй Чжу Ван та інші, які перебувають поза контекстом війни в Україні. Тому це дослідження є новою спробою інтерпретувати вразливість

хеджування до викликів американсько-китайської конфронтації, що посилились внаслідок російської повномасштабної агресії.

Мета роботи: з'ясувати чи російське повномасштабне вторгнення в Україну вплинуло на появу кризових тенденцій стратегії хеджування країн Південно-Східної Азії.

Відповідно до мети роботи були поставлені наступні **завдання**:

- з'ясувати суть стратегії хеджування;
- виявити причини та недоліки використання стратегії хеджування середніми та невеликими країнами Південно-Східної Азії
- пояснити відмінність між стратегіями хеджування, балансування та підлаштовування;
- з'ясувати як стратегія хеджування застосовується на інституційному рівні на прикладі АСЕАН;
- з'ясувати як стратегія хеджування застосовується на індивідуальному рівні;
- виявити чи має індонезійська стратегія хеджування кризові тенденції;
- з'ясувати чи В'єтнам відхиляється від стратегії хеджування на користь Китаю;
- виявити чи впливає військовий альянс з США на стратегію хеджування Філіппін;
- з'ясувати як російська повномасштабна агресія вплинула на американсько-китайське протистояння в Індо-Тихоокеанському регіоні;
- з'ясувати реакції Індонезії, В'єтнаму та Філіппін на російсько-українську повномасштабну війну;
- вияснити чи вплинула російсько-українська повномасштабна війна на появу кризових тенденцій хеджування Індонезії, В'єтнаму і Філіппін.

Дослідницьке питання: чи впливає російське повномасштабне вторгнення на кризові процеси стратегій хеджування країн Південно-Східної Азії?

Об'єктом дослідження є зовнішньополітична стратегія хеджування країн Південно-Східної Азії.

Предметом дослідження є вразливість зовнішньополітичної стратегії хеджування в ситуаціях гострої конфронтації та сильного тиску.

Структурно робота складається з 3 розділів. Перший розділ присвячений теоретико-методологічним аспектам стратегії хеджування. В ньому дається визначення ключовим поняттям дослідження та пояснюються теоретичні аспекти елементів стратегії хеджування, розглядаються їх застосування на інституційному рівні країн АСЕАН. Другий розділ розкриває індивідуальні особливості стратегій хеджування Індонезії, В'єтнаму та Філіппін, а також виявляє кризові елементи кожної з країн. Третій розділ розкриває вплив російсько-української повномасштабної війни на підвищення турбулентності в Індо-Тихоокеанському регіоні та досліджує реакції країн Південно-Східної Азії на російську агресію.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ХЕДЖУВАННЯ

1.1. Поняття та витоки стратегії хеджування

Інтенсифікація глобального протистояння Китаю та США створює непевність та крихкість на міжнародній арені, особливо це помітно в Індо-Тихоокеанському регіоні, який є стратегічним для Пекіна та Вашингтона. Середні та невеликі країни (СМК) регіону з моменту росту Китаю, перетворення його на другу економіку світу та підвищення наполегливості Пекіна в Південно-Китайському морі відчувають постійний тиск як з боку наявного гегемона - США, так і з боку rising power - Китаю, який прагне змінити статус-кво як у регіоні[1], так і у світі[2]. Відповіддю на зовнішній тиск з двох сторін є хеджування (hedging) або ж відстронення від ризиків як можлива опція для країн регіону на ряду з іншими моделями поведінки - балансуванням (balancing) та підлаштовуванням (bandwagoning).

Проблема хеджування є об'єктом уваги вчених останні 30 років. Один з перших дослідників хеджування професор політичних наук Девід Лейк у своїй праці "Анархія, ієрархія та різноманіття міжнародних відносин" (1996) пише про так звану "дилему альянсності" (alliance dilemma), за якою ціною приєднання до одного з конкуруючих гегемонів є зменшення автомонії та права вибору[3]. У разі обрання сторони в турбулентному міжнародному середовищі, середні та невеликі держави ризикують бути втягнутими в глобальне протистояння, чого можна було би уникнути залишаючись нейтральними. Проблема безпеки в анархічному середовищі змушує держави вдаватись до різноманітних моделей поведінки - хеджування, балансування чи підлаштовування задля збереження власної

[1] Foot, R.(2019) *China's rise and US hegemony: Renegotiating hegemonic order in East Asia?* International Politics, 150–165. https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-019-00189-5.

[2] Rashid, M., Rashid, F., & Ghaffar, S. (2023). *View of economically rising China: A challenge to the US hegemony.* International Journal of Contemporary Issues in Social Sciences. https://ijciss.org/index.php/ijciss/article/view/253/259

[3] Lake, D. (1996). *Anarchy, hierarchy, and the variety of international relations*. International Organization. https://quote.ucsd.edu/lake/files/2014/07/IO-50-1-1999.pdf

суб'єктності. І чим більш невизначеним є результат протистояння гегемонів, тим ризикованішим буде обирати сторону. Під час фази гострої конкуренції, альянсність є дорогою опцією. Окрім втягнення в конфлікт, гегемон може використати ресурси союзника задля своїх цілей. Та найбільш небезпечним варіантом, якого остерігаються СМК, є ризик бути кинутим сильнішим союзником напризволяще перед натиском ворогуючого гегемона.

За Робертом Саттером (2006), саме ріст китайського впливу в Азії та кроки США у відповідь є основоположним фактором сильної турбулентності в регіоні[4]. СМК практикують хеджування, намагаючись мінімізувати нестабільність та уникнути зазначених Девідом Лейком ризиків.

Термін хеджування, зважаючи на його відносно недавнє запровадження, все ще залишається недостатньо розвинутим концептом в теорії міжнародних відносин. Попри те, що існує чимало праць присвячених росту Китаю на глобальній арені, дослідження реакцій СМК на посилення китайського впливу є доволі рідкісним явищем. Провідними дослідниками хеджування є Девід Лейк, Аластер Ян Джонстон та Роберт Росс, Ченг-Чві Куїк , Евелін Го і Юй Чжу Ван.

Наразі існує декілька варіацій визначення хеджування. Професорка стратегічних політичних досліджень Австралійського національного університету Евелін Го у своїй публікації "Виклик Китаю: США в регіональних стратегіях безпеки Південно-Східної Азії" (2005)[5] однією з перших дала розгорнуте визначення хеджуванню. За її словами, хеджування є сукупністю елементів, спрямованих на уникнення ситуації, в якій державі потрібно вибрати більш прямолінійну модель поведінки - балансування, підлаштовування чи нейтралітет. Звідси випливає, що хеджування є серединною позицію між двома ворогуючими силами. Тоді як балансування та підлаштовування передбачають вибір того чи іншого гегемона.

---

[4] Sutter, R. (2006). *China's rise: Implications for U.S. leadership in Asia*. East-West Center. https://www.files.ethz.ch/isn/26092/PS021.pdf

[5] Goh, E. (2005). *Meeting the China challenge: The U.S. in Southeast Asian regional security strategies*. East-West Center. https://www.eastwestcenter.org/publications/meeting-china-challenge-us-southeast-asian-regional-security-strategies

Важливо також провести розрізнення між хеджуванням та нейтралітетом. Обидві опції є позаальянсними, проте між ними існує суттєва відмінність. Юй Чжу Ван в своїй праці “Стратегія хеджування: концепція, поведінка та наслідки для відносин Китаю та АСЕАН” (2022)[6] вирізняє нейтральність як елемент хеджування від звичайної нейтральності за її комплексністю. Нейтральність в хеджуванні є лише етапом процесу, а не процесом в собі. Важливим елементом нейтральності держав, що практикують хеджування, є саме активна безсторонність. Тобто на відміну від звичайної нейтральності, держави, що хеджуються не намагаються самоусунутись з політичної арени чи звести інтеракції з Китаєм чи США до мінімуму, а з точністю до навпаки - максимізують зв’язки одночасно з обома конкуруючими силами.

Евелін Го вирізняє 3 елементи хеджування - м’яке балансування, комплексне залучення та об’єднання. М’яке балансування (soft balancing) передбачає здійснення деяких контрабалансуючих актів проти китайського впливу без переходу на сторону США. Залучення (engagement) означає вибудовування економічних, політичних та стратегічних зв’язків з Китаєм. І під об’єднанням (enmeshing) Евелін Го розуміє групування держав, що практикують хеджування в організовану групу, прикладом якої є Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН).

Найбільш комплексним дослідником хеджування можна вважати малайзійського вченого, старшого наукового співробітника Інституту зовнішньої політики Ченг-Чві Куїка. Він найширше розкрив поняття хеджування у більше ніж 50 наукових статтях, серед яких: “Суть хеджування: відповіді Малайзії і Сингапуру на ріст Китаю”[7], “Китайський фактор у відновленні зв’язків США з Південно-Східною Азією: чинники та межі конвергентного хеджування”[8], “Варіації

[6] Yuzhu, W. (2022) *Hedging Strategy: Concept, Behavior, andImplications for China-ASEAN Relations. Center for APEC and East Asian Cooperation.* Chinese Academy of Social Sciences, p. 10. https://www.worldscientific.com/doi/epdf/10.1142/S2737557921500121

[7] Kuik, C.-C. (2008). *The Essence of Hedging: Malaysia and Singapore’s Response to a Rising China*. SAIS Foreign Policy Institute. https://www.fpi.sais.jhu.edu/cheng-chwee-kuik

[8] Kuik, C.-C. (2012). *The China Factor in the U.S. “Reengagement” With Southeast Asia: Drivers and Limits of Converged Hedging*. Asian Politics and Policy. https://www.researchgate.net/publication/285815548_The_China_Factor_in_the_US_Reengagement_With_Southeast_Asia_Drivers_and_Limits_of_Converged_Hedging

хеджування: порівняння поведінки ключових держав АСЕАН”[9], “Хеджування: перспектива малих держав”[10], “Хеджування через інституції: багатосторонність під проводом АСЕАН”[11] та інші.

У своїх працях Ченг-Чві Куїк дещо видозмінює концепцію, запропоновану Евелін Го та формулює своє визначення хеджування як максимізацію гарантій для СМК в умовах високої непевності та високих ставок, де раціональний актор пом’якшує ризики через активну нейтральність (active neutrality), інклюзивну диверсифікацію (inclusive diversification) та розсудливі протиріччя (prudent contradictions) з метою збереження запасної позиції.

Це визначення висвітлює одразу три основні елементи хеджування. Перший - активна нейтральність в контексті хеджування означає ухилення від залучення держави або групи держав на сторону Америки чи Китаю доти, доки не викристалізується очевидний лідер, з яким можна буде використовувати більш чіткі стратегії - балансування або ж підлаштування. При цьому активна нейтральність за Куїком збігається з концепцією Юй Чжу Вана, тобто передбачає не просто позаальянсність, але й посилену взаємодію з обома гегемонами.

Наступний елемент стратегії хеджування відповідно до Ченг-Чві Куїка - інклюзивна диверсифікація. Вона частково нагадує концепт залучення Евелін Го, оскільки передбачає доєднання Китаю до активного діалогу та співпраці. Однак, така співпраця диверсифікується через паралельне вибудовування зв’язків з США. Жодна зі сторін не отримує очевидного лідерства, зв’язки з обома силами розвиваються пропорційно та рівномірно. Китай та США конкуруючи між собою, прагнуть якомога більше поширити свій вплив, таким чином створюючи кращі економічні можливості для країн, що практикують хеджування. При цьому через

---

[9] Kuik, C.-C. (2015). *Variations on a (Hedging) Theme: Comparing ASEAN Core States’ Alignment Behavior*. Joint U.S.-Korea Academic Studies . https://www.researchgate.net/publication/289637790_Variations_on_a_Hedging_Theme_Comparing_ASEAN_Core_States’_Alignment_Behavior_in_Gilbert_Rozman_’Joint_US-Korea_Academic_Studies_2015’_Vol_26_Washington_DC_Korea_Economic_Institute_of_America_pp_11-26

[10] Kuik, C.-C. (2021). *Getting hedging right: a small-state perspective*. China International Strategy Review. https://www.researchgate.net/publication/356473026_Getting_hedging_right_a_small-state_perspective

[11] Kuik, C.-C. (2022) Hedging via Institutions: ASEAN-led Multilateralism in the Age of the Indo-Pacific. Asian Journal of Peacebuilding. https://www.researchgate.net/publication/366258843_Hedging_via_Institutions_ASEAN-led_Multilateralism_in_the_Age_of_the_Indo-Pacific

застосування диверсифікації джерел постачання середніми та невеликими силами регіону, зусилля Пекіна та Вашингтона урівнюються. Таким чином, стратегія хеджування запобігає утворенню домінуючої сили в Індо-Тихоокеанському регіоні.

Сет Шиндлер, Джессіка Дікарло та Дінеш Подел у своїй статті "Нова Холодна війна та піднесення інфраструктурної держави XXI століття" (2021)[12] також акцентують на перевагах, які можуть отримати СМК через інклюзивну диверсифікацію, зокрема шляхом залучення інвестицій водночас через китайську ініціативу "Один пояс, один шлях" та проамериканський проект "Вільний і відкритий Індо-Тихоокеанський регіон".

Третій елемент хеджування за Куїком - "розсудливі протиріччя". Вони, попри своє нелогічне звучання, є абсолютно логічними діями раціональних акторів, які полягають у послідовному застосуванні, на перший погляд, взаємосуперечливих кроків, що в сукупності є частиною загального плану. У якості прикладу доречно розглянути Австралію, яка з 1990-тих по 2010-ті роки використовувала стратегію хеджування. Канберра одночасно поглиблювала економічні відносини з Китаєм, зокрема розпочавши переговори про зону вільної торгівлі з Пекіном в 2005 році, та разом з тим посилювала свій альянс з США - ставши частиною Чотиристоронього безпекового діалогу (Quad)[13] в 2007 році. Варто зазначити, що Китай вкрай негативно сприйняв Quad та розцінив його як виклик своєму впливу в Індо-Тихоокеанському регіоні[14]. Тому вже в наступному 2008 році Австралія вирішила залишити Quad через невдоволення Пекіна[15], що стало однією з причин розпуску ініціативи. Паралельно Канберра зробила крок в

[12] Schindler, S., Dikarlo, J., & Paudel, D. (2021). *The New Cold War and the rise of the 21st Century infrastructure state*. Transactions of the Institute of British Geographers . https://www.researchgate.net/publication/352540563_The_new_cold_war_and_the_rise_of_the_21st_century_infrastructure_state

[13] Korolev, A. (2023). *The end of hedging in Australia's China policy and its implications*. Australian Institute of International Affairs. https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/the-end-of-hedging-in-australias-china-policy-and-its-implications/

[14] Hu, W., & Meng, W. (2020). *The US Indo-Pacific Strategy and China's Response*. China Review, 20(3), 143–176. https://www.jstor.org/stable/26928115

[15] Kerin, J. (2008). *Nelson calms Beijing's fears*. Australian Financial Review. https://www.afr.com/politics/nelson-calms-beijings-fears-20070710-jdoad

сторону Вашингтона, укріпивши оборонну співпрацю з США[16] в 2009 році. Таким чином, держави, що практикують хеджування, забезпечують собі певний рівень гнучкості, такий собі буфер, що дає можливість відходу від певної позиції у випадку зміни обставин.

Варто зазначити, що рішення Австралії долучилась до відновленого Чотиристороннього діалогу в 2017 році за Олександром Корольовим (2023), Максандром Фортьє та Джастіном Массі (2023) вважається початком її переходу від моделі хеджування до балансування[17].

Дослідник Ольборзького університету Дарпан Радж Гаутам у своїй роботі "Розкриття нейтральності АСЕАН" (2021)[18] переймає концепцію Ченг-Чві Куїка та зазначає, що за допомогою елементу розсудливих протиріч держави здатні швидко реагувати на будь-які зміни в балансі сил та у разі потреби переорієнтовуватись на альтернативну позицію, при цьому зберігаючи свої інтереси.

Всі три елементи - активна нейтральність, інклюзивна диверсифікація та розсудливі протиріччя формують основу стратегії хеджування.

Шиндлер, Дікарло та Подел (2021) наголошують на тому, що хеджування допомагає державам усувати ризики альянсності, описані Девідом Лейком, серед яких - покинення держави одним гегемоном на поталу іншого та пастка нівелювання своїх інтересів за рахунок інтересів домінуючої сили. Дослідники також вказують, що держави, які використовують хеджування, уникаються ще одного ризику - громадського невдоволення політикою влади всередині країни. Через постійне утримання місця для маневру, держава, яка хеджується здатна оперативно реагувати на запити груп інтересів та коригувати свою політику[19].

---

[16] *Australia-United States Ministerial Consultations 2009 Joint Communiqué*. Australian Government. (2009). https://www.dfat.gov.au/geo/united-states-of-america/ausmin/ausmin-australia-united-states-ministerial-consultations

[17] Fortier, M., & Massie, J. (2023). *Strategic hedgers? Australia and Canada's defence adaptation to the global power transition. Canadian International Council*. https://journals.sagepub.com/

[18] Gautam, D. (2021) *Unveiling ASEAN's Neutrality*. Aalborg University.

[19] Schindler, S., Dikarlo, J., & Paudel, D. (2021). *The New Cold War and the rise of the 21st Century infrastructure state*. Transactions of the Institute of British Geographers . https://www.researchgate.net/publication/352540563_The_new_cold_war_and_the_rise_of_the_21st_century_infrastructure_state

Юй Чжу Ван порівнює стратегію хеджування з носінням такої собі парасольки в часи, коли не існувало прогнозу погоди[20]. Перебуваючи в непевності, люди раніше були змушені носити парасолю навіть в сонячні дні на випадок дощу. Коли опадів не було парасолька ставала таким собі додатковим тягарем, проте в потрібний момент вона оберігала від опадів. Подібним чином стратегія хеджування, за припущенням дослідника, має оберігати СМК регіону від ризиків, що виникають в непевному середовищі китайсько-американського протистояння, проте разом з тим вона стає тягарем. Окрім мінімізації ризиків, хеджування обмежує потенційні переваги від співпраці з Китаєм чи США, які доступні у випадку балансування чи підлаштування. Зокрема це стосується випадків конфліктів, коли обидва гегемони перестають толерувати серединну позицію та вимагають від СМК зробити вибір, що часто супроводжується тиском. Таким чином, хеджування може обернутись для середніх та невеликих країн регіону безвихідним становищем.

Разом з тим Юй Чжу Ван наголошує, що хеджування само по собі не є вирішенням проблеми, адже воно бореться не з самою непевністю, а з її наслідками. Структурно практика хеджування не здатна подолати регіональну нестабільність, породжену китайсько-американським протистоянням, а лише, за сприятливих умов, згладити її ефект.

Хоча нестабільність на міжнародній арені створює потенційні ризики для держав незалежно від їх розміру та економічної потужності, саме СМК більш схильні використовувати хеджування як основну стратегію виживання. За Рандаллом Швеллером (1999)[21], це пов’язано з тим, що великі сили вибирають не боротьбу з ризиками як наслідками непевності, а мінімізацію самої непевності через 6 можливих стратегій:

---

[20] Yuzhu, W. (2022) *Hedging Strategy: Concept, Behavior, andImplications for China-ASEAN Relations*. Center for APEC and East Asian CooperationChinese Academy of Social Sciences, p. 11. https://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/S2737557921500121

[21] Schwellwer, L.R (1999) *Engaging China: Managing a Rising Power. Managing the Rise of Great Powers: History and Theory.* Routledge, pp 7-17. https://www.researchgate.net/publication/264549646_Managing_the_Rise_of_Great_Powers_History_and_Theory

- превентивна війна (preventive war) - напад на rising power на випередження у випадку якщо очікувана вартість миру вища ніж вартість війни. Опція використовується за наявності 3 умов: війна вважається неминучою, загроза є довготривалою та якщо зволікання призводитимуть до нарощування сили суперника;
- балансування (balancing) - протистояння сильнішій або більш загрозливій стороні як через індивідуальні зусилля, так і шляхом формування альянсів з менш впливовим або більш конвенційним гегемоном;
- підлаштування (bandwagoning) - беззастережне приєднання до сильнішої сторони;
- зв'язування (binding) - модель формування союзництва з джерелом небезпеки з метою більшого контролю над її політикою;
- умиротворення (appeasement) - врегулювання міжнародних конфліктів через компромісні рішення та переговори з метою запобігання потенційного збройного конфлікту;
- дистанціювання (buckpassing / distancing) - перенаправлення загрози на коаліцію, яка протистоїть raising power шляхом уникнення взаємодії з обома гегемонами. Дистанціювання за Швеллером не варто плутати з активною безсторонністю за Куїком, адже концепція Куїка спрямована саме на активне налагодження контактів з ворогуючими силами, а не на уникнення їх.

З нашої точки зору, для СМК більшість з перерахованих опцій, окрім балансування та підлаштування, залишаються недоступними через відносну незначущість середніх та невеликих країн регіону. Моделі превентивної війни та умиротворення є інструментарієм лише діючого гегемона, він може залучити rising power у збройний конфлікт задля збереження свого панівного статусу у разі високого сприйняття загрози або ж навпаки стримати потенційну війну, використовуючи свій вплив у випадку невиправдано високої ціни конфлікту. Тоді як опції зв'язування та дистанціювання використовуються достатньо впливовими країнами, щоб не стати розхідним матеріалом для rising power у моделі зв'язування

і у випадку - дистанціювання мати вдосталь власних ресурсів, щоб діяти автономно.

Тому варто детальніше зосередитись на 3 доступних моделях для СМК - хеджуванні, балансуванні та підлаштовуванні та провести між ними розрізнення.

Хеджування за своєю суттю є серединною позицією між балансуванням та підлаштовуванням, його дія направлена на уникнення ризиків системної нестабільності через активну безсторонність. Балансування та підлаштування на відміну від хеджування передбачають пряму залученість в американську-китайську конфронтацію та безпосередню боротьбу з її загрозами. Обидві стратегії є значно більш ризикованими, ніж хеджування, оскільки включають чіткий вибір сторін, внаслідок якого держави опиняються в епіцентрі зіткнення великих сил та можуть стати жертвою ворогуючого гегемона.

Як вже було зазначено, за Рандаллом Швеллером, балансування є формуванням альянсу з слабшою або ж менш загрозливою силою з метою опору домінуванню rising power. Окрім прямого вибору сторін та спрямованості безпосередньо на саму загрозу, а не на ризики пов'язані з нею, балансування відрізняється від хеджування також прямими узгодженими діями, направленими проти конкретної великої сили. Прикладом балансування є використання Росією Організації договору про колективну безпеку (ОДКБ) проти впливу Північноатлантичного альянсу (НАТО) або ж відновлення Чотиристороннього безпекового діалогу в 2017 році, в рамках якого Австралія, Індія та Японія просувають інтереси США в Індо-Тихоокеанському регіоні з метою стримування впливу rising power - Китаю.

Третя доступна модель СМК - підлаштовування є протилежною стратегію до балансування. За Квінсі Райтом, який вперше ввів термін підлаштовування в своїй праці "Вивчення війни" (1942)[22], альянс створюється з сильнішою або більш загрозливою стороною з метою підпорядкування їй. Суть стратегії полягає у

[22] Wright Q. (1942) *A Study of War*. The University of Chicago Press. https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=SH5Oc_HSrZMC&oi=fnd&pg=PA1&dq=quincy+wright+study+of+war&ots=cDtvwNkUKA&sig=O5Dv8hxVrvEFf5WLZ4fleMmyOkk&redir_esc=y#v=onepage&q=quincy%20wright%20study%20of%20war&f=false

повному та беззастережному дотриманні політичної лінії домінуючої сили. Прикладом підлаштування є перейняття Японією та Італією позиції Німеччини в Другій світовій війні чи підписання Шрі-Ланкою оборонної угоди з Великою Британією в 1947 році, напередодні отримання незалежності від Сполученого Королівства[23].

Спільними рисами підлаштування та балансування залишаються приєднання до однієї з конфронтуючих сторін, направленість боротьби на системну загрозу та взаємоузгодженість кроків. Тоді як основною відмінністю є протидія домінуючій силі - у випадку балансування або ж приєднання до неї - у випадку підлаштовування. Визначальну роль у виборі між двома стратегіями - балансуванням чи підлаштовуванням відіграє розподіл ресурсів. Стівен Волт у своїй праці "Походження альянсів" (1987)[24] стверджує, що чим меншою є держава, тим більш вона схильна до моделі підлаштовування. Справа в тому, що часто ресурсів невеликої держави, яка знаходиться у безпосередній близькості до гегемона, недостатньо, щоб брати участь у балансуванні та протидіяти його впливу. Тому вона зобов'язана йти у форваторі до домінуючої сили, часто підпорядковуючи їй свої інтереси заради самозбереження.

За Ченг-Чві Куїком, обидві стратегії - балансування та підлаштовування по своїй суті є більш ризикованими ніж хеджування. У випадку їх застосування залишається висока ймовірність вибору не тієї сторони та ризик прямого залучення у конфлікт між гегемонами, особливо, якщо наслідок протистояння ще не визначений. Саме тому у турбулентному середовищі найбільш безпечною опцією залишається серединна стратегія хеджування, яка, прямо не втручаючись у китайсько-американську конфронтацію, надає СМК певну безпекову парасольку від її ризиків.

Отже, залишаючись безсторонніми, держави, що практикують хеджування, намагаються уникнути невдоволення кожного з гегемонів, при цьому отримуючи

[23] Gunasekara S.N. (2015) *Bandwagoning, Balancing, and Small States: A Case of Sri Lanka*. Asian Social Science.
[24] Walt, S. M. (1987). *The origins of alliances.* Cornell University Press. http://web.stanford.edu/class/ips198/docs/Walt.pdf

максимальну вигоду від співпраці з обома полюсами впливу. Тим не менше, хеджування не є універсальним рішенням, оскільки воно можливе лише за негласного толерування США та Китаю. У випадку різкої зміни обставин чи збройного нападу, коли постає нагальна потреба вибору сторін, практика хеджування ставить державу у вкрай вразливе становище.

1.2. Стратегія хеджування країн Південно-Східної Азії: історичні витоки і застосування на інституційному та індивідуальному рівнях

Стратегія хеджування може здійснюватись як на рівні індивідуальних держав, так і на рівні об'єднань країн, що набули інституціоналізації. В Азійсько-Тихоокеанському регіоні ключову роль для колективного хеджування відіграє Асоціація держав Південно-Східної Азії. Її було засновано в 1967[25] році в період гострої міжнародної турбулентності, джерелом якої була Холодна війна. Шляхом об'єднання в організацію середні та невеликі південно-східноазійські держави намагались одночасно уникнути зобов'язання пристати на сторону однієї з ворогуючих сил - СРСР або США та прискорити економічне зростання в регіоні. Важливо також зазначити, що одним з осередків впливу в межах соціалістичного блоку був Китай. Після китайсько-радянського розколу 1960 року, Москва та Пекін перебували в перманентній фазі конфлікту аж до розвалу СРСР[26].

Позаальянсна поведінка АСЕАН була продиктована одразу кількома факторами. По-перше, за Лоренцом Люті[27] 5 держав-засновниць організації - Індонезія, Малайзія, Філіппіни, Сингапур та Таїланд хотіли формувати власний вплив на міжнародну політику, а не бути пасивними об'єктами американсько-радянського протистояння. Азійсько-Тихоокеанський регіон в період Холодної війни став однією з найбільш гострих точок зіткнення обох гегемонів[28]. В таких умовах долучення до США, СРСР чи Китаю означало би суттєве обмеження свободи вибору та варіантів ведення зовнішньої політики. Поодинці південно-східні держави були занадто вразливими до викликів протияння Східного та Західного блоків, тому об'єднання в організацію давало їм певний рівень політичної автономії в турбулентному міжнародному середовищі.

---

[25] *The Founding of ASEAN*, Association of Southeast Asian Nations. Available at: https://asean.org/the-founding-of-asean/

[26] Wills, M. (2024). *A Messy Divorce: The Sino-Soviet split* . JSTOR Daily. https://daily.jstor.org/a-messy-divorce-the-sino-soviet-split/

[27] Luthi, L. (2021). *Relations of the Non-aligned Movement with Other Regional Movements and Organisations During the Cold War*. McGill University. http://doi.fil.bg.ac.rs/pdf/eb_book/2021/iipe_60nam/iipe_60nam-2021-ch20.pdf

[28] Erne, J. (2020). *[Review of The Cold War in East Asia, 1945-1991, by T. Hasegawa]*. North Korean Review, 16(2), 136–139. https://www.jstor.org/stable/26975902

По-друге, політика позаальянсності позбавляла країни АСЕАН ризику були втягнутими у гарячий конфлікт в Індо-Тихоокеанському регіоні. Станом на другу половину 1960-тих років одразу кілька сутичок в Азії були у розпалі, зокрема В'єтнамська війна 1955-1975 років за активної участі одразу трьох точок впливу - Москви, Вашингтона і Пекіна[29], друга Індо-пакистанська війна 1965 року[30], розгортались періодичні конфлікти низької інтенсивності в корейській демілітаризованій зоні 1966 - 1969 років за участі американських військових[31], йшла Китайсько-індійська територіальна суперечка 1967 року[32], громадянська війна в Камбоджі 1967-1975 років знову ж таки за американської підтримки діючого уряду Камбоджі та фінансування Китаєм місцевих комуністів - червоних кхмерів[33] та Китайсько-радянський прикордонний конфлікт 1969 року[34]. Крім того, зважаючи на інтенсифікацію протистояння існувала загроза появи нових воєн. Тому опція неприєднання до жодного блоку та військового альянсу була найбільш безпечною поведінкою в часи Холодної війни.

По-третє, відповідно до Даніеля Вей Бун Чуа (2017)[35], позаальянсність АСЕАН була зумовлена мисленням позитивної суми (positive-sum thinking) країн-членів організації. Позитивна сума виникає, коли співпраця задовольняє потреби обох сторін. За Американською асоціацією політичних наук (1991)[36], концепт позитивної суми грунтується на "абсолютних перевагах" (absolute gains). Держави, які ними керуються фокусуються на максимізації власних вигод від співпраці та не

---

[29] *Vietnam War Timeline. U.S*. Department of State. https://history.state.gov/milestones/1961-1968/gulf-of-tonkin

[30] *Indo-Pak War 1965: A Victory that Shattered the Ilussions of Pakistan*. Pakistan Ministry of Defence. https://www.gallantryawards.gov.in/assets/uploads/wars/pdf/shab.pdf

[31] Lerner, M. *The "Second" Korean War, 1967-1969*. Wilson Center Digital Archive. https://digitalarchive.wilsoncenter.org/topics/second-korean-war-1967-1969

[32] DasGupta, P. *Watershed 1967: India's Forgotten Victory Over China*. Columbia University . https://www.alumni.columbia.edu/content/watershed-1967-indias-forgotten-victory-over-china

[33] *Vietnamese intervention*. Encyclopædia Britannica. https://www.britannica.com/place/Cambodia/Vietnamese-intervention

[34] *Sino-Soviet border conflict, 1969*. Wilson Center Digital Archive. https://digitalarchive.wilsoncenter.org/topics/sino-soviet-border-conflict-1969

[35] Chua, D. B. (2017). *US-Singapore Relations, 1965-1975*. National University of Singapore. https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=fvtqDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=reasons%2Bof%2Basean%2Bnon-alignment%2Bduring%2Bcold%2Bwar&ots=acB8Ezj4Ru&sig=4uWXOhaGlvVLXk_UtHSyMtqLnIk&redir_esc=y#v=onepage&q=reasons%20of%20asean%20non-alignment%20during%20cold%20war&f=false

[36] Powell, R. (1991). *Absolute and Relative Gains in International Relations Theory*. The American Political Science Review, 85(4), 1303–1320. https://doi.org/10.2307/1963947

звертають уваги на рівень переваг іншої сторони. Таке мислення пояснюється неоліберальною теорією міжнародних відносин, яка пріоритеризує кооперацію, а не конкуренцію. Напротивагу, логіка будь-якого протистояння, американсько-радянське не було виключенням, полягає у мисленні нульової суми (zero-sum thinking), за яким збільшення можливостей однієї сторони можливе лише за умови зменшення можливостей іншої. Підґрунтям нульової суми є концепт "відносних переваг" (relative gains), що вимірює вигоди від співпраці виключно у порівнянні з перевагами іншої сторони. За неореалістичною логікою, якщо переваги конкурента від співпраці є вищими, така кооперація є невигідною.

Період Холодної війни з поділом світу на блоки та постійною боротьбою держав за силу і вплив в міжнародному середовищі є яскравим прикладом неореалістичного мислення, яким керувались США, СРСР та Китай. Їхнім завданням було залучити якомога більше держав в свою зону впливу та змінити конфігурацію структури міжнародних відносин на свою користь. Натомість АСЕАН, діяла за неоліберальною логікою, намагаючись уникнути залучення в протистояння та натомість вибудувати простір, комфортний для економічної співпраці, тому обрала позаальянсність, а не підлаштовування чи балансування.

Тепер, коли встановлені причини позаальясності АСЕАН важливо наголосити, що основною стратегію організації була не просто позаблоковість, а хеджування. Попри нейтральний статус АСЕАН, Modus operandi організації - Бангкокська декларація від 1967 року[37] підкреслює важливість просування активної співпраці та взаємної допомоги в економічній, соціальній, технологічній, культурній та адміністративній сферах в межах Південно-Східної Азії, що відповідає елементу активної нейтральності за Ченг-Чві Куїком. В 1976 році АСЕАН здійснив вагомий крок до посилення регіональної кооперації, уклавши Договір про дружбу та співпрацю в Південно-Східній Азії, який встановив основоположні принципи співіснування між державами.[38] З 1987 року договір став

[37] *The ASEAN Declaration (Bangkok Declaration)*. (1967). https://agreement.asean.org/media/download/20140117154159.pdf

[38] *Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia*. Association of Southeast Asian Nations. (1976). https://asean.org/our-communities/asean-political-security-community/outward-looking-community/treaty-of-amity-and-cooperation-in-southeast-asia-tac/

доступним для зовнішніх країн. Наразі він вийшов далеко за межі регіону та включає 51 країну, зокрема США, Китай, Індію, Європейський Союз, росію і навіть Україну з 2022 року[39].

Також в період Холодної війни АСЕАН активно здійснювала інклюзивну диверсифікацію. В 1977 році організація встановила діалоговий механізм з США, через який поглиблювала економічні та інвестиційні зв'язки з Вашингтоном. Станом на 1985 рік показник торговельного обороту між США та АСЕАН сягнув 8 мільярдів доларів[40]. Паралельно на рівні організації АСЕАН притримувалась курсу на налагодження відносин з Китаєм. 1976 року лідер Сингапуру Лі Куан Ю відвідав Пекін, тим самим закріпивши дружні зв'язки між державами, а станом на 1978 вже 3 з 5 країн-членів АСЕАН - Малайзія, Філіппіни та Таїланд встановили дипломатичні відносини з КНР. Рівень товарообороту між Китаєм та АСЕАН в 1985 становив 4 мільярди доларів[41]. Натомість торгівля організації з Радянським Союзом не була такою успішною як з Пекіном та Вашингтоном. Станом на 1980 рік оборот між АСЕАН та СРСР залишався на рівні 500 мільйонів доларів. Томас Вілборн[42] пов'язує нерозвиненість двосторонніх ланцюжків постачання з низькою зацікавленістю Радянського Союзу у співпраці з АСЕАН. Попри це, політика організації була спрямована на налагодження торговельних зв'язків з якомога більшою кількістю держав та дотримання позиції нейтралітету, що є очевидними ознаками використання хеджування в часи Холодної війни.

З часом стратегія хеджування АСЕАН вдосконалилась та набула нових елементів, зокрема фактор розсудливих протиріч стає поширеним вже після закінчення Холодної війни. Тому важливо розглянути як хеджування застосовується на інституційному рівні АСЕАН вже в XXI столітті.

---

[39] *Ukraine-ASEAN: vision of cooperation*. Ministry of Foreing Affairs of Ukraine. (2024). https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/4_TD/ukraine-aseanvisionofcooperationbythemfaofukrainefebruary-2024.pdf

[40] Conboy, K. (1987). *Challenges to the U.S.-ASEAN quasi-alliance*. The Heritage Foundation. https://www.heritage.org/report/challenges-the-us-asean-quasi-alliance

[41] Yue, C. S. (1987). *ASEAN-China Economic Relations*. Institute of Southeast Asian Studies.

[42] Wilborn, T. L. (1980). *The Soviet Union and ASEAN*. Strategic Studies Institute. https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA512853.pdf

Наразі членами АСЕАН є десять країн: Бруней Даруссалам, В'єтнам, Індонезія, Камбоджа, Лаос, Малайзія, М'янма, Сингапур, Таїланд і Філіппіни. Усі вони окремо не здатні чинити значний вплив в регіоні, проте об’єднання в організацію надає їм серйозну перевагу та необхідну видимість для здійснення колективної політики хеджування. Незважаючи на всю різноманіть інтересів держав-членів АСЕАН, їхній координації сприяють переваги від колективних дій та спільні ризики, породжені вже не американсько-радянським, а китайсько-американським протистоянням.

Станом на зараз АСЕАН активно реалізовує основі елементи стратегії хеджування за Куїком на інституційному рівні. Перший елемент, який варто розглянути - активна нейтральність. Організація просувала ідею нейтральності в Південно-Східній Азії ще з початку свого заснування, підтвердженням цього є численні довори, зокрема Декларація зони миру, свободи і нейтральності 1971 року[43], яка мала на меті утвердження безсторонності держав АСЕАН та уникнення “будь-яких форм втручання зовнішніх сил” в справи регіону або вже згадана Бангкокська декларація.

Після завершення Холодної війни АСЕАН продовжила декларувати нейтральну позицію та створювати формати, направлені на деескалацію ризиків конфронтації в регіоні, серед яких - Договір про зону, вільну від ядерної зброї, у Південно-Східній Азії від 1995 року. Він проголосив Південно-Східну Азію безядерною зоною та зобов’язав ядерні держави - Китай, США, Францію, росію та Велику Британію - не сприяти порушенню договору країнами-учасницями[44]. Крім того, декларації про нейтралітет часто лунають на різноманітних майданчиках АСЕАН[45]. Зокрема відмова від займання сторони в ізраїльсько-палестинському

[43] *Zone of Peace, Freedom and Neutrality Declaration* (1971). https://www.pmo.gov.my/wp-content/uploads/2019/07/ZOPFAN.pdf
[44] *Treaty on Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free Zone* (1995). https://agreement.asean.org/media/download/20131230234315.pdf
[45] Gong J. (2022) *ASEAN neutrality rejects picking side*. CGTN. https://news.cgtn.com/news/2022-11-13/ASEAN-neutrality-rejects-picking-side--1eVnU01Q3VS/index.html

конфлікті на міністерському засіданні АСЕАН 2023 року[46] стала черговим підтвердженням нейтральної лінії організації.

Разом з тим безсторонність не є пасивною, після Холодної війни АСЕАН розвинула широку мережу форматів, яка дозволяє їй активно залучати до своєї політики не лише впливові країни Індо-Тихоокеанського регіону, але й світові потужності. Таким чином формат АСЕАН плюс три (АРТ), утворений 1997 року, передбачає залучення Китаю, Японії та Південної Кореї[47]. Південно-Східний саміт (EAS) 2005 року включає АРТ, США, Австралію, Індію, Нову Зеландію та росію[48]. Формат Азійського регіонального саміту (ARF) 1994 року окрім АРТ та EAS доєднує також Європейський Союз, Канаду[49] та кілька держав Азії та Океанії. Крім того, з часу завершення Холодної війни АСЕАН також розвинула оборонний напрямок співпраці через платформи - Зустріч міністрів оборони (ADMM), в якій беруть участь лише країни-члени та Зустріч міністрів оборони плюс (ADMM-Plus), яка залучає ще 8 партнерів АСЕАН по діалогу - Австралію, Китай, Індію, Японію, Нову Зеландію, Республіку Корею, росію та Сполучені Штати[50]. Ціллю оборонної співпраці є зміцнення миру та безпеки в регіоні.

Розгалужена мережа форматів АСЕАН дозволяє країнам-учасницям активно брати участь у міжнародній політиці, вирішувати конфлікти в Південно-Китайському морі та займати лідерську позицію в регіоні, зокрема в питаннях економіки та торгівлі. Політика держав-учасниць полягає у просуванні ідеї центральності АСЕАН в Індо-Тихоокеанському регіоні як багатосторонньої платформи діалогу та співпраці на противагу одностороннього прийняття рішень

---

[46] *ASEAN Foreign Ministers' Statement on the Recent Escalation of Armed Conflict in the Middle East*. ASEAN. (2023). https://asean.org/wp-content/uploads/2023/10/FINAL-ASEAN-STATEMENT-ON-THE-RECENT-ESCALATION-OF-ARMED-CONFLICT-IN-THE-MIDDLE-EAST-.pdf

[47] *ASEAN Plus Three*. ASEAN. https://aseanplusthree.asean.org/

[48] *East Asia Summit*. ASEAN. https://eastasiasummit.asean.org/about-east-asia-summit.

[49] *ASEAN Regional Forum* (2023) Encyclopædia Britannica. https://www.britannica.com/topic/ASEAN-Regional-Forum

[50] *About the ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus*. ADMM. (2024). https://admm.asean.org/index.php/about-admm/about-admm-plus.html

впливовими державами. Наразі і Китай[51], і США[52] формально визнають важливість багатосторонності та центральність інституцій АСЕАН в регіональній архітектурі задля збереження миру та стабільності.

Іншим елементом хеджування за Куїком, що активно простежується в сучасній політиці країн АСЕАН є інклюзивна диверсифікація. Організація намагається підтримувати рівномірну взаємодію як з Китаєм, так і з США. І зараз АСЕАН має для цього кращий інструментарій, порівняно з періодом Холодної війни. Гарним прикладом цього є практично одночасне надання статусу всебічного стратегічного партнерства Пекіна і Вашингтона в 2021[53] та 2022[54] роках відповідно. Ці угоди дозволяють державам АСЕАН отримувати торгівельні переваги одночасно від обох конкуруючих сил, при цьому запобігаючи утворенню регіональної гегемонії жодної з них. Ще одним прикладом інклюзивної диверсифікації АСЕАН є проведення перших спільних морських навчань з Китаєм в 2018 році, незадовго після яких у 2019 році були проведені перші військові навчання з США[55].

В стратегії поведінки АСЕАН чітко простежується і третій елемент хеджування - розсудливі протиріччя. АСЕАН часто подає, на перший погляд, взаємозаперечні сигнали на взаємодію з Китаєм та США. Зокрема частина держав АСЕАН одночасно є членами китайського “Одного поясу, одного шляху” та співзасновницями американської ініціативи Індо-Тихоокеанська економічна платформа. Йдеться про Індонезію, Малайзію, Філіппіни, Таїланд та В’єтнам[56]. Ще

---

[51] *Congratulatory Message from State Councilor and Foreign Minister Qin Gang to the Jakarta Forum on ASEAN-China Relations: Commemorating the 20th anniversary of China’s accession to the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia.* Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China. (2024). https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb_663304/wjbz_663308/2461_663310/202306/t20230622_11102364.html#:~:text=Together%2C%20they%20have%20built%20the,centrality%20in%20the%20regional%20architecture.

[52] *United States Mission to the Association of Southeast Asian Nations.* U.S. Integrated Country Strategy. (2022). https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/12/ICS_EAP_USASEAN_29NOV2022_PUBLIC.pdf

[53] The Jakarta Post (2022) *ASEAN-China Comprehensive Strategic Partnership: A political perspective*. https://www.thejakartapost.com/opinion/2022/11/12/asean-china-comprehensive-strategic-partnership-a-political-perspective.html.

[54] Samean, L. (2022) *ASEAN, US Forge Comprehensive Strategic Partnership*, Phnom Penh Post. https://www.phnompenhpost.com/national-politics/asean-us-forge-comprehensive-strategic-partnership-0.

[55] Zhang, J. (2023) *Rebuilding strategic autonomy: ASEAN’s response to US–China strategic competition*. China international strategy review, SpringerLink. https://link.springer.com/article/10.1007/s42533-023-00128-3

[56] *Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity (IPEF)* (2022) United States Trade Representative. https://ustr.gov/trade-agreements/agreements-under-negotiation/indo-pacific-economic-framework-prosperity-ipef

одним прикладом є участь країн АСЕАН в угодах про зони вільної торгівлі - Всебічному регіональному економічному партнерстві (RCEP)[57], де домінуючою силою виступає Китай та Індійсько-Тихоокеанській економічній програмі процвітання (IPEF), лідером якої є США. В даному випадку протиріччя закладені в умовах торгівлі. RCEP не містить такої кількості вимог як проамериканська IPEF, зокрема лібералізації державних закупівель, крім того зона вільної торгівлі надає Китаю преференційний тарифний режим, що утворює асиметричну перевагу для КНР[58].

Просування протилежних позицій забезпечує країнам АСЕАН певну автономію по відношенню до великих сил в регіоні, а також відчутний рівень впливу на наслідки китайсько-американського протистояння, що є ключовим елементом для центральності АСЕАН в Індо-Тихоокеанському регіоні.

Окрім того, Ченг-Чві Куїк зазначає[59], що на сучасному етапі для більш ефективної реалізації стратегії хеджування АСЕАН здійснює ще й потрійну політику - зв'язування, буферування та будування (binding, buffering, building). Всі три функції реалізуються за допомогою вже згаданих інституційних форматів АСЕАН.

Важливо зазначити, що зв'язування Куїка відрізняється від концепції зв'язування Рандалла Швеллера, оскільки є позаальянсним вибудовуванням міцних діалогових механізмів одразу з кількома великими силами в регіоні та поза його межами. Натомість Швеллер наголошував саме на укладенні союзницьких відносин з одним гегемоном з метою кращого контролю його політики.

Прикладами зв'язування за Куїком є форуми АСЕАН плюс три, Південно-Східний саміт та Азійський регіональний саміт на противагу до тимчасових зобов'язань та спорадичних зустрічей, які були поширені в часи Холодної війни.

---

[57] Debets, F., & Schulte, R. (2020). *Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) – what it means for international trade*. PwC. https://customs.pwc.com/en/recent-developments/assets/trade-alert/20201124.pdf

[58] Dong, Q., & Cheng, J. (2022). *The changes and impact of China's tariff concession policy in the context of the Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement*. World Customs Journal. https://worldcustomsjournal.org/archive/volume-16-number-2-september-2022/

[59] Kuik, C.-C. (2022) *Hedging via Institutions: ASEAN-led Multilateralism in the Age of the Indo-Pacific*. Asian Journal of Peacebuilding, pp. 367-371. https://www.researchgate.net/publication/366258843_Hedging_via_Institutions_ASEAN-led_Multilateralism_in_the_Age_of_the_Indo-Pacific

Діалоговий формат АСЕАН виконує одразу дві важливі функції - вирівнює силову асиметрію між великими державами регіону та СМК через надання їхньому голосу однакової ваги в межах майданчику АСЕАН, таким чином сприяючи включенню усіх в порядок денний Індо-Тихоокеанського регіону. Тоді як друга функція полягає у стимулюванні продуктивної співпраці між державами в багатьох напрямках, починаючи від економіки та фінансів, закінчуючи публічним здоров'ям та екологією.

Наступна функція хеджування - буферування - є абсолютно протилежною до зв'язування. Вона впроваджується через дистанціювання від великих сил регіону задля створення простору для маневрів у випадку зміни обставин. Ченг-Чві Куїк стверджує, що включення Індії, Австралії та Нової Зеландії до Східноазійського саміту в 2005 році є чудовим прикладом буферування, оскільки основною метою такого вчинку було намагання АСЕАН урівноважити зростаючий вплив Китаю в інституції.

Завданням функції будування натомість є поглиблення тих зв'язків між державами, які були утворені в процесі зв'язування. Стандарно будування було відповіддю АСЕАН на збільшення непевності внаслідок численних криз. Східно-Азійська фінансова криза 1997 року призвела до утворення формату "АСЕАН плюс три", тоді як Чіангмайська ініціатива[60], яка утворювала систему управління спільними резервами, 2009 року була відповіддю на глобальну фінансову кризу 2008. Також численні інтеграційні політики стали наслідком ковідної кризи 2019 року, як приклад можна навести Ханойський план дій для зміцнення економічного співробітництва та посилення ланцюгів постачання[61]. Він став каталізатором торговельної та інвестиційної діяльності в регіоні. Крім того, пандемія дала фінальний поштовх до створення Регіонального комплексного економічного

[60] West, J. (2017) *Chiag Mai Initiative: an Asian IMF?*, Asian Century Institute. https://asiancenturyinstitute.com/economy/248-chiang-mai-initiative-an-asian-imf

[61] *ASEAN Comprehensive Recovery Framework* (2020) ASEAN. https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/ASEAN-Comprehensive-Recovery-Framework_Pub_2020_1.pdf

партнерства в 2020 році[62], яке утворило зону вільної торгівлі між країнами Індо-Тихоокеанського регіону та сприяло їх постковідному відновленню.

В комбінації зв'язування, буферування та будування як інструменти стратегії хеджування доволі успішно використовуються країнами АСЕАН для пом'якшення ризиків на міжнародній арені.

Таким чином, з часу Холодної війни АСЕАН суттєво збільшила інструментарій стратегії хеджування, до цього спричинилась інституціалізація організації, збільшення кола питань, яким займається АСЕАН та укладення численних угод та зон вільної торгівлі з двома ворогуючими гегемонами - США та Китаєм. Велика кількість платформ для діалогу надала можливість АСЕАН утвердити свою центральну позицію в регіоні та максимізувати економічні вигоди від розширення співпраці з регіональними лідерами.

Проте, як було зазначено на початку підрозділу, стратегія хеджування, як серединна позиція між двома ворогуючими сторонами, може здійснюватись як на інституційному рівні - в контексті багатосторонності АСЕАН, так і на індивідуальному рівні держав-членів АСЕАН. Оскільки нами вже були окреслені елементи хеджування на інституційному рівні, варто розглянути як реалізовуються індивідуальні стратегії хеджування.

Ченг-Чві Куїк наголошує на розмитості політики хеджування на індивідуальному рівні, вона одночасно виражається як у прийнятті домінуючої сили в регіоні, так і у відкиненні її панівного положення через певний рівень вибіркового опору[63]. Таким чином, перша варіація хеджування тяжіє більше до моделі підлаштовування, а друга - до балансування. Водночас варто врахувати, що обидві стратегії, на відміну від хеджування, передбачають чітко окреслений вибір

---

[62] *Regional Comprehensive Economic Partnership* (2020) ASEAN Available at: https://asean.org/our-communities/economic-community/integration-with-global-economy/the-regional-comprehensive-economic-partnership-rcep/

[63] Kuik, C.-C. (2016) *How do weaker states hedge? Unpacking ASEAN states' alignment behavior towards China, researchgate.net*. pp. 4-16. https://www.researchgate.net/publication/296689375_How_Do_Weaker_States_Hedge_Unpacking_ASEAN_states'_alignment_behavior_towards_China.

сторін та визначеність політики. Розмитість хеджування є підставою для появи цілої низки поведінкових моделей, якими послуговуються країни АСЕАН.

Загалом Ченг-Чві Куїк виділяє шість варіацій хеджування (див. рис.1.1). Перші три - економічний прагматизм (economic-pragmatism), залучення (binding-engagement) та обмежене підлаштовування (limited-bandwagoning) є опціями, спрямованими на максимізацію вигоди через співпрацю та деякий рівень схвалення регіонального гегемона. Економічний прагматизм полягає у налагодженні комерційних зв'язків з домінуючою силою. Залучення направлено на посилення дипломатичних зв'язків з гегемоном, створенні з ним діалогових форматів як двосторонніх, так і багатосторонніх. І обмежене підлаштовування є прийняттям точки зору гегемона з ряду ключових для нього питань, проте воно не є повним мімікруванням політичних дискурсів панівної сили. За своєю суттю усі зазначені моделі поведінки є ближчими до стратегії підлаштовування.

Наступні три варіації хеджування - економічна диверсифікація (economic diversification), заперечення домінування (dominance denial) та непряме балансування (indirect balancing) є опціями мінімізації ризиків. Економічна диверсифікація передбачає урізноманітнення постачальників та економічних зв'язків з метою уникнення залежності від гегемона. Заперечення домінування в свою чергу спрямоване на уникнення політичного підпорядкування домінуючій силі шляхом штучного урівноваження дискурсу двох ворогуючих політичних сил. І непряме балансування є мінімізацією безпекових ризиків через нарощування військової потужності, від балансування в чистому вигляді воно відрізняється відсутністю направлення, проти кого здійснюється мілітаризація. Ці три моделі поведінки є ближчими до балансування.

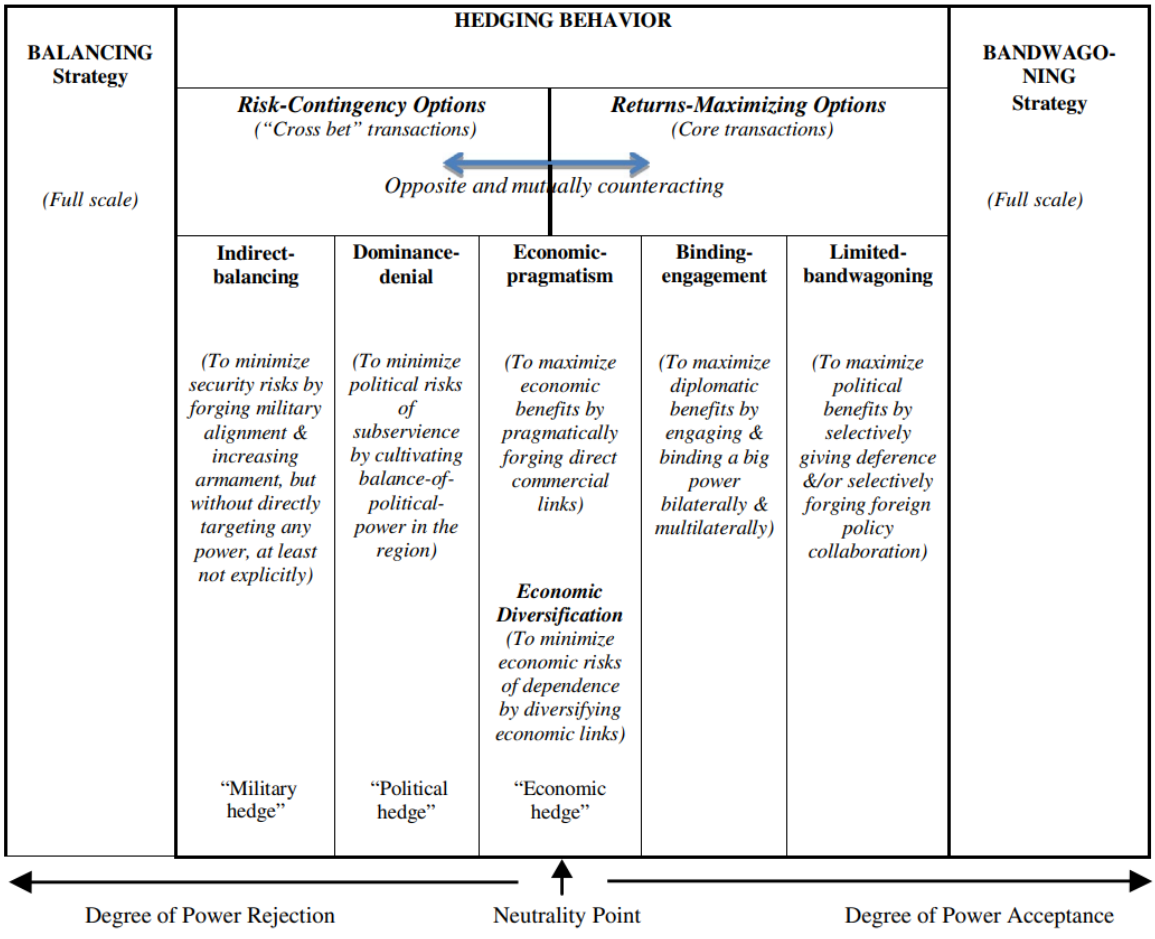

Рис. 1.1 Стратегія хеджування на індивідуальному рівні

На рисунку зображене порівняння 6 поведінкових моделей стратегії хеджування на індивідуальному рівні.

Джерело: Kuik, C.-C. (2016) *How do weaker states hedge? Unpacking ASEAN states' alignment behavior towards China.* Journal of Contemporary China.

Загалом, лише одночасне використання і опцій максимізації прибутків, і мінімізації ризиків в сукупності утворює стратегію хеджування. Наразі держави АСЕАН, усі окрім Філіппін, використовують усі шість вищеописаних поведінкових моделей. Тим не менше, між ними існує різниця у інтенсивності та способах їх застосування, а також у преференційності певних моделей. Таким чином, кожна держава АСЕАН здійснює свій власний, унікальний спосіб хеджування, який і буде об'єктом дослідження в наступному розділі.

1.3. Методологія

Для проведення дослідження було відібрано 3 країни Південно-Східної Азії - Індонезію, В’єтнам та Філіппіни. Усі вони мають морські суперечки з Китаєм в Південно-Китайською морі та є цікавими випадками хеджування. Індонезія - через свою величину та стратегічне значення в регіоні, яке надає їй високу автономію прийняття зовнішньополітичних рішень та більший простір для маневрування між Китаєм та США. В’єтнам - через свою історичну та ідеологічну спорідненість з КНР, що робить його стратегію хеджування більш залежною від Пекіна. Натомість Філіппіни є єдиною країною Південно-Східної Азії, яка має чинний оборонний альянс з США, що не може не впливати на їхню політику.

Методологія дослідження базується одразу на двох ключових методах - case study і порівняльному аналізі. Case study використовується для глибинного аналізу особливостей хеджування Індонезії, В’єтнаму та Філіппін та виявлення в них кризових тенденцій, а також для дослідження реакцій цих країн на російське повномасштабне вторгнення в Україну.

Метод порівняльного аналізу використовується для порівняння рівня співпраці відібраних країн Південно-Східної Азії з Китаєм та США, а також окреслення спільних і відмінних рис у реакціях цих країн на російське повномасштабне вторгнення.

Першим етапом роботи є дослідження індивідуальних стратегій хеджування Індонезії, В’єтнаму та Філіппін крізь призму 6 опцій хеджування за Ченг-Чві Куїком, що допоможе визначити наявність кризових елементів кожної з країн. Він буде проведений у 2 розділі дослідження.

Варто зазначити, що Ченг-Чві Куїк визначає стратегію підлаштовування, відштовхуючись від сильного економічного впливу Китаю в регіоні. Тому з цього моменту і надалі в дослідженні 3 опції максимізації прибутків - економічний прагматизм, залучення та обмежене підлаштовування будуть трактуватись як такі, що посилюють вплив Китаю в країні, що хеджується. А 3 інші варіації моделей хеджування - економічна диверсифікація, заперечення домінування та непряме

балансування, які є опціями мінімізації ризиків, відповідно будуть вважатись такими, що урівноважують вплив КНР, опираючись на Сполучені Штати.

Другим етапом роботи є з'ясування впливу російського повномасштабного вторгнення на посилення турбулентності в Індо-Тихоокеанському регіоні, а також аналіз реакцій Індонезії, В'єтнаму та Філіппін на російсько-українську повномасштабну війну. Цьому буде присвячений третій розділ дослідження.

У роботі використовуються якісні та кількості методи. Якісні - для аналізу індивідуальних стратегій хеджування Індонезії, В'єтнаму та Філіппін, виділення в них кризових моментів на фоні російського вторгнення. Кількісні - для оцінки економічних показників двосторонньої торгівлі та інвестиційного рівня перерахованих країн з США, Китаєм та Росією.

Основною джерельною базою дослідження є офіційні пресрелізи США, Китаю, Індонезії, В'єтнаму, Філіппін, України та Росії, статистичні дані, аналітичні статті центрів, що досліджують стратегію хеджування, зокрема Chatham House, Lowy Institute for International Policy, Asia Society Policy Institute, Asan Institute for Policy Studies, Center for Strategic and International Studies та інші.

Висновки до розділу № 1: стратегія хеджування є моделлю поведінки країн Південно-Східної Азії, що спрямована на мінімізацію ризиків протистояння США та Китаю шляхом зайняття нейтральної позиції та активного економічного залучення обох гегемонів. Вона здійснюється як на індивідуальному рівні окремих держав, так і колективно через АСЕАН. Модель хеджування кожної країни Південно-Східної Азії є унікальною через різну інтенсивність застосування її елементів. Разом з тим, серединна позиція, властива хеджуванню, є коштовною опцією у разі посилення турбулентності в регіоні чи переходу гегемонів до відкритої конфронтації.

РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ХЕДЖУВАННЯ КРАЇН АСЕАН НА ІНДИВІДУАЛЬНОМУ РІВНІ

2.1. Індонезія: дотримання хиткого балансу між США та Китаєм

З часу остаточного утвердження незалежності в 1949 році Індонезія зайняла нейтральну позицію у зовнішній політиці та перебувала поза контекстом американсько-радянського протистояння[64]. Цьому сприяла доктрина Bebas Aktif, яка бере свій початок з промови віцепрезидента Індонезії Мохаммада Хатта з промовистою назвою "Веслування між двома скелями". Під скелями Хатт мав на увазі США і СРСР та наголошував на важливості дистанціювання Джакарти від блокової політики та дотримання власного незалежного погляду на світ після століть експансії[65]. Остаточним переходом Індонезії на засади хеджування можна вважати заснування АСЕАН та прийняття Бангкокської декларації.

Наразі Індонезія відіграє вагому роль як для США, так і для Китаю через цілий ряд причин. По-перше, завдяки вигідному розміщенню - більш ніж 17 тисяч індонезійських островів знаходяться на перетині Тихого та Індійського океанів[66]. По-друге, через велику кількість природних ресурсів, серед яких вугілля, нікель, газ та нафта[67]. Статус найбільшої економіки Південно-Східної Азії і 10-тої світової економіки за паритетом купівельної спроможності[68] також є причиною важливості Індонезії для обох гегемонів, як і значна роль Джакарти у формуванні дискурсу АСЕАН[69].

---

[64] Greendlees D. (2018) *The Origins of Nonalignment: Great Power Competition and Indonesian Foreign Policy 1945-1965.* Australian National University. https://core.ac.uk/download/pdf/162631077.pdf

[65] Arasy, B. M. (2023) *Beyond the myth of bebas-aktif, an argument for Indonesia partiality in conflicts*. Modern Diplomacy. https://moderndiplomacy.eu/2023/04/06/beyond-the-myth-of-bebas-aktif-an-argument-for-indonesia-partiality-in-conflicts/

[66] Brimelow, B. (2021) *The US and China both have their eyes on a country at the heart of the Indo-Pacific*. *Business Insider*. https://www.businessinsider.com/us-and-china-both-competing-for-influence-with-indonesia-2021-7.

[67] Dutu, R. (2015) *Making the most of natural resources in Indonesia*, *OECD*. https://www.oecd-ilibrary.org/making-the-most-of-natural-resources-in-indonesia_5js0cqqk42ls.pdf.

[68] *The World Bank In Indonesia* (2022) World Bank. https://www.worldbank.org/en/country/indonesia/overview.

[69] *Indonesia's important involvement in ASEAN issues* (2023) ASEAN Indonesia 2023. https://asean2023.id/en/news/indonesias-important-involvement-in-asean-issues#:~:text=Indonesia's%20achievements%20go%20beyond%20the,contributes%20to%20several%20peace%20efforts.

Сі Цзіньпін ще під час запуску ініціативи “Один пояс, один шлях” в 2013 році надав велике значення участі Індонезії в ній. Зокрема, про це свідчить той факт, що частина ініціативи “Один пояс, один шлях”- “Морський шовковий шлях” був вперше презентований саме перед індонезійським парламентом[70]. Провінції - Північна Суматра, Північний Калімантан, Північне Сулавесі та острів Балі є важливими економічними коридорами для китайських морських маршрутів з Азії до Африки та Європи[71]. КНР є головним інвестором в індонезійську нікелеву промисловість[72] і основним торговельним партнером Джакарти[73], чому сприяє зона вільної торгівлі АСЕАН-Китай. У свою чергу США розглядає Індонезію як важливого союзника з підтримання миру та порядку в Індо-Тихоокеанському регіоні, що зумовлює широку безпекову співпрацю між обома країнами[74]. Адміністрація Байдена також взаємодіє з Індонезією в питаннях контртероризму, кібербезпеки та зеленої енергетики[75], а також в рамках ініціативи “Вільний і відкритий Індо-Тихоокеанський регіон”.

1. Економічний прагматизм

Індонезія, як і інші країни Південно-Східної Азії мають міцні економічні зв’язки з Китаєм. У випадку Джакарти це виражається не лише у високих показниках двосторонньої торгівлі - загальний товарооборот між країнами в 2023 році склав 127 мільярдів доларів[76], але й в чималих обсягах інвестицій. В 2022 році

[70] *Speech by Chinese president Xi Jinping to Indonesian Parliament*. ASEAN-China Centre. (2013). http://www.asean-china-center.org/english/2013-10/03/c_133062675.htm.
[71] *Indonesia and the Belt and Road Initiative* (2019) Synergia Foundation. https://www.synergiafoundation.org/insights/analyses-assessments/indonesia-and-belt-and-road-initiative.
[72] Arkyasa M (2023) *China’s dominance in Indonesian nickel mining challenges the West*. Indonesia Business Post. https://indonesiabusinesspost.com/risks-opportunities/chinas-dominance-in-indonesian-nickel-mining-challenges-the-west/.
[73] *RCEP boosts trade cooperation between China, Indonesia* (2024) *Xinhua*. https://english.news.cn/20240104/263d37d4ec5e4ada86599a61b5d02cdc/c.html#:~:text=The%20trade%20volume%20between%20China,partner%20for%2010%20consecutive%20years.
[74] *U.S. security cooperation with Indonesia* (2023) *U.S. Department of State*. https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-indonesia/.

[75] Brimelow, B. (2021) *The US and China both have their eyes on a country at the heart of the Indo-Pacific.* The Washington Post. https://www.businessinsider.com/us-and-china-both-competing-for-influence-with-indonesia-2021-7.
[76] *Intensive China visits by ASEAN officials testament to closer ties* (2024) Xinhua. https://english.news.cn/20240409/066ce47077c94d55b7531f779ed504e5/c.html#:~:text=Data%20from%20Statistics%20Indonesia%20showed,other%20fields%2C%20such%20as%20infrastructure.

Китай став другим після Сингапуру джерелом іноземних непрямих інвестицій в Індонезію загальним обсягом в 8,23 мільярди доларів[77]. В 2023 році Пекін та Джакарта домовились укріпити стратегічну співпрацю між державами, зокрема у сфері двосторонньої торгівлі та інвестицій[78]. Це вилилось у обіцянку Китаю інвестувати додаткову суму загальним розміром у 66,59 мільярдів доларів. Про це повідомили президент Індонезії Джоко Відодо та міністерка закордонних справ Ретно Марсуді, після зустрічей з Сі Цзіньпіном та Лі Кецяном в липні та вересні 2023 року[79]. Більшість китайських інвестицій традиційно припадає на індустріальний, інфраструктурний, транспортний сектори і важку промисловість[80] та є частиною китайського проекту "Один пояс, один шлях", який Індонезія використовує в своїх інтересах. Зокрема, китайська ініціатива сприяє реалізації двох ключових завдань уряду Джоко Відодо - налагодженню конективності між сотнями розрізнених островів та перетворенню Індонезії на глобальний морський центр.

Індонезія долучилась до "Одного поясу, одного шляху" в 2015 році[81], що призвело до різкого росту інвестиційного потоку з Пекіна. Якщо в 2014 році цей показник був на рівні 1,5 мільярди доларів, то за 8 років інвестиції зросли більш ніж в 5 разів. Наразі Джакарта є найбільшим реципієнтом "Поясу й шляху" серед країн АСЕАН[82]. За період участі в китайській ініціативі уряду Індонезії вдалось реалізувати ряд сміливих інфраструктурних проектів, серед яких перша в Південно-Східній Азії високошвидкісна залізниця з Джакарти в Бандунг

---

[77] *Chinese brands highlight huge Indonesian market potential* (2023) Invest in China. https://investinchina.chinadaily.com.cn/s/202311/13/WS6551d40f498ed2d7b7e9fd61/chinese-brands-highlight-huge-indonesian-market-potential.html.

[78] *Joint statement on Deepening Comprehensive Strategic Cooperation between the People's Republic of China and the Republic of Indonesia* (2023) Belt and Road Forum. http://www.beltandroadforum.org/english/n101/2023/1019/c127-1229.html.

[79] *Indonesia, China agree to enhance concrete cooperation* (2023) Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. https://setkab.go.id/en/indonesia-china-agree-to-enhance-concrete-cooperation/.

[80] Zahra, V. (2023) *5 countries contribute the most to Indonesia's FDI in 2022,* Indonesia Business Post. https://indonesiabusinesspost.com/insider/5-countries-with-biggest-foreign-direct-investment-in-indonesia/.

[81] Wang, C.N. (2023) *Countries of the belt and road initiative (BRI).* Green Finance & Development Center. https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/

[82] Wang, C.N. (2023) *China Belt and Road Initiative (BRI) Investment Report 2023 H1.* Green Finance & Development Center. https://greenfdc.org/china-belt-and-road-initiative-bri-investment-report-2023-h1/.

протяжністю в 142 кілометри[83] та залізнична лінія Макассар–Парепаре, перша на індонезійському острові Сулавесі[84]. Налагодження конективності між індонезійськими провінціями сприяє економічному росту держави шляхом зменшення часу та коштів, витрачених на транспортування продукції. Окрім цього, китайські інвестиції сприяють розвитку периферії через побудову великих індустріальних парків у віддалених провінціях - Північній Суматрі, Північному Калімантані, Північній Сулавесі та на Балі[85]. В 2019 році Джоко Відодо презентував амбітний проект перенесення столиці з перенаселеної та забрудненої Джакарти до міста Нусантара, що зараз активно будується в тому числі й за кошти китайських компаній, загальна сума зобов'язань яких становить 13 мільярдів доларів[86] - більш ніж третина від вартості проекту в 33 мільярди доларів[87].

Інша важлива ініціатива Джоко Відодо - "Глобальна морська точка опори" (Global Maritime Fulcrum - GMF), спрямована на перетворення Індонезії на світову морську потугу, також вдало використовує можливості "Одного поясу, одного шляху". Ініціатива передбачає будівництво Морської платної дороги, яка включає 24 нових порти задля покращення координації між індонезійськими островами та зменшення економічної нерівності між ними. Окрім цього, в рамках GMF та "Одного поясу, одного шляху" станом на 2019 рік було узгоджено 10 спільних проектів та 6 досліджень в 4 економічних коридорах - Північній Суматрі, Північному Калімантані, Північному Сулавесі та на Балі, серед яких побудова портів, розвиток економічних зон та конструкція індустріальних парків. Інші 30

---

[83] *Indonesia launches Southeast Asia's first high speed railway* (2023) ASEAN Business News. https://www.aseanbriefing.com/news/indonesia-launches-southeast-asias-first-high-speed-railway/#:%7E:text=Indonesia%20has%20launched%20Southeast%20Asia'%20s,rail%20on%20October%202%2C%202023.%22.

[84] *Building Sulawesi's first railway* (2023) Brunei Darussalam - Indonesia - Malaysia - Philippines East Asean Growth Area. https://bimp-eaga.asia/index.php/article/building-sulawesis-first-railway.

[85] Yee, W.Y. (2023) *Ten Years on, how is the belt and road initiative faring in Indonesia?* Jamestown. https://jamestown.org/program/ten-years-on-how-is-the-belt-and-road-initiative-faring-in-indonesia/.

[86] Maulia, E. (2023) *Jokowi bags $13bn in investment pledges after meeting with Xi.* Nikkei Asia. https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Jokowi-bags-13bn-in-investment-pledges-after-meeting-with-Xi.

[87] *Interview with DW News Asia: Why Indonesia is spending billions to build its new capital Nusantara* (2023) Monash University. https://research.monash.edu/en/clippings/interview-with-dw-news-asia-why-indonesia-is-spending-billions-to.

проектів загальною вартістю в 91 мільйон доларів перебувають на стадії обговорення[88].

2. Економічна диверсифікація

Попри значний рівень економічної співпраці з Китаєм, Індонезія все ж вживає певних заходів проти тотального узалежнення від китайської торгівлі та інвестицій. Серед них - диверсифікація джерел постачання, обережна взаємодія з "Поясом й шляхом" та урізноманітнення інвестиційних потоків.

Попри те, що станом на 2022 рік Китай був одночасно головним імпортером (32,66%) та експортером (23,31%) Індонезії, велику частку в торговому обороті Джакарти також займають країни АСЕАН - 17,17% в імпорті продукції та 19,07% - в експорті. Важливими постачальниками для Індонезії є Японія (8,56%), ЄС (6,43%), Південна Корея (5,23%). Сполучені Штати займають шосту позицію в списку імпортерів з показником в 5,09%, проте третю в списку експортерів - 11,75% від загального експорту продукції. Важливими ринками збуту для Індонезії також є ЄС (8,16%) та Японія (7,7%)[89].

[88] Prakoso, S.G., Ardita, N.D. & Puspitasari, R. (2022) *The Intersection between China's Belt and Road Initiative (BRI) and Indonesia's Global Maritime Fulcrum (GMF) after Covid-19*, Politicon Jurnal Ilmu Politik. *pp.213-215.* https://www.researchgate.net/publication/363101770_The_Intersection_between_China%27s_Belt_and_Road_Initiative_BRI_and_Indonesia%27s_Global_Maritime_Fulcrum_GMF_after_Covid-19.

[89] *Economic indicators and Indonesia's GDP, FDI, and trade trends* (2023) ASEAN Briefing. https://www.aseanbriefing.com/doing-business-guide/indonesia/why-indonesia/indonesia-economy

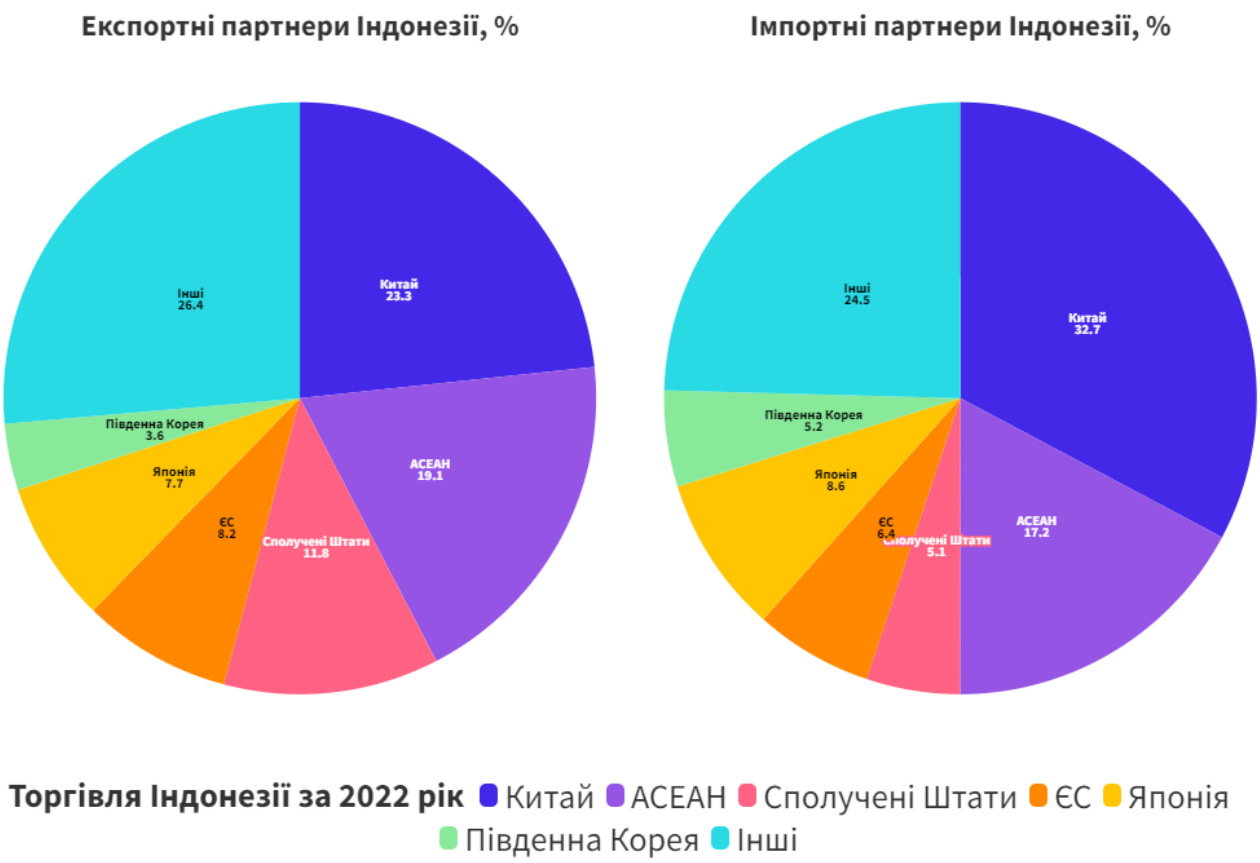

Рис. 2.1 Торгівля Індонезії за 2022 рік.

На рисунку зображені головні експортні та імпортні партнери Індонезії за 2022 рік

В плані інвестицій, Сингапур є беззаперечним лідером з показником 13,3 мільярди доларів станом на 2022 рік, що складає 31% від загальної суми прямих іноземних інвестицій в Індонезію. До порівняння, китайські безпосередні інвестиції складають 19% від загального інвестиційного потоку. Серед інших важливих джерел інвестицій Гонконг - 13%, Японія - 8% та США і Малайзія з показником 7%[90].

[90] *Investment Outlook, Indonesia.* ARC Group.(2023) https://arc-group.com/investment-outlook-indonesia-2023/#:~:text=Singapore%20remained%20Indonesia's%20largest%20foreign,Kong%20down%20to%20third%20position.

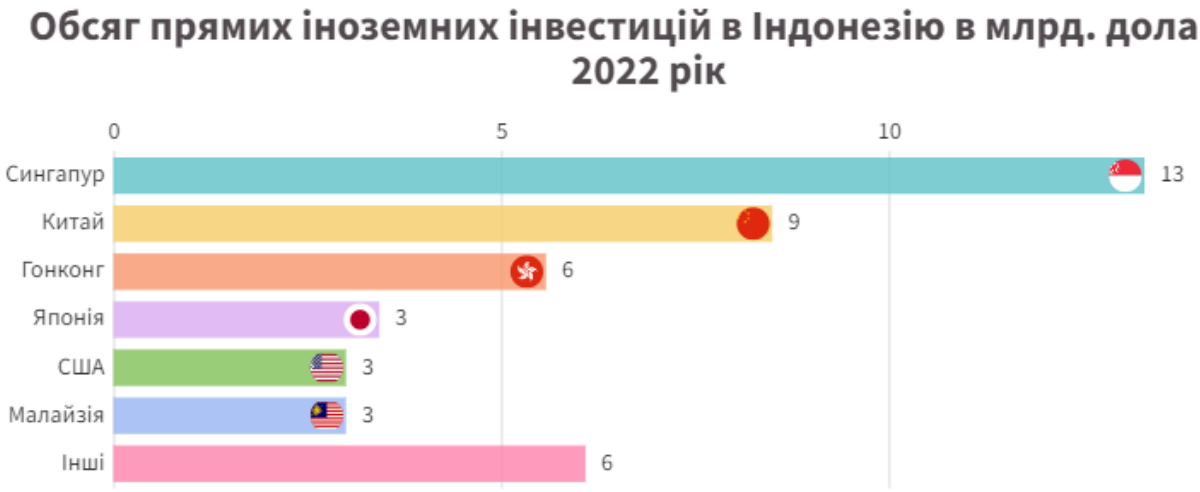

Рис. 2.2 Обсяги прямих іноземних інвестицій в Індонезію за 2022 рік

На рисунку зображені головні інвестиційні партнери Індонезії в 2022 році

Незважаючи на загальне позитивне сприйняття "Одного поясу, одного шляху" урядом Індонезії та велику кількість спільних проектів, Джакарта все ж зберігає обережний підхід до ініціативи, намагаючись мінімізувати ризики. Це відбувається через переважне направлення китайських інвестицій по каналу бізнес-бізнес (B2B)[91], що у порівнянні з моделями уряд-бізнес (G2B) та уряд-уряд (G2G) є більш безпечними за рахунок зменшення загрози появи боргових пасток через уникнення прямих кредитів (урядового кредитування). Саме таким способом відбувається фінансування індустріальних парків та проектів пов'язаних з видобутком натуральних копалин.

Окрім "Поясу й шляху" Індонезія з 2018 року бере участь у іншій ініціативі - "Вільному й відкритому Індо-Тихоокеанському просторі" (Free and Open Indo-Pacific - FOIP), яка була розроблена в рамках Чотиристороннього діалогу по безпеці (Quad) та проводитися під егідою США. По своїй суті ініціатива спрямована на контрбалансування впливу китайського "Поясу й шляху". Однак, це не заважає Індонезії використовувати обидві програми задля реалізації власної стратегії -

[91] Pratiwi, F.I., Puspitasari I., Hikmawati I. & Bagus H. (2021) *Global Maritime Fulcrum: Indonesia's Middle Power Strategy Between Belt And Road Initiatives (BRI) and Free-Open Indo Pacific (FOIP).* Central European Journal of International and Security Studies. https://pdfs.semanticscholar.org/0cc5/ed07ce360d627f29edf533a3ca88f2f70d96.pdf.

“Глобальної морської точки опори”. Американські інвестиції також спрямовані на індонезійські інфраструктурні проекти з налагодження конективності та проводяться через Банк США з міжнародного розвитку та фінансів (U.S. International Development Finance Corporation)[92].

Тим не менше, попри перелічені запобіжники, існує тенденція до посилення економічної залежності Індонезії від Китаю. Зокрема, це виражається у послідовному рості товарообороту між державами. З 2018 року частка індонезійського імпорту з Китаю зросла з 15,05% до 23,31% від загальної кількості, а експорту - з 24,13% до 32,66%[93]. Те саме відбувається і з інвестиціями, за останні 5 років Китай суттєво збільшив їх кількість та обігнав Японію за прямими іноземними вкладеннями, закріпивши за собою друге місце після Сингапуру. З 2018 по 2022 рік частка китайських інвестицій в Індонезію зросла з 8,3%[94] до 19%. Зважаючи на потребу Джоко Відодо в реалізації проекту нової столиці та домовленості між двома урядами про додаткову суму інвестицій в 66,59 мільярдів, можна припустити, що у майбутньому обсяги китайського інвестиційного потоку лише зростатимуть. Це ставитиме під загрозу звичний обережний підхід Джакарти до урядового фінансування КНР. Окрім цього, індонезійські поклади нікелю, який є стратегічним ресурсом для Джакарти, майже повністю контролюються китайськими компаніями[95], що посилює вплив Пекіна на індонезійському ринку.

3. Залучення

Зважаючи за значну економічну роль Китаю в економіці Індонезії, дипломатичні зв’язки між обома державами є доволі міцними. Це підтверджується

---

[92] Zhang, Y. (2023) *Mechanism of Balancing Diplomacy among Middle Powers the Hedging Strategy of Indonesia under the Competition of “Free- Open Indo Pacific” and “Belt and Road Initiative".* University of Birmingham. https://www.researchgate.net/publication/375760686_Mechanism_of_Balancing_Diplomacy_among_Middle_Powers_the_Hedging_Strategy_of_Indonesia_under_the_Competition_of_Free-Open_Indo_Pacific_and_Belt_and_Road_Initiative.

[93] *Indonesia trade summary 2018* (2019) World Integrated Trade Solution. https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/IDN/Year/2018/Summarytext.

[94] Sari, R.N. & Amar, S. (2019) *The Effect of International Economic Variables on Singapore Foreign Direct Investment in Indonesia.* Universitas Negeri Padang. https://www.researchgate.net/publication/371815991_The_Effect_of_International_Economic_Variables_on_Singapore_Foreign_Direct_Investment_in_Indonesia

[95] Costa, G. (2022) *China controls Indonesia’s nickel industry.* Indonesia Business Post. https://indonesiabusinesspost.com/insider/china-controls-indonesias-nickel-industry/.

наявністю прямих каналів комунікації між лідерами та регулярними візитами на найвищому рівні. Зокрема за час свого президентства Джоко Відодо відвідав Пекін 7 разів[96]. До порівняння, Вашингтон індонезійський лідер відвідав 4 рази, що теж є доволі високим показником[979899100]. З 2013 року між Китаєм та Індонезією діє всеохопне стратегічне партнерство, яке передбачає співпрацю в багатьох сферах - від зеленої енергетики до технологічних програм[101]. У рамках партнерства налагоджено безліч двосторонніх діалогових форматів, зокрема механізм 2+2 для міністрів закордонних справ та оборони[102], китайсько-індонезійський технічний комітет з морського співробітництва[103], високорівневі енергетичний[104] та економічний діалоги[105]. Також існують тристоронні формати за участі Пекіна та Джакарти, як от діалогова платформа Китай-Індонезія-Росія[106] або ж багатосторонні ініціативи - форум “Одного поясу, одного шляху”[107]. Чимало

---

[96] Parameswaran P. (2023) *The future of Indonesia-China relations after Jokowi*. *GIS Reports*. https://www.gisreportsonline.com/r/indonesian-chinese-relations/.

[97] *President Jokowi Rounds Up US Visit: From ASEAN-US Special Summit to Meeting Elon Musk*. Embassy of the Republic of Indonesia in Washington D.C. (2022). https://kemlu.go.id/washington/en/news/18781/president-jokowi-rounds-up-us-visit-from-asean-us-special-summit-to-meeting-elon-musk

[98] *Statement by the Press Secretary on the Visit of President Joko Widodo of Indonesia*. U.S. Embassy and Consulates in Indonesia. (2015). https://id.usembassy.gov/statement-by-the-press-secretary-on-the-visit-of-president-joko-widodo-of-indonesia/

[99] *President Jokowi meets president Biden at the White House*. Ministry of Foreing Affairs of the Republic of Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/5495/berita/president-jokowi-meets-president-biden-at-the-white-house

[100]*Arriving in California, president Jokowi welcomed by foreign affairs minister*. Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. (2016). https://setkab.go.id/en/arriving-in-california-president-jokowi-welcomed-by-foreign-affairs-minister/

[101] *Joint statement on Deepening Comprehensive Strategic Cooperation between the Peoples Republic of China and the Republic of Indonesia*. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/5393/siaran_pers/joint-statement-on-deepening-comprehensive-strategic-cooperation-between-the-peoples-republic-of-china-and-the-republic-of-indonesia-18-october-2023-beijing.

[102] Jerzewski M. (2023) *Ahead of Indonesian Elections, China-Friendly Defense Minister in the Lead*. Evropské hodnoty. https://europeanvalues.cz/en/ahead-of-indonesian-elections-china-friendly-defense-minister-in-the-lead/.

[103] *China and Indonesia held the 11th Technical Committee meeting on Maritime Cooperation*. Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China. (2021). https://www.fmprc.gov.cn/eng/gjhdq_665435/2675_665437/2716_663436/2718_663440/202110/t20211022_10413206.html.

[104] *Indonesia-China Energy Transition Cooperation* (2023) ClientEarth. https://www.clientearth.asia/latest/news/indonesia-china-energy-transition-cooperation/.

[105] *The 2nd Meeting of China-Indonesia High-level Economic Dialogue Held in Jakarta.* Embassy of the People's Republic of China in Indonesia. (2016). http://id.china-embassy.gov.cn/eng/zgyyn/sbwl/201605/t20160512_2346288.htm.

[106] Muhammad Z., Purnama Y.(2023) *The China-Indonesia-Russia trilateral meeting and what it means.* Australian Institute of International Affairs. https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/the-china-indonesia-russia-trilateral-meeting-and-what-it-means/.

[107] *Building an open, inclusive and interconnected world for common development*. The Third Belt and Road Forum for International Cooperation.(2023). http://www.beltandroadforum.org/english/.

форматів утворено в межах АСЕАН - платформи АСЕАН + 3, Саміт країн Східної Азії, Зустріч міністрів оборони АСЕАН+ та Азійський регіональний форум.

Зрозуміло, що така кількість спільних майданчиків слугує економічним інтересам Джакарти та сприяє мирному врегулюванню суперечок, зокрема в Південно-Китайському морі, однак разом з тим робить Індонезію більш вразливою до китайського впливу. Подібні формати використовуються Пекіном як елемент протистояння з США.

4. Заперечення домінування

Попри високий рівень залученості з Китаєм, Індонезія робить зусилля для розмиття домінуючого дискурсу обох ворогуючих сил. Відтак з 2015 року, незадовго після підвищення рівня дипломатичних відносин з Китаєм, між Індонезію та США також почало діяти стратегічне партнерство. В 2023 році - підвищене до всеохопного стратегічного партнерства[108]. Воно спрямоване на 6 важливих напрямків: морська, оборонна та енергетична співпраця, економічний розвиток, налагодження міжлюдських контактів та вирішення регіональних питань[109]. Особливо активний є напрямок оборони, який з 2002 року координується через щорічний Індонезійсько-американський безпековий діалог (IUSSD)[110]. Важливим є нещодавно утворений зовнішньополітичний та оборонний діалог старших посадових осіб США та Індонезії у форматі 2+2[111]. Існують також формати необоронного характеру, зокрема Робоча група з чистої енергії[112] та

---

[108] *Secretary of defense Lloyd J. Austin III remarks to Indonesian defense minister Prabowo Su .* U.S. Department of Defense. (2023) https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript/Article/3592558/secretary-of-defense-lloyd-j-austin-iii-remarks-to-indonesian-defense-minister/.

[109] *Indonesia- US Bilateral Relations*. Embassy of The Republic of Indonesia, in Washington D.C. (2016). https://kemlu.go.id/washington/en/pages/hubungan_bilateral_indonesia-amerika_serikat/554/etc-menu.

[110] *Readout of Indonesia – United States security dialogue*. U.S. Department of Defense. (2021). https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/2852539/readout-of-indonesia-united-states-security-dialogue-2021/.

[111] *Joint statement on the United States-Indonesia senior officials' 2+2 foreign policy and defense dialogue.* U.S. Department of State. (2023) https://www.state.gov/joint-statement-on-the-united-states-indonesia-senior-officials-22-foreign-policy-and-defense-dialogue/.

[112] *Signing of memorandum of understanding on the clean energy working group between Indonesia and the United States*. Legal Centric. (2023). https://legalcentric.com/content/view/181765.

Індонезійсько-американський діалог з торгівлі та інвестицій[113]. В рамках АСЕАН, США бере участь у 3 платформах - Саміті країн Східної Азії, Зустрічі міністрів оборони АСЕАН+ та Азійському регіональному форумі.

У підсумку, незважаючи на те, що Індонезія намагається активно розбудовувати діалогові формати з обома ворогуючими силами, більше уваги таки приділяється Китаю, тоді як у межах співпраці з США пріоритезизується саме оборонний напрямок, що більш детально буде розглянуто в підпункті про непряме балансування.

5. Обмежене підлаштовування

Обмежене підлаштовування спрямоване на перейняття державою точки зору гегемона з певного ряду ключових для нього питань, однак не є повним підпорядкуванням дискурсу гегемона. У випадку Китаю це будуть речі пов'язані з територіальною цілісністю та невтручанням у внутрішні справи. Умовно їх можна розділити на наступні ключові пункти: Тайвань, Гонконг, порушення прав людини в Тибеті та Сіндзяні і територіальні суперечки в Південно-Китайському морі.

Щодо Тайваню, Індонезія як і більшість держав світу дотримується політики "Єдиного Китаю", не визнаючи незалежність острова[114]. Тим не менше, відповідь індонезійських високопосадовців на візит спікерки Конгресу США Ненсі Пелосі в Тайбей та реакція на китайські військові маневри в Тайванській протоці була вкрай стриманою - заклики до деескалації адресовались обом сторонам[115], що скоріше підпадає під модель заперечення домінування.

Тоді як у питаннях Гонконгу та порушень прав людини в Сіндзяні і Тибеті, Індонезія традиційно займає прокитайську позицію невтручання у внутрішні

---

[113] *U.S-Indonesia trade and investment relationship*. *U.S. Embassy & Consulates in Indonesia*. (2016). https://id.usembassy.gov/our-relationship/policy-history/embassy-fact-sheets/fact-sheet-u-s-indonesia-trade-and-investment-relationship/.

[114] *Joint statement between the Republic of Indonesia and the Peoples Republic of China*. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia. (2022). https://kemlu.go.id/portal/en/read/4169/pidato/joint-statement-between-the-republic-of-indonesia-and-the-peoples-republic-of-china#:~:text=Indonesia%20reiterated%20its%20firm%20adherence,national%20unity%20and%20territorial%20integrity.

[115] Cheong, Y. (2022) *Indonesia's elites respond to Pelosi's Taiwan visit.* ThinkChina. https://www.thinkchina.sg/indonesias-elites-respond-pelosis-taiwan-visit.

справи інших країн, що слідує із китайської зовнішньополітичної концепції мирного співіснування та вписується в концепт обмеженого підлаштовування. Її можна було спостерігати під час масових протестів в Гонконгу 2019-2020 років, коли єдиною реакцією Індонезії було спростування інформації про затримання індонезійця китайською поліцією та заклик до індонезійських громадян дотримуватись законів Гонконгу[116]. Схожу позицію за схемою "внутрішні справи Китаю стосуються лише самого Китаю" Індонезія продемонструвала в 2022 році в Раді ООН з прав людини, проголосувавши "проти" проекту резолюції щодо ситуації з правами людини в Сіньцзяні[117].

Тим не менше, існує питання, де позиції Індонезії та Китаю кардинально різняться - це територіальний диспут в Південно-Китайському морі. Наразі Китай має претензії на акваторію у межах так званої "Лінії 9 пунктирів", яка займає близько 90% Південно-Китайського моря та перетинається з ексклюзивними економічними зонами Тайваню та 5 країн Південно-Східної Азії, включно з Індонезією[118]. В межах лінії Пекін регулярно здійснює операції сірої зони (нелегальні дії в спірних водах, спрямовані на розхитування безпекової ситуації), зокрема з 2019 року біля островів Натуна китайські рибальські судна активізували свою діяльність в супроводі берегової охорони, що призвело до дипломатичного протесту з боку Індонезії[119]. В 2021 році вже Пекін закликав Джакарту припинити видобуток газу у виключній економічній зоні Індонезії[120] після чого відправив туди своє дослідницьке судно[121]. Найбільш гострою була нещодавня заява міністрів оборони оборони США Ллойда Остіна та Індонезії Правобо Субіанто про те, що

---

[116] *The Indonesian consulate has said this photo does not show an Indonesian national arrested at a Hong Kong protest*. *AFP Fact Check*. (2019). https://factcheck.afp.com/indonesian-consulate-has-said-photo-does-not-show-indonesian-national-arrested-hong-kong-protest

[117] *A/HRC/51/L.6 vote item 2 - 40th meeting, 51st Regular Session Human Rights Council*. United Nations. (2022).: https://webtv.un.org/en/asset/k1w/k1w9tube8v

[118] Caruana A. (2023) *Map spotlight: Nine-dash line*. Institute for China-America Studies. https://chinausicas.org/research/map-spotlight-nine-dash-line/

[119] *Indonesia files protest over Chinese vessel trespassing.* Anadolu Ajansı. (2019). https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/indonesia-files-protest-over-chinese-vessel-trespassing/168848.

[120] Dianti, T. (2021) *Indonesian MP: China demanded Jakarta stop drilling in Beijing-claimed waters*. Benar News. https://www.benarnews.org/english/news/indonesian/china-warns-indonesia-over-scs-12012021161206.html.

[121] McBeth, J. (2021) *Intrigue on the high seas between Indonesia.* China, Asia Times. https://asiatimes.com/2021/12/intrigue-on-the-high-seas-between-indonesia-china/.

претензії КНР на Південно-Китайське море є несумісними з міжнародним правом[122].

6. Непряме балансування

Модель непрямого балансування, як можна здогадатись з самої назви, є найближчою до стратегії балансування зі всіх варіацій хеджування, оскільки передбачає нарощення безпекових потужностей з США. Джакарта та Вашингтон доволі активно співпрацюють у сфері оборони. США традиційно входить в топ-5 країн по імпорту зброї до Індонезії[123], зокрема літаків F-15, двигунів, ракет та комунікаційних систем[124]. Також обидві країни регулярно проводять спільні військові навчання, наймасштабнішими з яких є щорічні Super Garuda Shield, спрямовані на відпрацьовування повітряних, наземних та морських операцій[125]. В 2023 році вони тривали 2 тижні та залучили найбільшу кількість військових з часу заснування[126]. Спільні навчання Джакарти та Вашингтона відбуваються також в рамках ініціатив Pitch Black, Pacific Angel та Cope West. З 2021 року обидві країни працюють над побудовою тренувального центру в Батамі[127], що сприятиме ще більшому узгодженню військових потужностей. Крім того, США допомагає Індонезії в низці ініціатив, зокрема в посиленні заходів цивільного контролю над армією та розробці Інтегрованої системи морського спостереження[128]. В 2023 році

---

[122] *United States Dod and Indonesia MOD joint press statement*. U.S. Department of Defense. (2023) https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3504476/united-states-dod-and-indonesia-mod-joint-press-statement/.

[123] *Military weapons in Indonesia*. The Observatory of Economic Complexity. (2022). https://oec.world/en/profile/bilateral-product/military-weapons/reporter/idn.

[124] *US approves major $14 billion arms sale to Indonesia*. Voice of America. (2022). https://www.voanews.com/a/us-approves-major-14-billion-arms-sale-to-indonesia-/6436765.html.

[125] *Senior U.S. and Indonesian Military Leaders Launch Super Garuda Shield*. US Embassy in Indonesia. (2023). https://id.usembassy.gov/senior-u-s-and-indonesian-military-leaders-launch-super-garuda-shield-2023/.

[126] Dianti, A.(2023) *Indonesia hosts largest military drills with us, allies amid superpower tensions.* Benar News. https://www.benarnews.org/english/news/indonesian/garuda-shield-08302023133506.html#:~:text=The%202023%20Super%20Garuda%20Shield,12%20nations%20will%20send%20observers.

[127] *Indonesia and US to build Maritime Center at mouth of Malacca*. Nikkei Asia. (2022). https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Indo-Pacific/Indonesia-and-US-to-build-maritime-center-at-mouth-of-Malacca#:~:text=JAKARTA%20(Reuters)%20%2D%2D%20Indonesia%20and,Indonesia's%20maritime%20security%20agency%20said.

[128] Burgess, S. (2023) *The US–indonesian strategic partnership and Air Force relations.* Air University Press. https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3371476/the-usindonesian-strategic-partnership-and-air-force-relations/.

в рамках підвищення рівня дипломатичних відносин до всеохопного стратегічного партнерства та ухвалення нової оборонної угоди, США анонсувало посилення кіберспівпраці та сприяння розвитку індонезійського космічного потенціалу[129].

Варто зазначити, що Індонезія також налагоджує оборонну співпрацю з Китаєм. Однак, рівень її інституціоналізації доволі низький, тому взаємодія в основному відбувається через неформальні механізми[130], що негативно впливає на регулярність спільних ініціатив. Зокрема антитерористичні китайсько-індонезійські навчання Sharp Knife відбулись всього 3 рази та не були поновлені. Таким чином, з 2015 року між країнами відсутні двосторонні військові обміни, наразі функціонують лише формати в рамках АСЕАН та нерегулярні багатосторонні навчання Exercise Komodo[131].

Отже, на прикладі Індонезії можна побачити застосування усіх 6 компонентів хеджування, виділених Ченг-Чві Куїком. Тим не менше, найактивніше Джакарта використовує економічний прагматизм та непряме балансування, що доводить її пріоритетну орієнтацію на Китай в плані економіки та на США в сфері безпеки. Присутні у індонезійській стратегії і деякі кризові елементи, які стають все більш очевидними через нещодавнє посилення інвестиційних домовленостей з Китаєм. За рахунок збільшення фінансування стратегічних проектів Джакарти, Пекін посилює власну присутність в регіоні та ставить Індонезію у більш залежне становище. Також помітним є докладання більших зусиль Джакати до налагодження дипломатичних форматів саме з Китаєм, тоді як двосторонні майданчики з США переважно зосереджені на обороні. Дещо вирівнює ситуацію міцна американсько-індонезійська військова співпраця та опір Джакарти територіальним зазіханням Пекіна в Південно-Китайському морі. Однак, наразі

---

[129] Williams, L. (2023) US, *Indonesia expand defense cooperation, starting with Cyber and Space.* Defense One. https://www.defenseone.com/defense-systems/2023/11/us-indonesia-expand-defense-cooperation-starting-cyber-and-space/392104/.

[130] Lestari, Y. & Lohalo, G. (2022*) Security cooperation between China and Indonesia to address maritime security threats.* Scientific Research Publishing. https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=119752.

[131] Inkiriwang, F. (2020) *'Garuda shield' vs 'Sharp knife': operationalising Indonesia's defence diplomacy.* The Pacific Review. https://www.researchgate.net/publication/341690721_'Garuda_shield'_vs_'sharp_knife'_operationalising_Indonesia's_defence_diplomacy.

риторика Індонезії щодо морських суперечок є більш радикальною ніж дії. Джакарта не готова йти на відкриту конфронтацію з КНР чи здійснювати більш істотні кроки, як-от звернення до міжнародного суду чи відновлення буріння нафти у власній економічній зоні після китайського протесту. Все це в сукупності робить індонезійську стратегію хеджування дещо викривленою в бік Китаю. Тим не менше сильний елемент непрямого балансування не дає Джакарті остаточно відійти від нейтральної позиції.

2.2. "Бамбукова дипломатія" В'єтнаму під натиском КНР

В'єтнаму, як середній країні регіону, треба докладати більше зусиль для маневрування. Утвердження власної автономії та забезпечення достатнього простору для свободи дій і водночас дотримання стабільних, взаємовигідних зв'язків з сусіднім Китаєм, вимагає значної політичної гнучкості, яку В'єтнам виробив з часів Холодної війни. Протягом тривалого періоду з 1950-тих до початку 1970-тих років Північний В'єтнам перебував під значним впливом Китаю[132]. Обидві держави належали до комуністичного блоку та мали спільну антиамериканську позицію. Під час Другої Індокитайської війни 1959-1975 років Мао Цзедун надавав офіційному Ханою економічну та з 1962 року військову підтримку[133] проти Південного В'єтнаму, який входив до прозахідного блоку. Загалом за цей період у В'єтнамі перебувало більше 320 тисяч китайських солдатів[134] та військове обладнання на суму 120 мільйонів доларів[135]. Китайська економічна підтримка Ханою з 1949 по 1978 рік сягнула 20 мільярдів доларів[136]. Президент Північного В'єтнаму Хо Ші Мін охарактеризував тодішні відносини з КНР китайським виразом - "tongzhi jia xiongdi", що означає "товариші і брати"[137]. Проте, навіть за таких умов, В'єтнам спромігся залишити собі простір для маневру в межах соціалістичного табору. Це наочно ілюструє нейтральна позиція Північного В'єтнаму під час китайсько-радянського розколу 1960 року. Попри сильну антирадянську кампанію в Китаї та намагання знайти підтримку в своїх

---

[132] Khoo, N. (2011) *Sino-Soviet Rivalry and the Termination of the Sino-Vietnamese Alliance.* Columbia University Press. https://www.degruyter.com/document/doi/10.7312/khoo15078/html#contents

[133] Yin, C. (2019). *China's Military Assistance to North Vietnam Revisited.* The Journal of American-East Asian Relations, 26(3), 226–256. https://www.jstor.org/stable/26786337

[134] *China admits combat in Vietnam War*. The Washington Post. (1989). https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1989/05/17/china-admits-combat-in-vietnam-war/6b9cb8a4-4d18-48bf-80d2-bea80f64057c/.

[135] Li, X. (2019) *Building Ho's army: Chinese military assistance to North Vietnam.* University Press of Kentucky. https://www.jstor.org/stable/j.ctvkjb352

[136] Khoo, N. (2010) *Revisiting the Termination of the Sino-Vietnamese Alliance, 1975-1979.* European Journal of East Asian Studies. https://www.researchgate.net/publication/261967764_Collateral_Damage_Sino-Soviet_Rivalry_and_the_Termination_of_the_Sino-Vietnamese_Alliance_by_Nicholas_Khoo.

[137] Jespersen, T. (2001). *Review of China and the Vietnam Wars, 1950-1975, by Q. Zhai*. *Political Science Quarterly*, 116(2), 321–323. https://doi.org/10.2307/798074

союзників, Пекін тривалий час толерував політику Ханою та продовжував надсилати йому допомогу, змагаючись за вплив над Північним В'єтнамом з Москвою[138]. Тоді як зовнішньополітична стратегія В'єтнаму полягала у рівномірній співпраці з обома силами та максимізації переваг від китайсько-радянського суперництва.

Однак, вже в 1978 після в'єтнамського повномасштабного наступу на Камбоджу, яка перебувала в зоні впливу Китаю, в'єтнамсько-китайські відносини погіршились[139]. Точкою неповернення став прикордонний конфлікт 1979 року, ініційований китайською Комуністичною партією, після якого В'єтнам остаточно перейшов під орбіту СРСР та розпочав еру конфронтації з КНР, що продовжувалася більше 10 років[140]. В преамбулі конституції В'єтнаму від 1980 року містилась згадка Китаю як "безпосереднього та небезпечного ворога"[141].

Втім, одноосібний вплив Москви над Ханоєм не був довготривалим. Вже в другій половині 1980-тих років В'єтнам, прагнучи зменшити власну залежність від Радянського Союзу, почав налагоджувати відносини з США. Держава, за істотного сприяння прем'єр-міністра Нгуена Ко Тхача, ініціювала низку економічних реформ (політика Đổi Mới), спрямованих на більшу відкритість та перехід з планової на соціалістично-орієнтовану ринкову економіку. Це дало свої результати, в 1991 році американський президент Джордж Буш запропонував Ханою дорожню карту відносин, надіслав гуманітарну допомогу та зняв обмеження з в'єтнамських дипломатів в ООН[142]. Остаточна нормалізація дипломатичних відносин між обома державами відбулась у 1995 році. Приблизно

---

[138] Khoo, N. (2010) *Breaking the ring of encirclement: The Sino-Soviet rift and Chinese policy toward Vietnam, 1964–1968.* Journal of Cold war studies. https://www.researchgate.net/publication/254945104_Breaking_the_Ring_of_Encirclement_The_Sino-Soviet_Rift_and_Chinese_Policy_toward_Vietnam_19641968.

[139] Pradhan, S. (2022) *Vietnam's role in Cambodia 1978-1989: Elimination of Khmer rouge.* Times of India. https://timesofindia.indiatimes.com/blogs/ChanakyaCode/vietnams-role-in-cambodia-1978-1989-elimination-of-khmer-rouge/.

[140] Thuy, T.T. (2021) *Vietnam's Relations with China and the US and the Role of ASEAN.* Security Outlook of the Asia Pacific Countries and Its Implications for the Defense Sector, p. 89. https://www.nids.mod.go.jp/english/publication/joint_research/series14/pdf/chapter08.pdf.

[141] *Why won't Vietnam teach the history of the Sino-Vietnamese war?* The Diplomat. (2022). https://thediplomat.com/2022/02/why-wont-vietnam-teach-about-the-sino-vietnamese-war/

[142] Scot M. (2023) *From foe to friend: Explaining the development of US–Vietnam relations.* Journal of Indo-Pacific Affairs, Air University Press. https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3344128/from-foe-to-friend-explaining-the-development-of-usvietnam-relations/.

в той самий період Ханой налагодив відносини з Пекіном, чому посприяв розвал СРСР та вихід в'єтнамських військ з Камбоджі.

У 1995 році В'єтнам здобув повноцінне членство в АСЕАН[143], що ознаменувало початок стратегії хеджування по відношенню до двох домінуючих сил в регіоні - США та КНР. З того періоду В'єтнам використовує тактику "трьох ні" в зовнішній політиці, яка передбачає заборону на розміщення іноземних військових баз, укладення військових альянсів та співпрацю з однією країною проти іншої[144]. Наразі як Китай, так і США є одними з найважливіших зовнішньополітичних партнерів В'єтнаму. Теперішній Генеральний секретар Комуністичної партії В'єтнаму Нгуен Фу Чонг з початку своєї каденції в 2011 році зумів значно покращити відносини з обома регіональними лідерами за допомогою так званої "бамбукової дипломатії"[145], яка цілком вписується в параметри стратегії хеджування. Її назва походить від символічної для В'єтнаму рослини, що має гнучкі гілки, проте міцне коріння. Точно так само в'єтнамська зовнішня політика є адаптивною та обережною, спрямованою на ретельну оцінку ризиків та можливостей. Через свою мультивекторну спрямованість водночас на Китай та США, вона залишає для себе простір для автономії, що, за словами Нгуена Фу Чонга, робить "бамбукову дипломатію" стійкою до різного роду загроз для національних інтересів В'єтнаму[146]. Таким чином, методи в'єтнамської дипломатії є м'якими, але чітко спрямованими на досягнення власних цілей.

Важливість В'єтнаму для Сполучених Штатів та Китаю полягає перш за все у його розміщенні всередині Індо-Тихоокеанського регіону, який є центром американсько-китайського протистояння. Більше того, в'єтнамська економіка має

---

[143] *Vietnam in ASEAN : Toward Cooperation for Mutual Benefits, Association of Southeast Asian Nations*. https://asean.org/vietnam-in-asean-toward-cooperation-for-mutual-benefits/.

[144] Zeberlein, J. (2023) *Vietnam's four NOS policy and implications for Vietnam-China relations.* Jamestown. https://jamestown.org/program/vietnams-four-nos-policy-and-implications-for-vietnam-china-relations/.

[145] Nguyen, H. (2024) *Vietnam's 'bamboo' diplomacy hailed for balancing between US, China.* Voice of America. https://www.voanews.com/a/vietnam-s-bamboo-diplomacy-hailed-for-balancing-between-us-china/7428459.html.

[146] Tokmak, E. (2023) *Bamboo diplomacy and Vietnam's foreign policy.* Ankara center for crisis and policy studies. https://www.ankasam.org/bamboo-diplomacy-and-vietnams-foreign-policy/?lang=en.

одні з найкращих темпів росту в Азії - 5,1% станом на 2023 рік[147], що створює для Пекіна та Вашингтона хороші перспективи для співпраці з Ханоєм. Розвиток стабільних, довготривалих в'єтнамсько-китайських відносин є питанням ідеологічної спорідненості. З огляду на те, що обидві держави є комуністичними та ще й знаходяться в безпосередній географічній близькості - В'єтнам розміщений на південному кордоні з Китаєм, Пекін прагне залучити Ханой в зону свого виключного впливу. Натомість завданням США є не допустити цього через посилення власних зв'язків з В'єтнамом.

1. Економічний прагматизм

Для Комуністичної партії В'єтнаму економічний розвиток держави є запорукою політичної стабільності та шляхом легітимізації режиму. Тоді як стагнація економіки навпаки може призвести до заворушень в країні та підриву авторитету партії. Така негласна формула діє у В'єтнамі з часів запровадження пакету реформ Đổi Mới в 1986 році. Коли стало зрозуміло, що радянська економічна модель не працює і країна перебуває на межі економічного колапсу - в середині 1980-тих інфляція сягала 400%, В'єтнам був нездатний забезпечити населення базовими продовольчими товарами[148], а серед громадян зростало політичне невдоволення[149], уряд вирішив відкрити економіку для іноземних інвестицій, зняти торговельні бар'єри та дозволити приватну ініціативу за умови дотримання монополії Комуністичної партії на політичне життя в країні[150]. Саме тому економічний розвиток наразі є одним з основних пріоритетів країни.

---

[147] *Vietnam posts optimistic growth prospects*. The Banker. (2024). https://www.thebanker.com/Vietnam-posts-optimistic-growth-prospects-1707142626#:~:text=Vietnam%20saw%20gross%20domestic%20product,factors%20cutting%20across%20economic%20sectors.

[148] *Working together: Vietnam and the IMF*. International Monetary Fund. (2018). https://www.imf.org/en/Countries/VNM/vietnam-raising-millions-out-of-poverty#:~:text=The%20early%201980s%20were%20a,was%20running%20at%20400%20percent.

[149] Pike, D. (1981). *Vietnam in 1980: The Gathering Storm?* Asian Survey, 21(1), 84–92. https://doi.org/10.2307/2643667

[150] Le, C. (2022). *The Doi Moi reforms modernizing Vietnam's trade economy*. Braumiller Law Group. https://www.braumillerlaw.com/doi-moi-reforms-modernizing-nietnams-trade-economy/#:~:text=The%20Doi%20Moi%20reforms%20were,central%20planning%20and%20self%2Disolation.

В цьому контексті підтримка сталих відносини з Китаєм вкрай важлива для В'єтнаму, адже Пекін є найбільшим торговельним партнером Ханою з 2004 року. Станом на 2023 рік загальний обсяг товарообороту між державами склав 172 мільярди доларів[151], що є найвищим показником серед країн Південно-Східної Азії[152]. Ця тенденція триває з 2018 року, коли В'єтнам перегнав Малайзію по об'ємам двосторонньої торгівлі з КНР[153]. З часу встановлення між Китаєм та В'єтнамом Всеохопного стратегічного партнерства в 2008 році обсяги двосторонньої торгівлі між державами зросли більш ніж в 9 разів - з 18 мільярдів доларів в 2008 році до 172 мільярдів в 2023[154].

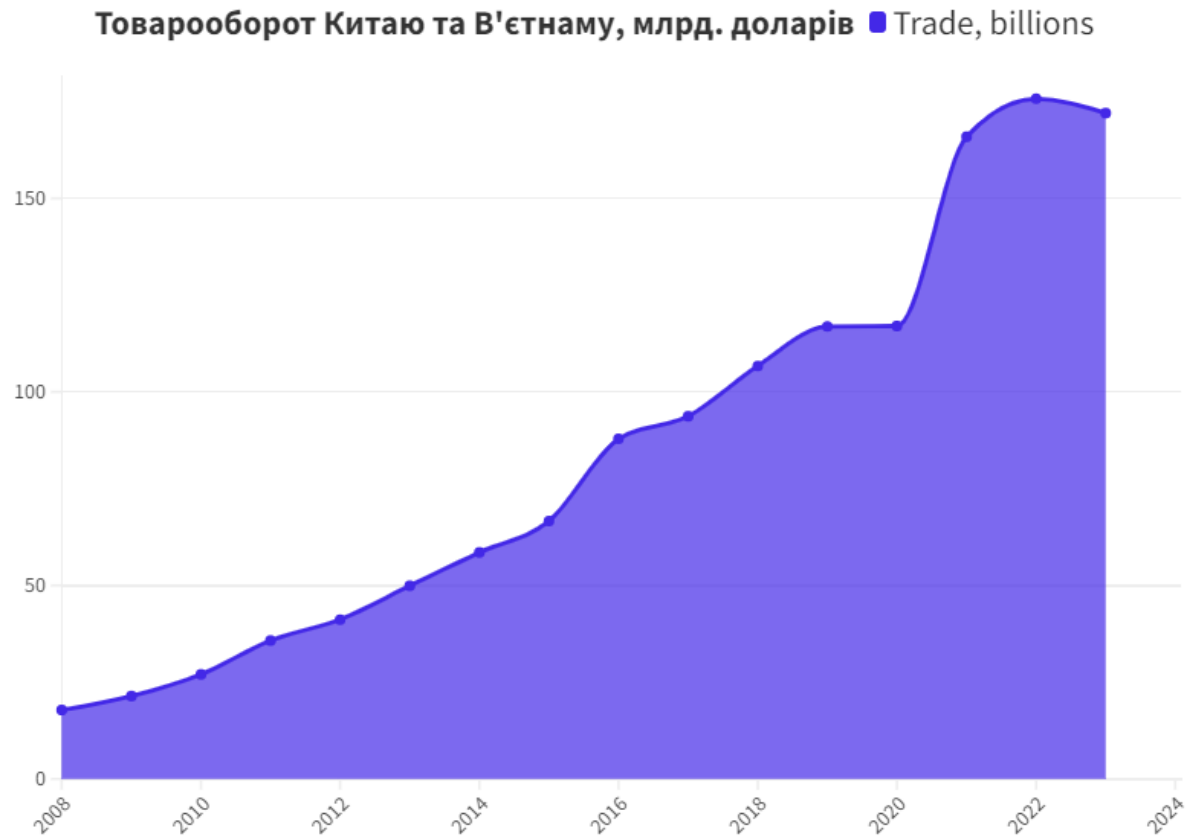

[151] *Ample room remains for Vietnam's exports to China*. VietnamPlus. (2024) https://en.vietnamplus.vn/ample-room-remains-for-vietnams-exports-to-china/284289.vnp#:~:text=The%20above%2Dmentioned%20items%20contributed,first%20quarter%20of%20this%20year.

[152] *China-Vietnam trade synergy offers high degree of certainty*. Global Times. (2023). https://www.globaltimes.cn/page/202312/1303430.shtml

[153] *China-Vietnam relations have advantages that other bilateral relationships don't have*. Global Times. (2023). https://www.globaltimes.cn/page/202312/1303403.shtml#:~:text=Over%20the%20past%2014%20years,largest%20trading%20partner%20in%20ASEAN.

[154] Van, H. T. H., & Sam, D. T. (2009). *Vietnam-China trade, FDI and Oda Relations* (1998-2008) . Institute of Developing Economies. https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Reports/Brc/pdf/01_vietnamandchina.pdf

Рис. 2.3 Товарооборот Китаю та В'єтнаму

На графіку зображена динаміка китайсько-в'єтнамського товарообороту з 2008 по 2023 роки

При цьому китайсько-в'єтнамське торговельне сальдо для Ханою є від'ємним. Дефіцит двосторонньої торгівлі з Китаєм в 2023 році склав 49,6 мільярдів[155], що на 800 мільйонів менше ніж в 2022 році[156]. За минулий рік в'єтнамський експорт до КНР виріс на 6%, проте темпи росту все ще залишаються недостатніми, щоб покрити сильну асиметричну природу двосторонньої торгівлі між державами. В'єтнамська залежність від Китаю є надзвичайно високою. Станом на 2023 рік китайські товари займають більше 30% в загальному обсязі в'єтнамського імпорту[157].

Вразливості в'єтнамській економіці додає ще й сильна залежність від іноземних прямих інвестицій. На економічні сектори, що контролюються іноземними інвесторами традиційно припадало до 70% від загального виробництва експорту. Останні 2 роки спостерігається ще більше зростання показника до 74%[158]. Велика частка іноземних фірм концентрується саме у вторинній, високотехнологічній галузі економіки. Зокрема у сфері комп'ютерів та електроніки приватні в'єтнамські фірми займають лише 17%, тоді як у текстильній галузі - 44%[159]. Це стало можливим за рахунок того, що в'єтнамська економічна модель, на

---

[155] *Trade deficit from China in the first two months of the year hits over US$ 11 billion*. Customs News. (2024). https://english.haiquanonline.com.vn/trade-deficit-from-china-in-the-first-two-months-of-the-year-hits-over-us-11-billion-29326.html

[156] *Vietnam-china two-way trade: An overview.* Vietnam Briefing News. (2023). https://www.vietnam-briefing.com/news/chinese-president-xi-jinping-visits-hanoi-to-talk-trade-and-investment.html/#:~:text=Vietnam's%20exports%20to%20China,billion%20with%20its%20northern%20neighbor.

[157] *Trade deficit from China in the first two months of the year hits over US$ 11 billion*. Customs News. (2024). https://english.haiquanonline.com.vn/trade-deficit-from-china-in-the-first-two-months-of-the-year-hits-over-us-11-billion-29326.html

[158] *Getting Vietnam's economic growth back on track*. East Asia Forum. (2024). https://eastasiaforum.org/2024/02/14/getting-vietnams-economic-growth-back-on-track/

[159] *Vietnam: Exports by domestic and FDI firms by product 2020*. Statista. (2020). https://www.statista.com/statistics/1198251/vietnam-share-of-exports-by-domestic-and-fdi-firms-by-product/

відміну від китайської, дозволяє 100% іноземну власність у більшості економічних секторів[160].

За словами Фан Данг Туата, президента Асоціації допоміжних галузей промисловості, в'єтнамські приватні бізнеси не витримують конкуренції з китайськими фірмами[161]. Загалом В'єтнам давно був привабливою країною для китайських інвестицій. В 2008 році, коли держави тільки підвищили рівень двосторонніх відносин, у В'єтнамі налічувалось 628 китайських підприємств з загальною капіталізацією понад 2 мільярди доларів. В той період КНР займав 16-те місце в списку іноземних інвесторів Ханою. До 2019 року кількість проектів збільшилась до 2 807 з інвестиційним капіталом в 16 мільярдів доларів[162]. Проте справжнім бумом для китайських інвестицій став 2023 рік, одразу після скасування політики нульової толерантності ковіду і зняття карантинних обмежень в грудні 2022, велика кількість китайських підприємств, зокрема Gongjin Electronics, DBG Technology, Huaqin Technology та інші поширили свої філії на В'єтнам. Лише у перші 50 днів 2023 року КНР інвестувала в 45 проектів на території В'єтнаму[163]. Загалом за 2023 рік саме Китай став державою з найбільшою кількістю новозареєстрованих підприємств у В'єтнамі з часткою 22%. Також варто зазначити, що на 3 місці опинився Гонконг з часткою в 17%. Станом на 2024 рік китайські бенефіціари володіли 4 032 проектами з загальною капіталізацією в 26 мільярдів доларів[164]. За прогнозами заступника генерального директора міжнародної консалтингової компанії KPMG Нгуена Конг Ай, китайські інвестори найближчим часом сконцентрують свою увагу на в'єтнамському енергетичному,

---

[160] *Sector insights - Vietnam Guide*. Doing Business in Vietnam. https://www.vietnam-briefing.com/doing-business-guide/vietnam/sector-insights

[161] Nguyen, H. (2023). *Vietnam wary of China's "swift, large-scale" investment*. Voice of America. https://www.voanews.com/a/vietnam-wary-of-china-s-swift-large-scale-investment/7416324.html

[162] Van, H. T. H., & Sam, D. T. (2009). *Vietnam-China trade, FDI and Oda Relations* (1998-2008) . Institute of Developing Economies. p.379. https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Reports/Brc/pdf/01_vietnamandchina.pdf

[163] *Chinese enterprises massively expand investment in Vietnam.* VietNamNet News. (2023). https://vietnamnet.vn/en/chinese-enterprises-massively-expand-investment-in-vietnam-2157363.html

[164] *Chinese investment surges into Vietnam*. Le Mont Group. (2024). https://lemont.com.vn/chinese-investment-surges-into-vietnam.html

автомобільному та дослідницькому секторах та вибудовуватимуть нові ланцюжки постачання[165], що лише поглиблюватиме в'єтнамську залежність від Пекіна.

В 2022 році КНР став четвертим після Південної Кореї, Сингапуру та Японії джерелом прямих інвестицій у В'єтнам з загальним обсягом 1,7 мільярдів доларів[166]. Проте в 2023 році китайські сукупні інвестиції різко зросли (Гонконг та Китай) на 72%, а Гонконг став третім у списку іноземних інвесторів після Сингапуру та Японії[167], що також є ознакою більшої наполегливості КНР у В'єтнамі.

В'єтнам, як і Індонезія є учасником ініціативи "Один пояс, один шлях". Ханой приєднався до неї в 2017 році, на 2 роки пізніше ніж Джакарта, під час візиту генерального секретаря Комуністичної партії КНР Сі Цзіньпіна. Тим не менше, на той час між державами вже існувала ініціатива схожа на "Пояс і шлях" - "Два коридори, один пояс". Вона була прийняла ще в 2004 році та мала на меті покращити конективність між південним Китаєм (провінції Юньнань, Гуансі та Хайнань) та північним В'єтнамом через налагодження 2 транспортних шляхів - Куньмін - Лаокай - Ханой - Хайфон - Куанг Нінь і Наннін – Ланг Сон – Ханой – Хайфон – Куанг Нінь та економічного поясу Тонкінської затоки[168]. Ініціатива сприяла збільшенню співпраці між китайськими та в'єтнамськими провінціями особливо в сферах торгівлі, туризму та інвестицій. В її рамках було створено лінію 2А міської залізниці Ханоя, що була профінансована Ексімбанком Китаю[169]. Станом на 2010 рік в'єтнамська провінція Лаокай вже залучила 21 китайський

---

[165] Minh, A. (2023). *China likely to become no.1 investor in Vietnam's certain industries*. The Investor. https://theinvestor.vn/china-likely-to-become-no1-investor-in-vietnams-certain-industries-kpmg-exec-d7419.html

[166] Zhang, M. Y. (2024). *Vietnam's pivot*. Lowy Institute. https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/vietnam-s-pivot#:~:text=In%202022%2C%20China's%20FDI%20in,and%20e%2Dcommerce%20logistics%20sectors.

[167] Quan, N. V., & Niem, H. T. (2024). *Investing in Vietnam: What should Chinese investors consider?.* Lexology. *https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=08216ba8-9fe6-42a6-99bc-c96f96cdb750*

[168] Hiep, L. H. (2020). *The belt and road initiative in Vietnam*. China's BRI and ASEAN. https://www.nids.mod.go.jp/english/publication/joint_research/series17/pdf/chapter04.pdf

[169] *HN urban railway told to start operation in 2018*. Vietnamnews. (2017). https://vietnamnews.vn/society/373624/hn-urban-railway-told-to-start-operation-in-2018.html#VHoKbWL8qiizAmgj.97

інвестиційний проект (87% всього інвестиційного капіталу провінції), Ханой - 166, Куанг Нінь - 54[170].

В 2017 році після ухвалення Меморандуму про взаєморозуміння, В'єтнам приєднався до "Одного поясу, одного шляху". Проте, ставлення В'єтнаму до китайської ініціативи тривалий час було доволі настороженим, що підтверджується 2-річними перемовинами перед остаточним підписанням документу та небажанням Ханою об'єднувати "Два коридори, один пояс" та "Пояс і шлях" в одну рамкову угоду. За ствердженням китайського посла у В'єтнамі Хунга Ба, країни все ж спромоглися реалізувати кілька великих інфраструктурних проектів в рамках "Поясу й шляху"- залізницю Кат Лінь – Ха Донг та теплову електростанцію Він Тан у провінції Біньтхуані[171]. Однак кількість спільних проектів незначна. Це пояснюється тим, що Ханой надає перевагу приватним китайським інвестиціям та намагається мінімізувати урядові кредити, які потенційно можуть поглибити залежність Ханою від Пекіна.

Тим не менше, схоже, що в 2023 році В'єтнам частково переглянув свою політику. Під час 43 Саміту АСЕАН прем'єр-міністр В'єтнаму Фам Мінь Тінь та прем'єр Держради КНР Лі Цян врешті підписали Меморандум про злиття "Двох коридорів, одного шляху" з китайським "Поясом і шляхом" [172]. Це створило імпульс для спільних проектів. Вже в листопаді 2023 року прем'єр В'єтнаму оголосив про модернізацію залізничної лінії Куньмін (Китай) - Хайфон (в'єтнамський порт), що буде здійснена в рамках "Поясу й шляху"[173]. Також у квітні 2024 року міністр закордонних справ В'єтнаму Буй Тхань Сон під час візиту в КНР запропонував розширити наявні економічні коридори[174]. Всі ці кроки

---

[170] *Hợp tác kinh tế trên tuyến hành lang "Côn Minh – Lào Cai – HÀ Nội – hải phòng – quảng ninh": Nhiều điểm sáng*. Baochinhphu. (2021). https://baochinhphu.vn/hop-tac-kinh-te-tren-tuyen-hanh-lang-con-minh-lao-cai-ha-noi-hai-phong-quang-ninh-nhieu-diem-sang-10254210.htm

[171] *"Một vành đai, một con đường" sẽ thúc đẩy mối liên hệ giữa hai nước Trung Quốc và Việt Nam chặt chẽ hơn nữa.* Mekong. (2021). http://www.lmcchina.org/vie/2021-11/24/content_41800892.html

[172] Minh, A. (2023). *Vietnam, China agree to boost connectivity under Belt Road Initiative*. Theinvestor. https://theinvestor.vn/vietnam-china-agree-to-boost-connectivity-under-belt-road-initiative-d6627.html

[173] Tran, B. (2023). *China Railway plans to test Vietnam's foreign policy equilibrium*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2023/12/china-railway-plans-to-test-vietnams-foreign-policy-equilibrium/

[174] *Thúc đẩy Quan hệ Việt Nam - Trung quốc phát triển Lành Mạnh, ổn định, Bền Vững. Đảng bộ Tỉnh Hưng Yên*. (2024). https://hungyen.dcs.vn/thuc-day-quan-he-viet-nam-trung-quoc-phat-trien-lanh-manh-on-dinh-ben-vung-c218119.html

вказують на поступове збільшення довіри В'єтнаму до китайської ініціативи та залучення більшої кількості урядових інвестицій.

2. Економічна диверсифікація

Попри ідеологічні розбіжності, В'єтнам дотримується практичного підходу до міжнародної торгівлі, що дозволяє йому розбудовувати міцні економічні зв'язки з США. В'єтнамська зовнішньополітична стратегія ери Đổi Mới проголошує мультилатералізм та диверсифікацію з метою "встановлення дружніх стосунків зі всіма країнами світової спільноти"[175]. Таким чином Ханой намагається уникнути сценарію залежності від одного глобального лідера, диверсифікуючи торговельні зв'язки та інвестиційні потоки.

Незважаючи на те, що станом на 2022 рік Китай був лідером імпортного потоку в В'єтнам (36%), США залишається основним пунктом збуття в'єтнамського експорту (30%), тоді як частка КНР є практично вдвічі меншою - 16%, третє та четверте місця займають Південна Корея (6,7%) та Японія (6,7%), а от на п'ятому знаходиться Гонконг (2,94%)[176]. Трішки інша ситуація з в'єтнамським імпортом, частка США складає лише 4,4% - четвертий показник. Після беззаперечного лідера Китаю, великими імпортерами В'єтнаму є ще Південна Корея (19%) та Японія (7,1%)[177]. Значну частку у в'єтнамських торговельних потоках займають країни АСЕАН - 14,44% в імпорті та 9,17% - в експорті та ЄС - 3,31% в імпорті та 13,46% в експорті.

---

[175] *Foreign Policy*. Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in the United States. https://vietnamembassy-usa.org/vietnam/foreign-policy

[176] *Vietnam Exports By Country*. Trading Economics. (2023). https://tradingeconomics.com/vietnam/exports-by-country

[177] *Vietnam Imports By Country*. Trading Economics. (2023). https://tradingeconomics.com/vietnam/imports-by-country

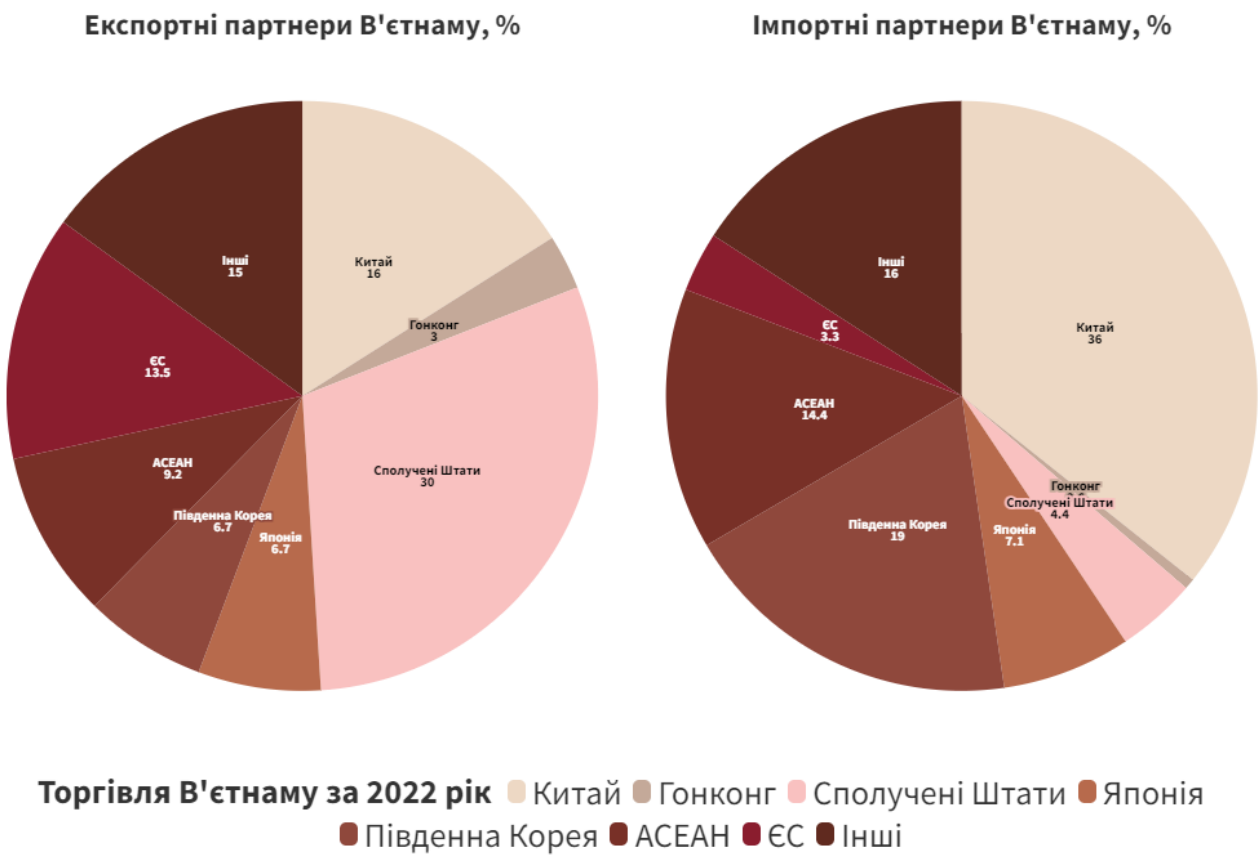

Рис. 2.4 Торгівля В’єтнаму за 2022 рік.

На рисунку зображені головні експортні та імпортні партнери В’єтнаму за 2022 рік

Станом на 2023 рік загальний американсько-в’єтнамський товарообіг склав 128,7 мільярдів доларів[178], що на 25% менше від обсягів торгівлі Пекіна та Ханою. При цьому на відміну від китайсько-в’єтнамського товарообороту, сальдо торгівлі з США для Ханою було додатнім з профіцитом в 109,2 мільярда доларів, що сприяє вєтнамському економічному росту.

В плані інвестицій у в’єтнамську економіку, традиційно перше місце займає Сингапур. За 2023 рік загальна сума сингапурських інвестицій склала 6,8 мільярдів

[178] *US-Vietnam Trade Relations and Statistics of 2023.* TradeImex. (2024) https://www.tradeimex.in/blogs/us-vietnam-trade-relations-agreement-2023#:~:text=US%20%26%20Vietnam%20Trade%20Relations%20%26%20Statistics%202023&text=manufacturing%20and%20exports.-,In%202023%2C%20Vietnam%20exported%20%24118.92%20billion%20worth%20of%20goods%20to,US%20companies%20to%20grow%20there.

доларів - 18,6% від усіх. Друге місце зайняла Японія з показником в 6,57 мільярдів (17,9%). Третє - Гонконг - 4,68 мільярдів доларів - 12,8%, КНР зайняло 4 місце з сумою в 4,4 мільярди (12%). Тим не менше, сукупний обсяг безпосередніх китайских інвестицій за минулий рік (Китай + Гонконг) склав 9,08 мільярдів, перевищивши вклади і сингапурських, і японських інвесторів та встановивши рекордну частку в 24,8% від усіх інвестиційних надходжень В'єтнаму[179]. Тоді як американські інвестиційні потоки - 600 мільйонів доларів (1,6%)[180] зайняли лише 10 місце у списку. Тим не менше, показник підвищився на 45% порівняно з 2022 роком[181].

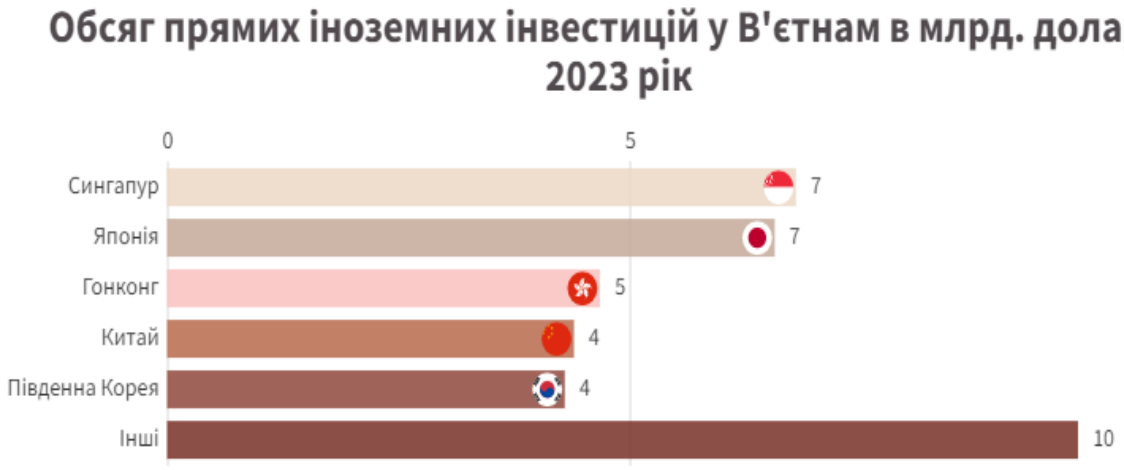

Рис. 2.5 Обсяги прямих іноземних інвестицій у В'єтнам за 2023 рік

На рисунку зображені головні інвестиційні партнери В'єтнаму в 2023 році

Відповідно до даних Міністерства планування та інвестицій В'єтнаму, станом на 2023 рік кількість дійсних американських інвестиційних проектів у В'єтнамі складає 1286 одиниць із загальною капіталізацією в 11,7 мільярдів

---

[179] *Đầu tư trực tiếp nước ngoài vào Việt Nam năm 2023 và triển vọng năm 2024*. The State Bank of Vietnam. (2024). https://www.sbv.gov.vn/webcenter/portal/vi/menu/fm/ddnhnn/nctd/nctd_chitiet?leftWidth=20%25&showFooter=false&showHeader=false&dDocName=SBV589028&rightWidth=0%25&centerWidth=80%25&_afrLoop=48936997719432466#%40%3F_afrLoop%3D48936997719432466%26centerWidth%3D80%2525%26dDocName%3DSBV589028%26leftWidth%3D20%2525%26rightWidth%3D0%2525%26showFooter%3Dfalse%26showHeader%3Dfalse%26_adf.ctrl-state%3D8e983qrjz_9

[180] Kilinc, B., & Winter, T. C. (2024). *Vietnam economy: Unlocking more opportunities to attract U.S. investment*. Friedrich Naumann Foundation. https://www.freiheit.org/vietnam/vietnam-unlocking-more-opportunities-attract-us-investment

[181] *Vietnam*. United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/vietnam/

доларів[182]. Це більше ніж втричі нижчий показник від Китаю по кількості проектів з меншим на 55% рівнем капіталу. За оцінкою в'єтнамського міністра з планування та інвестицій Нгуена Чі Дунга, такий обсяг не відповідає потенціалу американсько-в'єтнамських відносин[183]. Основними перешкодами для збільшення американського інвестиційного потоку в країну є недостатній рівень захисту інтелектуальної власної[184], непрозорість економіки В'єтнаму[185] та недоліки в трудовому законодавстві[186].

Попри нещодавнє покращення співпраці з КНР в межах ініціативи "Один пояс, один шлях" та появу нових проектів, В'єтнам все ще зберігає деякий рівень настороженості по відношенню до китайських урядових інвестицій. Доказом цього є тривале ігнорування в'єтнамським урядом пропозиції Сі Цзіньпіна[187] щодо надання грантів на будівництво високошвидкісних залізничних ліній Лаокай - Ханой - Хайфон - Куанг Нінь, яка буде синергічною з китайською-в'єтнамською гілкою Куньмін-Хайфон,[188] та Ханой - Ланг Сон, що межуватиме з китайським регіоном Гуансі[189]. Тим не менше, уже сам факт посилення стратегічного сполучення між державами, фінансуватимуться залізниці китайським урядом чи ні, сприятиме зростанню рівня двосторонньої торгівлі у майбутньому за рахунок збільшення пропускної здатності перевезень.

---

[182] *KỲ Vọng đón sóng đầu tư Lớn TỪ Hoa KỲ*. Nhân Dân. (2023). https://nhandan.vn/ky-vong-don-song-dau-tu-lon-tu-hoa-ky-post773030.html

[183] *Rộng Cửa đón vốn TỪ Hoa KỲ*. Thoi Su. (2024). https://www.tinnhanhchungkhoan.vn/rong-cua-don-von-tu-hoa-ky-post343225.html#:~:text=Theo%20s%E1%BB%91%20li%E1%BB%87u%20t%E1%BB%AB%20B%E1%BB%99,t%C6%B0%20l%E1%BB%9Bn%20v%C3%A0o%20Vi%E1%BB%87t%20Nam.

[184] Le, V. A. (2023). *Vietnam: A chance to "accelerate" the country's IP framework.* MIP. https://www.managingip.com/article/2c8p09ey55dhhplf2euio/vietnam-a-chance-to-accelerate-the-countrys-ip-framework

[185] Abuza, Z. (2023). *Vietnam's political infighting has gone quiet but is far from over*. Nikkei Asia. https://asia.nikkei.com/Opinion/Vietnam-s-political-infighting-has-gone-quiet-but-is-far-from-over

[186] *Vietnam places market logic above workers' rights*. East Asia Forum. (2023). https://www.eastasiaforum.org/2022/12/16/vietnam-places-market-logic-above-workers-rights/

[187] Guarascio, F. (2021). *As XI visits, China offers rail grants to Vietnam, pushes Digital Silk Road.* XM. https://www.xm.com/research/markets/allNews/reuters/china-ready-to-offer-grants-to-vietnam-to-build-faster-rail-links-ambassador-to-vietnam-53715227

[188] *Tuyến đường Sắt Lào Cai - HÀ Nội - hải phòng - Quảng Ninh đi qua 10 địa Phương*. Đang Cong San Viet Nam. (2024). https://dangcongsan.vn/kinh-te/tuyen-duong-sat-lao-cai-ha-noi-hai-phong-quang-ninh-di-qua-10-dia-phuong-660855.html

[189] *Vietnam sets sights on high-speed rail connectivity with China by 2030.* International Trade Council. (2024). https://tradecouncil.org/vietnam-sets-sights-on-high-speed/

Як і Індонезія, В'єтнам був серед країн Південно-Східної Азії, які позитивно сприйняли ініціативу Quad "Вільний і відкритий Індо-Тихоокеанський регіон". За її підтримки було профінансовано 4 інфраструктурних проекти у В'єтнамі: порт Лач-Гуен, швидкісну магістраль з півночі на південь, міжнародний аеропорт "Лонгтхань" та високошвидкісну залізницю Північ-Південь[190]. Таким чином, ініціатива під егідою США та Японії робить вагомий внесок в налагодження в'єтнамських транспортних шляхів та розвиток локальних економічних регіонів.

Також в рамках диверсифікації економічних зв'язків В'єтнаму варто згадати ще 2 ініціативи - Всеосяжну та прогресивну угоду про транстихоокеанське партнерство та Угоду про вільну торгівлю між Європейським Союзом і В'єтнамом. Перша є однією з найбільших зон вільної торгівлі, включає 11 країн, окрім В'єтнаму ще 3 південно-східноазійські країни - Бруней, Малайзію та Сингапур, а також Австралію, Канаду, Чилі, Японію, Мексику, Нову Зеландію та Перу[191]. Вона розвинулась в 2019 році з Транстихоокеанського партнерства, яке не набуло чинності через вихід Сполучених Штатів. Друга ініціатива була ратифікована 2020 року та передбачала зняття 99% тарифів між В'єтнамом та ЄС і зменшення наявних регуляторних бар'єрів[192]. Угода сприяла збільшенню в'єтнамського експорту до ЄС на 16,7% в 2022 році.[193] Обидві ініціативи були спрямовані на зменшення торговельної залежності від Китаю.

Однак, перелічені запобіжники виявились недостатньо ефективними з огляду на збільшення китайсько-в'єтнамських торговельних показників та потоків інвестицій з КНР. Як і Індонезія, В'єтнам має чітку тенденцію до посилення економічної залежності від Китаю. З 2018 року частка в'єтнамського імпорту з КНР

---

[190] Nga, N. T. H. (2020). *Enhancing infrastructure connectivity in Vietnam under Japan`s Free and Open Indo-Pacific Strategy versus China`s Belt and Road Initiative*. Japan Center for Economic Research. https://www.jcer.or.jp/wp-content/uploads/2020/01/MFD-YF_proposal_Security20200114.pdf

[191] *Comprehensive and progressive agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP)*. Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade. (2023). https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/cptpp/comprehensive-and-progressive-agreement-for-trans-pacific-partnership

[192] *EU-Vietnam Trade Agreement and Investment Protection Agreement.* An official website of the European Union. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/vietnam/eu-vietnam-agreement_en

[193] *Three years into EVFTA: Vietnam's agricultural exports grow impressively*. WTO Center. (2023). https://wtocenter.vn/chuyen-de/22466-three-years-into-evfta-vietnams-agricultural-exports-grow-impressively

зросла з 26,7% до 36%[194], тоді як експорт залишився приблизно на тому ж рівні[195], що спричинилось до збільшення дефіциту торговельного балансу. Також минулого року відбувся значний скачок китайської інвестиційної активності - більше ніж на 70%. Зважаючи на пожвавлення співпраці Ханою та Пекіна в рамках "Одного поясу, одного шляху" та амбітні плани розбудови залізничних шляхів сполучення, курс В'єтнаму на ще більше посилення зв'язків з Пекіном є очевидним.

3. Залучення

Попри стандартно стриману риторику та багатовекторну спрямованість зовнішніх зв'язків В'єтнаму, під час нещодавнього візиту Ван Ї на початку квітня 2024 року, міністр закордонних справ В'єтнаму Буй Тхань Сон заявив про пріоритетність саме китайсько-в'єтнамських відносин у зовнішній політиці Ханою[196]. Ця теза вперше була закріплена в спільній заяві В'єтнаму та Китаю про продовження сприяння та поглиблення співпраці між країнами в жовтні 2022 року[197]. Хоча й без словесного означення деякі практичні ознаки переваги Пекіна у в'єтнамській зовнішньополітичній стратегії простежувались ще раніше. Зокрема про це свідчить той факт, що перший в'єтнамський візит найвищого рівня до Сполучених Штатів, після нормалізації відносин в 1995 році, Генеральний секретар Нгуен Фу Чонг здійснив в 2015 році, за місяць після відвідин Китаю[198]. Загалом за свою каденцію з 2011 року Нгуен Фу Чонг відвідав КНР 4 рази, при чому в 2017 році це був перший його закордонний візит після перевиборів[199], а в 2022 році

---

[194] *Vietnam import partner share from China*. World Integrated Trade Solution. https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/VNM/StartYear/2016/EndYear/2020/TradeFlow/Import/Partner/CHN/Indicator/MPRT-PRTNR-SHR

[195] *Vietnam Export Partner share to China*. World Integrated Trade Solution . https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/VNM/StartYear/2016/EndYear/2020/TradeFlow/Export/Partner/CHN/Indicator/XPRT-PRTNR-SHR

[196] *BỘ trưởng BỘ Ngoại Giao Bùi Thanh Sơn Hội đàm với BỘ trưởng Ngoại Giao Trung Quốc Vương Nghị*. Báo Điện tử Chính phủ. (2024). https://baochinhphu.vn/bo-truong-bo-ngoai-giao-bui-thanh-son-hoi-dam-voi-bo-truong-ngoai-giao-trung-quoc-vuong-nghi-102240405081517101.htm

[197] *Nâng tầm quan hệ đối tác hợp tác chiến lược toàn diện Việt Nam-Trung quốc*. Báo Nhân Dân điện tử. (2024). https://nhandan.vn/nang-tam-quan-he-doi-tac-hop-tac-chien-luoc-toan-dien-viet-nam-trung-quoc-post803384.html

[198] *Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng Thăm Trung Quốc*. Chính sách pháp luật mới. (2015). https://thuvienphapluat.vn/chinh-sach-phap-luat-moi/vn/thoi-su-phap-luat/chinh-sach-moi/9756/tong-bi-thu-nguyen-phu-trong-tham-trung-quoc

[199] Quang, N. M. (2017). *The resurgence of China-Vietnam ties*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2017/01/the-resurgence-of-china-vietnam-ties/

в'єтнамський очільник став першим іноземним лідером, що прибув до Пекіна після проведення знакового XX з'їзду КПК[200], на якому Сі Цзіньпіна втретє переобрали Генеральним секретарем, порушуючи усі негласні правила Китаю, які існували ще з часів Дена Сяопіна[201]. До порівняння, США Нгуен Фу Чонг відвідав лише 1 раз в 2015 році[202].

Крім того, Китай був першою державою, з якою В'єтнам встановив Всеохопне стратегічне партнерство в 2008 році. Воно функціонує на основі принципу "16 слів" (16 Words Guideline), що визначає напрямок розвитку китайсько-в'єтнамських відносин через "дружнє сусідство, всебічну співпрацю, довгострокову стабільність та мислення, орієнтоване на майбутнє"[203]. Наразі В'єтнам та КНР співпрацюють у широкому колі питань - від економіки та інвестицій до культури та оборони. Співпраця координується в рамках Китайсько-в'єтнамського керівного комітету з двостороннього співробітництва[204]. Також між країнами існують декілька постійних діалогових форматів як-от Комітет економічного та торговельного співробітництва[205], Китайсько-в'єтнамський оборонний стратегічний діалог на рівні заступників міністрів оборони[206], спільний Комітет з науково-технічного співробітництва[207] і міністерський діалог між

---

[200] *Xi Jinping holds talks with general secretary of the CPV Central Committee Nguyen Phu Trong*. Ministry of Foreing Affairs of the People`s Republic of China. (2022). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/202211/t20221104_10800470.html

[201] Крук І. (2022) *Повернення Мао?*. Prism UA. https://prismua.org/povernennia-mao/

[202] *Remarks by President Biden and General Secretary Nguyễn Phú Trọng of the Communist Party of Vietnam in Joint Press Statements*. The White House. (2023). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/09/10/remarks-by-president-biden-and-general-secretary-nguyen-phu-trong-of-the-communist-party-of-vietnam-in-joint-press-statements/

[203] *Thúc đẩy quan hệ Láng Giềng Hữu Nghị, hợp tác toàn diện Việt Nam*. The Communist Party of Vietnam. (2023). https://dangcongsan.vn/tieu-diem/thuc-day-quan-he-lang-gieng-huu-nghi-hop-tac-toan-dien-viet-nam-trung-quoc-646706.html

[204] *The China-Viet Nam Steering Committee for Bilateral Cooperation Held the 15th Meeting*. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2023). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/202312/t20231205_11194882.html

[205] *The 12th meeting of the China-Vietnam Economic and Trade Cooperation Committee was held in Vietnam.* Ministry of Commerce People`s Republic of China. (2023). http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/significantnews/202312/20231203458140.shtml#:~:text=China%20will%20continue%20to%20take,border%20trade%2C%20supply%20chains%2C%20industrial

[206] *Vietnam, China successfully hold 6th defense strategic dialogue*. Social Republic of Vietnam Ministry of National Defence. (2024). https://mod.gov.vn/en/event/detail?current=true&urile=wcm%3Apath%3A%2Fmod%2Fsa-mod-en%2Fsa-en-news%2Fsa-en-news-rela%2F684ab39e-0880-4ffd-ae31-7441e1a9b9de

[207] *8th JCM on China-Vietnam S&T Cooperation Held.* Ministry of Science and Technology of the People's Republic of China. (2011). https://en.most.gov.cn/pressroom/201103/t20110314_85319.htm

китайською та в'єтнамською комісіями з нагляду та адміністрування державних активів[208]. Крім того, Ханой і Пекін регулярно проводять торговельні, освітні[209], військові обміни[210], співпрацюють в рамках АСЕАН та сприяють налагодженню нових спільних міжнародних майданчиків, зокрема В'єтнам підтримує бажання Китаю приєднатись до Всеосяжної та прогресивної угоди про транстихоокеанське партнерство[211].

Таким чином, китайсько-в'єтнамські відносини мають доволі високий рівень інституціоналізації, який посилюється через постійне укріплення двосторонніх зв'язків. Очевидним є і нещодавнє зміщення фокусу уваги на в'єтнамсько-китайське співробітництво у пресрелізах Комуністичної партії В'єтнаму, проте це не означає повний відхід Ханою від стратегії хеджування. У відносинах КНР та В'єтнаму періодично простежуються як злети, так і падіння.

4. Заперечення домінування

Варто зазначити, що 2 американсько-в'єтнамські зустрічі на найвищому рівні в 2015 та 2023 роках відбувались після непорозумінь з Пекіном в Південно-Китайському морі та внаслідок побоювання через нарощення морських провокацій КНР.

Перший випадок трапився в травні 2014 році, коли Китай розпочав видобуток нафти у виключній економічній зоні В'єтнаму, це спровокувало масштабні антикитайські протести в країні та змусило уряд шукати шляхи диверсифікації зовнішньополітичних зв'язків[212]. Вже в грудні 2014 Нгуен Фу Чонг видав декрет № 2146 Про реструктуризацію торгівельного та інфраструктурного секторів до 2030 року, який містив застереження щодо узалежнення В'єтнаму від

---

[208] *国务院国资委与越南国资委部长级对话会 暨中越国企改革发展研讨会在京举行*. 国务院国有资产监督管理委员会. (2023). http://www.sasac.gov.cn/n2588025/n2643314/c27480727/content.html

[209] *深化情谊加大经贸往来促进人文交流*. _新闻频道_央视网. (2024). https://news.cctv.com/2024/04/11/ARTItRrXaBxAgyDi1O4MNXBY240411.shtml

[210] *China, Vietnam hold 8th border defense friendship exchang*e. ChinaMilitary. (2024). http://eng.chinamil.com.cn/CHINA_209163/TopStories_209189/16300567.html

[211] *The 12th meeting of the China-Vietnam Economic and Trade Cooperation Committee was held in Vietnam*. Ministry of Commerce People`s Republic of China. (2023). http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/significantnews/202312/20231203458140.shtml#:~:text=China%20will%20continue%20to%20take,border%20trade%2C%20supply%20chains%2C%20industrial

[212] Tran, B. T. (2021). *Vietnam continues efforts to reduce trade dependence on China*. Yusof Ishak Institute. https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2021/08/ISEAS_Perspective_2021_114.pdf

одного ринку[213]. Хоча документ прямо не згадував Китай, проте саме частка КНР в міжнародній торгівлі В'єтнаму тоді була найвищою[214].

Під час історичного візиту у Вашингтон Генеральний секретар комуністичної партії В'єтнаму домовився про поглиблення економічної, інвестиційної, технологічної та освітньої співпраці, а також обговорив розширення високорівневих обмінів між державами[215]. Станом на 2022 рік В'єтнам також встиг долучитись до 2 угод вільної торгівлі з Південною Кореєю - в 2015 та Великою Британією - в 2020 і кількох багатосторонніх, окрім вже згаданих Транстихоокеанського партнерства та угоди з ЄС, ще до договору з Євразійським економічним союзом в 2015 та Всеосяжного регіонального економічного партнерства в 2022[216]. Однак, попри всі зусилля В'єтнаму, його залежність від китайського експорту, як і негативний торговельний баланс продовжує зростати.

Друге зближення зі Сполученими Штатами відбулось на фоні посилення китайських операцій сірої зони в Південно-Китайському морі[217]. 2023 року американський президент Джо Байден відвідав В'єтнам, проте цього разу зустріч в'єтнамського та американського лідерів завершилась більш практичними результатами - сторони підвищили рівень відносин до Всеохопного стратегічного партнерства[218]. Раніше такий статус відносин з В'єтнамом мали лише 4 держави, окрім Китаю - Росія, Індія та Південна Корея. В рамках партнерства сторони домовились посилити економічний, технологічний, освітній, екологічний та оборонний напрямки, а також погодили збільшення координації регіональних

---

[213] Tran, B. T. (2021). *Vietnam needs to do more to reduce trade dependence on China*. ThinkChina. https://www.thinkchina.sg/vietnam-needs-do-more-reduce-trade-dependence-china?page=2

[214] Xiao X. (2021). *Transformation of Vietnam's Economic Diplomacy Strategy Towards China (2013–2020): Based on the Data of Bilateral Trade*. China Foreign Affairs University.

[215] *General Secretary Nguyen Phu Trong visits United States*. Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in the Unated States of America. (2015). https://vietnamembassy-usa.org/news/2015/07/general-secretary-nguyen-phu-trong-visits-united-states-july-2015

[216] *Vietnam - Country Commercial Guide*. International Trade Administration. (2024). https://www.trade.gov/country-commercial-guides/vietnam-trade-agreements

[217] Layton, P., Flitton, D., Szlapek-Sewillo, M., & Cave, D. (2018). *China's grey-zone provocations: Time to reciprocate*. Lowy Institute. https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/china-s-grey-zone-provocations-time-reciprocate

[218] *Joint leaders' statement: Elevating United States-Vietnam Relations to a comprehensive strategic partnership*. The White House. (2023). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/09/11/joint-leaders-statement-elevating-united-states-vietnam-relations-to-a-comprehensive-strategic-partnership/

питань. Очікується що угода призведе до пожвавлення американсько-в'єтнамської економічної активності, сприятиме налагодженню нових ланцюжків постачання та збільшить потік американських інвестицій.

Що стосується поточних американсько-в'єтнамських відносин, вони, як і відносини Пекіна і Ханою, мають доволі високий рівень інституціалізації. Між державами існує декілька діалогових форматів, 12 з яких спрямовані саме на безпекову сферу, зокрема Діалог з питань політики, безпеки та оборони[219], Азійсько-тихоокеанський діалог[220] та Американо-в'єтнамський діалог щодо оборонної політики[221]. Також існують двосторонні формати з питань цивільної космонавтики[222] та прав людини[223]. В 2021 році з'явився ще один вже багатосторонній діалог про спадщину війни та мир у В'єтнамі, Лаосі та Камбоджі[224], спрямований на вирішення історичних непорозумінь між перерахованими державами та США.

Загалом, в плані вибудовування інституційних зв'язків, В'єтнам дотримується схожої стратегії, що і Індонезія. З Китаєм - наголос на економічному діалозі, з США - на обороні. Тим не менше, як буде видно в підпункті про непряме балансування, Ханой не має наскільки розвинутих безпекових відносин з Вашингтоном, як Джакарта.

5. Обмежене підлаштовування

Найкращою ілюстрацією перейняття В'єтнамом китайського погляду на міжнародну політику є нещодавнє приєднання до Спільноти спільної долі

---

[219] *U.S.-Vietnam Political, Security, and Defense Dialogue*. U.S. Department of the State. (2011). https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/06/166479.htm

[220] *Vietnam, US hold 10th dialogue on Asia-Pacific*. Nhân Dân. (2024). https://en.nhandan.vn/vietnam-us-hold-10th-dialogue-on-asia-pacific-post133651.html

[221] *U.S.-Vietnam Defense Policy dialogue*. U.S. Department of Defense. (2023). https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3531213/us-vietnam-defense-policy-dialogue/

[222] *Third U.S.-Vietnam Civil Space Dialogue*. U.S. Embassy and Consulate in Vietnam. (2022). https://vn.usembassy.gov/third-u-s-vietnam-civil-space-dialogue/

[223] *2023 U.S.-Vietnam Human Rights Dialogue*. United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/2023-u-s-vietnam-human-rights-dialogue/

[224] *2nd Annual dialogue on war legacies and peace in Vietnam, Laos, and Cambodia*. United States Institute of Peace. (2023). https://www.usip.org/events/2nd-annual-dialogue-war-legacies-and-peace-vietnam-laos-and-cambodia

людства[225], яке відбулось за 3 місяці після підвищення рівня відносин з США. Для Китаю ініціатива має стратегічне значення. Вона була запропонована Сі Цзіньпіном в 2013 році задля просування власної концепції міжнародних відносин, заснованої на багатосторонності, відкритості, відкиненні "менталітету холодної війни" та "гегемонного мислення"[226], яке КНР приписує США. Натомість Китай пропонує запозичити найкращі традиції китайської культури та глобальне бачення Комуністичної партії. Іншими словами центральне місце в спільноті відведено Пекіну, що відповідає історичному концепту "zhongguo" - Середнього королівства - ідеї, за якою Китай є осередком світової цивілізації, а сусідні країни - периферією[227].

В'єтнам став 7 країною Південно-Східної Азії, що приєдналась до ініціативи, також там присутня Камбоджа, Індонезія, Лаос, Малайзія, М'янма і Таїланд[228]. Однак, сам факт участі у спільноті є скоріше демонстрацією бажання Ханою співпрацювати з Пекіном у зовнішньополітичних питаннях, без практичного значення, адже положення китайської ініціативи є вкрай розмитими та не створюють політичних зобов'язань. Більш практичним проявом китайсько-в'єтнамського зближення після візиту Байдена є укладення 36 договорів про співпрацю, які розширюють доступ Пекіна до в'єтнамського ринку, посилюють урядові зв'язки між державами та збільшують оборонну співпрацю, зокрема через спільне патрулювання Тонкінської затоки. Також сторони домовились зробити гарячу лінію з надзвичайних питань пов'язаних з рибальством в Південно-Китайському морі[229], що є важливим кроком до вирішення морських суперечок.

---

[225] *China, Vietnam agree to build community with shared future that carries strategic significance*. The State Council The People`s Republic of China. (2023). https://english.www.gov.cn/news/202312/13/content_WS6578eb43c6d0868f4e8e21cb.html

[226] *Full text: A global community of shared future: China's proposals and actions*. The State Council Information Office of the People`s Republic of China. (2023). http://www.scio.gov.cn/zfbps/zfbps_2279/202309/t20230926_771260.html

[227] Kwong, L. S. K. (2015). *What`s in a Name: Zhongguo (or 'Middle Kingdom') Reconsidered*. The Historical Journal, 58(3), 781–804. http://www.jstor.org/stable/24532047

[228] Fook, L. L. (2024). *China's "community of Shared Future" with Southeast Asia: Behind the numbers*. ThinkChina. https://www.thinkchina.sg/chinas-community-shared-future-southeast-asia-behind-numbers#:~:text=Southeast%20Asian%20countries%20receptive%20to,of%20shared%20future%20with%20China.

[229] *Xi says China, Vietnam should sail together on same ship of Socialism*. Belt and Road Portal. (2023). https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/02VI7B3M.html

Іншими критичними питаннями, в яких В'єтнам переймає погляд КНР є Тайвань, Гонконг та Сіньцзян. Всі ці території, відповідно до офіційної позиції Ханою, є невід'ємною частиною Китаю, тому реакція в'єтнамського уряду на ескалацію в Тайванській протоці, протести в Гонконзі та порушення прав уйгурів в Сіньцзяні стандартно є мінімальною. Тим не менше, політика "Єдиного Китаю" не заважає Ханою мати розвинуті економічні зв'язки з Тайванем, які підтримуються на неофіційному рівні. У В'єтнамі розміщений Економічний і культурний офіс Тайбею[230]. Тайвань входить до топ-4 інвестиційних партнерів Ханою за обсягом капіталу - станом на 2023 рік - 3200 проектів з зареєстрованим капіталом в 39,5 мільярдів доларів[231].

Щодо ситуації в Сіньцзяні, В'єтнам не лише не підтримує заяви міжнародних організацій таких як Human Rights Watch чи Amnesty International про порушення прав уйгурів, але й відповідно до звіту митної служби США[232], є другою після Малайзії країною, яка найбільше допомагає Китаю обходити федеральний закон № 6256 Про заборону імпорту, виготовленого за рахунок примусової праці уйгурів[233]. В'єтнам є посередником для експорту такої продукції в США.

Натомість вразливою точкою китайсько-в'єтнамських відносин, як і китайсько-індонезійських є територіальний диспут в Південно-Китайському морі. Суперечливими є 2 групи островів - Парасельські та Спратлі[234]. Китай часто здійснює провокації в межах цих територій через несанкціоновану риболовлю, встановлення нафтовидобувних вишок, затримання в'єтнамських суден чи перебування китайських дослідницьких кораблів у виключній економічній зоні Ханою, що не сприяє мирному врегулюванню конфлікту. Тим не менше, в'єтнамська стратегія вирішення морських суперечок грунтується на стратегічних

---

[230] Team, I. (2017). *TW-VN Relationship*. Taipei Economic and Cultural Office in Vietnam . https://www.roc-taiwan.org/vn_en/post/947.html

[231] *Chờ 'cú hích' với làn sóng đầu tư mới từ thị trường Đài Loan vào Việt Nam*. Vnbusiness. (2024). https://vnbusiness.vn/viet-nam/cho-cu-hich-voi-lan-song-dau-tu-moi-tu-thi-truong-dai-loan-vao-viet-nam-1099192.html

[232] *Uyghur Forced Labor Prevention Act Statistics*. U.S. Customs and Border Protection. (2024). https://www.cbp.gov/newsroom/stats/trade/uyghur-forced-labor-prevention-act-statistics

[233] *H. R. 6256*. United States Congress. https://www.congress.gov/117/bills/hr6256/BILLS-117hr6256eh.pdf

[234] *The dispute of the South China Sea*. Constitutional Rights Foundation. (2018). https://teachdemocracy.org/images/pdf/south-china-sea-dispute.pdf

розрахунках з дотримання сприятливого середовища для економічного розвитку та є ще більш м'якою ніж індонезійська. Ханой розділяє морські суперечки та економічну сферу, таким чином запобігаючи перенесенню негативних аспектів першого на розвиток другої. До прикладу, серйозний конфлікт з незаконним видобуванням нафти Китаєм 2014 року не завадив В'єтнаму приєднатись до Азійського банку інфраструктурних інвестицій, ініційованого КНР, та надалі посилено розвивати торговельні зв'язки з Пекіном[235]. Точно так само обережною є і риторика Ханою по відношенню до китайських провокацій на морі[236].

6. Непряме балансування

За Ченг-Чві Куїком, елемент непрямого балансування стандартно передбачає високий рівень оборонної співпраці країн Південно-Східної Азії та США, проте не у випадку В'єтнаму. Усі 12 двосторонніх безпекових діалогів між країнами спрямовані скоріше на так зване м'яке залучення тобто на координацію позицій та мирний розвиток Індо-Тихоокеанського регіону. Тоді як обсяги оборонного експорту США з 2016 року, часу зняття ембарго на летальну продукцію до В'єтнаму, склали всього 30 мільйонів доларів[237], що є доволі низьким показником як для найбільшого постачальника зброї в світі[238]. Ключовою військовою взаємодією обох країн є проект з передачі 2 катерів берегової охорони США В'єтнаму та безпекові небойові навчання Naval Engagement Activity (останні - 2016 рік)[239]. Справа в тому, що Ханой робить розрізнення між "tập trận" - бойовими навчаннями, спрямованими на розвиток навичок військової боротьби та "diễn tập" - тренуваннями задля покращення координації берегової охорони та запобігання

[235] Thuy, T. T. *Vietnam's relations with China and the US and the role of ASEAN*. https://www.nids.mod.go.jp/english/publication/joint_research/series14/pdf/chapter08.pdf
[236] Vu, K. (2024). W*hy Vietnam cannot copy the Philippines' China policy*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2024/02/why-vietnam-cannot-copy-the-philippines-china-policy/
[237] *U.S. security cooperation with Vietnam*. United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-vietnam/
[238] Fleck, A., & Richter, F. (2024). *Infographic: Who sells the most weapons?*. Statista Daily Data. https://www.statista.com/chart/31526/share-of-global-exports-of-major-conventional-weapons-systems-and-components/
[239] *Vietnam-U.S. security cooperation prospects under the Comprehensive Strategic Partnership*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. (2024). https://fulcrum.sg/vietnam-u-s-security-cooperation-prospects-under-the-comprehensive-strategic-partnership/

нелегальним активностям, зокрема контрабанди та тероризму[240]. До tập trận В'єтнам не долучається, натомість навчання Naval Engagement Activity відносяться саме до категорії diễn tập та передбачають вдосконалення пошуково-рятувальних операцій.

З Китаєм Ханой також не підтримує високорівневих безпекових відносин. Ступінь їх інституціоналізації нижчий ніж з США, крім того КНР не входить до списку держав, що постачають зброю В'єтнаму[241]. Тим не менше Пекін та Ханой останнім часом посилюють безпекову взаємодію. Обидві країни взяли участь в навчаннях Peace Rescue-2021 (медичні)[242] та Aman Youyi-2023, що спрямовані на відпрацьовування антитерористичних операцій[243]. Також за 2023 рік Китай та В'єтнам встигли двічі здійснити патрулювання Тонкінської затоки[244].

Важливим моментом в'єтнамського оборонного сектору є те, що Росія з 2000 по 2022 роки була основним джерелом постачання зброї в країну. В цьому проміжку частка Москви перевищувала 80% усіх оборонних закупівель Ханою[245]. Проте внаслідок повномасштабного вторгнення в Україну, російське військове виробництво, переорієнтувалось на внутрішнє споживання, різко зменшивши експорт зброї[246].

Отже, проаналізувавши усі 6 елементів хеджування, можна зробити висновок, що опції маневрування В'єтнаму попри усі намагання диверсифікувати зовнішньополітичні зв'язки є ще більш обмеженими порівняно з Індонезію. У

---

[240] *US-Vietnam security dialogue*. Pacific Forum. (2022). https://pacforum.org/event/us-vietnam-security-dialogue/

[241] Shostak, M., & Weinbaum, C. (2022). *How China is building influence through arms sales*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/commentary/2022/12/how-china-is-building-influence-through-arms-sales.html

[242] Huaijin, T. (2021). *Vietnamese troops conduct joint training before Peace Rescue-2021 exercise*. Ministry of National Defense Chinese. http://eng.mod.gov.cn/xb/News_213114/TopStories/4900869.html

[243] Jiayao, L. (2023). *Aman Youyi-2023 joint exercise kicks off in China*. Ministry of National Defense. http://eng.mod.gov.cn/xb/News_213114/TopStories/16266698.html#:~:text=Ministry%20of%20National%20Defense,-Home&text=14%20%2D%2D%20The%20Aman%20Youyi,Vietnam%20attended%20the%20opening%20ceremony.

[244] Storey, I. (2023). *China's military exercises in Southeast Asia belie lack of trust*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/2023-top-10-chinas-military-exercises-in-southeast-asia-belie-lack-of-trust/

[245] *Vietnam will rethink its relations with Russia*. Oxford Analytica. (2024). https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/OXAN-DB284520/full/html

[246] *European arms imports nearly double, US and French exports rise, and Russian exports fall sharply*. Stockholm International Peace Research Institute. (2024). https://www.sipri.org/media/press-release/2024/european-arms-imports-nearly-double-us-and-french-exports-rise-and-russian-exports-fall-sharply

більшості напрямків - економічному, інвестиційному, ідеологічному, по кількості урядових форматів та спільних міжнародних майданчиків Китай випереджає Сполучені Штати, тоді як елемент непрямого балансування, який мав би компенсувати економічну залежність від КНР розвинутими оборонними зв'язками з США, як це відбувається у випадку Індонезії, є доволі слабким. При цьому В'єтнам продовжує нарощувати економічні зв'язки з Китаєм, на що вказує посилене використання опцій економічного прагматизму та залучення, які підпадають під категорію максимізації бонусів через співпрацю з гегемоном. Виключною рисою зовнішньополітичної стратегії В'єтнаму є використання диференційованого підходу до морських суперечок, які не заважають розвивати китайсько-в'єтнамське співробітництво. Більше того, нові домовленості Пекіна та Ханою, як і збільшення спільних військових активностей є ознакою посилення і оборонного сектору між країнами, що вже є чіткою ознакою кризи хеджування В'єтнаму та явного відхилення від нейтральної позиції на користь Китаю. Нові американсько-в'єтнамські угоди також мають потенціал, проте наразі жодних видимих результатів вони не принесли.

2.3. Філіппіни: між хеджуванням і балансуванням

Зовнішня політика Філіппін тривалий час характеризувалась сильною залежністю від колишньої метрополії - Сполучених Штатів. В 1947 році держави уклали договір, за яким США отримували доступ до 23 військових баз у Філіппінах на період протягом 99 років[247]. Згодом термін було зменшено до 25 років[248]. З того часу військова співпраця між державами лише розширювалась, вже в 1951 році США та Філіппіни уклали угоду про колективну оборону у випадку збройного нападу на будь-яку зі сторін у Тихому океані[249]. В проміжку 1964-1969 років, філіппінський військовий континент брав участь у В'єтнамській війні на боці США та Південного В'єтнаму в якості миротворчих сил, що є чітким свідченням проамериканської позиції Філіппін в період Холодної війни[250].

Утворення АСЕАН в 1967 році не стало кінцем проамериканського вектору зовнішньої політики Маніли. Будучи країною-засновницею організації та підписантом декларації Зони миру, безпеки та нейтральності[251], Філіппіни і надалі дозволяли розміщення понад 50-тисячного американського військового персоналу на своїй території[252] та були реципієнтом значних обсягів економічної допомоги від Сполучених Штатів. Лише в 1975 році Маніла отримала від Вашингтона 3,8 мільйонів доларів грантами і 45 мільйонів - у позику[253]. Тим не менше, на Філіппінах наростали націоналістичні настрої, які зумовили логістичне, а не військове використання американських військових баз під час В'єтнамської війни,

---

[247] *Agreement between the Republic of the Philippines and the United States of America Concerning Military Bases*. Supreme Court e-library. (1947). https://elibrary.judiciary.gov.ph/thebookshelf/showdocs/35/12634

[248] *Memorandum of Agreement between the Government of the Philippines and the Government of the United States on the Operational Use of the United States Bases in the Philippines for Military Combat Operations, the Duration and Termination of the Use of Military Bases, and Mutual Defence*. Supreme Court e-library. (1959). https://elibrary.judiciary.gov.ph/thebookshelf/showdocs/35/11192

[249] *Mutual defense treaty between the Republic of the Philippines and the United States of America*. Official Gazette of the Republic of the Philippines. (1951). https://www.officialgazette.gov.ph/1951/08/30/mutual-defense-treaty-between-the-republic-of-the-philippines-and-the-united-states-of-america-august-30-1951/

[250] Sen, R. *Philippines-U.S. Special Relationship: Cold War and Beyond.* SAGE Publications. https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0973598405110005

[251] *Zone of peace, freedom and neutrality declaration*. (1971). https://www.pmo.gov.my/wp-content/uploads/2019/07/ZOPFAN.pdf

[252] Colonel, R. (1993). *Closure of U.S. military bases in the Philippines*. U.S. Army War College. https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA264489.pdf

[253] *United States Development Assistance to the Philippines*. Development experience clearinghouse. (1976). https://pdf.usaid.gov/

попри наявні домовленості[254]. В 1983 році були ухвалені поправки до угоди 1947 року, за якими філіппінське командування переймало адміністративний контроль над військовими базами на території країни та діяльністю американських військових[255]. Зміни були спрямовані на утвердження суверенітету Філіппін на своїй території та зменшення американської залежності. Паралельно Маніла налагоджувала зв'язки з Пекіном. Станом на 1980 рік країни встановили дипломатичні відносини, підписали кілька договорів про наукову, технологічну і культурну співпрацю та утворили постійний торговельний комітет[256].

Точкою відліку стратегії хеджування Філіппін можна вважати 1992 рік, коли Маніла відмовилась продовжувати дію угоди про військові бази[257], що призвело до виведення американського контингенту з країни. Однак, оборонна співпраця між США та Філіппінами триває разом з посиленням економічних зв'язків з Китаєм.

Наразі Філіппіни є економікою з найшвидшим темпом росту в Південно-Східній Азії з показником в 5,6% за 2023 рік[258]. Окрім привабливих економічних індикаторів, Маніла є предметом зацікавленості США та Китаю через безпекові міркування. Філіппіни належать до так званого першого ланцюжка островів - частини оборонної стратегії Сполучених Штатів в часи Корейської війни[259]. В теперішній період загострення американсько-китайського протистояння та підвищення наполегливості Пекіна в Південно-Китайському морі концепт ланцюжків безпеки набув нового значення в якості стримування Китаю у випадку воєнних дій. З точки зору КНР, перший ланцюжок островів є певним бар'єром, який перешкоджатиме маневруванню китайського флоту та авіації в Тихому океані

---

[254] *The Key Role of U.S. Bases in the Philippines*. Asian Studies Center. (1984). https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP88T00528R000100010046-1.pdf

[255] *Executive order NO. 928 Creating the Advisory and Administrative Support Office for the Philippines Representation in the Military Bases Agreement Joint Commettee*. Philippines Laws and Jurisprudence Databank. (1983). https://lawphil.net/executive/execord/eo1983/eo_928_1983.html

[256] *Timeline of major events of China-Philippines diplomacy (1975-Present)*. The China-Philippines Portal. (2012). http://cn-ph.china.org.cn/2012-02/28/content_4841408.htm

[257] Sen, R. Philippines-U.S. Special Relationship: Cold War and Beyond. SAGE Publications. https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0973598405110005

[258] Canto, J., Renz, F., & Villanueva, V. (2024). *The Philippines Economy in 2024.* McKinsey & Company. https://www.mckinsey.com/ph/our-insights/the-philippines-economy-in-2024-stronger-for-longer

[259] Vorndick, W. (2018). *China's reach has grown; so should the island chains*. Asia Maritime Transparency Initiative. https://amti.csis.org/chinas-reach-grown-island-chains/

під час кризової ситуації[260]. Тому стратегічним інтересом Вашингтона є посилення свого впливу в Філіппінах, а Пекіна - недопущення цього через намагання розірвати ланцюжок островів.

1. Економічний прагматизм

Китай з 2016 року є найбільшим торговельним партнером Філіппін[261]. Станом на 2023 рік торговельний оборот між країнами склав 71,88 мільярда доларів[262][263], що практично в 2,5 рази менше ніж у В'єтнаму та у 1,5 менше ніж в Індонезії за аналогічний період. Більше того філіппінсько-китайський товарооборот в 2023 році виявився меншим за минулорічне значення на цілих 18%[264], що є найбільшим зниженням показників двосторонньої торгівлі з 2016 року[265], відколи президентом Філіппін став Родріго Дутерте (2016-2022), зовнішньополітичний курс якого був спрямований на залагодження суперечок з КНР в Південно-Китайському морі та збільшення зв'язків з Пекіном[266]. Однак, вже в 2022 році після обрання президентом Фердинанда Маркоса, стратегічний вектор розвитку Філіппін знову став проамериканським з жорсткою риторикою по відношенню до КНР, чітким відстоюванням власних інтересів в Південно-Китайтиському морі[267] та курсом на зменшення економічної залежності від Китаю,

---

[260] Erickson, A., & Wuthnow, J. (2016). *Barriers, Springboards and Benchmarks: China Conceptualizes the Pacific "Island Chains."* The China Quarterly. https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1002513.pdf

[261] *President Marcos of the Philippines has concluded his state visit to China*. Ministry of Commerce People`s Republic of China. (2023). http://english.mofcom.gov.cn/article/pressconferencehomepage/biandmultirelations/202303/20230303395601.shtml

[262] *China Exports to Philippines*. Trading Economics. (2024). https://tradingeconomics.com/china/exports/philippines#:~:text=China%20Exports%20to%20Philippines%20was,updated%20on%20April%20of%202024.

[263] *China imports from Philippines*. Trading Economics. (2024). https://tradingeconomics.com/china/imports/philippines#:~:text=China%20Imports%20from%20Philippines%20was,updated%20on%20April%20of%202024.

[264] *China and Philippines to implement RCEP tariffs, bolstering trade*. China Briefing News. (2023). https://www.china-briefing.com/news/china-and-philippines-to-implement-rcep-tariffs-bolstering-trade-relations/

[265] *China's foreign trade grows 0.2% in 2023, a "hard-won achievement" amid headwinds*. Global Times. (2024). https://www.globaltimes.cn/page/202401/1305290.shtml

[266] Gerstl, A. (2021). *The Gradual Softening of the Philippines' Hedging Strategy towards China under President Duterte*. https://www.researchgate.net/publication/348975717_The_Gradual_Softening_of_the_Philippines'_Hedging_Strategy_towards_China_under_President_Duterte

[267] Peng, N. (2024). *Marcos' new code of conduct for the South China Sea is a non-starter*. East Asia Forum. https://eastasiaforum.org/2024/01/02/marcos-new-code-of-conduct-for-the-south-china-sea-is-a-non-starter/

що й стало причиною різкого зниження показника двосторонньої торгівлі в 2023 році.

Сальдо філіппінсько-китайської торгівлі у 2023 році було від'ємним для Маніли та становило 32,92 мільярда доларів. Тим не менше, очевидним є його скорочення аж на 8,78 мільярдів - 21% порівняно з 2022 роком[268][269], що пов'язане скоріше не з вирівнюванням торговельного балансу між країнами, а зі скороченням загальних показників торгівлі. Відтак в 2023 році обсяги китайського експорту до Філіппін знизились на 19%, а філіппінського імпорту в КНР - на 17,4%.

В обсягах закордонних прямих інвестицій також прослідковується чітка тенденція до спаду китайських вкладів в економіку Філіппін. В 2023 році, за даними філіппінського Центрального банку, КНР не увійшов до топ-4 країн за обсягами інвестицій в Манілу[270]. Тоді як ще в 2019 році Китай займав 2 місце у рейтингу з часткою 34% від усіх інвестицій в Філіппіни[271]. Разом з тим, відповідно до звіту австралійського Університету Гріффіта та Шанхайського університету Фудань, така тенденція не пов'язана з зниженням інвестиційної спроможності КНР, в 2023 році китайські прямі інвестиції в Азійсько-Тихоокеанський регіон навпаки зросли на 37%. Головним напрямком інвестиційного потоку стала Індонезія, тоді як найменша частка китайських вкладень припала на Філіппіни. В 2023 році Пекін не запустив жодного нового проекту в Манілі, усі здійснені інвестиції спрямовувались на вже існуючі ініціативи[272], що вказує на те, що найближчим часом об'єми китайських інвестицій в Філіппіни продовжуватимуть

---

[268] *China Exports to Philippines*. Trading Economics. (2024). https://tradingeconomics.com/china/exports/philippines#:~:text=China%20Exports%20to%20Philippines%20was,updated%20on%20April%20of%202024.

[269] *China imports from Philippines*. Trading Economics. (2024). https://tradingeconomics.com/china/imports/philippines#:~:text=China%20Imports%20from%20Philippines%20was,updated%20on%20April%20of%202024.

[270] *FDI Net Inflows Rise to US$826 Million in December 2023; Full-Year 2023 Level Reaches US$8.9* Billion. Bangko Sentral ng Pilipinas. (2024). https://www.bsp.gov.ph/SitePages/MediaAndResearch/MediaDisp.aspx?ItemId=7026

[271] *Philippines-china business relations* . Philippines Board of Investments. (2024). https://boi.gov.ph/cifit-2020-philippines-china-business-relations/

[272] 中国对亚洲投资增长37%，印尼居榜首，一旁的菲律宾却成了输家. (2024). https://new.qq.com/rain/a/20240307A05HW900

спадати. Великою мірою низька інвестиційна активність Пекіна пов'язана з рішенням Маніли вийти з "Одного поясу, одного шляху"[273].

Філіппіни стали частиною китайської інфраструктурної ініціативи з кінця 2018 року[274], пізніше ніж Індонезія та В'єтнам, що пояснюється значною недовірою до китайських державних інвестицій внаслідок суперечок в Південно-Китайському морі. Рішення про приєднання було прийняте під час президентства Дутерте, який за допомогою "Одного поясу, одного шляху" намагався реалізувати свою програму "Build, Build, Build" (BBB), спрямовану на налагодження конективності в країні[275]. Китайська ініціатива доволі стрімко набирала обертів у Філіппінах, загалом з 2018 по 2023 роки в рамках "Поясу й шляху" розроблялося 20 проектів, серед яких дамба, 3 залізничні гілки, індустріальний парк в Кларку, морський порт, 2 аеропорти, сонячні та вітрові електростанції та інші[276]. Частина з них так і не буде реалізована внаслідок виходу Маніли з китайської ініціативи. Відповідне рішення адміністрації Маркоса, прийняте на фоні посилення китайських операцій сірої зони в Південно-Китайському морі[277], вказує на повернення до проамерикаського курсу зовнішньої політики Філіппін, від якого відхилився Дутерте.

2. Економічна диверсифікація

Попри значні обсяги товарообороту з Китаєм, Філіппіни мають доволі розвинуті торговельні відносини з США. Відтак в 2022 році Вашингтон увійшов до топ-5 імпортерів Маніли та став найбільшим ринком збуту філіппінських товарів з часткою 15,8%. Другим після США напрямком філіппінського експорту стала

---

[273] *Philippines exit from BRI*. Officers Pulse. (2023). https://officerspulse.com/philippines-exit-from-bri/

[274] *The Belt and Road Initiative and Philippine Participation in the Maritime Silk Road*. Republic of the Philippines Foreign Service Institute. (2024). https://www.ndb.int/wp-content/uploads/2018/09/MOU-on-BRI-signed.pdf

[275] Fernando, J. (2020). *China's belt and road initiative in the Philippines*. East-West Center. https://www.eastwestcenter.org/publications/china%E2%80%99s-belt-and-road-initiative-in-the-philippines

[276] Sejko, Tritto, & Park. (2021). *The Belt and Road Initiative in ASEAN - the Philippines*. HKUST Institute for Emerging Market Studies. https://iems.ust.hk/publications/reports/uob-bri-philippines

[277] Legarda H. (2023,). *Troubled waters in the South China Sea*. Merics. https://merics.org/en/comment/troubled-waters-south-china-sea

Японія - 14,1%. Частка КНР такою була високою - 13,9%, а Гонконгу - 13,3%. П’яте місце зайняв Сингапур - 6,2%[278].

Стандартно для країн Південно-Східної Азії, Китай очолив філіппінський імпорт з доволі високою часткою - 20,6%. Однак, цей показник є нижчим ніж в Індонезії та В’єтнамі, частки китайських товарів яких перевищували 32% за аналогічний період. Великими імпорт-партнерами Маніли були також Індонезія - 9,6%, Японія та Південна Корея - по 9% та США - 6,5%[279].

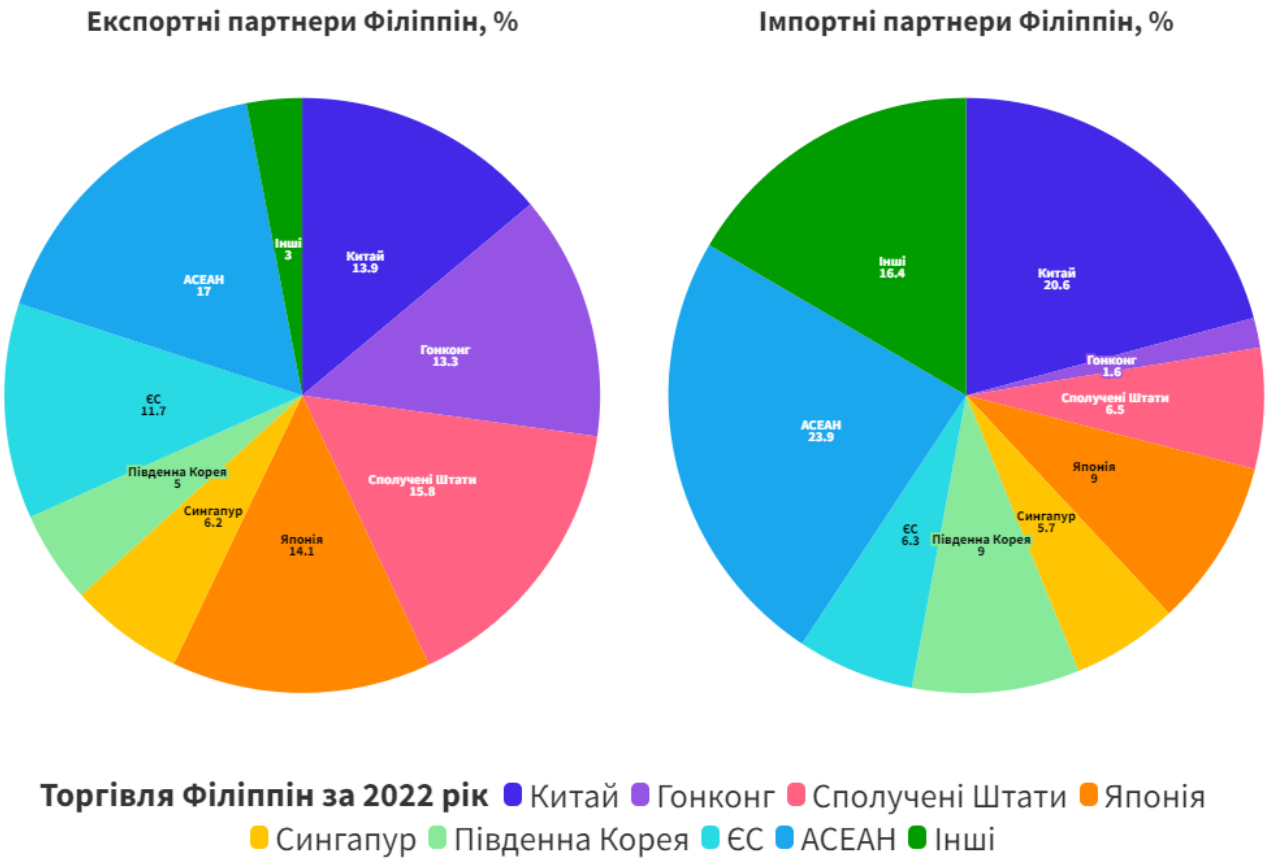

Рис. 2.6 Торгівля Філіппін за 2022 рік.

На рисунку зображені головні експортні та імпортні партнери Філіппін за 2022 рік

[278] *Highlights of the 2022 annual International Merchandise Trade Statistics of the Philippines*. Philippines Statistic Authority. (2023). https://psa.gov.ph/content/highlights-2022-annual-international-merchandise-trade-statistics-philippines

[279] Highlights of the 2022 annual International Merchandise Trade Statistics of the Philippines. Philippines Statistic Authority. (2023). https://psa.gov.ph/content/highlights-2022-annual-international-merchandise-trade-statistics-philippines

Варто зазначити, що в 2023 американсько-філіппінський товарооббіг дещо знизився порівняно з 2022 роком - на 9,5%, однак великою мірою це може бути пов'язано з загальним скороченням торгівлі Філіппін (на 8%). Загалом в 2023 році двостороння торгівля між Вашингтоном і Манілою була на рівні 20 мільярдів доларів[280]. Сальдо було додатнім для Філіппін і становило 3,1 мільярд.

Разом з тим, очевидними є зусилля Маніли диверсифікувати ланцюжки поставок, зокрема в квітні 2024 року США та Японія домовились про збільшення постачання філіппінського нікелю[281], 90% якого раніше експортувалось в Китай[282]. Таким чином, Маніла зменшить залежність від китайського ринку та зможе залучити американських інвесторів до переробки корисних копалин.

Це не єдиний тристоронній проект Філіппін, США та Японії, останнім часом держави здійснюють важливі кроки до поглиблення економічної співпраці, серед яких - відкриття Лусонського економічного коридору[283]. Він передбачає конструкцію серії модернізованих портів, спільну реалізацію технологічних проектів та побудову нового ланцюжка поставок чіпів та напівпровідників, що створить нові інвестиційні можливості та посилить наявні економічні зв'язки між державами.

В плані інвестицій, Японія тривалий час є беззаперечним лідером з показником 4,54 мільярда доларів за 2023 рік, що складає 51% усього інвестиційного потоку в Філіппіни. Друге місце займають Сполучені Штати - 1,16 мільярда - 13%, третє - Сингапур - 1,07 мільярда - 12% і четверте - Німеччина з показником 712 мільйонів - 8%[284]. Відповідно, прямі інвестиційні вклади Китаю в економіку Філіппін є значно нижчими за інвестиції в Індонезію та В'єтнам.

---

[280] *Highlights of the Philippine Export and Import Statistics*. Philippines Statistic Authority. (2024). https://psa.gov.ph/statistics/export-import/annual

[281] *Joint vision statement from the leaders of Japan, the Philippines, and the United States*. The White House. (2024). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/04/11/joint-vision-statement-from-the-leaders-of-japan-the-philippines-and-the-united-states/

[282] Lozano, L. (2023). *The backstage of Nickel supply for the European green transition: Considerations for EU public buyers on mining workers in the Philippines*. SAPIENS Network. https://sapiensnetwork.eu/nickel-supply-european-green-transition-eu-public-buyers/

[283] Joint vision statement from the leaders of Japan, the Philippines, and the United States. The White House. (2024). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/04/11/joint-vision-statement-from-the-leaders-of-japan-the-philippines-and-the-united-states/

[284] *FDI Net Inflows Rise to US$826 Million in December 2023*. Bangko Sentral ng Pilipinas. (2024). https://www.bsp.gov.ph/SitePages/MediaAndResearch/MediaDisp.aspx?ItemId=7026

Рис. 2.7 Обсяги прямих іноземних інвестицій у Філіппіни за 2023 рік

На рисунку зображені головні інвестиційні партнери Філіппін в 2023 році

Водночас Маніла посилено залучає американські інвестиції. На початку 2024 року міністерка торгівлі США Джина Раймондо пообіцяла інвестувати в технологічний сектор Філіппін більше 1 мільярда доларів, зокрема в підприємства з виробництва напівпровідників[285]. Варто зазначити, що Вашингтон посилює інвестування Маніли на фоні технологічних обмежень Китаю[286], що свідчить про сприйняття Філіппін як союзника.

Як і Індонезія та В'єтнам, Філіппіни також беруть участь в проамериканській ініціативі "Вільний і відкритий Індо-Тихоокеанський регіон". За її підтримки було профінансовано кілька інфраструктурних проектів, зокрема розширення приміської залізниці Північ-Південь, реконструкція лінії MRT Line 3 в Манільському метро та проект благоустрою річки Пасіг[287]. При цьому очевидною є тенденція до збільшення співпраці в рамках проамериканської ініціативи, на це вказує нещодавня відмова філіппінського уряду від китайського кредитування залізниці Субік-Кларк[288] та намагання залучити натомість японські та американські

[285] *Digital Press Briefing with secretary of Commerce, Gina M. Raimondo.* United States Department of State. (2024). https://www.state.gov/digital-press-briefing-with-secretary-of-commerce-gina-m-raimondo-2/
[286] Shivakumar, S., Wessner, C., & Howell, T. (2024). *Balancing the ledger: Export controls on U.S. chip technology to China*. CSIS. https://www.csis.org/analysis/balancing-ledger-export-controls-us-chip-technology-china#:~:text=In%20a%20major%20move%2C%20on,a%20designation%20that%20includes%20China.
[287] *Towards free and open Indo-Pacific*. The government of Japan. (2019). https://www.mofa.go.jp/files/000407643.pdf
[288] *Poe on China ODA*. Senate of the Philippines . (2023). http://legacy.senate.gov.ph/press_release/2023/1026_poe1.asp

кошти[289]. При цьому Маніла розкритикувала китайські кредити, вказавши на високі процентні ставки та ризики залежності.

Таким чином, лише за 2 роки каденції Маркоса, Філіппіни спромоглися суттєво змінити економічну орієнтацію розвитку з китайської на американську. Відмова від китайських кредитів, що йде врозріз з стратегією хеджування, а також налагодження торговельних та інвестиційних зв'язків з Вашингтоном та Токіо вказує на довгостроковість обраної політики. З часом американські та японські інвестиції лише посилюватимуться, тоді як економічні відносини з Китаєм навпаки слабшатимуть.

3. Залучення

Під час президентства Родріго Дутерте, у Манілі переважала сприятлива риторика по відношенню до Пекіна, філіппінський лідер ігнорував агресивну поведінку китайських суден у Південно-Китайському морі[290] та неодноразово називав КНР "благодійником"[291] та "другом"[292]. Зрозуміло, що й візити Дутерте в Китай не були рідкістю. За свою каденцію він відвідав Пекін 5 разів[293][294][295][296][297]. До порівняння філіппінський лідер не здійснив жодного візиту в США, що є ще одним свідченням його бажання переорієнтувати Манілу в орбіту КНР.

---

[289] Venzon, C. F. (2024). *Philippines Wants US, Japan to Take Over Rail Deal Eyed by China*. Bloomberg.com. https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-04-19/philippines-wants-us-japan-to-take-over-rail-deal-eyed-by-china

[290] *Leila M. de Lima's statement on the nature of Duterte's treason*. Senate of the Philippines . (2019). https://legacy.senate.gov.ph/press_release/2019/0619_delima3.asp

[291] *Foreign Ministry Spokesperson Wang Wenbin's Remarks on China-related Remarks by Philippine High-level Official*. Embassy of the People`s Republic of China in the Republic of Iraq. (2021). http://iq.china-embassy.gov.cn/eng/fyrth/202105/t20210504_8931990.htm

[292] Mendez, C., & Regalado, E. (2019). *China just wants to be friends with Philippines — Duterte*. Philstar Global. https://www.philstar.com/headlines/2019/04/04/1907099/china-just-wants-be-friends-philippines-duterte

[293] *Xi Jinping Meets with President Rodrigo Duterte of the Philippines*. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2016). https://www.fmprc.gov.cn/eng/topics_665678/2016zt/XJPDEGDEBLZLJXGSFWBCXZBLLMJXDYTJHZZDESSCLDRFZSHY/201611/t20161122_704382.html

[294] *President Xi Jinping meets with president Rodrigo Duterte of Philippines*. Permanent Mission of the People`s Republic of China to the UN. (2017). http://un.china-mission.gov.cn/eng/zgyw/201705/t20170517_8394292.htm

[295] *Xi Jinping Meets with President Rodrigo Duterte of the Philippines*. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2018). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/gjhdq_665435/2675_665437/2762_663528/2764_663532/201804/t20180412_521311.html

[296] *Duterte's 4th China trip 'highly successful'*. Republic of Philippine News Agency. (2019). https://www.pna.gov.ph/

[297] *President Duterte arrives in China for a five-day official visit* . Philippines Presidential Communications Office. (2019). https://pco.gov.ph/news_releases/president-duterte-arrives-in-china-for-a-five-day-official-visit/

В 2018 році, під час зустрічі з Ван Ї, Дутерте назвав Китай найбільш важливим партнером Філіппін[298]. В тому ж році країни підвищили статус відносин до всеохопного стратегічного партнерства[299], в рамках якого налагоджувались двосторонні діалогові формати, зокрема було встановлено Манільський форум філіппінсько-китайських відносин[300] та просувались вже існуючі механізми - спільна комісія по економічній та торгівельній співпраці[301], консультаційний механізм по Південно-Китайському морі[302], спільна комісія з науково-технічного співробітництва[303] та китайсько-філіппінський форум економічного партнерства[304]. Також філіппінський лідер закликав посилити енергетичну співпрацю з Пекіном, однак між країнами так і не було встановлено високорівневого діалогу[305].

Загалом, попри прокитайську політику Дутерте, Філіппіни мають доволі малу кількість двосторонніх форматів з КНР у порівнянні з Індонезією та В'єтнамом. При цьому, у більшості з них переважає саме економічна складова за винятком механізму по Південно-Китайському морі та науково-технологічної комісії, тоді як китайські діалоги Джакарти та Ханою є більш різносторонніми та зачіпають сфери закордонних справ, оборони та енергетики. Це пояснюється багаторічною промериканською спрямованістю Філіппін, яку просував як

---

[298] *President Rodrigo Duterte of the Philippines Meets with Wang Y*i. Permanent Mission of the People`s Republic of China to the UN. (2018). http://un.china-mission.gov.cn/eng/zgyw/201810/t20181031_8396003.htm

[299] *China, Philippines agree to upgrade ties, jointly build Belt and Road*. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2018). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/gjhdq_665435/2675_665437/2762_663528/2764_663532/201811/t20181121_521355.html

[300] *China, Philippines jointly launch forum, award to promote bilateral relations*. Embassy of the People's Republic of China in the Republic of the Philippines. (2021). http://ph.china-embassy.gov.cn/eng/

[301] *28th Meeting of Philippines-China Joint Commission on Economic and Trade Cooperation Held in Manila*. Ministry of Commerce, People's Republic of China. (2017). http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/

[302] *China and the Philippines Hold the Eighth Meeting of the Bilateral Consultation Mechanism on the South China Sea*. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2024). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/

[303] *The 16th Joint Commission Meeting on Science and Technology Cooperation between China and the Philippines was successfully held*. Ministry of Science and Technology of the People's Republic of China. (2023). https://en.most.gov.cn/pressroom/202310/t20231023_188512.htm

[304] *Philippines-China Economic Partnership Forum Opened in Manila*. Embassy of the People`s Republic of China in the Republic of the Philippines. (2006). https://china.usembassy-china.org.cn/

[305] *Philippine president calls for closer cooperation with China on energy, infrastructure*. Embassy of the People`s Republic of China in the Republic of Philippines. (2018). http://ph.china-embassy.gov.cn/eng/zfgx/201810/t20181030_1155568.htm

попередник Дутерте - Беніньо Акіно III[306] так і його наступник - Фердинанд Маркос.

4. Заперечення домінування

Лише за 2 роки при владі, Маркос встиг відвідати США 3 рази[307308309], натомість Китай - лише 1 раз[310]. Регулярні візити у Вашингтон ознаменували повернення філіппінсько-американських відносин до колишнього рівня. В процесі переговорів, держави укріпили оборонний альянс, домовились про спільну організацію Індо-Тихоокеанського бізнес форуму, який відбудеться в кінці травня 2024 року, погодили посилення відносин в сферах зеленої енергетики, освіти, прав людини та технологій, а також американська сторона зобов'язалась сприяти приватним інвестиціям в Манілу і виділити 5 мільйонів на покращення філіппінського бізнес-середовища[311].

В плані інституціалізації американсько-філіппінських зв'язків теж спостерігається прогрес, адже держави відновили зовнішньополітичний та оборонний міністерський діалог у форматі 2+2[312], який був призупинений під час президентства Дутерте[313]. Окрім цього, Маніла та Вашингтон беруть участь в наступних платформах: двосторонньому стратегічному діалозі[314], робочих групах

---

306 Castro , R. C. (2016). *The Duterte Administration's Foreign Policy: Unravelling the Aquino Administration's Balancing Agenda on an Emergent China*. Sage Jounals. https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/186810341603500307

307 *PBBM says US trip a 'very good start' to advancing country's interest on the Global Stage* . Presidential Communications Office. (2022). https://ops.gov.ph/news_releases/pbbm-says-us-trip-a-very-good-start-to-advancing-countrys-interest-on-the-global-stage/

308 *President Marcos to embark on an official visit to the United States* . Presidential Communications Office. (2023). https://pco.gov.ph/news_releases/president-marcos-to-embark-on-an-official-visit-to-the-united-states/

309 *Official visit of president Ferdinand R. Marcos Jr. to Washington D.C*. Embassy of the Republic of the Philippines. (2023). https://philippineembassy-dc.org/press-release-roundup-official-visit-of-president-ferdinand-r-marcos-jr-to-washington-d-c-30-april-to-04-may-2023/#:~:text=Press%20Release%20Roundup%20%E2%80%93%20Official%20Visit,April%20to%2004%20May%202023

310 *State Visit to People`s Republic of China*. Presidential Communications Office. (2023). https://pco.gov.ph/china-state-visit-2023/

311 *Fact sheet: Celebrating the strength of the U.S.-Philippines Alliance*. The White House. (2024). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/04/11/fact-sheet-celebrating-the-strength-of-the-u-s-philippines-alliance/

312 *Joint statement of the U.S.-Philippines 2+2 ministerial dialogue* . United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/joint-statement-of-the-u-s-philippines-22-ministerial-dialogue/

313 *Joint Statement of the United States-Philippines Ministerial Dialogue. U.S. Department of the State*. (2016). https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/index.htm

314 *Joint statement on the Philippines-United States bilateral strategic dialogue* . United States Department of State. (2024). https://www.state.gov/joint-statement-on-the-philippines-united-states-bilateral-strategic-dialogue/

з кібербезпеки[315] та оборони і безпеки[316], енергетичному[317] і морському[318] діалогах і 2 новостворених майданчиках - форматі 3+3 міністрів оборони, зовнішніх справ та радників з нацбезпеки[319] та високорівневому тристоронньому саміті США, Філіппін та Японії[320]. Наявні американсько-філіппінські домовленості про запуск низки нових форматів - спільного науково-технічного комітету та діалогів з космічних питань і демократії[321] вказують на те, що в короткостроковій перспективі двосторонні зв'язки Маніли та Вашингтона продовжуватимуть посилюватись.

Таким чином, після деякої стагнації американсько-філіппінських відносин періоду Родріго Дутерте, адміністрація Маркоса дала новий поштовх співробітництву з Вашингтоном. Наразі відносини Філіппін з США є більш інституціоналізованими ніж з Китаєм. На відміну від економічного фокусу діалогових майданчиків з Пекіном, американсько-філіппінські платформи можна вважати доволі різносторонніми. Також, попри розвинутий оборонний напрямок, безпека не є провідним мотивом діалогових форматів Маніли та Вашингтона, як це відбувається у випадку В'єтнаму та США.

5. Обмежене підлаштовування

Філіппіни є єдиною державою Південно-Східної Азії, яка наразі не проводить стратегію хеджування у повній мірі. Модель Маніли є унікальною через

---

[315] *Joint Cyber Security Working Group*. US-Philippines society. (2018). https://www.usphsociety.org/tag/joint-cyber-security-working-group/

[316] *The United States and the Republic of the Philippines Bilateral Defence Guidelines*. U.S. Department of Defence. https://media.defense.gov/2023/May/03/2003214357/-1/-1/0/THE-UNITED-STATES-AND-THE-REPUBLIC-OF-THE-PHILIPPINES-BILATERAL-DEFENSE-GUIDELINES.PDF

[317] *U.S.-Philippines Energy Policy Dialogue* . United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/u-s-philippines-energy-policy-dialogue/

[318] *Philippines, US Affirm Alliance via maritime dialogue*. Embassy of the Republic of the Philippines. (2023). https://philippineembassy-dc.org/philippines-us-affirm-alliance-via-maritime-dialogue/

[319] *Joint readout of inaugural U.S.-Philippines 3+3 meeting*. The White House. (2024). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/04/12/joint-readout-of-inaugural-u-s-philippines-33-meeting/

[320] Murphy, E. L., & Poling, G. B. (2024). *A "new trilateral chapter" for the United States, Japan, and the Philippines*. Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/new-trilateral-chapter-united-states-japan-and-philippines

[321] *Joint statement on the Philippines-United States bilateral strategic dialogue* . U.S. Embassy in the Philippines. (2024). https://ph.usembassy.gov/joint-statement-on-the-philippines-united-states-bilateral-strategic-dialogue/

відсутність елементу обмеженого підлаштовування, що зумовлено гострими суперечками з Пекіном в Південно-Китайському морі. В період президентства Беніньо Акіно (2010-2016) Філіппіни здійснювали суттєві кроки до утвердження власного суверенітету в спірних територіальних водах, серед яких - офіційне перейменування Південно-Китайського моря на Західно-Філіппінське та звернення до Постійної палати Третейського суду в Гаазі з проханням врегулювати суперечку[322]. В 2016 році міжнародний арбітраж визнав китайську "Лінію 9 пунктирів", якою КНР позначає власні морські претензії, незаконною, а дії китайської берегової охорони у економічній зоні Філіппін - несанкціонованими[323].

Однак, винесення судового рішення припало вже на президентство Родріго Дутерте, який проводив стриману політику по відношенню до Китаю за принципом "морські суперечки не повинні впливати на двосторонню співпрацю"[324]. Тому впродовж його каденції Філіппіни, попри незмінний погляд на територіальну цілісність[325], не піднімали питання міжнародного трибуналу[326] та толерувати дії Пекіна в Південно-Китайському морі[327]. Одна з найвідоміших ситуацій трапилась в 2019 році, коли китайське промислове судно протаранило філіппінський рибальський човен у виключній економічні зоні Маніли[328], тоді Дутерте обмежився тим, що назвав подію "маленьким морським інцидентом"[329].

---

[322] Zha, W. (2022). *Leader security and hedging in the era of Great Power Rivalry: Responses of the Philippines and Singapore* . China international strategy review. https://link.springer.com/article/10.1007/s42533-022-00111-4

[323] *South China Sea Arbitration ruling: What happened and what's next?* U.S. -China Economic and Security Review Comission. (2016). https://www.uscc.gov/research/south-china-sea-arbitration-ruling-what-happened-and-whats-next

[324] Heydarian, R. (2018). *Crossing the Rubicon: Duterte, China and Resource-Sharing in the South China Sea*. National Chengchi University. https://www.researchgate.net/publication/348923806_Crossing_the_Rubicon_Duterte_China_and_Resource-Sharing_in_the_South_China_Sea

[325] *Philippines' Duterte refuses to stop South China Sea patrols*. The Hindu. (2021). https://www.thehindu.com/news/international/philippines-duterte-refuses-to-stop-south-china-sea-patrols/article34443246.ece

[326] *Speech: President Rodrigo Roa Duterte during the commemoration of the National Heroes Day* . Official Gazette of the Republic of the Philippines. (2016). https://www.officialgazette.gov.ph/2016/08/29/speech-president-rodrigo-roa-duterte-during-the-commemoration-of-the-national-heroes-day/

[327] *Rodrigo Roa Duterte, Sixth State of the Nation Address*. Official Gazette of the Republic of the Philippines. (2021). https://www.officialgazette.gov.ph/2021/07/26/rodrigo-roa-duterte-sixth-state-of-the-nation-address-july-26-2021/

[328] *China-Philippines boat collision may benefit Duterte*. Oxford Analytica. (2019). https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/OXAN-DB244854/full/html

[329] *De Lima: Joint probe on ramming incident in Recto Bank meant to whitewash*. Senate of the Philippines . (2019). https://legacy.senate.gov.ph/press_release/2019/0625_delima2.asp

Загалом з 2016 по 2022 рік Дутерте здійснив серію поступок Пекіну в Південно-Китайському морі, зокрема призупинив розвідку нафти та газу в спірних водах в 2022 році[330]. Варто зазначити, що початкова заборона на дослідницьку діяльність була введена ще в 2013 році, відразу після подання позову в міжнародний суд[331]. Однак рішення на користь Філіппін 2016 року давало Манілі правомірну підставу відновити пошуки нафти та газу, що було зроблено аж в кінці 2020 року на короткий період[332]. Також філіппінський лідер планував спільні з Китаєм нафтові проекти у виключній економічній зоні Філіппін[333], що йшло у розріз з конституційними положеннями держави. Впродовж цього періоду Маніла активно здійснювала елемент обмеженого підлаштовування.

Однак, станом на зараз Філіппіни повернулись до звичного курсу. Адміністрація Маркоса припинила перемовини з Пекіном щодо видобутку нафти[334] та розпочала спільні з США патрулювання морських територій[335]. Крім того, Маніла планує відновити дослідницькі роботи за допомогою американських інвестицій[336] та спільно з Малайзією і В'єтнамом розробити кодекс поведінки в Південно-Китайському морі[337]. Таким чином Філіппіни відходять від лідерства АСЕАН у вирішенні морських суперечок за активного залучення КНР та натомість намагаються самостійно організувати колективний опір китайським операціям в

---

330 *Philippines halts oil and gas exploration in disputed South China Sea*. ASEAN Centre for Energy. (2023). https://aseanenergy.org/news-clipping/philippines-halts-oil-and-gas-exploration-in-disputed-south-china-sea/

331 *Philippine government orders suspension of oil exploration over dispute with China*. Egypt Oil & Gas. (2022). https://egyptoil-gas.com/news/philippine-government-orders-suspension-of-all-oil-exploration-over-dispute-with-china/

332 Gomez, J. (2020). *Philippines lifts ban on South China Sea energy exploration*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2020/10/philippines-lifts-ban-on-south-china-sea-energy-exploration/

333 *China-Philippine Relations: Duterte's China Visit and Prospects for Oil and Gas Exploration*. ISEAS Yusof Ishak Institute. (2019). https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/pdfs/ISEAS_Perspective_2019_80.pdf

334 Fook, L. L. (2024). *The China-Philippines bilateral consultation mechanism on the South China sea: Has it worked for China?*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/the-china-philippines-bilateral-consultation-mechanism-on-the-south-china-sea-has-it-worked-for-china/#:~:text=In%20June%202022%2C%20the%20Philippines,to%20the%20Second%20Thomas%20Shoal.

335 Strangio, S. (2023). *Philippines, US launch joint maritime and air patrols*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2023/11/philippines-us-launch-joint-maritime-and-air-patrols/#:~:text=The%20Philippines%20and%20the%20United,growing%20assertiveness%20in%20contested%20waters.

336 Calonzo, A., & Serapio, M. (2024). *Philippines counting on U.S. investment to help explore for oil and gas in disputed South China Sea.* World Oil. https://www.worldoil.com/news/2024/3/11/philippines-counting-on-u-s-investment-to-help-explore-for-oil-and-gas-in-disputed-south-china-sea/

337 Peng, N. (2024). *Marcos' new code of conduct for the South China Sea is a non-starter.* East Asia Forum. https://eastasiaforum.org/2024/01/02/marcos-new-code-of-conduct-for-the-south-china-sea-is-a-non-starter/

межах “Лінії 9 пунктирів”. Однак Ханой та Куала-Лумпур наразі не виявляють зацікавленості у створенні кодексу в обхід Пекіна[338][339].

Також після 2022 року суттєво змінились риторика Філіппін. Маніла нарешті почала посилатись на судовий присуд та закликати Китай діяти в межах міжнародного права, зокрема таке положення містилось у спільній заяві міністрів оборони та закордонних справ Філіппін та США[340]. Міністр закордонних справ Філіппін Енріке Манало окремо наголосив, що Маніла “сповнена рішучості” відстоювати суверенні права у власній економічній зоні[341]. Також філіппінські урядовці почали активно посилатись на альянс США у випадку атаки Китаю чи вбивства філіппінського солдата[342]. Таким чином Вашингтон став виступати гарантом безпеки Маніли на морі, а роль АСЕАН відійшла на другий план.

Подібна асертивність в Південно-Китайському морі не властива жодній іншій державі Південно-Східної Азії, тому стратегія хеджування Філіппін є унікальною. Більше того, зміщення акценту з АСЕАН на США, здійснення спільних морських патрулювань та уникнення елементу обмеженого підлаштовування робить філіппінську стратегію близькою до балансування.

6. Непряме балансування

Незважаючи на те, що 1992 року Філіппіни вийшли з угоди про військові бази, договір про колективну оборону зі Сполученими Штатами залишився в силі. Він разом з угодою 1998 року про візитні сили, яка дозволяє тимчасове перебування американських військових на Філіппінах[343], та домовленістю 2014

---

[338] Arugay, A. A., & Ha, H. H. (2024). *Marcos’s visit to Vietnam: When Manila’s pivot meets Hanoi’s pragmatism*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/marcoss-visit-to-vietnam-when-manilas-pivot-meets-hanois-pragmatism/

[339] Peng, N. (2024). *Marcos’ new code of conduct for the South China Sea is a non-starter.* East Asia Forum. https://eastasiaforum.org/2024/01/02/marcos-new-code-of-conduct-for-the-south-china-sea-is-a-non-starter/

[340] J*oint statement of the U.S.-Philippines 2+2 ministerial dialogue* . United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/joint-statement-of-the-u-s-philippines-22-ministerial-dialogue/

[341] Brunnstrom, D. (2024). *Philippines says it will assert South China Sea rights in meeting with U.S*. https://gcaptain.com/philippines-says-it-will-assert-south-china-sea-rights-in-meeting-with-u-s/

[342] Venzon , C., & Lopez, D. (2024). *Marcos Says a Death May Trigger US Pact as China Tensions Rise*. Bloomberg. https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-04-15/marcos-says-no-plans-to-grant-us-access-to-more-military-bases

[343] *Agreement between the Government of the Republic of the Philippines and the Government of the United States of America regarding the treatment of United States Armed Forces visiting the Philippines* . Official

року про розширене оборонне співробітництво[344], яке дає змогу армії США проводити спільні тренування на філіппінських базах та розміщувати там своє інженерне обладнання для обслуговування техніки, є основою американсько-філіппінської військової співпраці. Попри намагання Дутерте підірвати альянс з США[345], станом на зараз оборонна кооперація між країнами є міцною. Вашингтон має доступ до 9 військових об'єктів в Філіппінах, 4 були додані адміністрацією Маркоса в 2023 році[346], наразі там знаходиться 500 американських солдат[347]. Стратегічне значення об'єктів полягає у розміщенні більшості з них у безпосередній близькості до Південно-Китайського моря. До порівняння, Індонезія, попри розвинуті оборонні зв'язки з США, відмовилась надавати Вашингтону власні військові бази у спільне користування[348].

США традиційно входять в топ-експортерів зброї Філіппінам, в 2022 році Вашингтон зайняв друге місце після Ізраїлю з показником в 4 мільйони доларів[349]. Останнім часом Маніла посилює військові зв'язки і з союзником США - Японією. В 2023 році сили самооборони Японії надали Філіппінам морські патрульні кораблі та дрони, а також домовились про спільну розробку радіолокаційних систем[350].

З приходом до влади Маркоса, очевидним є і збільшення філіппінсько-американської військової взаємодії. В 2024 році держави провели наймасштабніші спільні навчання Balikatan, залучивши близько 17 тисяч військових[351], в 3 рази

Gazette of the Republic of the Philippines. (1998). https://www.officialgazette.gov.ph/1998/02/10/agreement-between-the-government-of-the-republic-of-the-philippines-and-the-government-of-the-united-states-of-america-regarding-the-treatment-of-united-states-armed-forces-visiting-the-philippines-f/

[344] *Enhanced defense cooperation agreement between the Philippines and the United States*. Official Gazette of the Republic of the Philippines. (2014). https://www.officialgazette.gov.ph/2014/04/29/document-enhanced-defense-cooperation-agreement/

[345] Wong, A. C., Lazarus, E., & Cook, M. (2017). *Duterte's back-down on US forces in Philippines*. Lowy Institute. https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/duterte-s-back-down-us-forces-philippines

[346] Chang, F. K. (2024). *US-Philippines enhanced defense cooperation agreement revived*. Foreign Policy Research Institute. https://www.fpri.org/article/2023/06/us-philippines-enhanced-defense-cooperation-agreement-revived/

[347] Youssef, N. A., & Salama, V. (2023). *U.S. pushes for military sites in Philippines to counter China*. The Wall Street Journal. https://www.wsj.com/articles/u-s-pushes-for-military-sites-in-philippines-to-counter-china-11675124248

[348] Aziz, A. R*evocation of Article 370 and the future of Jammu and Kashmir*. International Journal of Contemporary Issues in Social Sciences. https://ijciss.org/index.php/ijciss/article/view/325

[349] *Military weapons in Philippines*. The Observatory of Economic Complexity. (2022). https://oec.world/en/profile/bilateral-product/military-weapons/reporter/phl

[350] *Japan to fund 5 more ships for PCG use*. Republic of the Philippines Department of Transportation. (2024). https://dotr.gov.ph/55-dotrnews/4908-japan-to-fund-5-more-ships-for-pcg-use.html

[351] Heydarian, R. J. J. (2024). *Balikatan 2024: Philippines and friends send a clear signal to China*. Lowy Institute. https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/balikatan-2024-philippines-friends-send-clear-signal-china

більшу кількість ніж американсько-індонезійська Super Garuda Shield 2023. Ще однією особливістю навчань Balikatan-2024 було їх проведення у межах "Лінії 9 пунктирів", що сигналізувало Китаю про готовність відстоювати власні інтереси в Південно-Китайському морі. Також з 2023 року Філіппіни та США встигли здійснити 4 морські та повітряні патрулювання, останнє з яких спільно з Японією та Австралією[352]. На противагу В'єтнам проводить патрулювання з Китаєм, а Індонезія не здійснює їх з третіми сторонами[353].

Варто зазначити, що китайсько-філіппінські військові зв'язки є нерозвинутими. Наразі пропозиція Пекіна ініціювати спільні військові навчання залишається від відповіді[354], жодні військові обміни між державами не проводяться. Найближчим часом будь-який прогрес в цьому напрямку є малоймовірним через посилення напруженості в Південно-Китайському морі[355].

Отже, філіппінська модель хеджування, безумовно, є унікальною через міцні альянсні зв'язки з США. Дії Маніли, на відміну від інших держав Південно-Східної Азії, призводять до збільшення військової присутності Вашингтона в регіоні, що характерно саме для країн, що здійснюють балансування. Це, а також відсутність елементу обмеженого підлаштовування та наявні тенденції до зменшення інвестиційної співпраці з Китаєм з паралельним посиленням економічних відносин з США та Японією, розвитком американсько-філіппінських двосторонніх форматів, чітко вказує на кризові моменти філіппінської стратегії хеджування. Наразі Маніла активно розвиває саме опції зменшення ризиків - економічну диверсифікацію, заперечення домінування та непряме балансування, що схиляє баланс Філіппін в сторону США в американсько-китайському протистоянні. Асертивна поведінка Маніли у спірних водах, наголос на альянсі з Вашингтоном та відхід від центральності АСЕАН у вирішенні морських суперечок лише

[352] *Australia-Japan-Philippines-United States maritime cooperative activity*. Defence Ministers. (2024). https://www.minister.defence.gov.au/statements/2024-04-06/australia-japan-philippines-united-states-maritime-cooperative-activity
[353] McBeth, J. (2016). *Indonesia and the South China Sea*. Royal United Services Institute. https://rusi.org/explore-our-research/publications/rusi-newsbrief/indonesia-and-south-china-sea
[354] *China floats joint military drills with Philippines.* Radio Free Asia. (2023). https://www.rfa.org/english/news/china/philippines-military-07272023132316.html
[355] Palmer, J. (2024). *China-Philippines tensions heat up*. Foreign Policy. https://foreignpolicy.com/2024/04/02/china-philippines-tension-dispute-coast-guard-spratly-islands/

поглиблює цю тенденцію. Разом з тим, зовнішньополітичні процеси Філіппін, на відміну від Індонезії та В'єтнаму, не мають тяглості, курс розвитку Філіппін не є стабільним та залежить від особистості лідера. З огляду на наявні кроки адміністрації Маркоса, найближчі 4 роки Філіппіни будуть розвиватись в американському напрямку, чого не можна з упевненістю сказати про довгострокову перспективу зовнішньополітичної діяльності Маніли.

Висновки до розділу № 2: В стратегіях хеджування усіх трьох країн простежуються кризова динаміка. При цьому випадок Індонезії наразі залишається найбільш збалансованим. Попри те, що держава стрімко збільшує залежність від китайських урядових інвестицій та не є асертивною у морських суперечках, від остаточного відхилення в бік КНР її вберігають міцні оборонні зв'язки зі Сполученими Штатами. Натомість у В'єтнаму такий запобіжник відсутній. Ханой не може нічого протиставити посиленню економічної та інвестиційної залежностві від Пекіна, започаткуванню спільних патрулів з КНР та слабкій позиції у Південно-Китайському морі, що робить його стратегію ближчою до підлаштовування. Протилежна ситуація у Філіппін. Нещодавнє різке зниження економічних відносин з Пекіном, посилення оборонного альянсу з США та збільшення наполегливості у морських суперечках ставить Манілу у позицію, наближену до балансування.

РОЗДІЛ 3. РОСІЙСЬКЕ ПОВНОМАСШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ ЯК ЧИННИК ТУРБУЛЕНТНОСТІ ДЛЯ КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ

3.1. Інтенсифікація американсько-китайського протистояння на фоні війни в Україні

Російське повномасштабне вторгнення призвело до збільшення геополітичної напруженості в світі, головним чинником якої стала інтенсифікація американсько-китайського протистояння. Сполучені Штати як найбільший постачальник техніки та озброєння Україні та координатор міжнародної підтримки Києва в форматі "Рамштайн" є важливим союзником України в конфлікті[356]. Тоді як Китай залишається нейтральним у війні, проте посилює економічні та дипломатичні зв'язки з Росією, забезпечуючи тим самим Москві можливість "розвороту на Схід", що попри західні санкції, надає РФ економічне підґрунтя для продовження ведення бойових дій в Україні[357]. Результатом є зіткнення інтересів США та Китаю, що порожує геополітичну нестабільність, особливо відчутну в Індо-Тихоокеанському регіоні та нові ризики непевності для країн, розміщених там. Для наочної демонстрації посилення турбулентності в Азії внаслідок російсько-української повномасштабної війни цей підрозділ поділено на 4 підпункти, що відображають збільшення конфронтації Вашингтона та Пекіна після 2022 року.

1. Посилення китайської військової співпраці з Росією.

Вище політичне керівництво Китаю та Росії неодноразово заявляло про наміри посилити двосторонню оборонну співпрацю вже після початку російського повномасштабного вторгнення. Зокрема про це йшлося під час розмови міністрів

[356] *Military assistance to Ukraine since the Russian invasion* . House of Commons Library. (2024). https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9477/

[357] Tortladze, K. (2023). *Russia's Invasion of Ukraine: A New Arena of US-China Confrontation and Competition?* International Black Sea University. https://www.researchgate.net/publication/373019862_Russia's_Invasion_of_Ukraine_A_New_Arena_of_US-China_Confrontation_and_Competition

оборони КНР та РФ Дун Цзюна та Сергія Шойгу[358], та у спільній заяві Сі Цзіньпіна та Путіна під час візиту останнього в КНР в травні 2024 року[359]. Проте, окрім усних декларацій, Росія та Китай доволі швидко перейшли до практичних результатів, одним з яких стало підписання головнокомандувачами військово-морських флотів РФ та КНР меморандому про взаєморозуміння щодо спільних пошукових операцій[360]. Угода збільшить координацію двох структур та слугуватиме підставою для організації нових морських навчань. Крім цього, в рамках "підтримки глобального миру та стабільності" Росія та Китай посилили спільне морське та повітряне патрулювання, що створює додаткові незручності як для країн, які мають морські суперечки з Китаєм, так і для союзників США в Індо-Тихоокеанському регіоні. За 2 роки повномасштабного вторгнення, Москва та Пекін встигли провести 4 повітряні патрулі, що в річному еквіваленті на 50% більше порівняно з показниками до 2022 року[361][362]. При цьому винищувачі РФ та КНР неодноразово заходили в зону дії ППО Південної Кореї та Японії, внаслідок чого держави піднімали власні літаки та висловлювали дипломатичний протест[363][364].

Схожа ситуація з морськими патрулюваннями. Росія та Китай розпочали їх ще в 2021 році, проте продовж 2022-23 років збільшилась їх тривалість і масштаби, зокрема патрулювання 2023 року простягнулось аж до міжнародних вод біля

---

[358] *Chinese, Russian defense ministers hold video call*. Ministry of National Defense. (2024). http://eng.mod.gov.cn/xb/News_213114/TopStories/16284287.html

[359] *Совместное заявление Российской Федерации и Китайской Народной Республики об углублении отношений всеобъемлющего партнерства и стратегического взаимодействия, вступающих в новую эпоху, в контексте 75-летия установления дипломатических отношений между двумя странами*. Президент России. (2024). http://kremlin.ru/supplement/6132

[360] *Меморандум о сотрудничестве в спасании на море с КНР*. Министерство обороны Российской Федерации. (2024). https://eng.mil.ru/en/structure/forces/airborne/news/more.htm?id=12386093%40egNews

[361] Xuanzun, L. (2022). *Chinese, Russian Air Forces hold 2nd joint strategic patrol of the year with 1st Warplane Exchange visits*. Global Times. https://www.globaltimes.cn/page/202211/1280801.shtml

[362] Yuandan, G., & Xuanzun , L. (2023). *Chinese, Russian militaries hold 7th Joint Aerial Strategic Patrol*. Global Times. https://www.globaltimes.cn/page/202312/1303700.shtml

[363] Khaliq, R. (2023). *Chinese, Russian military jets entered Air Defense Zone Without Notice: South Korea*. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/chinese-russian-military-jets-entered-air-defense-zone-without-notice-south-korea/2915243

[364] *Emergency launch implementation status in 2024*. Japan Ministry of Defence. (2024). https://www.mod.go.jp/js/pdf/2024/p20240514_03.pdf

Аляски[365] і стало найбільшою флотилією, яка наблизилась до території США[366]. Вашингтон відправив 4 військові кораблі та винищувач слідкувати за ситуацією[367], як результат американсько-китайське напруження в регіоні зросло.

Паралельно збільшилась кількість китайсько-російських навчань. За даними звіту Центру вивчення китайської військової справи, в 2022 році Москва та Пекін провели рекордну кількість тренувань[368]. У 2023 році також спостерігалось активне залучення обох держав до спільних морських операцій[369][370][371], що закономірно викликало занепокоєння Вашингтона. Очільник індо-тихоокеанського командування США назвав стрімкий розвиток китайсько-російських відносин одним з основних чинників утворення найбільш небезпечного міжнародного середовища за останні 40 років[372]. Нещодавня китайсько-російська активність кидає виклик домінуванню США на морі та спонукає Вашингтон робити відповідні кроки до утвердження власної позиції, зокрема через посилення координації з державами Південно-Східної Азії, які мають чинні суперечки з Китаєм. Доказом цього є проведення наймасштабніших навчань Super Garuda Shield 2023 з Індонезією[373] та Balikatan 2024 з Філіппінами в межах спірної лінії 9 пунктирів[374], започаткування спільних американсько-філіппінських патрулювань Південно-

---

[365] Zhuo, C. (2024). *US hype of China-Russia joint naval patrol near Alaska is overreaction, exposes double standards*. ChinaMilitary. http://eng.chinamil.com.cn/OPINIONS_209196/Opinions_209197/16243803.html

[366] Yang, M. (2023). *US dispatches warships after China and russia send naval patrol near Alaska.* The Guardian. https://www.theguardian.com/us-news/2023/aug/06/us-navy-warships-china-russia-naval-patrol-near-alaska

[367] Schogol, J. (2023). *4 US Navy destroyers respond to Russian and Chinese ships near Alaska*. https://taskandpurpose.com/news/navy-destroyers-russian-chinese-ships-alaska/

[368] *China intensifies military drills with Russia*. Taipei Times. (2023). https://www.taipeitimes.com/News/world/archives/2023/07/17/2003803321

[369] Weinmann, S. (2024). *China, Iran, Russia host naval drills.* Voice of America. https://www.voanews.com/a/china-iran-russia-host-naval-drills/7522919.html

[370] Tian, Y. L. (2023). *China, Russia to start joint air and sea drill in sea of Japan* . https://www.reuters.com/world/china-russia-start-joint-air-sea-drill-sea-japan-2023-07-16/

[371] *Complete list of military exercises 2023.* (2023). https://www.class24.study/blog/complete-list-of-military-exercises-2023

[372] Seldin, J. (2024). *US officials warn of new "axis of evil" with China at the fore*. Voice of America. https://www.voanews.com/a/china-not-russia-still-tops-list-of-threats-to-us/7534999.html

[373] Strangio, S. (2023). *Indonesia, US open military drills amid South China Sea tension*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2023/08/indonesia-us-open-military-drills-amid-south-china-sea-tension/

[374] Sharma, S. (2024). *China Sounds Alarm after Philippines and US announce Mega Military drills.* The Independent. https://www.independent.co.uk/asia/china/philippines-us-drills-china-balikatan-b2530691.html

Китайського моря[375] та налагодження військових зв'язків з В'єтнамом[376]. Однак наразі посилення оборонної співпраці з Ханоєм залишається скоріше на рівні декларацій, оскільки держава поки не наважується вийти з-під впливу Китаю, навпаки здійснюючи кроки до збільшення власної залежності ще й у військовій сфері. Ознакою цього є налагодження спільних патрулювань з Пекіном[377] у відповідь на посилення турбулентності в регіоні після 2022 року.

2. Посилення напруги навколо Тайваню

З початком російського повномасштабного вторгнення загострилися і суперечності навколо Тайваню, який Китай вважає своєю територією та останнім часом посилює провокації навколо острова. Сполучені Штати з моменту налагодження дипломатичних відносин з КНР в 1979 році також не визнають незалежність Тайваню[378], проте різко виступають проти зміни статусу-кво в Індо-Тихоокеанському регіоні силовими методами[379], що і створює підґрунтя для напруженості.

Під час промови на XX з'їзді Комуністичної партії Китаю в 2022 році Сі Цзіньпін вперше прямо заявив, що ніколи не відмовиться від права застосувати силу щодо Тайваню. Тоді ж у партійний документ КНР включили заклик протистояти "тайванським сепаратистам"[380], що є черговим кроком до підвищення ставок зі сторони Китаю. Натомість серйозним зрушенням з боку Вашингтона

---

[375] Lariosa, A.-M. (2023). *U.S., Philippines begin three days of joint patrols in the South China Sea* . U.S. Naval Institute . https://news.usni.org/2023/11/21/u-s-philippines-begin-three-days-of-joint-patrols-in-the-south-china-sea

[376] Gunasekara-Rockwell A. (2023). *Friendship in the shadow of the dragon: The challenge of upgrading us–vietnam ties amid Tensions with China*. Air University . https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3344144/friendship-in-the-shadow-of-the-dragon-the-challenge-of-upgrading-usvietnam-tie/

[377] *China, Vietnam conduct first joint patrol of 2024 in Beibu Gulf*. CGTN. (2024). https://news.cgtn.com/news/2024-04-30/China-Vietnam-conduct-first-joint-patrol-of-2024-in-Beibu-Gulf-1te54BUpokM/p.html#:~:text=China%20and%20Vietnam%20completed%20a,cooperation%20between%20the%20two%20sides.

[378] Council on Foreign Relations. *Timeline: U.S.-China relations. Council on Foreign Relations.* https://www.cfr.org/timeline/us-china-relations

[379] *Regarding US President Joe Biden's reiteration of support for peace and stability across the Taiwan Strait and opposition to unilateral changes in the status quo*. Ministry of Foreign Affairs, Republic of China (Taiwan). (2022). https://en.mofa.gov.tw/News_Content.aspx?n=1328&s=98659

[380] Крук І. (2022) *Повернення Мао?*. Prism UA. https://prismua.org/povernennia-mao/

стала заява Байдена про готовність захищати Тайвань у разі нападу Китаю[381], що виходить за межі зобов'язань США, прописаних в законі Про відносини з Тайванем від 1979 року. Документ передбачає забезпечення Тайбею необхідними засобами для самозахисту[382], йдеться саме про постачання озброєння острову, а не його оборону регулярними силами США. Попри пізнішу заяву Білого дому про незмінність політики Вашингтона по відношенню до Тайваню[383], безпрецедентне висловлювання Байдена можна оцінити як чіткий сигнал Китаю проти насильницького захоплення острова.

З початком російського повномасштабного вторгнення спостерігається також активізація китайських операцій сірої зони біля Тайваню. Відтак 2022 рік став рекордним за кількістю винищувачів КНР, які залітали в зону дії ППО Тайваню. Показник сягнув 1738 літаків, що на 76% більше від кількості 2021 року. Дані 2023 року також перевищили цифру в 1700 винищувачів[384], що вказує не на тимчасову хвилю китайських провокацій, а на систематичну політику КНР, спрямовану на демонстрацію власної військової переваги, та розхитування ситуації на острові.

Збільшення наполегливості Китаю спостерігалось і на тайванських парламентських та президентських виборах 2024 року, які проходили на фоні масштабної пропагандистської кампанії Пекіна. Гоміньдан, прокитайська альтернатива правлячій Демократичній прогресивній партії, намагалась подати голосування як вибір між "миром та війною" з Китаєм[385]. Це мало деякий вплив на розподіл місць в парламенті, адже Гоміньдан вперше за 8 років здобув на 1 мандат

---

[381] *Biden says U.S. will defend Taiwan militarily if China invades*. YouTube. (2022). https://www.youtube.com/watch?v=g0p4f1BSzts

[382] *H.R.2479 - Taiwan Relations Act* . Library of Congress. (1979). https://www.congress.gov/bill/96th-congress/house-bill/2479

[383] *Joe Biden again says US forces would defend Taiwan from Chinese attack*. The Guardian. (2022). https://www.theguardian.com/world/2022/sep/19/joe-biden-repeats-claim-that-us-forces-would-defend-taiwan-if-china-attacked

[384] McCartney, M. (2024). *China deployed over 1,700 military planes around Taiwan in 2023.* Newsweek. https://www.newsweek.com/china-military-aircraft-taiwan-strait-2023-1858106

[385] Palmer, E. (2024). *China calls Taiwan's 2024 election a choice between peace and war*. CBS https://www.cbsnews.com/news/taiwan-election-2024-china-choice-between-peace-war-what-to-know/

більше ніж демократи[386]. Проте, президентське крісло все одно посів кандидат від Демократичної прогресивної партії Лай Цінде[387], який продовжить проамериканську повістку Тайваню.

Наразі американська делегація планує відвідати інавгурацію Лай Цінде в травні 2024[388], що потенційно може призвести до ще більшого загострення американсько-китайських взаємин.

Протистояння Вашингтона та Пекіна навколо Тайваню неабияк хвилює держави Південно-Східної Азії. Індонезія, В'єтнам та Філіппіни неодноразово закликали КНР та США знизити рівень напруги навколо острова[389][390][391]. Тайвань знаходиться біля Південно-Китайського моря, тому будь-які маневри США та КНР у водах поблизу острова як-от китайські військові навчання[392] чи відправка американського есмінця через Тайванську протоку, зокрема після виборів в Тайбеї[393], створюють додаткові ризики для безпеки Джакарти, Ханою та Маніли, шляхом посилення невизначеності в регіоні.

3. Технологічне протистояння

Хоча протекціоністська політика по відношенню до Китаю була започаткована ще під час каденції Дональда Трампа[394], після російського

---

[386] Hart, B., Kennedy, S., Blanchette, J., & Lin, B. (2024). *Taiwan's 2024 elections: Results and implications*. Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/taiwans-2024-elections-results-and-implications

[387] Frisch, N. (2024). *How will Taiwan's new president handle China?* Foreign Affairs. https://www.foreignaffairs.com/taiwan/how-will-taiwans-new-president-handle-china

[388] *AIT Announces Delegation Representing The American People to Inauguration of Taiwan Preident Lai Ching-te*. American Istitute in Taiwan. (2024). https://www.ait.org.tw/ait-announces-delegation-representing-the-american-people-to-inauguration-of-taiwan-president-lai-ching-te/

[389] Rocamora, J. A. (2022). *Ph calls for restraint amid rising US-China tensions over Taiwan* . Philippine News Agency. https://www.pna.gov.ph/articles/1180655

[390] *Indonesia calls for de-escalation after Pelosi's Taiwan visit.* The Jakarta Post. (2022). https://www.thejakartapost.com/world/2022/08/03/indonesia-calls-for-de-escalation-after-pelosis-taiwan-visit.html

[391] Anh, P. A. (2022). *Vietnam calls for restraint amid US leader's Taiwan visit* . Vn International Alysis. https://e.vnexpress.net/news/news/vietnam-calls-for-restraint-at-taiwan-strait-amid-pelosi-s-visit-4495368.html

[392] *China starts biggest-ever military drills around Taiwan in wake of Pelosi's visit*. CBS . (2022). https://www.cbsnews.com/news/china-missiles-waters-around-taiwan-regional-tensions-highest-levels-decades/

[393] *7th fleet destroyer transits Taiwan strait.* Unated States Navy, Commander, U.S. 7th Fleet. (2024). https://www.c7f.navy.mil/Media/News/Display/Article/3654187/7th-fleet-destroyer-transits-taiwan-strait/#:~:text=John%20Finn's%20transit%20through%20the,up%20their%20rights%20and%20freedoms.

[394] Bown , C. P., & Kolb , M. (2024). *Trump's Trade War Timeline: An up-to-date guide.* Peterson Institute for International Economics. https://www.piie.com/blogs/trade-and-investment-policy-watch/2018/trumps-trade-war-timeline-date-guide

повномасштабного вторгнення в Україну відбулась її інтенсифікація саме в технологічному вимірі[395]. Відтак вже у жовтні 2022 року США запровадило нові обмеження на експорт високих технологій в Китай, які включали заборону постачати КНР ряд напівпровідникових мікросхем, обладнань для виробництва чіпів та інших високотехнологічних компонентів, країною-виробником яких є Сполучені Штати[396]. В наступному 2023 році Бюро промислової безпеки США розширило коло наявних технологічних обмежень, збільшило список країн, проти яких вводяться санкції, щоб запобігти утворенню обхідних маршрутів чіпів до Китаю через треті країни та зменшило можливості американських інвестицій в китайський технологічний сектор[397]. Таким чином, якщо раніше політика Вашингтона полягала лише у підтримці власної технологічної переваги над Пекіном, то нова порція обмежень 2022-23 років спрямована на зрив китайського виробництва у сфері штучного інтелекту та військових розробок. Центр стратегічних і міжнародних досліджень назвав таку тактику США по відношенню до технологічної сфери Пекіна "удушенням з наміром убити"[398]. Великою мірою запровадження посиленого контролю над експортом технологій пов'язано саме з безпековими міркуваннями Вашинтона, які посилились внаслідок російської повномасштабної агресії в Україні[399]. Тим не менше, Китаю наразі вдається доволі успішно обходити обмеження[400] та навіть вводити свої проти США[401]. Натомість Вашингтон на фоні посилення експортного контролю проти КНР проводить

---

[395] Lardy, N., & Huang, T. (2023). *Is US–China decoupling heading in a dangerous direction?*. East Asia Forum. https://eastasiaforum.org/2023/07/07/is-us-china-decoupling-heading-in-a-dangerous-direction/

[396] *Commerce Implements New Export Controls on Advanced Computing and Semiconductor Manufacturing Items to the People's Republic of China (PRC)*. U.S. Bureau of Industry and Security . (2022). https://www.bis.doc.gov/index.php/documents/about-bis/newsroom/press-releases/3158-2022-10-07-bis-press-release-advanced-computing-and-semiconductor-manufacturing-controls-final/file

[397] *Commerce Strengthens Restrictions on Advanced Computing Semiconductors, Semiconductor Manufacturing Equipment, and Supercomputing Items to Countries of Concern.* U.S. Bureau of Industry and Security . (2023). https://www.bis.doc.gov/index.php/documents/about-bis/newsroom/press-releases/3355-2023-10-17-bis-press-release-acs-and-sme-rules-final-js/file

[398] Allen, G. C. (2022). *Choking off China's access to the future of AI*. Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/choking-chinas-access-future-ai

[399] Li, P. (2024). *The Impact of the Russia-Ukraine War on China-US Relations*. Journal of Education, Humanities and Social Sciences.

[400] Shivakumar, S., Wessner, C., & Howell, T. (2024). *Balancing the ledger: Export controls on U.S. chip technology to China*. Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/balancing-ledger-export-controls-us-chip-technology-china

[401] Allen, G. C. (2023). *China is striking back in the Tech War with the U.S*. Time. https://time.com/6295902/china-tech-war-u-s/

технологічне залучення Філіппін[402] та Індонезії[403], намагаючись перебити вплив Китаю в цих країнах і навіть розглядає можливість інвестування у в'єтнамський сектор напівпровідників[404]. Пекін ж традиційно збільшує інвестиційні вклади в технологічну сферу Джакарти[405] та Ханою за активного сприяння в'єтнамської влади[406].

4. Підтримка КНР російського військово-промислового комплексу

Ще один напрям американсько-китайського протистояння, який викристалізувався після російського повномасштабного вторгнення, випливає з непрямої підтримки Пекіном російської армії. Наразі США ввела санкції проти 31 китайської компанії, які постачали Москві технології подвійного призначення в обхід західних обмежень[407]. КНР вже назвав обмеження необгрунтованим пригніченням китайських компаній[408]. Також попри те, що наразі немає жодного підтвердження постачання китайської летальної зброї РФ[409], США залишаються занепокоєними цією можливістю, що створює додатковий тиск на Пекін. Зокрема держсекретар США Блінкен під час свого візиту в Китай в квітні 2024 року ще раз наголосив на неприйнятності сприяння російській агресії[410]. Натомість офіційна позиція Китаю полягає у непостачанні зброї сторонам конфлікту, однак точкою

---

[402] *U.S., Philippines: U.S. companies to invest $1B in emerging Philippine Tech Sector*: RANE World View. (2024). https://worldview.stratfor.com/situation-report/us-philippines-us-companies-invest-1b-emerging-philippine-tech-sector

[403] *Microsoft announces US$1.7 billion investment to advance Indonesia's cloud and AI ambitions*. Microsoft Stories Asia. (2024). https://news.microsoft.com/apac/2024/04/30/microsoft-announces-us1-7-billion-investment-to-advance-indonesias-cloud-and-ai-ambitions/#:~:text=Jakarta%2C%20April%2030%2C%202024%20%E2%80%93,the%20nation's%20growing%20developer%20community.

[404] *US firms push ahead with investment plans in Vietnam*. VietnamPlus. (2023). https://en.vietnamplus.vn/us-firms-push-ahead-with-investment-plans-in-vietnam-post270890.vnp

[405] *Collaboration between Indonesia and China receives high praise from experts*. Belt and Road Portal. (2024). https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/0UQ3BONR.html

[406] Mai, N. (2024). *Vietnam and China intensify cooperation on Green Growth, Digital Economy.* Hanoi Times. https://hanoitimes.vn/vietnam-and-china-intensify-cooperation-on-green-growth-digital-economy-326480.html#:~:text=China's%20investment%20in%20Vietnam%20is,Vietnam%2C%20such%20as%20solar%20energy.

[407] Khaliq, R. (2024). *US sanctions 31 China-based companies over Russia*. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/us-sanctions-31-china-based-companies-over-russia/3207634

[408] *China opposes U.S. sanctions against Chinese companies over Russia*. Xinhua. (2024). https://english.news.cn/northamerica/20240509/10b32f2be75e4259a0e00a0dc9bc9f46/c.html

[409] *Secretary Antony J. Blinken with Chuck Todd of NBC meet the press* . United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-with-chuck-todd-of-nbc-meet-the-press-3/

[410] *Secretary Antony J. Blinken at a press availability* . United States Department of State. (2024). https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-at-a-press-availability-48/

розходження з США залишаються товари подвійного призначення. КНР сприймає втручання Вашингтона в торгівлю з Росією як зловживання[411] та повернення до “ментальності Холодної війни”[412].

Отже, російсько-українська повномасштабна війна стала тригером посилення турбулентності в Індо-Тихоокеанському регіоні. Відносини США та Китаю загострились одразу з 4 причин: внаслідок збільшення китайсько-російської військової співпраці, посилення напруженості навколо Тайваню, активізацію технологічної війни між Китаєм та США та в результаті сприяння Китаю російському військовому сектору. Усе це через так чи інакше зачепило країни Південно-Східної Азії, утворивши для них як нові загрози, так і можливості. Безпосередніми загрозами є збільшення військової активності в Південно-Китайському морі та регіоні загалом як зі сторони Китаю та Росії, так і з боку США. Натомість можливостями є американські та китайські технологічні інвестиції, які більш активно залучають Індонезія, Філіппіни та В’єтнам. Разом з тим, очевидним є переважання викликів над можливостями. Загострення конфронтації в регіоні, як і загальна напружена обстановка в світі робить стратегію хеджування все більш ризикованою через тиск обох гегемонів та безпекові ризики. Через це відхід від базової нейтральності та вибір осі протистояння стає все більш очевидним для країн Південно-Східної Азії.

---

[411] *Foreign Ministry spokesperson Lin Jian’s regular press conference* . 中华人民共和国外交部. (2024). https://www.mfa.gov.cn/eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202405/t20240510_11302796.html

[412] *Foreign Ministry spokesperson Mao Ning’s regular press conference* . Embassy of the People`s Republic of China in the Republic of Finland. (2023). http://fi.china-embassy.gov.cn/eng/fyrth/202312/t20231226_11213181.htm

3.2. Нелінійні реакції країн Південно-Східної Азії на російське повномасштабне вторгнення в Україну на прикладі Індонезії, В'єтнаму і Філіппін

Задля повноти аналізу кризових тенденцій стратегії хеджування Індонезії, В'єтнаму та Філіппін необхідно визначити реакції цих країн на російське повномасштабне вторгнення в Україну, яке стало найбільшою військовою кампанією за останні десятиліття[413]. Масштабні бойові дії в центрі Європи призвели не тільки до інтенсифікації китайсько-американського протистояння, яке було окреслене в попередньому підрозділі, але ще й до підвищення цін на енергоносії та розриву ланцюжків постачання внаслідок санкційного тиску на Росію. Усе це в сукупності утворює серйозні ризики для країн, що практикують хеджування. Тому важливо розглянути, як відібрані країни Південно-Східної Азії відмежовуються від викликів російського вторгнення.

1. Офіційна позиція урядів

Початкова реакція Індонезії, В'єтнаму та Філіппін на повномасштабний напад Росії була доволі стриманою. Усі три країни зайняли нейтральну позицію у війні, що цілком вкладається в рамки стратегії хеджування. При цьому, на відміну від офіційної Джакарти та Ханою, які наголосили на важливості дотримання статуту ООН та закликали сторони припинити бойові дії і вдатись до переговорів[414][415], Дельфін Лоренцана, філіппінський міністр оборони уряду Родріго Дутерте, заявив: "*Ми не знаходимось біля України, тому нас не хвилює те, що відбувається там*"[416]. Пізніша заява Офісу президента Філіппін дещо згладила

---

[413] *War in Ukraine, Global conflict tracker*. Council on Foreign Relations. (2024). https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine

[414] *Russia Launches Attack On Ukraine, Indonesian Government Firmly Asks For International Law And UN Charter To Be Obeyed.* VOI. (2024). https://voi.id/en

[415] *Remarks by the Spokesperson of the Ministry of Foreign Affairs of Viet Nam Le Thi Thu Hang regarding Viet Nam's reaction to the escalating tensions in Ukraine and citizen protection work for Vietnamese nationals in this country*. Vietnam Ministry of Foreign Affairs . (2022). https://www.mofa.gov.vn/en/tt_baochi/pbnfn/ns220227003221

[416] Cu, A. (2022,). *A mirroring tragedy: Why the Russian-ukraine war matters to our democracy*. MGC Academy. https://lifenews1.wixsite.com/website/post/a-mirroring-tragedy-why-the-russian-ukraine-war-matters-to-our-democracy

ситуацію - Маніла наголосила на важливості якнайскорішого мирного врегулювання конфлікту в Україні та підтвердила, що війна не вигідна нікому[417]. Тим не менше, навіть це звернення було скоріше сконцентроване на внутрішній ситуації в Філіппінах, ніж на війні в Україні. Маніла, єдина з 3 держав Південно-Східної Азії виразила схвильованість можливим поширенням конфлікту на Індо-Тихоокеанський регіон та запевнила, що її збройні сили готові до будь-якого розвитку подій[418], що вказує на серйозні безпекові побоювання Філіппін, які спонукали Дутерте наприкінці своєї каденції переглянути важливість альянсу з США[419]. Однак справжнього поштовху до посилення оборонної співпраці з Вашингтоном завдала вже адміністрація Маркоса. Такі дії філіппінської влади у відповідь на російську агресію мають чіткі ознаки балансування.

Згодом, стратегії реагування країн Південно-Східної Азії на війну в Україні ще більше розійшлися. Якщо Індонезія вдалась до активної нейтральності, намагаючись зайняли позицію медіатора в конфлікті, то тактика Філіппін та В'єтнаму навпаки полягала у радше пасивному відмежуванні від бойових дій в Україні. Обидві держави рідко згадували війну в пресрелізах.

Індонезія використала російський повномасштабний наступ для підвищення своєї ролі на міжнародній арені. Відтак індонезійський лідер Джоко Відодо ще влітку 2022 року здійснив миротворчі візити в Україну та Росію, де заявив про важливість діалогу та припинення бойових дій[420]. Під час саміту Групи 20, який відбувся в листопаді 2022 року на Балі, тема російсько-української війни набула центральної ваги як в медіа, задовго до самого заходу[421], так і на етапі ухвалення

---

[417] *On the Ukraine conflict*. Presidential Communications Office . (2022). https://pco.gov.ph/PCO-content/on-the-ukraine-conflict/

[418] Ang, M. J. (2022). *Philippines to remain neutral "for now" on Russia-Ukraine conflict: Defense chief.* https://sg.news.yahoo.com/defense-chief-says-philippines-to-remain-neutral-on-russia-ukraine-conflict-074608726.html

[419] Castro, R. C. (2022). *Duterte finally admits the importance of the U.S. Alliance*. Asia Maritime Transparency Initiative. https://amti.csis.org/duterte-finally-admits-the-importance-of-the-u-s-alliance/

[420] President Jokowi arrives at Mariinsky Palace, Ukraine. Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. (2022). https://setkab.go.id/en/president-jokowi-arrives-at-mariinsky-palace-ukraine/

[421] *Zelensky: Ukraine will not participate in the G20 summit if Putin is there*. Ukrainian World Congress . (2022). https://www.ukrainianworldcongress.org/zelensky-ukraine-will-not-participate-in-the-g20-summit-if-putin-is-there/

фінального комюніке[422], адже Джоко Відодо продовжив свої миротворчі зусилля, водночас запросивши на саміт Володимира Зеленського[423] та відмовившись виключати російську сторону[424]. На самому заході Джакарта традиційно наголошувала на важливості закінчення війни в Україні задля досягнення глобального економічного відновлення[425]. Ще одним миротворчим кроком Індонезії було представлення свого плану розв'язання конфлікту, написаного у дещо проросійських тонах, не властивих стратегії хеджування. Замість виведення російських військ Джакарта запропонувала створити демілітаризовану зону та провести на "суперечливих територіях" референдуми[426], що суперечить українській Конституції, проте цілком вкладається в наратив Кремля.

В'єтнам як держава, яка історично мала міцні зв'язки з Радянським Союзом, та була найбільшим реципієнтом російської зброї в Південно-Східній Азії[427] перебуває під ще сильнішим впливом кремлівської пропаганди. Відповідно до в'єтнамського урядового порталу, причиною російсько-української "кризи" є глобальні інтереси великих сил, таких як США, НАТО та Росія. Україна ж виступає не самостійним суб'єктом, спроможним вести зовнішню політику, а скоріше "жертвою" непорозумінь між Вашингтоном та Москвою. Цікавим нюансом є поширення фейку про те, що НАТО після 2014 року "*збільшило допомогу Україні в навчанні та забезпеченні сучасним озброєнням і технікою*", що не відповідає дійсності, адже альянс не постачає зброю Києву, поставки техніки відбувались виключно за ініціативи окремих країн-членів НАТО вже після повномасштабного

[422] G20 Bali Leaders' declaration. The White House. (2022). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/11/16/g20-bali-leaders-declaration/
[423] *President held talks with the president of Indonesia who is visiting Kyiv*. Official website of the President of Ukraine. (2022). https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-proviv-peregovori-z-prezidentom-indoneziyi-ya-76133
[424] *Indonesia says it will not exclude Russia from G-20*. The nation. (2022). https://www.nationthailand.com/international/40013789
[425] *Press statement of president of the Republic of Indonesia on the G20 summit conclusion.* Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. (2022). https://setkab.go.id/en/press-statement-of-president-of-the-republic-of-indonesia-on-the-g20-summit-conclusion-the-apurva-kempinski-hotel-badung-regency-bali-province-november-16-2022/
[426] *Ukraine rejects Indonesia's "peace plan."* Ukrainian World Congress. (2023). https://www.ukrainianworldcongress.org/ukraine-rejects-indonesias-peace-plan/
[427] Zaręba, M. (2023). *Russian-Vietnamese cooperation in Energy Sector*. Eastern Review. https://www.researchgate.net/publication/330550869_Russian-Vietnamese_Cooperation_in_Energy_Sector

вторгнення[428], тоді як тренування НАТО проводяться лише для окремих підрозділів[429]. Натомість дії Росії подаються В'єтнамом як відповідь на тиск альянсу та "вестернізацію" України[430].

Філіппіни, на відміну від Індонезії та В'єтнаму, не відходять від дипломатичної нейтральності. Після приходу до влади Маркоса офіційна позиція держави не змінилась. Попри підтримку територіальної цілісності України та легку критику Путіна[431], Маніла закликає обидві сторони до переговорів[432] та утримується від більш радикальних заяв.

2. Голосування Індонезії, В'єтнаму та Філіппін в ООН

Таблиця 3.1

Голосування Індонезії в ООН за резолюції, ухвалені після повномасштабного вторгнення, які стосуються України або Росії

№	Номер документа	Назва резолюції	Дата ухвалення	Голосування
1.	A/RES/ES-11/1	"Агресія проти України"	2.03.2022	За
2.	A/HRC/RES/49/1	"Ситуація з правами людини в Україні внаслідок російської агресії"	4.03.2022	За
3.	A/RES/ES-11/2	"Гуманітарні наслідки агресії проти України"	24.03.2022	За
4.	A/RES/ES-11/3	"Призупинення прав	7.04.2022	Утрималась

[428] *НАТО хоче координувати поставки зброї до України.* LB.ua. (2024). https://lb.ua/world/2024/02/10/597731_handelsblatt_nato_hoche.html

[429] *Від javelin до HIMARS. Яку західну зброю отримала Україна за час війни та чому цього недостатньо*. Forbes. (2022). https://forbes.ua/inside/vid-javelin-do-himars-yaku-zakhidnu-zbroyu-otrimala-ukraina-za-chas-viyni-ta-chomu-tsogo-nedostatno-18082022-7783

[430] *Căng thẳng Nga - Ukraine: Bản Chất, Nguyên Nhân và Triển Vọng*. Huyện Hải Hậu. (2022). https://haihau.namdinh.gov.vn/bao-ve-nen-tang-tu-tuong-cua-dang/cang-thang-nga-ukraine-ban-chat-nguyen-nhan-va-trien-vong-199863

[431] Gomez, J. (2022). *Duterte hits Putin: I kill criminals, not children, elders.* AP News. https://apnews.com/article/russia-ukraine-putin-philippines-manila-government-and-politics-103ab9e26bcbcdc2d2d7b837e73b2243

[432] *Ph calls for peace in Ukraine 2 Yrs. after Russian invasion.* Philippine News Agency. (2024). https://www.pna.gov.ph/articles/1219484

		членства Російської Федерації в Раді з прав людини”		
5.	A/HRC/RES/S-34/1	“Погіршення ситуації з правами людини в Україні внаслідок російської агресії”	12.05.2022	За
6.	A/RES/ES-11/4	“Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту ООН”	12.10.2022	За
7.	A/RES/ES-11/5	“Забезпечення засобів правового захисту та репарацій у зв'язку з агресією проти України”	14.11.2022	Утрималась
8.	A/RES/77/229	“Ситуація з правами людини в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна”	15.12.2022	Утрималась
9.	A/RES/ES-11/6	“Принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй, що лежать в основі всебічного, справедливого і міцного миру в Україні”	23.02.2023	За
10	A/RES/78/221	“Ситуація з правами людини в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна”	19.12.2023	Утрималась
11	A/HRC/RES/55/23	“Ситуація з правами людини в Україні внаслідок російської агресії”	4.04.2024	За

Індонезія, попри легкий проросійський ухил в офіційній позиції уряду, продемонструвала здебільшого проукраїнську налаштованість в голосуванні ООН. 7 з 11 резолюцій (64%) були схвалені, включаючи ті, які засуджували російське вторгнення, визнавали територіальну цілісність України в її міжнародно визнаних кордонах, закликали вивести російські війська[433] та припинити порушення прав

[433] *Aggression against Ukraine* . UN Database. (2022). https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2FES-11%2F1&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False

людини Росією[434], а також засуджували організацію Росією референдумів на окупованих територіях[435], подібну заяву зробило і Міністерство закордонних справ Індонезії[436]. Відповідно до індонезійського мирного плану, подібні референдуми мають проводитись силами ООН, що знову ж таки суперечить статуту ООН, зокрема положенню про суверенітет та територіальну цілісність держав. Разом з тим, Джакарта утрималась від голосування за 4 резолюції (36%), які закликали призупинити членство Росії в Раді з прав людини, стосувались виплати Україні репарацій та засуджували російські порушення прав людини в окупованому Криму.

Таблиця 3.2

Голосування В'єтнаму в ООН за резолюції, ухвалені після повномасштабного вторгнення, які стосуються України або Росії

№	Номер документа	Назва резолюції	Дата ухвалення	Голосування
1.	A/RES/ES-11/1	"Агресія проти України"	2.03.2022	Утримався
2.	A/HRC/RES/49/1	"Ситуація з правами людини в Україні внаслідок російської агресії"	4.03.2022	- [437]
3.	A/RES/ES-11/2	"Гуманітарні наслідки агресії проти України"	24.03.2022	Утримався
4.	A/RES/ES-11/3	"Призупинення прав членства Російської Федерації в Раді з прав людини"	7.04.2022	Проти
5.	A/HRC/RES/S-34/1	"Погіршення ситуації з	12.05.2022	-

[434] *Situation of human rights in Ukraine stemming from the Russian aggression*. United Nations. (2022). https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2FRES%2F49%2F1&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False

[435] *Territorial integrity of Ukraine: defending the principles of the Charter of the United Nations.* Unated Nations. (2022). https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2FES-11%2F4&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False

[436] Yashinta F. (2022). *Russia's referendums in Ukraine violation of UN charter: Indonesia*. Antara News. https://en.antaranews.com/news/252793/russias-referendums-in-ukraine-violation-of-un-charter-indonesia

[437] Пропусками позначені резолюції Ради з прав людини ООН, в складі якої немає Філіппін і до 2023 року не було В'єтнаму.

		правами людини в Україні внаслідок російської агресії”		
6.	A/RES/ES-11/4	“Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту ООН”	12.10.2022	Утримався
7.	A/RES/ES-11/5	“Забезпечення засобів правового захисту та репарацій у зв'язку з агресією проти України”	14.11.2022	Утримався
8.	A/RES/77/229	“Ситуація з правами людини в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна”	15.12.2022	Утримався
9.	A/RES/ES-11/6	“Принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй, що лежать в основі всебічного, справедливого і міцного миру в Україні”	23.02.2023	Утримався
10	A/RES/78/221	“Ситуація з правами людини в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна”	19.12.2023	Утримався
11	A/HRC/RES/55/23	“Ситуація з правами людини в Україні внаслідок російської агресії”	4.04.2024	Утримався

З усіх 3 держав В’єтнам продемонстрував найбільшу координацію між голосуванням в ООН та офіційною позицією уряду. З 9 резолюцій, 8 разів Ханой утримався (89%) і проголосував проти 1 (11%), яка вимагала призупинити членство РФ в Раді з прав людини. Як і у офіційних заявах[438], Ханой не засудив російську агресію та референдуми, не підтримав виведення російських військ та продемонстрував бажання враховувати російські інтереси через присутність РФ на міжнародних майданчиках.

[438] *Việt Nam Kiên định Lập Trường Về Vấn đề Xung đột Nga - Ukraine*. Đảng Cộng sản Việt Nam. (2022). https://dangcongsan.vn/bao-ve-nen-tang-tu-tuong-cua-dang/viet-nam-kien-dinh-lap-truong-ve-van-de-xung-dot-nga-ukraine-622276.html

Таблиця 3.3

Голосування Філіппін в ООН за резолюції, ухвалені після повномасштабного вторгнення, які стосуються України або Росії

№	Номер документа	Назва резолюції	Дата ухвалення	Голосування
1.	A/RES/ES-11/1	“Агресія проти України”	2.03.2022	За
2.	A/HRC/RES/49/1	“Ситуація з правами людини в Україні внаслідок російської агресії”	4.03.2022	-
3.	A/RES/ES-11/2	“Гуманітарні наслідки агресії проти України”	24.03.2022	За
4.	A/RES/ES-11/3	“Призупинення прав членства Російської Федерації в Раді з прав людини”	7.04.2022	За
5.	A/HRC/RES/S-34/1	“Погіршення ситуації з правами людини в Україні внаслідок російської агресії”	12.05.2022	-
6.	A/RES/ES-11/4	“Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту ООН”	12.10.2022	За
7.	A/RES/ES-11/5	“Забезпечення засобів правового захисту та репарацій у зв'язку з агресією проти України”	14.11.2022	За
8.	A/RES/77/229	“Ситуація з правами людини в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна”	15.12.2022	Утримались
9.	A/RES/ES-11/6	“Принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй, що лежать в основі всебічного, справедливого і міцного миру в Україні”	23.02.2023	За
10	A/RES/78/221	“Ситуація з правами людини в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна”	19.12.2023	Утримались

11	A/HRC/RES/55/23	“Ситуація з правами людини в Україні внаслідок російської агресії”	4.04.2024	

Найбільш проукраїнськими у голосуванні ООН виявились Філіппіни. З 8 резолюцій Маніла підтримала 6 (75%). Цікаво, що серед них були документи, які закликали виключити Росію з Ради прав людини та встановити механізм репарацій[439]. Однак, у своїх офіційних заявах філіппінський уряд не висловлювався за підтримку репарацій, не засуджував референдуми на окупованих територіях, а також не закликав Москву вивести свій контингент з території України. На відміну від проукраїнської позиції в ООН, яка дещо виходить за рамки хеджування, Філіппіни залишаються нейтральними на урядовому рівні[440]. Обидві резолюції (25%), від голосування за які Маніла утрималась, закликали РФ припинити порушення прав людини в Криму. Варто зазначити, що голоси Індонезії, В’єтнаму та Філіппін були уніфікованими лише за ці 2 згадані документи.

3. Наявність гуманітарної допомоги сторонам конфлікту

Усі 3 держави постачають Україні гуманітарну допомогу, при чому у випадку В’єтнаму та Філіппін це відбувається виключно через міжнародні організації, натомість Індонезія налагодила прямий канал комунікації з Києвом, як і інші великі Індо-Тихоокеанські держави як-от Японія[441], Індія[442] та навіть Китай[443]. За час війни Джакарта передала Українському Червоному Хресту 11

[439] *Territorial integrity of Ukraine: defending the principles of the Charter of the United Nations*. Unated Nations. (2022). https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2FES-11%2F5&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False
[440] *Duterte maintains ‘neutral’ stance on Russia-Ukraine conflict*. Philippine News Agency. (2022). https://www.pna.gov.ph/articles/1170053
[441] *In 2023, Japan is the third largest donor of financial aid to Ukraine, with USD 3.7 billion in budget support*. Ukrainian Government Portal. (2023). https://www.kmu.gov.ua/en/news/u-2023-rotsi-iaponiia-ie-tretim-naibilshym-donorom-finansovoi-dopomohy-ukraini-37-mlrd-dolariv-ssha-biudzhetnoi-pidtrymky
[442] *India handed over another cargo of humanitarian aid to Ukraine* . IMPA. (2024). https://www.ipma.ua/news/world/1734/
[443] *China provides humanitarian aid supplies for Ukraine*. The State Council The People`s Republic of China. (2022). https://english.www.gov.cn/news/internationalexchanges/202203/09/content_WS62289af6c6d09c94e48a656f.html

тисяч пакетів гуманітарної допомоги[444], а під час свого візиту в Україну Джоко Відодо пообіцяв надати медичну допомогу Києву та долучитись до відбудови зруйнованих лікарень[445]. Станом на зараз Індонезія вже підтримала реконструкцію Чернігівської міської лікарні[446]. Філіппіни після початку повномасштабної війни надіслали 100 тисяч доларів Офісу ООН з координації гуманітарних справ на допомогу Україні[447], В'єтнам - 500 тисяч одразу кільком організаціям - Центральному фонду реагування на надзвичайні ситуації, ЮНІСЕФу, Всесвітній організації охорони здоров'я та Українському Червоному Хресту[448]. Разом з тим одна з найбільших в'єтнамських компаній Вінгруп у рамках приватної ініціативи надала Харківській області 135 тон продовольчих товарів[449].

4. Військова допомога та санкційна політика

Жодна з 3 країн не надає ні Україні, ні Росії військової допомоги. Постачання зброї сторонам конфлікту було би серйозним порушенням стратегії хеджування, більше того політика невтручання зачасту закріплена ще й в доктринах або установчих документах країн Південно-Східної Азії. У випадку Індонезії йдеться про принцип "вільна і активна зовнішня політика" (free and active foreign policy), який закріплений в законі Про міжнародні відносини від 1999 року[450], проте активно застосовується Джакартою ще з кінця 1950-тих років. Доктрина

---

[444] *Ukrainian Red Cross Distributes "Bake Food Packages" for Humanitarian Aid from Indonesia*. Indonesian Ministry of Finance. (2022). https://ldkpi.kemenkeu.go.id/en/post/ukrainian-red-cross-distributes-%E2%80%9Cbake-food-packages%E2%80%9D-for-humanitarian-aid-from-indonesia

[445] *President Jokowi the visit to Ukraine shows indonesias concern for Ukraine.* Portal Kementerian Luar Negeri Republik Indonesia. (2022). https://kemlu.go.id/portal/en/read/3752/berita/president-jokowi-the-visit-to-ukraine-shows-indonesias-concern-for-ukraine

[446] *Indonesian embassy hosts diplomatic reception in Kyiv Indonesia Ukraine friendship in full display.* Portal Kementerian Luar negeri Republik Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/5418/berita/indonesian-embassy-hosts-diplomatic-reception-in-kyiv-indonesia-ukraine-friendship-in-full-display

[447] Noriega, R. (2022). *Philippines ready to welcome Ukrainian refugees, vows $100,000 aid*. GMA . https://www.gmanetwork.com/news/topstories/nation/827768/philippines-ready-to-welcome-ukrainian-refugees-pledges-100-000-in-humanitarian-aid/story/

[448] BỘ Ngoại giao thông tin về hỗ trợ nhân đạo 500.000 USD Cho Ukraine. Báo Điện tử Chính phủ. (2022). https://baochinhphu.vn/viet-nam-ung-ho-viec-ho-tro-nhan-dao-cho-nguoi-dan-ukraine-102220512165147399.htm

[449] Storey, I. (2024). *Vietnam and the Russia-Ukraine war: Hanoi's "bamboo diplomacy" pays off but challenges remain*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/vietnam-and-the-russia-ukraine-war-hanois-bamboo-diplomacy-pays-off-but-challenges-remain/#:~:text=In%20the%20first%20year%20of,to%20Kharkiv%20Regional%20State%20Administration.

[450] *Law on Foreign Relations*. Republic of Indonesia. (1999). https://data.santoslolowang.com/viewing/Indonesia_dan_Perjanjian_Internasional/uu_37_1999_english.pdf/

передбачає самостійний та активний розвиток зовнішньої політики без приєднання до жодної зі сторін та залучення в протистояння[451]. Це і стало причиною відмови Джоко Відодо постачати зброю Україні[452].

Небажання В'єтнаму надавати військову допомогу Києву, окрім поширення російських наративів всередині держави[453], корелюється ще й з вже згаданим принципом "трьох ні", який з випуском нової Білої книги оборони В'єтнаму 2019 року модифікувався у "чотири ні". До вже наявних заборон на розміщення іноземних військових баз, укладення військових альянсів та співпрацю з однією країною проти іншої, додалося ще й не використання сили в міжнародних відносинах[454]. Тому попри сильні історичні зв'язки з Москвою, Ханой не здійснює кроків до надання військової підтримки жодній зі сторін.

Філіппіни є однією з небагатьох держав Південно-Східної Азії, яка попри підписання договору АСЕАН Про зону миру, безпеки та нейтральності, не закріпила політику нейтралітету ні в своїй Конституції[455], ні у законі Про зовнішні відносини[456], ні в Білій книзі з оборони[457]. Великою мірою це пов'язано з формальним військовим альянсом між США та Філіппінами, через що Маніла не може залишатись до кінця нейтральною. Однак, попри явне збільшення військових зв'язків з США після початку повномасштабного вторгнення, Філіппіни не зайняли сторону в російсько-українській війні. Це можна пояснити віддаленістю конфлікту, через який Маніла не хоче ризикувати власним геополітичним становищем в регіоні та намагається відмежуватись від ризиків. З цієї причини і адміністрація

---

[451] Rafikasari, A. (2020). *Redefining Indonesia's Foreign Policy "Free&Active":Challenges & Opportunities of Indonesia's - China'sAlliance in the Development of Space Technology*. Advances in Social Science, Education and Humanities Research.

[452] *Indonesia president Joko Widodo urges Zelensky, putin to "forge peace."* The Straits Times. (2022). https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/indonesia-president-joko-widodo-urges-zelensky-putin-to-forge-peace

[453] Ha, H. T., & Luong, D. N. (2023). *The Russia-Ukraine war: Unpacking online pro-russia narratives in Vietnam.* FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/the-russia-ukraine-war-unpacking-online-pro-russia-narratives-in-vietnam/

[454] Minh, Q. (2021). *"Four no's" principle of national defense policy.* Social Republic of Vietnam Government News. https://en.baochinhphu.vn/four-nos-principle-of-national-defense-policy-11137244.htm

[455] *The Constitution of the Republic of the Philippines* . Official Gazette of the Republic of the Philippines. (1987). https://www.officialgazette.gov.ph/constitutions/1987-constitution/

[456] *Republic act no. 7157* . Official Gazette of the Republic of the Philippines. (1991). https://www.officialgazette.gov.ph/1991/09/19/republic-act-no-7157/

[457] *Philippines 2012: Transforming the Department of National Defense to Effectively Meet the Defense and Security Challenges of the 21st Century*. Center for Security Studies . (2012). https://css.ethz.ch/en/services/digital-library/publications/publication.html/167331

Дутерте, і Маркоса обрала нейтральність у війні та не постачала зброї жодній зі сторін[458].

Санкційна політика, як і військова допомога, підпадає під логіку невтручання в російсько-українську війну, властиву хеджуванню. Введення економічних обмежень проти Росії є одностороннім кроком, який порушує нейтральність, тому жодна з 3 країн не запровадила санкцій[459], включно з Філіппінами, які на відміну від Індонезії та В'єтнаму, критикували Путіна за вбивство дітей[460]. Більше того, Ханой та Джакарта неодноразово виступали проти західних обмежень. На думку Джоко Відодо *"санкції не є найкращим рішенням, цивільні продовжуватимуть страждати"*[461], відповідно Індонезія вважає, що накладення обмежень на Росію лише затягне наявний конфлікт. В'єтнам ж, як держава з міцними оборонними зв'язками з Москвою, також виступила проти російських обмежень, адже вони поставили під загрозу наявні ланцюжки постачання між країнами через можливі вторинні санкції[462].

5. Рівень економічних зв'язків з Росією

Попри доволі уніфіковані позиції по санкційній політиці і військовій допомозі, динаміка товарообороту з Росією у всіх 3 країн була різною. Якщо торговельний рівень Джакарти і Москви зріс після початку повномасштабного вторгнення, то показники двосторонньої торгівлі Ханою та Маніли з Росією знизились, при чому доволі суттєво.

---

[458] Castro , R. C. (2023). *Philippines' neutrality in Ukraine crisis*. International Politics. https://theaseanpost.com/opinion/2022/mar/13/philippines-neutrality-ukraine-crisis

[459] Saha, P. (2023). *Understanding ASEAN's non-linear approach to the Russia-Ukraine war*. Observer Research Foundation. https://www.orfonline.org/research/understanding-asean-s-non-linear-approach-to-the-russia-ukraine-war

[460] Gomez, J. (2022). Duterte hits Putin: I kill criminals, not children, elders. AP News. https://apnews.com/article/russia-ukraine-putin-philippines-manila-government-and-politics-103ab9e26bcbcdc2d2d7b837e73b2243

[461] *Indonesia's Jokowi calls for cease-fire in Russia-Ukraine war.* Nikkei Asia. (2022). https://asia.nikkei.com/Editor-s-Picks/Interview/Indonesia-s-Jokowi-calls-for-cease-fire-in-Russia-Ukraine-war

[462] Storey, I. (2024). *Vietnam and the Russia-Ukraine war: Hanoi's "bamboo diplomacy" pays off but challenges remain*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/vietnam-and-the-russia-ukraine-war-hanois-bamboo-diplomacy-pays-off-but-challenges-remain/#:~:text=In%20the%20first%20year%20of,to%20Kharkiv%20Regional%20State%20Administration.

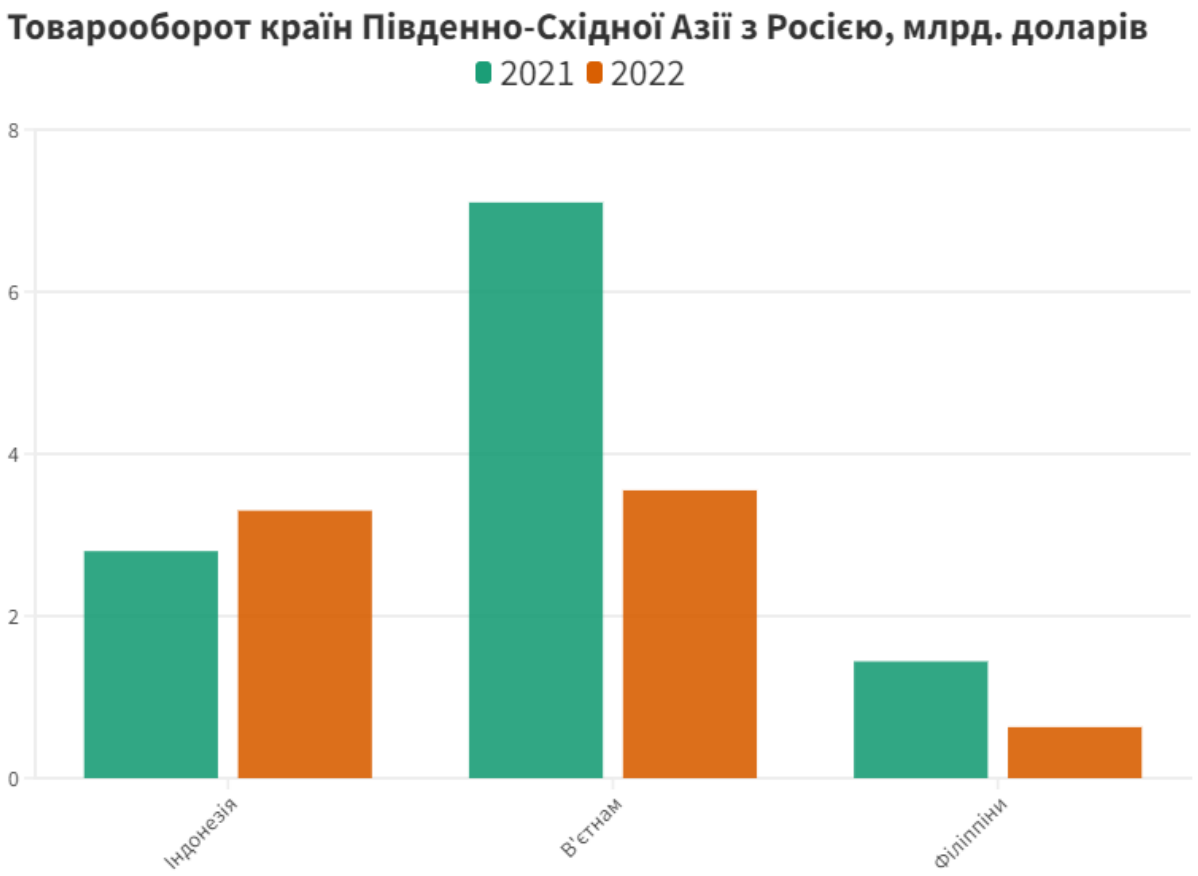

Рис. 3.1 Товарооборот Індонезії, В’єтнаму та Філіппін з Росією

На рисунку зображено різницю в обсягах торгівлі відібраних країн Південно-Східної Азії з Росією до та після російського повномасштабного вторгнення

Станом на 2021 рік індонезійсько-російський товарооборот був на рівні 2,8 мільярдів доларів[463], що становило 0,66% від загальних обсягів торгівлі Джакарти[464]. Росія займала лише 28 місце у списку партнерів Індонезії. Однак у 2021 році держави підписали договір про усунення торговельних бар’єрів[465], який попри російську агресію проти України продовжив діяти та призвів до збільшення

[463] *Indonesia trade balance, exports and imports by country*. World Bank. (2021). https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/IDN/Year/2021/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country
[464] *Indonesia trade summary*. World Integrated Trade Solution . (2021). https://wits.worldbank.org/countrysnapshot/en/IDN/textview
[465] *Indonesia Russia committed to remove trade barriers between two countries*. Portal Kementerian Luar negeri Republik Indonesia. (2021). https://kemlu.go.id/portal/en/read/2218/berita/indonesia-russia-committed-to-remove-trade-barriers-between-two-countries#:~:text=Indonesia%2DRussia%20Committed%20to%20Remove%20Trade%20Barriers%20Between%20Two%20Countries.&text=%E2%80%8BJakarta%2C%20March%204%2C%202021,achieve%20the%20target%20trade%20volume.

рівня товарообороту до 3,3 мільярдів вже в 2022[466][467] - 0,62% від усієї торгівлі. Попри зниження частки обсяги індонезійсько-російської товарообороту були найвищими за останні 5 років[468]. В 2022 році Індонезія також здійснювала кроки до поглиблення економічних зв'язків з Росією, серед яких початок переговорів про зону вільної торгівлі з Євразійським економічним союзом[469], в якому домінуючою силою є Москва. В 2023 році рівень індонезійсько-російської двосторонньої торгівлі залишився стабільним - 3,3 мільярди (0,67%)[470] попри зниження загального товарообороту Індонезії на 11%.

Повномасштабне вторгнення не вплинуло і на військові закупівлі Джакарти, Індонезія не скасувала угоду про закупівлю 11 російських винищувачів Су-35 попри загрозу вторинних санкцій і укладення альтернативних договорів з США та Францію щодо літаків F-15 та Rafale[471]. Однак, через воєнні дії російські поставки затримуються.

В'єтнамський товарооборот з Росією станом на 2021 рік досягнув свого рекордного показника в 7,1 мільярдів доларів[472] - 1% від загального обсягу торгівлі

---

[466] *Indonesia and Russia trad*e. The Observatory of Economic Complexity. (2022). https://oec.world/en/profile/bilateral-country/idn/partner/rus

[467] *Russia and Indonesia trade*. The Observatory of Economic Complexity. (2022). https://oec.world/en/profile/bilateral-country/rus/partner/idn

[468] *Kemendag Menerima delegasi bisnis Rusia* . Kementerian perdagangan Republik Indonesia. (2023). https://www.kemendag.go.id/berita/foto/kemendag-menerima-delegasi-bisnis-rusia

[469] *Republic of Indonesia*. Евразийская экономическая комиссия. (2022). https://eec.eaeunion.org/en/comission/department/dotp/torgovye-soglasheniya/indonesia.php

[470] Shofa, J. N. (2024). *Indonesia wants to close trade deal with Russia's EAEU bloc this year.* Jakarta Globe. https://jakartaglobe.id/business/indonesia-wants-to-close-trade-deal-with-russias-eaeu-bloc-this-year#:~:text=Russia%2DIndonesia%20trade%20amounted%20to,and%20Kyrgyzstan%20(%247.4%20million).

[471] Dangwal, A. (2024). *Su-35 fighter deal with Russia very much intact, despite F-15EX & Rafale pacts, Indonesian ambassador says*. Asian Times. https://www.eurasiantimes.com/tg-edited-indonesias-su-35-fighter-jet-procurement/

[472] *Thúc đẩy tiềm Năng Hợp tác đầu tư thương mại Việt nam- Sant Petersburg Trong Giai đoạn Mới*. Đảng Cộng sản Việt Nam. (2023). https://dangcongsan.vn/hiep-hoi-doanh-nhan-viet-nam-o-nuoc-ngoai-ket-noi-doanh-nhan-kieu-bao-voi-doanh-nghiep-viet/tin-tuc-su-kien/thuc-day-tiem-nang-hop-tac-dau-tu-thuong-mai-viet-nam-sant-petersburg-trong-giai-doan-moi-655780.html#:~:text=%22Trong%20n%C4%83m%202021%2C%20kim%20ng%E1%BA%A1ch,h%C6%A1n%203%25%20trong%20n%C4%83m%20nay.

В'єтнаму[473]. Однак, вже в наступному 2022 році впав до 3,55 мільярдів[474][475]. В'єтнамський торговий радник Дуонг Хоанг Мін пов'язує різкий спад двосторонньої торгівлі з впливом західних санкцій[476]. За 2023 рік ситуація не покращилась, згідно з даними Міністерства промисловості та торгівлі В'єтнаму за перші 10 місяців 2023 в'єтнамсько-російський оббіг становив 2,8 мільярда, ще нижче ніж за аналогічний період 2022 року[477].

Варто зазначити, що В'єтнам, єдиний з 3 досліджуваних країн, має угоду про вільну торгівлю з Євразійським економічним союзом. І попри зниження торговельних показників з Росією, станом на 2023 рік спостерігається деяке відновлення економічної активності Ханою в рамках договору з Євразійським союзом[478].

Разом з тим В'єтнам робить зусилля до підвищення товарообороту з Москвою, зокрема в 2023 році міністр промисловості і торгівлі В'єтнаму Нгуен Хонг Дієн відвідав Російський енергетичний форум, де зі своїм російським колегою Миколою Шульгіновим підписав 2 нафтові і газові договори, а також домовився розширити напрями енергетичної співпраці[479].

Незмінною є позиція В'єтнаму і щодо імпорту російської зброї. Попри загрозу західних санкцій і російські затримки у постачанні військових товарів, Ханой не лише не спішить скасовувати наявні домовленості з Москвою, але й

---

[473] *Vietnam trade summary*. World Integrated Trade Solution . (2021). https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/VNM/Year/LTST/Summarytext#:~:text=TRADE%20SUMMARY%20FOR%20VIETNAM%202021&text=The%20total%20value%20of%20exports,were%20imported%20from%2097%20countries.

[474] *Vietnam imports from Russia*. Trading Economics. (2022). https://tradingeconomics.com/vietnam/imports/russia#:~:text=Vietnam%20Imports%20from%20Russia%20was,COMTRADE%20database%20on%20international%20trade

[475] *Vietnam exports to Russia*. Trading Economics. (2022). https://tradingeconomics.com/vietnam/exports/russia#:~:text=Vietnam%20Imports%20from%20Russia%20was,COMTRADE%20database%20on%20international%20trade

[476] *Russia-Vietnam trade disrupted, but growth potential remains*. WTO Center. (2023). https://wtocenter.vn/tin-tuc/21950-russia-vietnam-trade-disrupted-but-growth-potential-remains

[477] Lam, M. (2023). *Thương mại Việt - Nga có nhiều dư địa để phát triển.* Tai Chinh Viet Nam . http://thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/kinh-doanh/2019-05-15/nganh-chan-nuoi-gia-suc-an-co-con-nhieu-du-dia-phat-trien-thi-truong-71398.aspx

[478] *Nhanh chóng sửa đổi, nâng cấp Hiệp định thương mại tự do Việt Nam và Liên minh Kinh tế Á Âu*. WTO Center. (2023). https://trungtamwto.vn/chuyen-de/24926-nhanh-chong-sua-doi-nang-cap-hiep-dinh-thuong-mai-tu-do-viet-nam-va-lien-minh-kinh-te-a-au

[479] *Vietnam and the Russian Federation agreed on Cooperation Orientation On Energy*. Vietnam Energy . (2023). https://vietnamenergy.vn/vietnam-and-the-russian-federation-agreed-on-cooperation-orientation-on-energy-31657.html

укладає нові, зокрема 2023 року стало відомо, що В'єтнам планує витратити 8 мільярдів доларів на російське озброєння[480].

Філіппіни серед 3 держав найбільше скоротили обсяги торгівлі з Росією. Якщо в 2021 двосторонній товарооборот сягав 1,44 мільярда доларів - 0,72% від загального обсягу торгівлі Маніли[481][482], то у 2022 році показники знизились до 630 мільйонів (0,23%)[483][484], а у 2023 - взагалі до 255 (0,13%)[485]. Таким чином, за 2 роки повномасштабного вторгнення філіппінсько-російська торгівля скоротилась на 82%. Однак, як і у випадку В'єтнаму, мова не йде про свідому політику держави, спрямовану на зменшення економічних зв'язків з Росією. Спад великою мірою пов'язаний з західними санкційними обмеженнями та розривом ланцюжків постачання. Відтак Філіппіни розпочали переговори про купівлю російської нафти вже після повномасштабного вторгнення, за словами Фердинанда Маркоса, це рішення було складним, проте національні інтереси стоять на першому місці[486]. Варто зазначити, що угода ще досі не укладена. Паралельно Філіппіни намагаються активізувати аграрну співпрацю з Росією, задля цього в 2023 році в Манілі був організований спільний захід з російською місією по агробізнесу[487]. Також Філіппіни здійснюють кроки до залучення нових російських інвестицій та активізації двосторонньої торгівлі, зокрема через філіппінсько-російський бізнес-

---

[480] Gooding, D. (2023). *The Russian paradox at the heart of U.S.-Vietnam relations.* American Security Project. https://www.americansecurityproject.org/russian-paradox-us-vietnam/

[481] *Russia exports to Philippines.* Trading Econimics. (2021). https://tradingeconomics.com/russia/exports/philippines#:~:text=Russia%20Exports%20to%20Philippines%20was,COMTRADE%20database%20on%20international%20trade.

[482] *Russia imports from Philippines*. Trading Economics. (2021). https://tradingeconomics.com/russia/imports/philippines#:~:text=Russia%20Exports%20to%20Philippines%20was,COMTRADE%20database%20on%20international%20trade.

[483] *Philippines imports from Russia*. Trading Economics. (2022). https://tradingeconomics.com/philippines/imports/russia#:~:text=Philippines%20Imports%20from%20Russia%20was,updated%20on%20May%20of%202024.psa.gov.ph/content/highlights-philippine-export-and-import-statistics-august-2023-preliminary

[484] *Philippines exports to Russia.* Trading Economics. (2022). https://tradingeconomics.com/philippines/exports/russia#:~:text=Philippines%20Imports%20from%20Russia%20was,updated%20on%20May%20of%202024.psa.gov.ph/content/highlights-philippine-export-and-import-statistics-august-2023-preliminary

[485] *2023 Philippines Imports*. Bureau of Import Services. (2024). https://dtiwebfiles.s3.ap-southeast-1.amazonaws.com/BIS/Import+Statistics/Executive+Report/Executive+Report+2023/Philippine+Merchandise+Imports+from+the+World+Executive+Report+%E2%80%93+January+to+October+2023+vis-a-vis+2022.pdf

[486] Marlow, I. (2022). *Philippines' Marcos Seeks Russian Fuel as Inflation Bites*. Bloomberg. https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-09-23/philippines-seeks-russian-fuel-as-inflation-bites-marcos-says

[487] *Russian Business mission* . Official Portal of the Department of Agriculture. (2023). https://www.da.gov.ph/gallery/business-mission-june-21-2023/

форум, який відвідав заступник міністра промисловості і торгівлі РФ Олексій Груздєв. "*Російські інвестори можуть отримати вигоду від інвестування на Філіппінах*" - зазначив на заході заступник міністра торгівлі Філіппін Чеферіно Родольфо[488].

Трохи інша ситуація з філіппінсько-російськими оборонними зв'язками, які Маніла навпаки цілеспрямовано зменшує через побоювання вторинних санкцій Вашингтона. Зокрема влітку 2022 року Філіппіни скасували угоду про закупівлю 16 російських гелікоптерів Мі-17 на суму 227 мільйонів доларів[489], це ознаменувало збільшення орієнтації Маніли на американське озброєння. Таке рішення, попри свою попередню політику налагодження оборонної співпраці з Росією[490], прийняв Родріго Дутерте наприкінці своєї каденції, що є черговою ознакою впливу російського повномасштабного вторгнення на зміцнення американсько-філіппінського альянсу.

6. Дипломатичне залучення зі сторонами конфлікту

Серед 3 досліджуваних країн, В'єтнам є беззаперечним лідером по дипломатичній взаємодії з Росією. Він єдиний з країн Південно-Східної Азії має підвищений рівень відносин з Москвою до всеохопного стратегічного партнерства[491]. Незважаючи на російську повномасштабну агресію, Ханой продовжує активно розвивати зв'язки з Москвою. Лише в 2023 році В'єтнам відвідав цілий ряд російських високопосадовців, включно з заступником голови Ради Безпеки РФ та за сумісництвом очільником партії "Єдина Росія" Дмитром Медведєвим[492]. Генеральний секретар в'єтнамської комуністичної партії Нгуен Фу Чонг під час зустрічі з Мєдвєдєвим навіть виразив захват "*досягненнями Росії під*

[488] *Ph eyes stronger economic cooperation with Russia.* Philippines Board of Investments. (2023). https://boi.gov.ph/ph-eyes-stronger-economic-cooperation-with-russia
[489] *The Philippines cancels Russian helicopter deal over potential sanctions*. Warsaw Institute. (2022). https://warsawinstitute.org/philippines-cancels-russian-helicopter-deal-potential-sanctions/
[490] *Duterte's pivot to Russia*. Center for Strategic and International Studies. (2019). https://www.csis.org/analysis/dutertes-pivot-russia
[491] Thayer, C. (2023). *The Russia–Vietnam comprehensive partnership.* East Asia Forum. https://www.eastasiaforum.org/2012/10/09/the-russia-vietnam-comprehensive-partnership/
[492] *President welcomes United Russia Party chairman's visit.* Vietnam Law & Legal Forum. (2023). https://vietnamlawmagazine.vn/president-welcomes-united-russia-party-chairmans-visit-69897.html

час президентства Володимира Путіна", також сторони домовились надалі посилювати економічну, освітню, культурну та, навіть попри західні санкції, технологічну співпрацю[493]. Візит Медведєва у В'єтнам можна вважати російським візитом найвищого рівня в регіон Південно-Східної Азії з часу повномасштабного вторгнення, що свідчить про високий рівень довіри та взаєморозуміння між державами.

Крім Медведєва, до Ханою робочі поїздки здійснили підсанкційні Голова Державної Думи РФ Володін, очільник верхньої палати парламенту РФ Яцкін, віце-прем'єр Чернишенко, міністри закордонних справ, внутрішніх справ та цивільної оборони і надзвичайних ситуацій Лавров[494], Колокольцев та Куненков[495]. Також в'єтнамський президент Во Ван Тхионг зустрічався з Путіним під час його візиту в Пекін 2023 року, де назвав РФ одним з пріоритетних партнерів В'єтнаму[496]. Проте, найгучнішою подією в'єтнамської дипломатії є можливий візит Путіна у Ханой, який вже підтвердила в'єтнамська сторона[497]. Якщо він відбудеться, це свідчитиме про високий рівень координації Росії та В'єтнаму попри показово нейтральну позицію останнього, адже після повномасштабного вторгнення та видачі ордеру на арешт Міжнародним кримінальним судом, Путін відвідує лише дружні РФ країни.

Окрім високорівневих зустрічей, Ханой та Москва під час повномасштабної війни організовували численні спільні заходи, зокрема бізнес-форум, який відвідало понад 200 компаній[498], засідання Комітетів міжпарламентського

---

493 *Party General Secretary meets with Russia Party Chairman Medvedev*. Socialist Republic of Vietnam Government News. (2023). https://en.baochinhphu.vn/party-general-secretary-meets-with-russia-party-chairman-medvedev-111230522204530307.htm

494 *Russian foreign minister stops in Vietnam ahead of G-20*. The Asahi Shimbun. (2022). https://www.asahi.com/ajw/articles/14663281

495 *Vietnam and Russia to further enhance comprehensive strategic partnership*. VietNam Global. (2024). https://vietnamnet.vn/en/vietnam-and-russia-to-further-enhance-comprehensive-strategic-partnership-2245290.html

496 Phuong, K. (2023). *President Vo Van Thuong meets Russian counterpart Putin in Beijing*. Socialist Republic of Vietnam Government News. https://en.baochinhphu.vn/president-vo-van-thuong-meets-russian-counterpart-putin-in-beijing-111231018103058998.htm

497 Putin accepts invite to visit Vietnam: Hanoi. Barron's. (2024). https://www.barrons.com/news/putin-accepts-invite-to-visit-vietnam-hanoi-eca80ecf

498 *Vietnam-Russia business forum attracts 200 firms.* Nhan Dan. (2023). https://en.nhandan.vn/vietnam-russia-business-forum-attracts-200-firms-post123997.html

співробітництва[499] та економічного, торговельного і науково-технічного співробітництва[500], в'єтнамсько-російський діалог оборони і безпеки[501] та інші.

Разом з тим співпраця В'єтнаму з Україною залишається на доволі низькому рівні, як і до початку масштабних бойових дій[502]. Головними подіями 2022-24 років були зустрічі Зеленського з прем'єр-міністром В'єтнаму Фам Мінь Тіном в Давосі[503], на якій сторони обговорили важливість посилення двосторонніх зв'язків, та міністра захисту довкілля і природних ресурсів України Руслана Стрільця з в'єтнамським послом Нгуеном Хонг Тхаком, де посол висловив готовність підтримати українські реформи в сфері довкілля[504]. Також серед дипломатичних активностей можна виділити надання урядом В'єтнаму 40 стипендій українським студентам на 2023-2024 навчальні роки[505]. Однак, важливим аспектом двостороннього співробітництва є призначення В'єтнамом до Києва і Кишинева сумісного посла, який до того ж навчався в Москві[506], що свідчить про другорядність українського напрямку у в'єтнамській дипломатії та сприйняття Києва в рамках єдиного пострадянського простору.

Індонезія доволі активно взаємодіяла з Росією, держави мають підвищений рівень партнерства до стратегічного[507], проте одним з показників дипломатичних

---

[499] *Second meeting of Vietnam-Russia interparliamentary cooperation committee*. Nhan Dan . (2023). https://en.nhandan.vn/in-pictures-second-meeting-of-vietnam-russia-interparliamentary-cooperation-committee-post130394.html

[500] *Vietnam-Russia Intergovernmental Committee convenes 24th meeting*. Vietnam Law & Legal Forum. (2023). https://vietnamlawmagazine.vn/vietnam-russia-intergovernmental-committee-convenes-24th-meeting-69686.html

[501] *Vietnam, Russia hold 12th defense, security strategy session.* VietnamPlus. (2023). https://en.vietnamplus.vn/vietnam-russia-hold-12th-defense-security-strategy-session-post267199.vnp

[502] Nguen, H. T. (2021). *Ukraine-Vietnam Relations: Charting the way to better understanding and partnership*. Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in Ukraine. http://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2022/01/41-2021-1.pdf

[503] Tumanova, A. (2024). *Zelensky meets with Vietnamese PM in Davos*. UNN. https://unn.ua/en/news/they-emphasized-the-importance-of-intensifying-bilateral-relations-zelensky-meets-with-vietnamese-pm-in-davos

[504] *Vietnam is ready to support Ukraine in implementing environmental reforms.* Ukrainian Government Portal. (2024). https://www.kmu.gov.ua/en/news/vietnam-hotovyi-pidtrymuvaty-ukrainu-u-sferi-vprovadzhennia-dovkillievykh-reform

[505] *Уряд Соціалістичної Республіки В'єтнам надає стипендії на 2023-2024 навчальний рік*. Урядовий портал. (2023). https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-sotsialistychnoi-respubliky-vietnam-nadaie-stypendii-na-navchannia-na-2023-2024-navchalnyi-rik

[506] *Đại sứ Đặc mệnh toàn quyền nước CHXHCN Việt Nam tại Ucraina, kiêm nhiệm Moldova.* Đại sứ quán Việt Nam. https://vnembassy-kiev.mofa.gov.vn/vi-vn/embassy/Ambassador/Biography%20Ambassador/Trang/default.aspx

[507] Indonesia, Russia agree to enhance strategic cooperation. Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. (2016). https://setkab.go.id/en/indonesia-russia-agree-to-enhance-strategic-cooperation/

відносин між країнами була відмова Путіна відвідати саміт Групи 20[508], на який його запросив Джоко Відодо[509]. Тим не менше, під час повномасштабного вторгнення, лідери зустрічалися двічі - в Москві[510] в результаті миротворчих зусиль Відодо, і неформально в Пекіні під час форуму "Одного поясу, одного шляху"[511]. Міністр закордонних справ РФ Сергій Лавров був посадовцем найвищого рівня, який відвідав Індонезію впродовж 2022-2024 років, зокрема він з'являвся на трьох заходах - саміті Групи 20[512], Пост-міністерській конференції АСЕАН з Росією[513] та Східноазійському форумі, де разом з китайським та індонезійським колегою Ван Ї та Ретно Марсуді провів тристоронню зустріч[514]. Порівняно з В'єтнамом тон індонезійських пресрелізів був більш нейтральний з явним наголосом на мирному врегулюванні конфлікту, зокрема Ретно Марсуді наголошував на тому, що "*Індонезія є другом одразу Росії і України*" та закликав Москву приєднатись до Бангкокського договору по безядерній зоні в Південно-Східній Азії[515].

Паралельно Індонезія посилила зв'язки з Україною після початку російського повномасштабного вторгнення. За цей період Зеленський та Відодо

---

[508] *Putin confirms he won't travel to Bali for G20 summit.* Radio Free Asia. (2022). https://www.rfa.org/english/news/pacific/g20-putin-11102022153535.html

[509] Preussen, W. (2022). *Putin's G20 invite won't be rescinded, Indonesian envoy says*. Politico. https://www.politico.eu/article/russia-vladimir-putin-stays-invited-to-g20-summit-indonesian-ambassador-says/

[510] *Pertemuan Presiden Republik Indonesia Joko Widodo dengan Presiden Rusia Vladimir Putin*. Kementerian Luar Negeri Repulik Indonesia. (2022). https://kemlu.go.id/mexicocity/id/news/19769/pertemuan-presiden-republik-indonesia-joko-widodo-dengan-presiden-rusia-vladimir-putin

[511] *Xi Jinping and Peng Liyuan host a welcoming banquet for international dignitaries attending the Third Belt and road forum for international cooperation.* Third Belt and Road Forum. (2023). http://www.beltandroadforum.org/english/n101/2023/1026/c130-1315.html

[512] *Russian Foreign Minister Sergey Lavrov's upcoming participation in G20 Foreign Ministers' Meeting 2022.* The Embassy of the Russian Frderation in the Republic of India. (2022). https://india.mid.ru/en/news/russian_foreign_minister_sergey_lavrov_s_upcoming_participation_in_g20_foreign_ministers_meeting_202/

[513] *Country statement minister for foreign affairs of Indonesia at ASEAN Post ministerial conference with Russia*. Portal Kementerian Luar negeri Republik Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/4949/siaran_pers/country-statement-minister-for-foreign-affairs-of-indonesia-at-asean-post-ministerial-conference-with-russia-13-july-2023

[514] *China, Russia and Indonesia Hold Trilateral Meeting*. Mission of the People`s Republic of China to ASEAN. (2023). http://asean.china-mission.gov.cn/eng/stxw/202307/t20230714_11113153.htm#:~:text=China%2C%20Russia%20and%20Indonesia%20Hold%20Trilateral%20Meeting&text=On%20July%2012%2C%202023%20local,Wang%20Yi%20attended%20the%20meeting.

[515] *Country statement minister for foreign affairs of Indonesia at ASEAN Post ministerial conference with Russia*. Portal Kementerian Luar negeri Republik Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/4949/siaran_pers/country-statement-minister-for-foreign-affairs-of-indonesia-at-asean-post-ministerial-conference-with-russia-13-july-2023

зустрічались двічі - в Києві[516] та Японії під час саміту Групи 7, куди були запрошені обидві сторони[517]. Також міністр закордонних справ Кулеба мав зустріч зі своїм індонезійським колегою Ретно Марсуді, під час якої підписав угоду про безвізовий режим з Індонезією[518]. Більше того, Джакарта, окрім вже відновленої лікарні в Чернігові, виразила готовність взяти участь у повоєнній відбудові медичної інфраструктури Київщини[519], що є серйозним кроком у відносинах обох держав.

Філіппіни серед 3 досліджуваних держав мали найнижчий рівень дипломатичного залучення з Росією. Дутерте та Маркос жодного разу не зустрілися з Путіним під час повномасштабного вторгнення. Також російські представники високого рівня не відвідували Філіппіни в проміжку 2022-2024 років, тоді як філіппінська сторона здійснила лише 1 такий візит. В 2022 році в Москву прибула генеральна директорка Ради національної безпеки Філіппін Кларіта Карлос[520]. Знакових двосторонніх подій також було небагато, серед них можна виділити підписання договору про співробітництво між Владивостоком та філіппінським містом Себу[521] і проведення засідання двосторонньої комісії по торговельному співробітництву[522].

З Україною Філіппіни теж мали доволі обмежену взаємодію, однак все ж кількість інтеракцій була більшою ніж до російського повномасштабного вторгнення. Подією найвищого рівня стала зустріч Кулеби з міністром

---

[516] *President held talks with the president of Indonesia who is visiting Kyiv.* Official website of the President of Ukraine. (2022). https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-proviv-peregovori-z-prezidentom-indoneziyi-ya-76133#:~:text=Volodymyr%20Zelenskyy%20thanked%20Joko%20Widodo,the%20full%2Dscale%20Russian%20war.

[517] *President Jokowi to president Zelenskyy Indonesia continues to support peace in Ukraine*. Portal Kementerian Luar Negeri Republik Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/4763/berita/president-jokowi-to-president-zelenskyy-indonesia-continues-to-support-peace-in-ukraine

[518] *Dmytro Kuleba and Retno Marsudi ink a deal on free visa regime between Ukraine and Indonesia. Government Portal.* (2022). https://www.kmu.gov.ua/en/news/dmitro-kuleba-ta-retno-marsudi-pidpisali-ugodu-pro-bezviz-mizh-ukrayinoyu-ta-indoneziyeyu

[519] *Заяви Володимира Зеленського та Джоко Відодо для представників ЗМІ після зустрічі в Києві*. YouTube. (2022). https://www.youtube.com/watch?v=xm9lB6RF2h0

[520] *О встрече Ректора Дипломатической академии МИД России А.В.Яковенко с Генеральным директором Совета национальной безопасности Республики Филиппины К.Карлос.* Министерство иностранних дел Российской Федерации. (2022). https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1841253/

[521] *О подписании соглашения между городами Владивосток и Себу*. Министерство иностранних дел Российской Федерации. (2022). https://mid.ru/ru/detail-material-page/1829203/

[522] *Интервью заместителя Министра иностранных дел Российской Федерации А.Ю.Руденко информационному агентству «Интерфакс»*. Министерство иностранних дел Российской Федерации. (2023). https://mid.ru/ru/maps/ph/1921512/

закордонних справ Філіппін Енріке Манало в кулуарах саміту АСЕАН в Камбоджі[523]. Також заступник міністра закордонних справ України Дмитро Сеник під час свого візиту в Манілу відвідав тепер вже колишнього міністра закордонних справ каденції Дутерте Теодоро Локсіна. Під час переговорів філіппінська сторона виразила бажання відкрити посольство в Києві[524], а українська - в Манілі[525], що стало б значним поштовхом в двосторонніх відносинах. Також Сеник зустрічався з міністром оборони Дельфін Лоренцана під час Азійського саміту з безпеки в Сингапурі[526]. В пресрелізах Маніла дотримувалась нейтральної риторики, однак українські представники виражали вдячність Філіппінам за проукраїнське голосування в ООН.

Отже, проаналізувавши реакції Індонезії, В'єтнаму та Філіппін на російське повномасштабне вторгнення можна зробити висновок, що за період ведення великої війни спостерігається тенденція відходу держав Південно-Східної Азії від нейтральної дипломатичної позиції до більш сталих поглядів. Найбільш очевидним прикладом є В'єтнам, який попри початкову декларацію безсторонності, з часом почав поширювати російські наративи, голосував проти виключення РФ з Ради з прав людини ООН, активно налагоджує як економічні, так і дипломатичні зв'язки з Росією та відверто захоплюється досягненнями Путіна. Натомість в'єтнамсько-українські відносини залишаються нерозвинутими. Філіппіни ж навпаки мають більш проукраїнський ухил, що відображається не лише в голосуванні в ООН, але й в прагненні дещо дистанціюватись від високорівнених контактів з РФ та навпаки посилити дипломатичні відносини з Україною. Тим не менше, в економічному

---

[523] *Dmytro Kuleba met with Secretary for Foreign Affairs of the Philippines Enrique Manalo*. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. (2022). https://mfa.gov.ua/en/news/dmytro-kuleba-met-secretary-foreign-affairs-philippines-enrique-manalo

[524] *Courtesy Call of the Deputy Foreign Minister of Ukraine on Foreign Affairs Secretary Locsin*. The official website of the Department of Foreign Affairs - Republic of the Philippines. (2022). https://dfa.gov.ph/dfa-news/dfa-releasesupdate/30649-courtesy-call-of-the-deputy-foreign-minister-of-ukraine-on-foreign-affairs-secretary-locsin

[525] *Україна і Філіппіни посилюватимуть взаємну дипломатичну присутність*. Міністерство закордонних справ України. (2022). https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-i-filippini-posilyuvatimut-vzayemnu-diplomatichnu-prisutnist

[526] *Courtesy Call of the Deputy Foreign Minister of Ukraine on Foreign Affairs Secretary Locsin*. The official website of the Department of Foreign Affairs - Republic of the Philippines. (2022). https://dfa.gov.ph/dfa-news/dfa-releasesupdate/30649-courtesy-call-of-the-deputy-foreign-minister-of-ukraine-on-foreign-affairs-secretary-locsin

плані Маніла пріоритеризує виключно власні інтереси та робить кроки до зближення з Росією задля досягнення нижчої ціни на енергоносії та збільшення інвестиційних потоків в країну. Разом з тим у випадку Філіппін повномасштабна російсько-українська війна стала фактором різкої зміни позиції Маніли в американсько-китайському спектрі від нейтрально-прокитайської до скоріше проамериканської, що відобразилось у політиці відразу двох президентів - Дутерте та новообраного Маркоса. В цій ситуації найбільш стабільною залишається Індонезія, однак і в неї трапляються відхилення, то в сторону України, що видно з голосування в ООН, то в сторону Росії, як можна зрозуміти з мирного плану. Втім у прив'язці до російського повномасштабного вторгнення саме Індонезія має менші кризові тенденції хеджування порівняно з В'єтнамом та Філіппінами. Це відбувається через високий рівень дипломатичних інтеракцій Джакарти одразу з двома сторонами конфлікту та дотримання стабільної нейтральної риторики у власних пресрелізах.

Висновки до розділу № 3: російське повномасштабне вторгнення стало причиною загострення конфронтації США та КНР в Індо-Тихоокеанському регіоні. Посилення військової активності та побоювання за власну безпеку змусило деякі країни Південно-Східної Азії вибрати більш радикальні позиції в американсько-китайському спектрі. Якщо Філіппіни здійснили переорієнтацію в бік Вашингтона шляхом посилення оборонного альянсу та зайняття нейтрально-проукраїнського погляду у війні, то В'єтнам спершу здійснивши кроки в сторону США, згодом остаточно переключився на Китай, започаткувавши спільні морські патрулювання та зайнявши нейтрально-проросійську позицію у війні. Індонезія натомість наростила військові навчання з США, однак залишається скоріше нейтральною в російсько-українському конфлікті, що робить її стратегію хеджування більш резистентною до викликів російського вторгнення.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що хеджування це стратегія, яка використовується країнами Південно-Східної Азії з метою пом’якшення ризиків турбулентного міжнародного середовища. Вона полягає у дотриманні нейтральної позиції за умови активного залучення у справи регіону, налагоджування зв’язків одразу з двома гегемонами та просування взаємозаперечливих кроків, то в бік США, то Китаю при цьому ніколи остаточно не обираючи сторону. Все це в сукупності надає країнам, що хеджуються певний рівень гнучкості, який дозволяє їм швидко переорієнтувати свою політику у разі зміни обставин.

Стратегія хеджування оберігає країни Південно-Східної Азії одразу від 2 ризиків альянсності: пастки нівеляції своїх інтересів на користь гегемона та небезпеки бути покинутим напризволяще власним союзником на поталу ворогуючого гегемона. Разом з тим серединна позиція стає загрозливою у ситуації підвищення ставок, коли конфронтація в регіоні загострюється чи переростає у відкрите протистояння.

Балансування та підлаштовування на відміну від хеджування є альянсними стратегіями, які передбачають чіткий вибір сторони - Китаю або США та боротьбу з ризиками турбулентності. При цьому балансування є формуванням альянсу з слабшим або менш загрозливим гегемоном з метою протистояння джерелу небезпеки, тоді як підлаштовування є стратегією об’єднання з самим джерелом небезпеки та повним підпорядкуванням його інтересам. Ченг-Чві Куїк визначає балансування в Індо-Тихоокеанському регіоні як альянс з США, а підлаштовування - як союзницькі відносини з Китаєм.

Стратегія хеджування може застосовуватись як на індивідуальному, так і на інституційному рівнях. В Індо-Тихоокеанському регіоні функції колективного хеджування виконує АСЕАН. Розгалужена структура майданчиків організації дозволяє їй залучати велику кількість держав, включно з обома гегемонами та, залишаючись нейтральною, відігравати центральну роль у політиці регіону.

Натомість індивідуальні стратегії хеджування застосовуються на рівні окремих держав Південно-Східної Азії та мають 6 елементів. 3 з них ближчі до моделі балансування, а 3 - до підлаштовування, однак в сукупності вони утворюють хеджування. При цьому кожна індивідуальна стратегія хеджування є унікальною через різну інтенсивність використання усіх елементів.

У стратегії хеджування Індонезії прослідковуються ознаки кризи через суттєве збільшення інвестиційних і дипломатичних зв'язків з Китаєм та доволі обережну позицію в морських суперечках. Однак міцні оборонні відносини з США дещо вирівнюють ситуацію та не дають Джакарті відійти від нейтральності.

В'єтнам через тривале ембарго Вашингтона на продаж летального озброєння та політику незалучення до бойових навчань має низький рівень військової співпраці з США. Це у поєднанні з посиленням економічної та інвестиційної залежності від КНР, нарощуванням оборонних контактів з Пекіном та поступливою позицією у Південно-Китайському морі робить стратегію хеджування В'єтнаму наближеною до підлаштовування.

Філіппіни - єдина країна Південно-Східної Азії, яка має оборонний альянс з США. Однак філіппінська стратегія хеджування не є стабільною та залежить від політичного керівництва країни. Якщо колишній президент Родріго Дутерте практично всю свою каденцію рухався у прокитайському напрямку: приєднався до "Одного поясу, одного шляху", зміцнив торговельні та дипломатичні зв'язки з Пекіном, попри вирок міжнародного суду, здійснював поступки в морських суперечках та паралельно намагався призупинити альянс з США, то його наступник - Фердинанд Маркос навпаки взяв проамериканський вектор розвитку Маніли. Лише за 2 роки його президентства Філіппіни відмовились від китайських урядових інвестицій, скоротили товарооборот з Пекіном, зміцнили оборонний альянс з Вашингтоном та почали проявляти асертивність в Південно-Китайському морі, що робить філіппінську стратегію хеджування ближчою до балансування.

Російське повномасштабне вторгнення мало не лише прямий ефект на Індо-Тихоокеанський регіон через підвищення цін на енергоносії та розрив ланцюжків постачання, але й опосередкований - внаслідок посилення американсько-

китайського протистояння. Після 2022 року в регіоні помітно зросла військова активність, підвищилась напруженість навколо Тайваню, загострилась американсько-китайська технологічна війна і розпочався санкційний тиск США на китайські компанії, які співпрацюють з Росією. Усе це в сукупності утворило нові ризики для країн Південно-Східної Азії, які виявились наскільки сильними, що змусили їх ще більше відійти стратегії хеджування.

Індонезія, В'єтнам та Філіппіни спершу доволі стримано, в нейтральних тонах відреагували на російсько-українську повномасштабну війну. Однак з часом країни Південно-Східної Азії викристалізували більш чіткі позиції. Індонезія виявилась найбільш нейтральною за рахунок рівномірного дипломатичного залучення і України, і Росії та стабільного нейтрального тону в пресрелізах, однак голосування Джакарти за резолюції ООН було скоріше проукраїнським, тоді як пропозиції мирного плану відповідали російським наративам. В'єтнам натомість проявив виключно нейтрально-проросійську позицію, яка виразилась в широкій дипломатичній взаємодії з Москвою, поширенні російських наративів, голосуванні в ООН та відвертому захоплені досягненнями Путіна в пресрелізах. Філіппіни навпаки виявились нейтрально-проукраїнськими. Попри чітке розмежування економічного і політичного аспекту і намагання налагодити інвестиційні зв'язки з РФ, Маніла зайняла найбільш проукраїнську позицію в ООН з усіх 3 держав, активізувала дипломатичні контакти з Києвом, відмовилась від закупівлі російського озброєння та паралельно зменшила кількість високорівневих інтеракцій з Москвою.

Російське повномасштабне вторгнення посилило кризові тенденції стратегій хеджування саме Філіппін та В'єтнаму, тоді як Індонезія виявилась більш стабільною до зовнішньої турбулентності. Активізація бойових дій в Україні спричинила безпекові побоювання раніше прокитайського Родріго Дутерте, який наприкінці своєї каденції переглянув важливість оборонного альянсу з США та скасував договір про закупівлю зброї в РФ. Його наступник - Фердинанд Маркос здійснив ще чіткіші кроки в сторону США, спричинившись до більшої присутності

Вашингтона в регіоні та розпочавши спільні з США патрулювання Південно-Китайського моря.

Безпекові побоювання В’єтнаму спершу вилились у серію хаотичних кроків спершу в сторону США через підвищення рівня в’єтнамсько-американського співробітництва, а потім - Китаю внаслідок укладення цілого ряду договорів. Однак наразі видимими є зрушення саме у китайсько-в’єтнамській співпраці, зокрема через організацію спільних морських патрулювань та підвищення рівня військових контактів.

Індонезія ж після 2022 року відмовилась від можливості проведення безпекових операцій з третіми сторонами та не надала доступ американському контингенту до своїх військових баз, обмежившись масштабними бойовими навчаннями з США. Таким чином, кризові ознаки стратегії хеджування Індонезії є скоріше наслідком політичних амбіцій Джоко Відодо, який за допомогою китайських інвестицій реалізує власні інфраструктурні проекти, тоді як російське вторгнення в Україну стало для Індонезії можливістю підвищити власне значення на міжнародній арені через миротворчі зусилля. Натомість війна в Україна справила видимий ефект на В’єтнам та Філіппіни, які зайняли більш чіткі позиції в американсько-китайському спектрі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Foot, R.(2019) *China's rise and US hegemony: Renegotiating hegemonic order in East Asia?* International Politics, 150–165. https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-019-00189-5.

Rashid, M., Rashid, F., & Ghaffar, S. (2023). *View of economically rising China: A challenge to the US hegemony*. International Journal of Contemporary Issues in Social Sciences. https://ijciss.org/index.php/ijciss/article/view/253/259

Lake, D. (1996). *Anarchy, hierarchy, and the variety of international relations*. International Organization. https://quote.ucsd.edu/lake/files/2014/07/IO-50-1-1999.pdf

Sutter, R. (2006). *China's rise: Implications for U.S. leadership in Asia*. East-West Center. https://www.files.ethz.ch/isn/26092/PS021.pdf

Goh, E. (2005). *Meeting the China challenge: The U.S. in Southeast Asian regional security strategies*. East-West Center. https://www.eastwestcenter.org/publications/meeting-china-challenge-us-southeast-asian-regional-security-strategies

Yuzhu, W. (2022) *Hedging Strategy: Concept, Behavior, andImplications for China-ASEAN Relations. Center for APEC and East Asian Cooperation.* Chinese Academy of Social Sciences, https://www.worldscientific.com/doi/epdf/10.1142/S2737557921500121

Kuik, C.-C. (2008). *The Essence of Hedging: Malaysia and Singapore's Response to a Rising China*. SAIS Foreign Policy Institute. https://www.fpi.sais.jhu.edu/cheng-chwee-kuik

Kuik, C.-C. (2012). *The China Factor in the U.S. "Reengagement" With Southeast Asia: Drivers and Limits of Converged Hedging*. Asian Politics and Policy. https://www.researchgate.net/publication/285815548_The_China_Factor_in_the_US_Reengagement_With_Southeast_Asia_Drivers_and_Limits_of_Converged_Hedging

Kuik, C.-C. (2015). *Variations on a (Hedging) Theme: Comparing ASEAN Core States' Alignment Behavior*. Joint U.S.-Korea Academic Studies . https://www.researchgate.net/publication/289637790_Variations_on_a_Hedging_Theme_Comparing_ASEAN_Core_States'_Alignment_Behavior_in_Gilbert_Rozman_'Joint_US-Korea_Academic_Studies_2015'_Vol_26_Washington_DC_Korea_Economic_Institute_of_America_pp_11-26

Kuik, C.-C. (2021). *Getting hedging right: a small-state perspective*. China International Strategy Review. https://www.researchgate.net/publication/356473026_Getting_hedging_right_a_small-state_perspective

Kuik, C.-C. (2022) Hedging via Institutions: ASEAN-led Multilateralism in the Age of the Indo-Pacific. Asian Journal of Peacebuilding. https://www.researchgate.net/publication/366258843_Hedging_via_Institutions_ASEAN-led_Multilateralism_in_the_Age_of_the_Indo-Pacific

Schindler, S., Dikarlo, J., & Paudel, D. (2021). *The New Cold War and the rise of the 21st Century infrastructure state*. Transactions of the Institute of British Geographers . https://www.researchgate.net/publication/352540563_The_new_cold_war_and_the_rise_of_the_21st_century_infrastructure_state

Korolev, A. (2023). *The end of hedging in Australia's China policy and its implications*. Australian Institute of International Affairs. https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/the-end-of-hedging-in-australias-china-policy-and-its-implications/

Hu, W., & Meng, W. (2020). *The US Indo-Pacific Strategy and China's Response*. China Review, 20(3), 143–176. https://www.jstor.org/stable/26928115

Kerin, J. (2008). *Nelson calms Beijing's fears*. Australian Financial Review. https://www.afr.com/politics/nelson-calms-beijings-fears-20070710-jdoad

Australia-United States Ministerial Consultations 2009 Joint Communiqué. Australian Government. (2009). https://www.dfat.gov.au/geo/united-states-of-america/ausmin/ausmin-australia-united-states-ministerial-consultations

Fortier, M., & Massie, J. (2023). *Strategic hedgers? Australia and Canada's defence adaptation to the global power transition. Canadian International Council*. https://journals.sagepub.com/

Gautam, D. (2021) *Unveiling ASEAN's Neutrality*. Aalborg University.

Yuzhu, W. (2022) *Hedging Strategy: Concept, Behavior, andImplications for China-ASEAN Relations*. Center for APEC and East Asian CooperationChinese Academy of Social Sciences. https://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/S2737557921500121

Schwellwer, L.R (1999) *Engaging China: Managing a Rising Power. Managing the Rise of Great Powers: History and Theory.* Routledge. https://www.researchgate.net/publication/264549646_Managing_the_Rise_of_Great_Powers_History_and_Theory

Wright Q. (1942) *A Study of War*. The University of Chicago Press. https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=SH5Oc_HSrZMC&oi=fnd&pg=PA1&dq=quincy+wright+study+of+war&ots=cDtvwNkUKA&sig=O5Dv8hxVrvEFf5WLZ4fleMmyOkk&redir_esc=y#v=onepage&q=quincy%20wright%20study%20of%20war&f=false

Gunasekara S.N. (2015) *Bandwagoning, Balancing, and Small States: A Case of Sri Lanka*. Asian Social Science.

Walt, S. M. (1987). *The origins of alliances.* Cornell University Press. http://web.stanford.edu/class/ips198/docs/Walt.pdf

The Founding of ASEAN, Association of Southeast Asian Nations. Available at: https://asean.org/the-founding-of-asean/

Wills, M. (2024). *A Messy Divorce: The Sino-Soviet split* . JSTOR Daily. https://daily.jstor.org/a-messy-divorce-the-sino-soviet-split/

Luthi, L. (2021). *Relations of the Non-aligned Movement with Other Regional Movements and Organisations During the Cold War*. McGill University. http://doi.fil.bg.ac.rs/pdf/eb_book/2021/iipe_60nam/iipe_60nam-2021-ch20.pdf

Erne, J. (2020). *[Review of The Cold War in East Asia, 1945-1991, by T. Hasegawa]*. North Korean Review, 16(2), 136–139. https://www.jstor.org/stable/26975902

Vietnam War Timeline. U.S. Department of State. https://history.state.gov/milestones/1961-1968/gulf-of-tonkin

Indo-Pak War 1965: A Victory that Shattered the Ilussions of Pakistan. Pakistan Ministry of Defence. https://www.gallantryawards.gov.in/assets/uploads/wars/pdf/shab.pdf

Lerner, M. *The "Second" Korean War, 1967-1969*. Wilson Center Digital Archive. https://digitalarchive.wilsoncenter.org/topics/second-korean-war-1967-1969

DasGupta, P. *Watershed 1967: India's Forgotten Victory Over China*. Columbia University . https://www.alumni.columbia.edu/content/watershed-1967-indias-forgotten-victory-over-china

Vietnamese intervention. Encyclopædia Britannica. https://www.britannica.com/place/Cambodia/Vietnamese-intervention

Sino-Soviet border conflict, 1969. Wilson Center Digital Archive. https://digitalarchive.wilsoncenter.org/topics/sino-soviet-border-conflict-1969

Chua, D. B. (2017). *US-Singapore Relations, 1965-1975*. National University of Singapore. https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=fvtqDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=reasons%2Bof%2Basean%2Bnon-alignment%2Bduring%2Bcold%2Bwar&ots=acB8Ezj4Ru&sig=4uWXOhaGlvVLXk_UtHSyMtqLnIk&redir_esc=y#v=onepage&q=reasons%20of%20asean%20non-alignment%20during%20cold%20war&f=false

Powell, R. (1991). *Absolute and Relative Gains in International Relations Theory*. The American Political Science Review, 85(4), 1303–1320. https://doi.org/10.2307/1963947

The ASEAN Declaration (Bangkok Declaration). (1967). https://agreement.asean.org/media/download/20140117154159.pdf

Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia. Association of Southeast Asian Nations. (1976). https://asean.org/our-communities/asean-political-security-community/outward-looking-community/treaty-of-amity-and-cooperation-in-southeast-asia-tac/

Ukraine-ASEAN: vision of cooperation. Ministry of Foreing Affairs of Ukraine. (2024). https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/4_TD/ukraine-aseanvisionofcooperationbythemfaofukrainefebruary-2024.pdf

Conboy, K. (1987). *Challenges to the U.S.-ASEAN quasi-alliance*. The Heritage Foundation. https://www.heritage.org/report/challenges-the-us-asean-quasi-alliance

Yue, C. S. (1987). *ASEAN-China Economic Relations*. Institute of Southeast Asian Studies.

Wilborn, T. L. (1980). *The Soviet Union and ASEAN*. Strategic Studies Institute. https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA512853.pdf

Zone of Peace, Freedom and Neutrality Declaration. (1971). https://www.pmo.gov.my/wp-content/uploads/2019/07/ZOPFAN.pdf

Treaty on Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free Zone. (1995). https://agreement.asean.org/media/download/20131230234315.pdf

Gong J. (2022) *ASEAN neutrality rejects picking side*. CGTN. https://news.cgtn.com/news/2022-11-13/ASEAN-neutrality-rejects-picking-side--1eVnU01Q3VS/index.html

ASEAN Foreign Ministers' Statement on the Recent Escalation of Armed Conflict in the Middle East. ASEAN. (2023). https://asean.org/wp-content/uploads/2023/10/FINAL-

ASEAN-STATEMENT-ON-THE-RECENT-ESCALATION-OF-ARMED-CONFLICT-IN-THE-MIDDLE-EAST-.pdf

ASEAN Plus Three. ASEAN. https://aseanplusthree.asean.org/

East Asia Summit. ASEAN. https://eastasiasummit.asean.org/about-east-asia-summit

ASEAN Regional Forum. Encyclopædia Britannica. (2023). https://www.britannica.com/topic/ASEAN-Regional-Forum

About the ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus. ADMM. (2024). https://admm.asean.org/index.php/about-admm/about-admm-plus.htm

Congratulatory Message from State Councilor and Foreign Minister Qin Gang to the Jakarta Forum on ASEAN-China Relations: Commemorating the 20th anniversary of China's accession to the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2024). https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb_663304/wjbz_663308/2461_663310/202306/t20230622_11102364.html#:~:text=Together%2C%20they%20have%20built%20the,centrality%20in%20the%20regional%20architecture.

United States Mission to the Association of Southeast Asian Nations. U.S. Integrated Country Strategy. (2022). https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/12/ICS_EAP_USASEAN_29NOV2022_PUBLIC.pdf

ASEAN-China Comprehensive Strategic Partnership: A political perspective. The Jakarta Post. (2022). https://www.thejakartapost.com/opinion/2022/11/12/asean-china-comprehensive-strategic-partnership-a-political-perspective.html

Samean, L. (2022) *ASEAN, US Forge Comprehensive Strategic Partnership*, Phnom Penh Post. https://www.phnompenhpost.com/national-politics/asean-us-forge-comprehensive-strategic-partnership-0

Zhang, J. (2023) *Rebuilding strategic autonomy: ASEAN's response to US–China strategic competition*. China international strategy review, SpringerLink. https://link.springer.com/article/10.1007/s42533-023-00128-3

Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity (IPEF). United States Trade Representative. (2022). https://ustr.gov/trade-agreements/agreements-under-negotiation/indo-pacific-economic-framework-prosperity-ipef

Debets, F., & Schulte, R. (2020). *Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) – what it means for international trade*. PwC. https://customs.pwc.com/en/recent-developments/assets/trade-alert/20201124.pdf

Dong, Q., & Cheng, J. (2022). *The changes and impact of China's tariff concession policy in the context of the Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement*. World Customs Journal. https://worldcustomsjournal.org/archive/volume-16-number-2-september-2022/

Kuik, C.-C. (2022) *Hedging via Institutions: ASEAN-led Multilateralism in the Age of the Indo-Pacific*. Asian Journal of Peacebuilding, pp. 367-371. https://www.researchgate.net/publication/366258843_Hedging_via_Institutions_ASEAN-led_Multilateralism_in_the_Age_of_the_Indo-Pacific

West, J. (2017) *Chiag Mai Initiative: an Asian IMF?*, Asian Century Institute. https://asiancenturyinstitute.com/economy/248-chiang-mai-initiative-an-asian-imf.

ASEAN Comprehensive Recovery Framework. ASEAN. (2022). https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/ASEAN-Comprehensive-Recovery-Framework_Pub_2020_1.pdf

Regional Comprehensive Economic Partnership (2020) ASEAN Available at: https://asean.org/our-communities/economic-community/integration-with-global-economy/the-regional-comprehensive-economic-partnership-rcep/

Kuik, C.-C. (2016) *How do weaker states hedge? Unpacking ASEAN states' alignment behavior towards China, researchgate.net*. pp. 4-16. https://www.researchgate.net/publication/296689375_How_Do_Weaker_States_Hedge_Unpacking_ASEAN_states'_alignment_behavior_towards_China.

Greendlees D. (2018) *The Origins of Nonalignment: Great Power Competition and Indonesian*
Foreign Policy 1945-1965. Australian National University. https://core.ac.uk/download/pdf/162631077.pdf

Arasy, B. M. (2023) *Beyond the myth of bebas-aktif, an argument for Indonesia partiality in conflicts*. Modern Diplomacy. https://moderndiplomacy.eu/2023/04/06/beyond-the-myth-of-bebas-aktif-an-argument-for-indonesia-partiality-in-conflicts/

Brimelow, B. (2021) *The US and China both have their eyes on a country at the heart of the Indo-Pacific*. *Business Insider*. https://www.businessinsider.com/us-and-china-both-competing-for-influence-with-indonesia-2021-7.

Dutu, R. (2015) *Making the most of natural resources in Indonesia, OECD.* https://www.oecd-ilibrary.org/making-the-most-of-natural-resources-in-indonesia_5js0cqqk42ls.pdf.

The World Bank In Indonesia. World Bank. (2022). https://www.worldbank.org/en/country/indonesia/overview.

Indonesia's important involvement in ASEAN issues. ASEAN Indonesia 2023. (2023). https://asean2023.id/en/news/indonesias-important-involvement-in-asean-issues#:~:text=Indonesia's%20achievements%20go%20beyond%20the,contributes%20to%20several%20peace%20efforts.

Speech by Chinese president Xi Jinping to Indonesian Parliament. ASEAN-China Centre. (2013). http://www.asean-china-center.org/english/2013-10/03/c_133062675.htm.

Indonesia and the Belt and Road Initiative. Synergia Foundation. (2019). https://www.synergiafoundation.org/insights/analyses-assessments/indonesia-and-belt-and-road-initiative.

Arkyasa M (2023) *China's dominance in Indonesian nickel mining challenges the West*. Indonesia Business Post. https://indonesiabusinesspost.com/risks-opportunities/chinas-dominance-in-indonesian-nickel-mining-challenges-the-west/.

RCEP boosts trade cooperation between China, Indonesia. *Xinhua*. (2023). https://english.news.cn/20240104/263d37d4ec5e4ada86599a61b5d02cdc/c.html#:~:text=The%20trade%20volume%20between%20China,partner%20for%2010%20consecutive%20years.

U.S. security cooperation with Indonesia. U.S. Department of State. (2023). https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-indonesia/.

Brimelow, B. (2021) *The US and China both have their eyes on a country at the heart of the Indo-Pacific.* The Washington Post. https://www.businessinsider.com/us-and-china-both-competing-for-influence-with-indonesia-2021-7.

Intensive China visits by ASEAN officials testament to closer ties. Xinhua. (2024). https://english.news.cn/20240409/066ce47077c94d55b7531f779ed504e5/c.html#:~:text=Data%20from%20Statistics%20Indonesia%20showed,other%20fields%2C%20such%20as%20infrastructure.

Chinese brands highlight huge Indonesian market potential. Invest in China. (2024). https://investinchina.chinadaily.com.cn/s/202311/13/WS6551d40f498ed2d7b7e9fd61/chinese-brands-highlight-huge-indonesian-market-potential.html

Joint statement on Deepening Comprehensive Strategic Cooperation between the People's Republic of China and the Republic of Indonesia. Belt and Road Forum. (2023). http://www.beltandroadforum.org/english/n101/2023/1019/c127-1229.html

Indonesia, China agree to enhance concrete cooperation. Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. (2023). https://setkab.go.id/en/indonesia-china-agree-to-enhance-concrete-cooperation/

Zahra, V. (2023) *5 countries contribute the most to Indonesia's FDI in 2022*, Indonesia Business Post. https://indonesiabusinesspost.com/insider/5-countries-with-biggest-foreign-direct-investment-in-indonesia/

Wang, C.N. (2023) *Countries of the belt and road initiative (BRI).* Green Finance & Development Center. https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/

Wang, C.N. (2023) *China Belt and Road Initiative (BRI) Investment Report 2023 H1*. Green Finance & Development Center. https://greenfdc.org/china-belt-and-road-initiative-bri-investment-report-2023-h1/.

Indonesia launches Southeast Asia's first high speed railway (2023) ASEAN Business News. https://www.aseanbriefing.com/news/indonesia-launches-southeast-asias-first-high-speed-railway/#:%7E:text=Indonesia%20has%20launched%20Southeast%20Asia'%20s,rail%20on%20October%202%2C%202023.%22.

Building Sulawesi's first railway (2023) Brunei Darussalam - Indonesia - Malaysia - Philippines East Asean Growth Area. https://bimp-eaga.asia/index.php/article/building-sulawesis-first-railway.

Yee, W.Y. (2023) *Ten Years on, how is the belt and road initiative faring in Indonesia?* Jamestown. https://jamestown.org/program/ten-years-on-how-is-the-belt-and-road-initiative-faring-in-indonesia/.

Maulia, E. (2023) *Jokowi bags $13bn in investment pledges after meeting with Xi*. Nikkei Asia. https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Jokowi-bags-13bn-in-investment-pledges-after-meeting-with-Xi.

Interview with DW News Asia: Why Indonesia is spending billions to build its new capital Nusantara (2023) Monash University. https://research.monash.edu/en/clippings/interview-with-dw-news-asia-why-indonesia-is-spending-billions-to.

Prakoso, S.G., Ardita, N.D. & Puspitasari, R. (2022) *The Intersection between China's Belt and Road Initiative (BRI) and Indonesia's Global Maritime Fulcrum (GMF) after Covid-19*, Politicon Jurnal llmu Politik. *pp.213-215*. https://www.researchgate.net/publication/363101770_The_Intersection_between_China%27s_Belt_and_Road_Initiative_BRI_and_Indonesia%27s_Global_Maritime_Fulcrum_GMF_after_Covid-19.

Economic indicators and Indonesia's GDP, FDI, and trade trends (2023) ASEAN Briefing. https://www.aseanbriefing.com/doing-business-guide/indonesia/why-indonesia/indonesia-economy

Investment Outlook, Indonesia. ARC Group.(2023) https://arc-group.com/investment-outlook-indonesia-2023/#:~:text=Singapore%20remained%20Indonesia's%20largest%20foreign,Kong%20down%20to%20third%20position.

Pratiwi, F.I., Puspitasari I., Hikmawati I. & Bagus H. (2021) *Global Maritime Fulcrum: Indonesia's Middle Power Strategy Between Belt And Road Initiatives (BRI) and Free-Open Indo Pacific (FOIP).* Central European Journal of International and Security Studies. https://pdfs.semanticscholar.org/0cc5/ed07ce360d627f29edf533a3ca88f2f70d96.pdf.

Zhang, Y. (2023) *Mechanism of Balancing Diplomacy among Middle Powers the Hedging Strategy of Indonesia under the Competition of "Free-Open Indo Pacific" and "Belt and Road Initiative".* University of Birmingham. https://www.researchgate.net/publication/375760686_Mechanism_of_Balancing_Diplomacy_among_Middle_Powers_the_Hedging_Strategy_of_Indonesia_under_the_Competition_of_Free-Open_Indo_Pacific_and_Belt_and_Road_Initiative.

Indonesia trade summary 2018 (2019) World Integrated Trade Solution. https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/IDN/Year/2018/Summarytext.

Sari, R.N. & Amar, S. (2019) *The Effect of International Economic Variables on Singapore Foreign Direct Investment in Indonesia.* Universitas Negeri Padang. https://www.researchgate.net/publication/371815991_The_Effect_of_International_Economic_Variables_on_Singapore_Foreign_Direct_Investment_in_Indonesia

Costa, G. (2022) *China controls Indonesia's nickel industry.* Indonesia Business Post. https://indonesiabusinesspost.com/insider/china-controls-indonesias-nickel-industry/.

Parameswaran P. (2023) *The future of Indonesia-China relations after Jokowi*. *GIS Reports*. https://www.gisreportsonline.com/r/indonesian-chinese-relations/.

President Jokowi Rounds Up US Visit: From ASEAN-US Special Summit to Meeting Elon Musk. Embassy of the Republic of Indonesia in Washington D.C. (2022). https://kemlu.go.id/washington/en/news/18781/president-jokowi-rounds-up-us-visit-from-asean-us-special-summit-to-meeting-elon-musk

Statement by the Press Secretary on the Visit of President Joko Widodo of Indonesia. U.S. Embassy and Consulates in Indonesia. (2015). https://id.usembassy.gov/statement-by-the-press-secretary-on-the-visit-of-president-joko-widodo-of-indonesia/

President Jokowi meets president Biden at the White House. Ministry of Foreing Affairs of the Republic of Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/5495/berita/president-jokowi-meets-president-biden-at-the-white-house

Arriving in California, president Jokowi welcomed by foreign affairs minister. Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. (2016). https://setkab.go.id/en/arriving-in-california-president-jokowi-welcomed-by-foreign-affairs-minister/

Joint statement on Deepening Comprehensive Strategic Cooperation between the Peoples Republic of China and the Republic of Indonesia. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/5393/siaran_pers/joint-statement-on-deepening-comprehensive-strategic-cooperation-between-the-peoples-republic-of-china-and-the-republic-of-indonesia-18-october-2023-beijing.

Jerzewski M. (2023) *Ahead of Indonesian Elections, China-Friendly Defense Minister in the Lead*. Evropské hodnoty. https://europeanvalues.cz/en/ahead-of-indonesian-elections-china-friendly-defense-minister-in-the-lead/.

China and Indonesia held the 11th Technical Committee meeting on Maritime Cooperation. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2021). https://www.fmprc.gov.cn/eng/gjhdq_665435/2675_665437/2716_663436/2718_663440/202110/t20211022_10413206.html.

Indonesia-China Energy Transition Cooperation. ClientEarth. (2023). https://www.clientearth.asia/latest/news/indonesia-china-energy-transition-cooperation/.

The 2nd Meeting of China-Indonesia High-level Economic Dialogue Held in Jakarta. Embassy of the People's Republic of China in Indonesia. (2016). http://id.china-embassy.gov.cn/eng/zgyyn/sbwl/201605/t20160512_2346288.htm.

Muhammad Z., Purnama Y.(2023) *The China-Indonesia-Russia trilateral meeting and what it means.* Australian Institute of International Affairs. https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/the-china-indonesia-russia-trilateral-meeting-and-what-it-means/.

Building an open, inclusive and interconnected world for common development. The Third Belt and Road Forum for International Cooperation.(2023). http://www.beltandroadforum.org/english/.

Secretary of defense Lloyd J. Austin III remarks to Indonesian defense minister Prabowo Su . U.S. Department of Defense. (2023) https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript/Article/3592558/secretary-of-defense-lloyd-j-austin-iii-remarks-to-indonesian-defense-minister/.

Indonesia- US Bilateral Relations. Embassy of The Republic of Indonesia, in Washington D.C. (2016). https://kemlu.go.id/washington/en/pages/hubungan_bilateral_indonesia-amerika_serikat/554/etc-menu.

Readout of Indonesia – United States security dialogue. U.S. Department of Defense. (2021). https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/2852539/readout-of-indonesia-united-states-security-dialogue-2021/.

Joint statement on the United States-Indonesia senior officials' 2+2 foreign policy and defense dialogue. U.S. Department of State. (2023) https://www.state.gov/joint-statement-on-the-united-states-indonesia-senior-officials-22-foreign-policy-and-defense-dialogue/.

Signing of memorandum of understanding on the clean energy working group between Indonesia and the United States. Legal Centric. (2023). https://legalcentric.com/content/view/181765.

U.S-Indonesia trade and investment relationship. *U.S. Embassy & Consulates in Indonesia*. (2016). https://id.usembassy.gov/our-relationship/policy-history/embassy-fact-sheets/fact-sheet-u-s-indonesia-trade-and-investment-relationship/.

Joint statement between the Republic of Indonesia and the Peoples Republic of China. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia. (2022). https://kemlu.go.id/portal/en/read/4169/pidato/joint-statement-between-the-republic-of-indonesia-and-the-peoples-republic-of-china#:~:text=Indonesia%20reiterated%20its%20firm%20adherence,national%20unity%20and%20territorial%20integrity.

Cheong, Y. (2022) *Indonesia's elites respond to Pelosi's Taiwan visit.* ThinkChina. https://www.thinkchina.sg/indonesias-elites-respond-pelosis-taiwan-visit.

The Indonesian consulate has said this photo does not show an Indonesian national arrested at a Hong Kong protest. *AFP Fact Check*. (2019). https://factcheck.afp.com/indonesian-consulate-has-said-photo-does-not-show-indonesian-national-arrested-hong-kong-protest

A/HRC/51/L.6 vote item 2 - 40th meeting, 51st Regular Session Human Rights Council. United Nations. (2022).: https://webtv.un.org/en/asset/k1w/k1w9tube8v

Caruana A. (2023) *Map spotlight: Nine-dash line*. Institute for China-America Studies. https://chinaus-icas.org/research/map-spotlight-nine-dash-line/

Indonesia files protest over Chinese vessel trespassing. Anadolu Ajansı. (2019). https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/indonesia-files-protest-over-chinese-vessel-trespassing/168848.

Dianti, T. (2021) *Indonesian MP: China demanded Jakarta stop drilling in Beijing-claimed waters*. Benar News. https://www.benarnews.org/english/news/indonesian/china-warns-indonesia-over-scs-12012021161206.html.

McBeth, J. (2021) *Intrigue on the high seas between Indonesia.* China, Asia Times. https://asiatimes.com/2021/12/intrigue-on-the-high-seas-between-indonesia-china/.

United States Dod and Indonesia MOD joint press statement. U.S. Department of Defense. (2023) https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3504476/united-states-dod-and-indonesia-mod-joint-press-statement/.

Military weapons in Indonesia. The Observatory of Economic Complexity. (2022). https://oec.world/en/profile/bilateral-product/military-weapons/reporter/idn.

US approves major $14 billion arms sale to Indonesia. Voice of America. (2022). https://www.voanews.com/a/us-approves-major-14-billion-arms-sale-to-indonesia-/6436765.html.

Senior U.S. and Indonesian Military Leaders Launch Super Garuda Shield. US Embassy in Indonesia. (2023). https://id.usembassy.gov/senior-u-s-and-indonesian-military-leaders-launch-super-garuda-shield-2023/.

Dianti, A.(2023) *Indonesia hosts largest military drills with us, allies amid superpower tensions.* Benar News. https://www.benarnews.org/english/news/indonesian/garuda-shield-08302023133506.html#:~:text=The%202023%20Super%20Garuda%20Shield,12%20nations%20will%20send%20observers.

Indonesia and US to build Maritime Center at mouth of Malacca. Nikkei Asia. (2022). https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Indo-Pacific/Indonesia-and-US-to-build-maritime-center-at-mouth-of-Malacca#:~:text=JAKARTA%20(Reuters)%20%2D%2D%20Indonesia%20and,Indonesia's%20maritime%20security%20agency%20said.

Burgess, S. (2023) *The US–indonesian strategic partnership and Air Force relations.* Air University Press. https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3371476/the-usindonesian-strategic-partnership-and-air-force-relations/.

Williams, L. (2023) US, *Indonesia expand defense cooperation, starting with Cyber and Space.* Defense One. https://www.defenseone.com/defense-systems/2023/11/us-indonesia-expand-defense-cooperation-starting-cyber-and-space/392104/.

Lestari, Y. & Lohalo, G. (2022*) Security cooperation between China and Indonesia to address maritime security threats.* Scientific Research Publishing. https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=119752.

Inkiriwang, F. (2020) *'Garuda shield' vs 'Sharp knife': operationalising Indonesia's defence diplomacy.* The Pacific Review. https://www.researchgate.net/publication/341690721_'Garuda_shield'_vs_'sharp_knife'_operationalising_Indonesia's_defence_diplomacy.

Khoo, N. (2011) *Sino-Soviet Rivalry and the Termination of the Sino-Vietnamese Alliance.* Columbia University Press. https://www.degruyter.com/document/doi/10.7312/khoo15078/html#contents

Yin, C. (2019). *China's Military Assistance to North Vietnam Revisited.* The Journal of American-East Asian Relations, 26(3), 226–256. https://www.jstor.org/stable/26786337

China admits combat in Vietnam War. The Washington Post. (1989). https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1989/05/17/china-admits-combat-in-vietnam-war/6b9cb8a4-4d18-48bf-80d2-bea80f64057c/.

Li, X. (2019) *Building Ho's army: Chinese military assistance to North Vietnam.* University Press of Kentucky. https://www.jstor.org/stable/j.ctvkjb352

Khoo, N. (2010) *Revisiting the Termination of the Sino-Vietnamese Alliance, 1975-1979.* European Journal of East Asian Studies. https://www.researchgate.net/publication/261967764_Collateral_Damage_Sino-Soviet_Rivalry_and_the_Termination_of_the_Sino-Vietnamese_Alliance_by_Nicholas_Khoo.

Jespersen, T. (2001). *Review of China and the Vietnam Wars, 1950-1975, by Q. Zhai*. *Political Science Quarterly*, 116(2), 321–323. https://doi.org/10.2307/798074

Khoo, N. (2010) *Breaking the ring of encirclement: The Sino-Soviet rift and Chinese policy toward Vietnam, 1964–1968.* Journal of Cold war studies. https://www.researchgate.net/publication/254945104_Breaking_the_Ring_of_Encirclement_The_Sino-Soviet_Rift_and_Chinese_Policy_toward_Vietnam_19641968.

Pradhan, S. (2022) *Vietnam's role in Cambodia 1978-1989: Elimination of Khmer rouge.* Times of India. https://timesofindia.indiatimes.com/blogs/ChanakyaCode/vietnams-role-in-cambodia-1978-1989-elimination-of-khmer-rouge/.

Thuy, T.T. (2021) *Vietnam's Relations with China and the US and the Role of ASEAN.* Security Outlook of the Asia Pacific Countries and Its Implications for the Defense Sector https://www.nids.mod.go.jp/english/publication/joint_research/series14/pdf/chapter08.pdf.

Why won't Vietnam teach the history of the Sino-Vietnamese war? The Diplomat. (2022). https://thediplomat.com/2022/02/why-wont-vietnam-teach-about-the-sino-vietnamese-war/

Scot M. (2023) *From foe to friend: Explaining the development of US–Vietnam relations.* Journal of Indo-Pacific Affairs, Air University Press. https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3344128/from-foe-to-friend-explaining-the-development-of-usvietnam-relations/.

Vietnam in ASEAN : Toward Cooperation for Mutual Benefits, Association of Southeast Asian Nations. https://asean.org/vietnam-in-asean-toward-cooperation-for-mutual-benefits/.

Zeberlein, J. (2023) *Vietnam's four NOS policy and implications for Vietnam-China relations.* Jamestown. https://jamestown.org/program/vietnams-four-nos-policy-and-implications-for-vietnam-china-relations/.

Nguyen, H. (2024) *Vietnam's 'bamboo' diplomacy hailed for balancing between US, China.* Voice of America. https://www.voanews.com/a/vietnam-s-bamboo-diplomacy-hailed-for-balancing-between-us-china/7428459.html.

Tokmak, E. (2023) *Bamboo diplomacy and Vietnam's foreign policy.* Ankara center for crisis and policy studies. https://www.ankasam.org/bamboo-diplomacy-and-vietnams-foreign-policy/?lang=en.

Vietnam posts optimistic growth prospects. The Banker. (2024). https://www.thebanker.com/Vietnam-posts-optimistic-growth-prospects-1707142626#:~:text=Vietnam%20saw%20gross%20domestic%20product,factors%20cutting%20across%20economic%20sectors.

Working together: Vietnam and the IMF. International Monetary Fund. (2018). https://www.imf.org/en/Countries/VNM/vietnam-raising-millions-out-of-poverty#:~:text=The%20early%201980s%20were%20a,was%20running%20at%20400%20percent.

Pike, D. (1981). *Vietnam in 1980: The Gathering Storm?* Asian Survey, 21(1), 84–92. https://doi.org/10.2307/2643667

Le, C. (2022). *The Doi Moi reforms modernizing Vietnam's trade economy*. Braumiller Law Group. https://www.braumillerlaw.com/doi-moi-reforms-modernizing-nietnams-trade-economy/#:~:text=The%20Doi%20Moi%20reforms%20were,central%20planning%20and%20self%2Disolation.

Ample room remains for Vietnam's exports to China. VietnamPlus. (2024) https://en.vietnamplus.vn/ample-room-remains-for-vietnams-exports-to-china/284289.vnp#:~:text=The%20above%2Dmentioned%20items%20contributed,first%20quarter%20of%20this%20year.

China-Vietnam trade synergy offers high degree of certainty. Global Times. (2023). https://www.globaltimes.cn/page/202312/1303430.shtml

China-Vietnam relations have advantages that other bilateral relationships don't have. Global Times. (2023). https://www.globaltimes.cn/page/202312/1303403.shtml#:~:text=Over%20the%20past%2014%20years,largest%20trading%20partner%20in%20ASEAN.

Van, H. T. H., & Sam, D. T. (2009). *Vietnam-China trade, FDI and Oda Relations* (1998-2008) . Institute of Developing Economies. https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Reports/Brc/pdf/01_vietnamandchina.pdf

Trade deficit from China in the first two months of the year hits over US$ 11 billion. Customs News. (2024). https://english.haiquanonline.com.vn/trade-deficit-from-china-in-the-first-two-months-of-the-year-hits-over-us-11-billion-29326.html

Vietnam-china two-way trade: An overview. Vietnam Briefing News. (2023). https://www.vietnam-briefing.com/news/chinese-president-xi-jinping-visits-hanoi-to-talk-trade-and-investment.html/#:~:text=Vietnam's%20exports%20to%20China,billion%20with%20its%20northern%20neighbor.
Trade deficit from China in the first two months of the year hits over US$ 11 billion. Customs News. (2024). https://english.haiquanonline.com.vn/trade-deficit-from-china-in-the-first-two-months-of-the-year-hits-over-us-11-billion-29326.html

Getting Vietnam's economic growth back on track. East Asia Forum. (2024). https://eastasiaforum.org/2024/02/14/getting-vietnams-economic-growth-back-on-track/

Vietnam: Exports by domestic and FDI firms by product 2020. Statista. (2020). https://www.statista.com/statistics/1198251/vietnam-share-of-exports-by-domestic-and-fdi-firms-by-product/

Sector insights - Vietnam Guide. Doing Business in Vietnam. https://www.vietnam-briefing.com/doing-business-guide/vietnam/sector-insights

Nguyen, H. (2023). *Vietnam wary of China's "swift, large-scale" investment*. Voice of America. https://www.voanews.com/a/vietnam-wary-of-china-s-swift-large-scale-investment/7416324.html

Van, H. T. H., & Sam, D. T. (2009). *Vietnam-China trade, FDI and Oda Relations* (1998-2008) . Institute of Developing Economies. p.379. https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Reports/Brc/pdf/01_vietnamandchina.pdf

Chinese enterprises massively expand investment in Vietnam. VietNamNet News. (2023). https://vietnamnet.vn/en/chinese-enterprises-massively-expand-investment-in-vietnam-2157363.html

Chinese investment surges into Vietnam. Le Mont Group. (2024). https://lemont.com.vn/chinese-investment-surges-into-vietnam.html

Minh, A. (2023). *China likely to become no.1 investor in Vietnam's certain industries*. The Investor. https://theinvestor.vn/china-likely-to-become-no1-investor-in-vietnams-certain-industries-kpmg-exec-d7419.html

Zhang, M. Y. (2024). *Vietnam's pivot*. Lowy Institute. https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/vietnam-s-pivot#:~:text=In%202022%2C%20China's%20FDI%20in,and%20e%2Dcommerce%20logistics%20sectors.

Quan, N. V., & Niem, H. T. (2024). *Investing in Vietnam: What should Chinese investors consider?*. Lexology. *https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=08216ba8-9fe6-42a6-99bc-c96f96cdb750*

Hiep, L. H. (2020). *The belt and road initiative in Vietnam*. China's BRI and ASEAN. https://www.nids.mod.go.jp/english/publication/joint_research/series17/pdf/chapter04.pdf

HN urban railway told to start operation in 2018. Vietnamnews. (2017). https://vietnamnews.vn/society/373624/hn-urban-railway-told-to-start-operation-in-2018.html#VHoKbWL8qiizAmgj.97

Hợp tác kinh tế trên tuyến hành lang "Côn Minh – Lào Cai – HÀ Nội – hải phòng – quảng ninh": Nhiều điểm sáng. Baochinhphu. (2021). https://baochinhphu.vn/hop-tac-kinh-te-tren-tuyen-hanh-lang-con-minh-lao-cai-ha-noi-hai-phong-quang-ninh-nhieu-diem-sang-10254210.htm

"Một vành đai, một con đường" sẽ thúc đẩy mối liên hệ giữa hai nước Trung Quốc và Việt Nam chặt chẽ hơn nữa. Mekong. (2021). http://www.lmcchina.org/vie/2021-11/24/content_41800892.html

Minh, A. (2023). *Vietnam, China agree to boost connectivity under Belt Road Initiative*. Theinvestor. https://theinvestor.vn/vietnam-china-agree-to-boost-connectivity-under-belt-road-initiative-d6627.html

Tran, B. (2023). *China Railway plans to test Vietnam's foreign policy equilibrium*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2023/12/china-railway-plans-to-test-vietnams-foreign-policy-equilibrium/

Thúc đẩy Quan hệ Việt Nam - Trung quốc phát triển Lành Mạnh, ổn định, Bền Vững. Đảng bộ Tỉnh Hưng Yên. (2024). https://hungyen.dcs.vn/thuc-day-quan-he-viet-nam-trung-quoc-phat-trien-lanh-manh-on-dinh-ben-vung-c218119.html

Foreign Policy. Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in the United States. https://vietnamembassy-usa.org/vietnam/foreign-policy

Vietnam Exports By Country. Trading Economics. (2023). https://tradingeconomics.com/vietnam/exports-by-country

Vietnam Imports By Country. Trading Economics. (2023). https://tradingeconomics.com/vietnam/imports-by-country

US-Vietnam Trade Relations and Statistics of 2023. TradeImex. (2024) https://www.tradeimex.in/blogs/us-vietnam-trade-relations-agreement-2023#:~:text=US%20%26%20Vietnam%20Trade%20Relations%20%26%20Statistics%202023&text=manufacturing%20and%20exports.-,In%202023%2C%20Vietnam%20exported%20%24118.92%20billion%20worth%20of%20goods%20to,US%20companies%20to%20grow%20there.

Đầu tư trực tiếp nước ngoài vào Việt Nam năm 2023 và triển vọng năm 2024. The State Bank of Vietnam. (2024). https://www.sbv.gov.vn/webcenter/portal/vi/menu/fm/ddnhnn/nctd/nctd_chitiet?leftWidth=20%25&showFooter=false&showHeader=false&dDocName=SBV589028&rightWidth=0%25&centerWidth=80%25&_afrLoop=48936997719432466#%40%3F_afrLoop%3D48936997719432466%26centerWidth%3D80%2525%26dDocName%3DSBV589028%26leftWidth%3D20%2525%26rightWidth%3D0%2525%26showFooter%3Dfalse%26showHeader%3Dfalse%26_adf.ctrl-state%3D8e983qrjz_9

Kilinc, B., & Winter, T. C. (2024). *Vietnam economy: Unlocking more opportunities to attract U.S. investment*. Friedrich Naumann Foundation. https://www.freiheit.org/vietnam/vietnam-unlocking-more-opportunities-attract-us-investment

Vietnam. United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/vietnam/

KỲ Vọng đón sóng đầu tư Lớn TỪ Hoa KỲ. Nhân Dân. (2023). https://nhandan.vn/ky-vong-don-song-dau-tu-lon-tu-hoa-ky-post773030.html

Rộng Cửa đón vốn TỪ Hoa KỲ. Thoi Su. (2024). https://www.tinnhanhchungkhoan.vn/rong-cua-don-von-tu-hoa-ky-post343225.html#:~:text=Theo%20s%E1%BB%91%20li%E1%BB%87u%20t%E1%BB%AB%20B%E1%BB%99,t%C6%B0%20l%E1%BB%9Bn%20v%C3%A0o%20Vi%E1%BB%87t%20Nam.

Le, V. A. (2023). *Vietnam: A chance to "accelerate" the country's IP framework.* MIP. https://www.managingip.com/article/2c8p09ey55dhhplf2euio/vietnam-a-chance-to-accelerate-the-countrys-ip-framework

Abuza, Z. (2023). *Vietnam's political infighting has gone quiet but is far from over*. Nikkei Asia. https://asia.nikkei.com/Opinion/Vietnam-s-political-infighting-has-gone-quiet-but-is-far-from-over

Vietnam places market logic above workers' rights. East Asia Forum. (2023). https://www.eastasiaforum.org/2022/12/16/vietnam-places-market-logic-above-workers-rights/

Guarascio, F. (2021). *As XI visits, China offers rail grants to Vietnam, pushes Digital Silk Road.* XM. https://www.xm.com/research/markets/allNews/reuters/china-ready-to-offer-grants-to-vietnam-to-build-faster-rail-links-ambassador-to-vietnam-53715227

Tuyến đường Sắt Lào Cai - HÀ Nội - hải phòng - Quảng Ninh đi qua 10 địa Phương. Đang Cong San Viet Nam. (2024). https://dangcongsan.vn/kinh-te/tuyen-duong-sat-lao-cai-ha-noi-hai-phong-quang-ninh-di-qua-10-dia-phuong-660855.html

Vietnam sets sights on high-speed rail connectivity with China by 2030. International Trade Council. (2024). https://tradecouncil.org/vietnam-sets-sights-on-high-speed/

Nga, N. T. H. (2020). *Enhancing infrastructure connectivity in Vietnam under Japan`s Free and Open Indo-Pacific Strategy versus China`s Belt and Road Initiative*. Japan Center for Economic Research. https://www.jcer.or.jp/wp-content/uploads/2020/01/MFD-YF_proposal_Security20200114.pdf

Comprehensive and progressive agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP). Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade. (2023). https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/cptpp/comprehensive-and-progressive-agreement-for-trans-pacific-partnership

EU-Vietnam Trade Agreement and Investment Protection Agreement. An official website of the European Union. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/vietnam/eu-vietnam-agreement_en

Three years into EVFTA: Vietnam's agricultural exports grow impressively. WTO Center. (2023). https://wtocenter.vn/chuyen-de/22466-three-years-into-evfta-vietnams-agricultural-exports-grow-impressively

Vietnam import partner share from China. World Integrated Trade Solution. https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/VNM/StartYear/2016/EndYear/2020/TradeFlow/Import/Partner/CHN/Indicator/MPRT-PRTNR-SHR

Vietnam Export Partner share to China. World Integrated Trade Solution . https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/VNM/StartYear/2016/EndYear/2020/TradeFlow/Export/Partner/CHN/Indicator/XPRT-PRTNR-SHR

BỘ trưởng BỘ Ngoại Giao Bùi Thanh Sơn Hội đàm với BỘ trưởng Ngoại Giao Trung Quốc Vương Nghị. Báo Điện tử Chính phủ. (2024). https://baochinhphu.vn/bo-truong-bo-ngoai-giao-bui-thanh-son-hoi-dam-voi-bo-truong-ngoai-giao-trung-quoc-vuong-nghi-102240405081517101.htm

Nâng tầm quan hệ đối tác hợp tác chiến lược toàn diện Việt Nam-Trung quốc. Báo Nhân Dân điện tử. (2024). https://nhandan.vn/nang-tam-quan-he-doi-tac-hop-tac-chien-luoc-toan-dien-viet-nam-trung-quoc-post803384.html

Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng Thăm Trung Quốc. Chính sách pháp luật mới. (2015). https://thuvienphapluat.vn/chinh-sach-phap-luat-moi/vn/thoi-su-phap-luat/chinh-sach-moi/9756/tong-bi-thu-nguyen-phu-trong-tham-trung-quoc

Quang, N. M. (2017). *The resurgence of China-Vietnam ties*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2017/01/the-resurgence-of-china-vietnam-ties/

Xi Jinping holds talks with general secretary of the CPV Central Committee Nguyen Phu Trong. Ministry of Foreing Affairs of the People`s Republic of China. (2022). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/202211/t20221104_10800470.html

Крук І. (2022) *Повернення Мао?*. Prism UA. https://prismua.org/povernennia-mao/

Remarks by President Biden and General Secretary Nguyễn Phú Trọng of the Communist Party of Vietnam in Joint Press Statements. The White House. (2023). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/09/10/remarks-by-president-biden-and-general-secretary-nguyen-phu-trong-of-the-communist-party-of-vietnam-in-joint-press-statements/

Thúc đẩy quan hệ Láng Giềng Hữu Nghị, hợp tác toàn diện Việt Nam. The Communist Party of Vietnam. (2023). https://dangcongsan.vn/tieu-diem/thuc-day-quan-he-lang-gieng-huu-nghi-hop-tac-toan-dien-viet-nam-trung-quoc-646706.html

The China-Viet Nam Steering Committee for Bilateral Cooperation Held the 15th Meeting. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2023). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/202312/t20231205_11194882.html

The 12th meeting of the China-Vietnam Economic and Trade Cooperation Committee was held in Vietnam. Ministry of Commerce People`s Republic of China. (2023). http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/significantnews/202312/20231203458140.shtml#:~:text=China%20will%20continue%20to%20take,border%20trade%2C%20supply%20chains%2C%20industrial

Vietnam, China successfully hold 6th defense strategic dialogue. Social Republic of Vietnam Ministry of National Defence. (2024). https://mod.gov.vn/en/event/detail?current=true&urile=wcm%3Apath%3A%2Fmod%2Fsa-mod-en%2Fsa-en-news%2Fsa-en-news-rela%2F684ab39e-0880-4ffd-ae31-7441e1a9b9de

8th JCM on China-Vietnam S&T Cooperation Held. Ministry of Science and Technology of the People's Republic of China. (2011). https://en.most.gov.cn/pressroom/201103/t20110314_85319.htm

国务院国资委与越南国资委部长级对话会 暨中越国企改革发展研讨会在京举行. 国务院国有资产监督管理委员会. (2023). http://www.sasac.gov.cn/n2588025/n2643314/c27480727/content.html

深化情谊加大经贸往来促进人文交流. _新闻频道_央视网. (2024). https://news.cctv.com/2024/04/11/ARTItRrXaBxAgyDi1O4MNXBY240411.shtml

*China, Vietnam hold 8th border defense friendship exchang*e. ChinaMilitary. (2024). http://eng.chinamil.com.cn/CHINA_209163/TopStories_209189/16300567.html

The 12th meeting of the China-Vietnam Economic and Trade Cooperation Committee was held in Vietnam. Ministry of Commerce People`s Republic of China. (2023). http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/significantnews/202312/20231203458140.shtml#:~:text=China%20will%20continue%20to%20take,border%20trade%2C%20supply%20chains%2C%20industrial

Tran, B. T. (2021). *Vietnam continues efforts to reduce trade dependence on China*. Yusof Ishak Institute. https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2021/08/ISEAS_Perspective_2021_114.pdf

Tran, B. T. (2021). *Vietnam needs to do more to reduce trade dependence on China*. ThinkChina. https://www.thinkchina.sg/vietnam-needs-do-more-reduce-trade-dependence-china?page=2

Xiao X. (2021). *Transformation of Vietnam's Economic Diplomacy Strategy Towards China (2013–2020): Based on the Data of Bilateral Trade*. China Foreign Affairs University.

General Secretary Nguyen Phu Trong visits United States. Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in the Unated States of America. (2015). https://vietnamembassy-usa.org/news/2015/07/general-secretary-nguyen-phu-trong-visits-united-states-july-2015

Vietnam - Country Commercial Guide. International Trade Administration. (2024). https://www.trade.gov/country-commercial-guides/vietnam-trade-agreements

Layton, P., Flitton, D., Szlapek-Sewillo, M., & Cave, D. (2018). *China's grey-zone provocations: Time to reciprocate*. Lowy Institute. https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/china-s-grey-zone-provocations-time-reciprocate

Joint leaders' statement: Elevating United States-Vietnam Relations to a comprehensive strategic partnership. The White House. (2023). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/09/11/joint-leaders-statement-elevating-united-states-vietnam-relations-to-a-comprehensive-strategic-partnership/

U.S.-Vietnam Political, Security, and Defense Dialogue. U.S. Department of the State. (2011). https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/06/166479.htm

Vietnam, US hold 10th dialogue on Asia-Pacific. Nhân Dân. (2024). https://en.nhandan.vn/vietnam-us-hold-10th-dialogue-on-asia-pacific-post133651.html

U.S.-Vietnam Defense Policy dialogue. U.S. Department of Defense. (2023). https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3531213/us-vietnam-defense-policy-dialogue/

Third U.S.-Vietnam Civil Space Dialogue. U.S. Embassy and Consulate in Vietnam. (2022). https://vn.usembassy.gov/third-u-s-vietnam-civil-space-dialogue/

2023 U.S.-Vietnam Human Rights Dialogue. United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/2023-u-s-vietnam-human-rights-dialogue/

2nd Annual dialogue on war legacies and peace in Vietnam, Laos, and Cambodia. United States Institute of Peace. (2023). https://www.usip.org/events/2nd-annual-dialogue-war-legacies-and-peace-vietnam-laos-and-cambodia

China, Vietnam agree to build community with shared future that carries strategic significance. The State Council The People`s Republic of China. (2023). https://english.www.gov.cn/news/202312/13/content_WS6578eb43c6d0868f4e8e21cb.html

Full text: A global community of shared future: China's proposals and actions. The State Council Information Office of the People`s Republic of China. (2023). http://www.scio.gov.cn/zfbps/zfbps_2279/202309/t20230926_771260.html

Kwong, L. S. K. (2015). *What`s in a Name: Zhongguo (or 'Middle Kingdom') Reconsidered*. The Historical Journal, 58(3), 781–804. http://www.jstor.org/stable/24532047

Fook, L. L. (2024). *China's "community of Shared Future" with Southeast Asia: Behind the numbers*. ThinkChina. https://www.thinkchina.sg/chinas-community-shared-future-southeast-asia-behind-numbers#:~:text=Southeast%20Asian%20countries%20receptive%20to,of%20shared%20future%20with%20China.

Xi says China, Vietnam should sail together on same ship of Socialism. Belt and Road Portal. (2023). https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/02VI7B3M.html

Team, I. (2017). *TW-VN Relationship*. Taipei Economic and Cultural Office in Vietnam . https://www.roc-taiwan.org/vn_en/post/947.html

Chờ 'cú hích' với làn sóng đầu tư mới từ thị trường Đài Loan vào Việt Nam. Vnbusiness. (2024). https://vnbusiness.vn/viet-nam/cho-cu-hich-voi-lan-song-dau-tu-moi-tu-thi-truong-dai-loan-vao-viet-nam-1099192.html

Uyghur Forced Labor Prevention Act Statistics. U.S. Customs and Border Protection. (2024). https://www.cbp.gov/newsroom/stats/trade/uyghur-forced-labor-prevention-act-statistics

H. R. 6256. United States Congress. https://www.congress.gov/117/bills/hr6256/BILLS-117hr6256eh.pdf

The dispute of the South China Sea. Constitutional Rights Foundation. (2018). https://teachdemocracy.org/images/pdf/south-china-sea-dispute.pdf

Thuy, T. T. *Vietnam's relations with China and the US and the role of ASEAN*. https://www.nids.mod.go.jp/english/publication/joint_research/series14/pdf/chapter08.pdf

Vu, K. (2024). W*hy Vietnam cannot copy the Philippines' China policy*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2024/02/why-vietnam-cannot-copy-the-philippines-china-policy/

U.S. security cooperation with Vietnam. United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-vietnam/

Fleck, A., & Richter, F. (2024). *Infographic: Who sells the most weapons?*. Statista Daily Data. https://www.statista.com/chart/31526/share-of-global-exports-of-major-conventional-weapons-systems-and-components/

Vietnam-U.S. security cooperation prospects under the Comprehensive Strategic Partnership. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. (2024). https://fulcrum.sg/vietnam-u-s-security-cooperation-prospects-under-the-comprehensive-strategic-partnership/

US-Vietnam security dialogue. Pacific Forum. (2022). https://pacforum.org/event/us-vietnam-security-dialogue/

Shostak, M., & Weinbaum, C. (2022). *How China is building influence through arms sales*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/commentary/2022/12/how-china-is-building-influence-through-arms-sales.html

Huaijin, T. (2021). *Vietnamese troops conduct joint training before Peace Rescue-2021 exercise*. Ministry of National Defense Chinese. http://eng.mod.gov.cn/xb/News_213114/TopStories/4900869.html

Jiayao, L. (2023). *Aman Youyi-2023 joint exercise kicks off in China*. Ministry of National Defense. http://eng.mod.gov.cn/xb/News_213114/TopStories/16266698.html#:~:text=Ministry%20of%20National%20Defense,-Home&text=14%20%2D%2D%20The%20Aman%20Youyi,Vietnam%20attended%20the%20opening%20ceremony.

Storey, I. (2023). *China's military exercises in Southeast Asia belie lack of trust*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/2023-top-10-chinas-military-exercises-in-southeast-asia-belie-lack-of-trust/

Vietnam will rethink its relations with Russia. Oxford Analytica. (2024). https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/OXAN-DB284520/full/html

European arms imports nearly double, US and French exports rise, and Russian exports fall sharply. Stockholm International Peace Research Institute. (2024). https://www.sipri.org/media/press-release/2024/european-arms-imports-nearly-double-us-and-french-exports-rise-and-russian-exports-fall-sharply

Agreement between the Republic of the Philippines and the United States of America Concerning Military Bases. Supreme Court e-library. (1947). https://elibrary.judiciary.gov.ph/thebookshelf/showdocs/35/12634

Memorandum of Agreement between the Government of the Philippines and the Government of the United States on the Operational Use of the United States Bases in the Philippines for Military Combat Operations, the Duration and Termination of the Use of Military Bases, and Mutual Defence. Supreme Court e-library. (1959). https://elibrary.judiciary.gov.ph/thebookshelf/showdocs/35/11192

Mutual defense treaty between the Republic of the Philippines and the United States of America. Official Gazette of the Republic of the Philippines. (1951). https://www.officialgazette.gov.ph/1951/08/30/mutual-defense-treaty-between-the-republic-of-the-philippines-and-the-united-states-of-america-august-30-1951/

Sen, R. *Philippines-U.S. Special Relationship: Cold War and Beyond.* SAGE Publications. https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0973598405110005
Zone of peace, freedom and neutrality declaration. (1971). https://www.pmo.gov.my/wp-content/uploads/2019/07/ZOPFAN.pdf

Colonel, R. (1993). *Closure of U.S. military bases in the Philippines*. U.S. Army War College. https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA264489.pdf

United States Development Assistance to the Philippines. Development experience clearinghouse. (1976). https://pdf.usaid.gov/

The Key Role of U.S. Bases in the Philippines. Asian Studies Center. (1984). https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP88T00528R000100010046-1.pdf

Executive order NO. 928 Creating the Advisory and Administrative Support Office for the Philippines Representation in the Military Bases Agreement Joint Commettee. Philippines Laws and Jurisprudence Databank. (1983). https://lawphil.net/executive/execord/eo1983/eo_928_1983.html

Timeline of major events of China-Philippines diplomacy (1975-Present). The China-Philippines Portal. (2012). http://cn-ph.china.org.cn/2012-02/28/content_4841408.htm

Canto, J., Renz, F., & Villanueva, V. (2024). *The Philippines Economy in 2024.* McKinsey & Company. https://www.mckinsey.com/ph/our-insights/the-philippines-economy-in-2024-stronger-for-longer

Vorndick, W. (2018). *China's reach has grown; so should the island chains*. Asia Maritime Transparency Initiative. https://amti.csis.org/chinas-reach-grown-island-chains/

Erickson, A., & Wuthnow, J. (2016). *Barriers, Springboards and Benchmarks: China Conceptualizes the Pacific "Island Chains."* The China Quarterly. https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1002513.pdf

President Marcos of the Philippines has concluded his state visit to China. Ministry of Commerce People`s Republic of China. (2023). http://english.mofcom.gov.cn/article/pressconferencehomepage/biandmultirelations/202303/20230303395601.shtml

China Exports to Philippines. Trading Economics. (2024). https://tradingeconomics.com/china/exports/philippines#:~:text=China%20Exports%20to%20Philippines%20was,updated%20on%20April%20of%202024.

China imports from Philippines. Trading Economics. (2024). https://tradingeconomics.com/china/imports/philippines#:~:text=China%20Imports%20from%20Philippines%20was,updated%20on%20April%20of%202024.

China and Philippines to implement RCEP tariffs, bolstering trade. China Briefing News. (2023). https://www.china-briefing.com/news/china-and-philippines-to-implement-rcep-tariffs-bolstering-trade-relations/

China's foreign trade grows 0.2% in 2023, a "hard-won achievement" amid headwinds. Global Times. (2024). https://www.globaltimes.cn/page/202401/1305290.shtml

Gerstl, A. (2021). *The Gradual Softening of the Philippines' Hedging Strategy towards China under President Duterte*. https://www.researchgate.net/publication/348975717_The_Gradual_Softening_of_the_Philippines'_Hedging_Strategy_towards_China_under_President_Duterte

Peng, N. (2024). *Marcos' new code of conduct for the South China Sea is a non-starter*. East Asia Forum. https://eastasiaforum.org/2024/01/02/marcos-new-code-of-conduct-for-the-south-china-sea-is-a-non-starter/

FDI Net Inflows Rise to US$826 Million in December 2023; Full-Year 2023 Level Reaches US$8.9 Billion. Bangko Sentral ng Pilipinas. (2024). https://www.bsp.gov.ph/SitePages/MediaAndResearch/MediaDisp.aspx?ItemId=7026

Philippines-china business relations . Philippines Board of Investments. (2024). https://boi.gov.ph/cifit-2020-philippines-china-business-relations/

中国对亚洲投资增长37%，印尼居榜首，一旁的菲律宾却成了输家. (2024). https://new.qq.com/rain/a/20240307A05HW900

Philippines exit from BRI. Officers Pulse. (2023). https://officerspulse.com/philippines-exit-from-bri/

The Belt and Road Initiative and Philippine Participation in the Maritime Silk Road. Republic of the Philippines Foreign Service Institute. (2024). https://www.ndb.int/wp-content/uploads/2018/09/MOU-on-BRI-signed.pdf

Fernando, J. (2020). *China's belt and road initiative in the Philippines*. East-West Center. https://www.eastwestcenter.org/publications/china%E2%80%99s-belt-and-road-initiative-in-the-philippines

Sejko, Tritto, & Park. (2021). *The Belt and Road Initiative in ASEAN - the Philippines*. HKUST Institute for Emerging Market Studies. https://iems.ust.hk/publications/reports/uob-bri-philippines

Legarda H. (2023,). *Troubled waters in the South China Sea*. Merics. https://merics.org/en/comment/troubled-waters-south-china-sea

Highlights of the 2022 annual International Merchandise Trade Statistics of the Philippines. Philippines Statistic Authority. (2023). https://psa.gov.ph/content/highlights-2022-annual-international-merchandise-trade-statistics-philippines

Highlights of the Philippine Export and Import Statistics. Philippines Statistic Authority. (2024). https://psa.gov.ph/statistics/export-import/annual

Joint vision statement from the leaders of Japan, the Philippines, and the United States. The White House. (2024). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/04/11/joint-vision-statement-from-the-leaders-of-japan-the-philippines-and-the-united-states/

Lozano, L. (2023). *The backstage of Nickel supply for the European green transition: Considerations for EU public buyers on mining workers in the Philippines*. SAPIENS Network. https://sapiensnetwork.eu/nickel-supply-european-green-transition-eu-public-buyers/

Digital Press Briefing with secretary of Commerce, Gina M. Raimondo. United States Department of State. (2024). https://www.state.gov/digital-press-briefing-with-secretary-of-commerce-gina-m-raimondo-2/

Shivakumar, S., Wessner, C., & Howell, T. (2024). *Balancing the ledger: Export controls on U.S. chip technology to China*. CSIS.

https://www.csis.org/analysis/balancing-ledger-export-controls-us-chip-technology-china#:~:text=In%20a%20major%20move%2C%20on,a%20designation%20that%20includes%20China.

Towards free and open Indo-Pacific. The government of Japan. (2019). https://www.mofa.go.jp/files/000407643.pdf

Poe on China ODA. Senate of the Philippines . (2023). http://legacy.senate.gov.ph/press_release/2023/1026_poe1.asp

Venzon, C. F. (2024). *Philippines Wants US, Japan to Take Over Rail Deal Eyed by China*. Bloomberg.com. https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-04-19/philippines-wants-us-japan-to-take-over-rail-deal-eyed-by-china

Leila M. de Lima's statement on the nature of Duterte's treason. Senate of the Philippines . (2019). https://legacy.senate.gov.ph/press_release/2019/0619_delima3.asp

Foreign Ministry Spokesperson Wang Wenbin's Remarks on China-related Remarks by Philippine High-level Official. Embassy of the People`s Republic of China in the Republic of Iraq. (2021). http://iq.china-embassy.gov.cn/eng/fyrth/202105/t20210504_8931990.htm

Mendez, C., & Regalado, E. (2019). *China just wants to be friends with Philippines — Duterte*. Philstar Global. https://www.philstar.com/headlines/2019/04/04/1907099/china-just-wants-be-friends-philippines-duterte

Xi Jinping Meets with President Rodrigo Duterte of the Philippines. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2016). https://www.fmprc.gov.cn/eng/topics_665678/2016zt/XJPDEGDEBLZLJXGSFWBCXZBLLMJXDYTJHZZDESSCLDRFZSHY/201611/t20161122_704382.html

President Xi Jinping meets with president Rodrigo Duterte of Philippines. Permanent Mission of the People`s Republic of China to the UN. (2017). http://un.china-mission.gov.cn/eng/zgyw/201705/t20170517_8394292.htm

Xi Jinping Meets with President Rodrigo Duterte of the Philippines. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2018). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/gjhdq_665435/2675_665437/2762_663528/2764_663532/201804/t20180412_521311.html

Duterte's 4th China trip 'highly successful'. Republic of Philippine News Agency. (2019). https://www.pna.gov.ph/

President Duterte arrives in China for a five-day official visit . Philippines Presidential Communications Office. (2019). https://pco.gov.ph/news_releases/president-duterte-arrives-in-china-for-a-five-day-official-visit/

President Rodrigo Duterte of the Philippines Meets with Wang Yi. Permanent Mission of the People`s Republic of China to the UN. (2018). http://un.china-mission.gov.cn/eng/zgyw/201810/t20181031_8396003.htm

China, Philippines agree to upgrade ties, jointly build Belt and Road. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2018). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/gjhdq_665435/2675_665437/2762_663528/2764_663532/201811/t20181121_521355.html

China, Philippines jointly launch forum, award to promote bilateral relations. Embassy of the People's Republic of China in the Republic of the Philippines. (2021). http://ph.china-embassy.gov.cn/eng/

28th Meeting of Philippines-China Joint Commission on Economic and Trade Cooperation Held in Manila. Ministry of Commerce, People's Republic of China. (2017). http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/

China and the Philippines Hold the Eighth Meeting of the Bilateral Consultation Mechanism on the South China Sea. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2024). https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/

The 16th Joint Commission Meeting on Science and Technology Cooperation between China and the Philippines was successfully held. Ministry of Science and Technology of the People's Republic of China. (2023). https://en.most.gov.cn/pressroom/202310/t20231023_188512.htm

Philippines-China Economic Partnership Forum Opened in Manila. Embassy of the People`s Republic of China in the Republic of the Philippines. (2006). https://china.usembassy-china.org.cn/

Philippine president calls for closer cooperation with China on energy, infrastructure. Embassy of the People`s Republic of China in the Republic of Philippines. (2018). http://ph.china-embassy.gov.cn/eng/zfgx/201810/t20181030_1155568.htm

Castro , R. C. (2016). *The Duterte Administration's Foreign Policy: Unravelling the Aquino Administration's Balancing Agenda on an Emergent China*. Sage Jounals. https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/186810341603500307

PBBM says US trip a 'very good start' to advancing country's interest on the Global Stage . Presidential Communications Office. (2022).

https://ops.gov.ph/news_releases/pbbm-says-us-trip-a-very-good-start-to-advancing-countrys-interest-on-the-global-stage/

President Marcos to embark on an official visit to the United States . Presidential Communications Office. (2023). https://pco.gov.ph/news_releases/president-marcos-to-embark-on-an-official-visit-to-the-united-states/

Official visit of president Ferdinand R. Marcos Jr. to Washington D.C. Embassy of the Republic of the Philippines. (2023). https://philippineembassy-dc.org/press-release-roundup-official-visit-of-president-ferdinand-r-marcos-jr-to-washington-d-c-30-april-to-04-may-2023/#:~:text=Press%20Release%20Roundup%20%E2%80%93%20Official%20Visit,April%20to%2004%20May%202023

State Visit to People`s Republic of China. Presidential Communications Office. (2023). https://pco.gov.ph/china-state-visit-2023/

Fact sheet: Celebrating the strength of the U.S.-Philippines Alliance. The White House. (2024). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/04/11/fact-sheet-celebrating-the-strength-of-the-u-s-philippines-alliance/

Joint statement of the U.S.-Philippines 2+2 ministerial dialogue . United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/joint-statement-of-the-u-s-philippines-22-ministerial-dialogue/

Joint Statement of the United States-Philippines Ministerial Dialogue. U.S. Department of the State. (2016). https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/index.htm

Joint statement on the Philippines-United States bilateral strategic dialogue . United States Department of State. (2024). https://www.state.gov/joint-statement-on-the-philippines-united-states-bilateral-strategic-dialogue/

Joint Cyber Security Working Group. US-Philippines society. (2018). https://www.usphsociety.org/tag/joint-cyber-security-working-group/

The United States and the Republic of the Philippines Bilateral Defence Guidelines. U.S. Department of Defence. https://media.defense.gov/2023/May/03/2003214357/-1/-1/0/THE-UNITED-STATES-AND-THE-REPUBLIC-OF-THE-PHILIPPINES-BILATERAL-DEFENSE-GUIDELINES.PDF

U.S.-Philippines Energy Policy Dialogue . United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/u-s-philippines-energy-policy-dialogue/

Philippines, US Affirm Alliance via maritime dialogue. Embassy of the Republic of the Philippines. (2023). https://philippineembassy-dc.org/philippines-us-affirm-alliance-via-maritime-dialogue/

Joint readout of inaugural U.S.-Philippines 3+3 meeting. The White House. (2024). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/04/12/joint-readout-of-inaugural-u-s-philippines-33-meeting/

Murphy, E. L., & Poling, G. B. (2024). *A "new trilateral chapter" for the United States, Japan, and the Philippines*. Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/new-trilateral-chapter-united-states-japan-and-philippines

Joint statement on the Philippines-United States bilateral strategic dialogue . U.S. Embassy in the Philippines. (2024). https://ph.usembassy.gov/joint-statement-on-the-philippines-united-states-bilateral-strategic-dialogue/

Zha, W. (2022). *Leader security and hedging in the era of Great Power Rivalry: Responses of the Philippines and Singapore* . China international strategy review. https://link.springer.com/article/10.1007/s42533-022-00111-4

South China Sea Arbitration ruling: What happened and what's next? U.S. -China Economic and Security Review Comission. (2016). https://www.uscc.gov/research/south-china-sea-arbitration-ruling-what-happened-and-whats-next

Heydarian, R. (2018). *Crossing the Rubicon: Duterte, China and Resource-Sharing in the South China Sea*. National Chengchi University. https://www.researchgate.net/publication/348923806_Crossing_the_Rubicon_Duterte_China_and_Resource-Sharing_in_the_South_China_Sea

Philippines' Duterte refuses to stop South China Sea patrols. The Hindu. (2021). https://www.thehindu.com/news/international/philippines-duterte-refuses-to-stop-south-china-sea-patrols/article34443246.ece

Speech: President Rodrigo Roa Duterte during the commemoration of the National Heroes Day . Official Gazette of the Republic of the Philippines. (2016). https://www.officialgazette.gov.ph/2016/08/29/speech-president-rodrigo-roa-duterte-during-the-commemoration-of-the-national-heroes-day/

Rodrigo Roa Duterte, Sixth State of the Nation Address. Official Gazette of the Republic of the Philippines. (2021). https://www.officialgazette.gov.ph/2021/07/26/rodrigo-roa-duterte-sixth-state-of-the-nation-address-july-26-2021/

China-Philippines boat collision may benefit Duterte. Oxford Analytica. (2019). https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/OXAN-DB244854/full/html

De Lima: Joint probe on ramming incident in Recto Bank meant to whitewash. Senate of the Philippines . (2019). https://legacy.senate.gov.ph/press_release/2019/0625_delima2.asp

Philippines halts oil and gas exploration in disputed South China Sea. ASEAN Centre for Energy. (2023). https://aseanenergy.org/news-clipping/philippines-halts-oil-and-gas-exploration-in-disputed-south-china-sea/

Philippine government orders suspension of oil exploration over dispute with China. Egypt Oil & Gas. (2022). https://egyptoil-gas.com/news/philippine-government-orders-suspension-of-all-oil-exploration-over-dispute-with-china/

Gomez, J. (2020). *Philippines lifts ban on South China Sea energy exploration*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2020/10/philippines-lifts-ban-on-south-china-sea-energy-exploration/

China-Philippine Relations: Duterte's China Visit and Prospects for Oil and Gas Exploration. ISEAS Yusof Ishak Institute. (2019). https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/pdfs/ISEAS_Perspective_2019_80.pdf

Fook, L. L. (2024). *The China-Philippines bilateral consultation mechanism on the South China sea: Has it worked for China?*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/the-china-philippines-bilateral-consultation-mechanism-on-the-south-china-sea-has-it-worked-for-china/#:~:text=In%20June%202022%2C%20the%20Philippines,to%20the%20Second%20Thomas%20Shoal.

Strangio, S. (2023). *Philippines, US launch joint maritime and air patrols*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2023/11/philippines-us-launch-joint-maritime-and-air-patrols/#:~:text=The%20Philippines%20and%20the%20United,growing%20assertiveness%20in%20contested%20waters.

Calonzo, A., & Serapio, M. (2024). *Philippines counting on U.S. investment to help explore for oil and gas in disputed South China Sea.* World Oil. https://www.worldoil.com/news/2024/3/11/philippines-counting-on-u-s-investment-to-help-explore-for-oil-and-gas-in-disputed-south-china-sea/

Arugay, A. A., & Ha, H. H. (2024). *Marcos's visit to Vietnam: When Manila's pivot meets Hanoi's pragmatism*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/marcoss-visit-to-vietnam-when-manilas-pivot-meets-hanois-pragmatism/

Brunnstrom, D. (2024). *Philippines says it will assert South China Sea rights in meeting with U.S*. https://gcaptain.com/philippines-says-it-will-assert-south-china-sea-rights-in-meeting-with-u-s/

Venzon , C., & Lopez, D. (2024). *Marcos Says a Death May Trigger US Pact as China Tensions Rise*. Bloomberg. https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-04-15/marcos-says-no-plans-to-grant-us-access-to-more-military-bases

Agreement between the Government of the Republic of the Philippines and the Government of the United States of America regarding the treatment of United States Armed Forces visiting the Philippines . Official Gazette of the Republic of the Philippines. (1998). https://www.officialgazette.gov.ph/1998/02/10/agreement-between-the-government-of-the-republic-of-the-philippines-and-the-government-of-the-united-states-of-america-regarding-the-treatment-of-united-states-armed-forces-visiting-the-philippines-f/

Enhanced defense cooperation agreement between the Philippines and the United States. Official Gazette of the Republic of the Philippines. (2014). https://www.officialgazette.gov.ph/2014/04/29/document-enhanced-defense-cooperation-agreement/

Wong, A. C., Lazarus, E., & Cook, M. (2017). *Duterte's back-down on US forces in Philippines*. Lowy Institute. https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/duterte-s-back-down-us-forces-philippines

Chang, F. K. (2024). *US-Philippines enhanced defense cooperation agreement revived*. Foreign Policy Research Institute. https://www.fpri.org/article/2023/06/us-philippines-enhanced-defense-cooperation-agreement-revived/

Youssef, N. A., & Salama, V. (2023). *U.S. pushes for military sites in Philippines to counter China*. The Wall Street Journal. https://www.wsj.com/articles/u-s-pushes-for-military-sites-in-philippines-to-counter-china-11675124248

Aziz, A. R*evocation of Article 370 and the future of Jammu and Kashmir*. International Journal of Contemporary Issues in Social Sciences. https://ijciss.org/index.php/ijciss/article/view/325

Military weapons in Philippines. The Observatory of Economic Complexity. (2022). https://oec.world/en/profile/bilateral-product/military-weapons/reporter/phl

Japan to fund 5 more ships for PCG use. Republic of the Philippines Department of Transportation. (2024). https://dotr.gov.ph/55-dotrnews/4908-japan-to-fund-5-more-ships-for-pcg-use.html

Heydarian, R. J. J. (2024). *Balikatan 2024: Philippines and friends send a clear signal to China*. Lowy Institute. https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/balikatan-2024-philippines-friends-send-clear-signal-china

Australia-Japan-Philippines-United States maritime cooperative activity. Defence Ministers. (2024). https://www.minister.defence.gov.au/statements/2024-04-06/australia-japan-philippines-united-states-maritime-cooperative-activity

McBeth, J. (2016). *Indonesia and the South China Sea*. Royal United Services Institute. https://rusi.org/explore-our-research/publications/rusi-newsbrief/indonesia-and-south-china-sea

China floats joint military drills with Philippines. Radio Free Asia. (2023). https://www.rfa.org/english/news/china/philippines-military-07272023132316.html

Palmer, J. (2024). *China-Philippines tensions heat up*. Foreign Policy. https://foreignpolicy.com/2024/04/02/china-philippines-tension-dispute-coast-guard-spratly-islands/

Military assistance to Ukraine since the Russian invasion . House of Commons Library. (2024). https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9477/

Tortladze, K. (2023). *Russia's Invasion of Ukraine: A New Arena of US-China Confrontation and Competition?* International Black Sea University. https://www.researchgate.net/publication/373019862_Russia's_Invasion_of_Ukraine_A_New_Arena_of_US-China_Confrontation_and_Competition

Chinese, Russian defense ministers hold video call. Ministry of National Defense. (2024). http://eng.mod.gov.cn/xb/News_213114/TopStories/16284287.html

Совместное заявление Российской Федерации и Китайской Народной Республики об углублении отношений всеобъемлющего партнерства и стратегического взаимодействия, вступающих в новую эпоху, в контексте 75-летия установления дипломатических отношений между двумя странами. Президент России. (2024). http://kremlin.ru/supplement/6132

Меморандум о сотрудничестве в спасании на море с КНР. Министерство обороны Российской Федерации. (2024). https://eng.mil.ru/en/structure/forces/airborne/news/more.htm?id=12386093%40egNews

Xuanzun, L. (2022). *Chinese, Russian Air Forces hold 2nd joint strategic patrol of the year with 1st Warplane Exchange visits*. Global Times. https://www.globaltimes.cn/page/202211/1280801.shtml

Yuandan, G., & Xuanzun , L. (2023). *Chinese, Russian militaries hold 7th Joint Aerial Strategic Patrol*. Global Times. https://www.globaltimes.cn/page/202312/1303700.shtml

Emergency launch implementation status in 2024. Japan Ministry of Defence. (2024). https://www.mod.go.jp/js/pdf/2024/p20240514_03.pdf

Zhuo, C. (2024). *US hype of China-Russia joint naval patrol near Alaska is overreaction, exposes double standards*. ChinaMilitary. http://eng.chinamil.com.cn/OPINIONS_209196/Opinions_209197/16243803.html

Yang, M. (2023). *US dispatches warships after China and russia send naval patrol near Alaska.* The Guardian. https://www.theguardian.com/us-news/2023/aug/06/us-navy-warships-china-russia-naval-patrol-near-alaska

Schogol, J. (2023). *4 US Navy destroyers respond to Russian and Chinese ships near Alaska*. https://taskandpurpose.com/news/navy-destroyers-russian-chinese-ships-alaska/

China intensifies military drills with Russia. Taipei Times. (2023). https://www.taipeitimes.com/News/world/archives/2023/07/17/2003803321

Weinmann, S. (2024). *China, Iran, Russia host naval drills.* Voice of America. https://www.voanews.com/a/china-iran-russia-host-naval-drills/7522919.html

Tian, Y. L. (2023). *China, Russia to start joint air and sea drill in sea of Japan* . https://www.reuters.com/world/china-russia-start-joint-air-sea-drill-sea-japan-2023-07-16/

Complete list of military exercises 2023. (2023). https://www.class24.study/blog/complete-list-of-military-exercises-2023

Seldin, J. (2024). *US officials warn of new "axis of evil" with China at the fore*. Voice of America. https://www.voanews.com/a/china-not-russia-still-tops-list-of-threats-to-us/7534999.html

Strangio, S. (2023). *Indonesia, US open military drills amid South China Sea tension*. The Diplomat. https://thediplomat.com/2023/08/indonesia-us-open-military-drills-amid-south-china-sea-tension/

Khaliq, R. (2023). Chinese, Russian military jets entered Air Defense Zone Without Notice: South Korea. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/chinese-russian-military-jets-entered-air-defense-zone-without-notice-south-korea/2915243

Sharma, S. (2024). *China Sounds Alarm after Philippines and US announce Mega Military drills.* The Independent. https://www.independent.co.uk/asia/china/philippines-us-drills-china-balikatan-b2530691.html

Lariosa, A.-M. (2023). *U.S., Philippines begin three days of joint patrols in the South China Sea* . U.S. Naval Institute . https://news.usni.org/2023/11/21/u-s-philippines-begin-three-days-of-joint-patrols-in-the-south-china-sea

Gunasekara-Rockwell A. (2023). *Friendship in the shadow of the dragon: The challenge of upgrading us–vietnam ties amid Tensions with China*. Air University . https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3344144/friendship-in-the-shadow-of-the-dragon-the-challenge-of-upgrading-usvietnam-tie/

China, Vietnam conduct first joint patrol of 2024 in Beibu Gulf. CGTN. (2024). https://news.cgtn.com/news/2024-04-30/China-Vietnam-conduct-first-joint-patrol-of-2024-in-Beibu-Gulf-1te54BUpokM/p.html#:~:text=China%20and%20Vietnam%20completed%20a,cooperation%20between%20the%20two%20sides.

Council on Foreign Relations. *Timeline: U.S.-China relations. Council on Foreign Relations.* https://www.cfr.org/timeline/us-china-relations

Regarding US President Joe Biden's reiteration of support for peace and stability across the Taiwan Strait and opposition to unilateral changes in the status quo. Ministry of Foreign Affairs, Republic of China (Taiwan). (2022). https://en.mofa.gov.tw/News_Content.aspx?n=1328&s=98659

Biden says U.S. will defend Taiwan militarily if China invades. YouTube. (2022). https://www.youtube.com/watch?v=g0p4f1BSzts

H.R.2479 - Taiwan Relations Act . Library of Congress. (1979). https://www.congress.gov/bill/96th-congress/house-bill/2479

Joe Biden again says US forces would defend Taiwan from Chinese attack. The Guardian. (2022). https://www.theguardian.com/world/2022/sep/19/joe-biden-repeats-claim-that-us-forces-would-defend-taiwan-if-china-attacked

McCartney, M. (2024). *China deployed over 1,700 military planes around Taiwan in 2023.* Newsweek. https://www.newsweek.com/china-military-aircraft-taiwan-strait-2023-1858106

Palmer, E. (2024). *China calls Taiwan's 2024 election a choice between peace and war*. CBS https://www.cbsnews.com/news/taiwan-election-2024-china-choice-between-peace-war-what-to-know/

Hart, B., Kennedy, S., Blanchette, J., & Lin, B. (2024). *Taiwan's 2024 elections: Results and implications*. Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/taiwans-2024-elections-results-and-implications

Frisch, N. (2024). *How will Taiwan's new president handle China?* Foreign Affairs. https://www.foreignaffairs.com/taiwan/how-will-taiwans-new-president-handle-china

AIT Announces Delegation Representing The American People to Inauguration of Taiwan Preident Lai Ching-te. American Istitute in Taiwan. (2024). https://www.ait.org.tw/ait-announces-delegation-representing-the-american-people-to-inauguration-of-taiwan-president-lai-ching-te/

Rocamora, J. A. (2022). *Ph calls for restraint amid rising US-China tensions over Taiwan* . Philippine News Agency. https://www.pna.gov.ph/articles/1180655

Indonesia calls for de-escalation after Pelosi's Taiwan visit. The Jakarta Post. (2022). https://www.thejakartapost.com/world/2022/08/03/indonesia-calls-for-de-escalation-after-pelosis-taiwan-visit.html

Anh, P. A. (2022). *Vietnam calls for restraint amid US leader's Taiwan visit* . Vn International Alysis. https://e.vnexpress.net/news/news/vietnam-calls-for-restraint-at-taiwan-strait-amid-pelosi-s-visit-4495368.html

China starts biggest-ever military drills around Taiwan in wake of Pelosi's visit. CBS . (2022). https://www.cbsnews.com/news/china-missiles-waters-around-taiwan-regional-tensions-highest-levels-decades/

7th fleet destroyer transits Taiwan strait. Unated States Navy, Commander, U.S. 7th Fleet. (2024). https://www.c7f.navy.mil/Media/News/Display/Article/3654187/7th-fleet-destroyer-transits-taiwan-strait/#:~:text=John%20Finn's%20transit%20through%20the,up%20their%20rights%20and%20freedoms.

Bown , C. P., & Kolb , M. (2024). *Trump's Trade War Timeline: An up-to-date guide.* Peterson Institute for International Economics. https://www.piie.com/blogs/trade-and-investment-policy-watch/2018/trumps-trade-war-timeline-date-guide

Lardy, N., & Huang, T. (2023). *Is US–China decoupling heading in a dangerous direction?*. East Asia Forum. https://eastasiaforum.org/2023/07/07/is-us-china-decoupling-heading-in-a-dangerous-direction/

Commerce Implements New Export Controls on Advanced Computing and Semiconductor Manufacturing Items to the People's Republic of China (PRC). U.S. Bureau of Industry and Security . (2022). https://www.bis.doc.gov/index.php/documents/about-bis/newsroom/press-

releases/3158-2022-10-07-bis-press-release-advanced-computing-and-semiconductor-manufacturing-controls-final/file

Commerce Strengthens Restrictions on Advanced Computing Semiconductors, Semiconductor Manufacturing Equipment, and Supercomputing Items to Countries of Concern. U.S. Bureau of Industry and Security . (2023). https://www.bis.doc.gov/index.php/documents/about-bis/newsroom/press-releases/3355-2023-10-17-bis-press-release-acs-and-sme-rules-final-js/file

Allen, G. C. (2022). *Choking off China's access to the future of AI*. Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/choking-chinas-access-future-ai

Li, P. (2024). *The Impact of the Russia-Ukraine War on China-US Relations*. Journal of Education, Humanities and Social Sciences.

Shivakumar, S., Wessner, C., & Howell, T. (2024). *Balancing the ledger: Export controls on U.S. chip technology to China*. Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/balancing-ledger-export-controls-us-chip-technology-china

Allen, G. C. (2023). *China is striking back in the Tech War with the U.S*. Time. https://time.com/6295902/china-tech-war-u-s/

U.S., Philippines: U.S. companies to invest $1B in emerging Philippine Tech Sector: RANE World View. (2024). https://worldview.stratfor.com/situation-report/us-philippines-us-companies-invest-1b-emerging-philippine-tech-sector

Microsoft announces US$1.7 billion investment to advance Indonesia's cloud and AI ambitions. Microsoft Stories Asia. (2024). https://news.microsoft.com/apac/2024/04/30/microsoft-announces-us1-7-billion-investment-to-advance-indonesias-cloud-and-ai-ambitions/#:~:text=Jakarta%2C%20April%2030%2C%202024%20%E2%80%93,the%20nation's%20growing%20developer%20community.

US firms push ahead with investment plans in Vietnam. VietnamPlus. (2023). https://en.vietnamplus.vn/us-firms-push-ahead-with-investment-plans-in-vietnam-post270890.vnp

Collaboration between Indonesia and China receives high praise from experts. Belt and Road Portal. (2024). https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/0UQ3BONR.html

Mai, N. (2024). *Vietnam and China intensify cooperation on Green Growth, Digital Economy*. Hanoi Times. https://hanoitimes.vn/vietnam-and-china-intensify-cooperation-on-green-growth-digital-economy-

326480.html#:~:text=China's%20investment%20in%20Vietnam%20is,Vietnam%2C%20such%20as%20solar%20energy.

Khaliq, R. (2024). *US sanctions 31 China-based companies over Russia*. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/us-sanctions-31-china-based-companies-over-russia/3207634

China opposes U.S. sanctions against Chinese companies over Russia. Xinhua. (2024). https://english.news.cn/northamerica/20240509/10b32f2be75e4259a0e00a0dc9bc9f46/c.html

Secretary Antony J. Blinken with Chuck Todd of NBC meet the press . United States Department of State. (2023). https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-with-chuck-todd-of-nbc-meet-the-press-3/

Secretary Antony J. Blinken at a press availability . United States Department of State. (2024). https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-at-a-press-availability-48/

Foreign Ministry spokesperson Lin Jian's regular press conference . 中华人民共和国外交部. (2024). https://www.mfa.gov.cn/eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202405/t20240510_11302796.html

Foreign Ministry spokesperson Mao Ning's regular press conference . Embassy of the People`s Republic of China in the Republic of Finland. (2023). http://fi.china-embassy.gov.cn/eng/fyrth/202312/t20231226_11213181.htm

War in Ukraine, Global conflict tracker. Council on Foreign Relations. (2024). https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine

Russia Launches Attack On Ukraine, Indonesian Government Firmly Asks For International Law And UN Charter To Be Obeyed. VOI. (2024). https://voi.id/en

Remarks by the Spokesperson of the Ministry of Foreign Affairs of Viet Nam Le Thi Thu Hang regarding Viet Nam's reaction to the escalating tensions in Ukraine and citizen protection work for Vietnamese nationals in this country. Vietnam Ministry of Foreign Affairs . (2022). https://www.mofa.gov.vn/en/tt_baochi/pbnfn/ns220227003221

Cu, A. (2022,). *A mirroring tragedy: Why the Russian-ukraine war matters to our democracy*. MGC Academy. https://lifenews1.wixsite.com/website/post/a-mirroring-tragedy-why-the-russian-ukraine-war-matters-to-our-democracy

On the Ukraine conflict. Presidential Communications Office . (2022). https://pco.gov.ph/PCO-content/on-the-ukraine-conflict/

Ang, M. J. (2022). *Philippines to remain neutral "for now" on Russia-Ukraine conflict: Defense chief.* https://sg.news.yahoo.com/defense-chief-says-philippines-to-remain-neutral-on-russia-ukraine-conflict-074608726.html

Castro, R. C. (2022). *Duterte finally admits the importance of the U.S. Alliance*. Asia Maritime Transparency Initiative. https://amti.csis.org/duterte-finally-admits-the-importance-of-the-u-s-alliance/

President Jokowi arrives at Mariinsky Palace, Ukraine. Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. (2022). https://setkab.go.id/en/president-jokowi-arrives-at-mariinsky-palace-ukraine/

Zelensky: Ukraine will not participate in the G20 summit if Putin is there. Ukrainian World Congress . (2022). https://www.ukrainianworldcongress.org/zelensky-ukraine-will-not-participate-in-the-g20-summit-if-putin-is-there/

G20 Bali Leaders' declaration. The White House. (2022). https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/11/16/g20-bali-leaders-declaration/

President held talks with the president of Indonesia who is visiting Kyiv. Official website of the President of Ukraine. (2022). https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-proviv-peregovori-z-prezidentom-indoneziyi-ya-76133

Indonesia says it will not exclude Russia from G-20. The nation. (2022). https://www.nationthailand.com/international/40013789

Press statement of president of the Republic of Indonesia on the G20 summit conclusion. Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. (2022). https://setkab.go.id/en/press-statement-of-president-of-the-republic-of-indonesia-on-the-g20-summit-conclusion-the-apurva-kempinski-hotel-badung-regency-bali-province-november-16-2022/

Ukraine rejects Indonesia's "peace plan." Ukrainian World Congress. (2023). https://www.ukrainianworldcongress.org/ukraine-rejects-indonesias-peace-plan/

Zaręba, M. (2023). *Russian-Vietnamese cooperation in Energy Sector*. Eastern Review. https://www.researchgate.net/publication/330550869_Russian-Vietnamese_Cooperation_in_Energy_Sector

НАТО хоче координувати поставки зброї до України. LB.ua. (2024). https://lb.ua/world/2024/02/10/597731_handelsblatt_nato_hoche.html

Від Javelin до HIMARS. Яку західну зброю отримала Україна за час війни та чому цього недостатньо. Forbes. (2022). https://forbes.ua/inside/vid-javelin-do-himars-

yaku-zakhidnu-zbroyu-otrimala-ukraina-za-chas-viyni-ta-chomu-tsogo-nedostatno-18082022-7783

Căng thẳng Nga - Ukraine: Bản Chất, Nguyên Nhân và Triển Vọng. Huyện Hải Hậu. (2022). https://haihau.namdinh.gov.vn/bao-ve-nen-tang-tu-tuong-cua-dang/cang-thang-nga-ukraine-ban-chat-nguyen-nhan-va-trien-vong-199863

Gomez, J. (2022). *Duterte hits Putin: I kill criminals, not children, elders.* AP News. https://apnews.com/article/russia-ukraine-putin-philippines-manila-government-and-politics-103ab9e26bcbcdc2d2d7b837e73b2243

Ph calls for peace in Ukraine 2 Yrs. after Russian invasion. Philippine News Agency. (2024). https://www.pna.gov.ph/articles/1219484

Aggression against Ukraine . UN Database. (2022). https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2FES-11%2F1&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False

Situation of human rights in Ukraine stemming from the Russian aggression. United Nations. (2022). https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2FRES%2F49%2F1&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False

Territorial integrity of Ukraine: defending the principles of the Charter of the United Nations. Unated Nations. (2022). https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2FES-11%2F4&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False

Yashinta F. (2022). *Russia's referendums in Ukraine violation of UN charter: Indonesia*. Antara News. https://en.antaranews.com/news/252793/russias-referendums-in-ukraine-violation-of-un-charter-indonesia

Việt Nam Kiên định Lập Trường Về Vấn đề Xung đột Nga - Ukraine. Đảng Cộng sản Việt Nam. (2022). https://dangcongsan.vn/bao-ve-nen-tang-tu-tuong-cua-dang/viet-nam-kien-dinh-lap-truong-ve-van-de-xung-dot-nga-ukraine-622276.html

Territorial integrity of Ukraine: defending the principles of the Charter of the United Nations. Unated Nations. (2022). https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2FES-11%2F5&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False

Duterte maintains 'neutral' stance on Russia-Ukraine conflict. Philippine News Agency. (2022). https://www.pna.gov.ph/articles/1170053

In 2023, Japan is the third largest donor of financial aid to Ukraine, with USD 3.7 billion in budget support. Ukrainian Government Portal. (2023). https://www.kmu.gov.ua/en/news/u-2023-rotsi-iaponiia-ie-tretim-naibilshym-donorom-finansovoi-dopomohy-ukraini-37-mlrd-dolariv-ssha-biudzhetnoi-pidtrymky

India handed over another cargo of humanitarian aid to Ukraine . IMPA. (2024). https://www.ipma.ua/news/world/1734/

China provides humanitarian aid supplies for Ukraine. The State Council The People`s Republic of China. (2022). https://english.www.gov.cn/news/internationalexchanges/202203/09/content_WS62289af6c6d09c94e48a656f.html

Ukrainian Red Cross Distributes "Bake Food Packages" for Humanitarian Aid from Indonesia. Indonesian Ministry of Finance. (2022). https://ldkpi.kemenkeu.go.id/en/post/ukrainian-red-cross-distributes-%E2%80%9Cbake-food-packages%E2%80%9D-for-humanitarian-aid-from-indonesia

President Jokowi the visit to Ukraine shows indonesias concern for Ukraine. Portal Kementerian Luar Negeri Republik Indonesia. (2022). https://kemlu.go.id/portal/en/read/3752/berita/president-jokowi-the-visit-to-ukraine-shows-indonesias-concern-for-ukraine

Indonesian embassy hosts diplomatic reception in Kyiv Indonesia Ukraine friendship in full display. Portal Kementerian Luar negeri Republik Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/5418/berita/indonesian-embassy-hosts-diplomatic-reception-in-kyiv-indonesia-ukraine-friendship-in-full-display

Noriega, R. (2022). *Philippines ready to welcome Ukrainian refugees, vows $100,000 aid*. GMA . https://www.gmanetwork.com/news/topstories/nation/827768/philippines-ready-to-welcome-ukrainian-refugees-pledges-100-000-in-humanitarian-aid/story/

BỘ Ngoại giao thông tin về hỗ trợ nhân đạo 500.000 USD Cho Ukraine. Báo Điện tử Chính phủ. (2022). https://baochinhphu.vn/viet-nam-ung-ho-viec-ho-tro-nhan-dao-cho-nguoi-dan-ukraine-102220512165147399.htm

Storey, I. (2024). *Vietnam and the Russia-Ukraine war: Hanoi's "bamboo diplomacy" pays off but challenges remain*. FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/vietnam-and-the-russia-ukraine-war-hanois-bamboo-diplomacy-pays-off-but-challenges-remain/#:~:text=In%20the%20first%20year%20of,to%20Kharkiv%20Regional%20State%20Administration.

Law on Foreign Relations. Republic of Indonesia. (1999). https://data.santoslolowang.com/viewing/Indonesia_dan_Perjanjian_Internasional/uu_37_1999_english.pdf/

Rafikasari, A. (2020). *Redefining Indonesia's Foreign Policy "Free&Active":Challenges & Opportunities of Indonesia's - China'sAlliance in the Development of Space Technology*. Advances in Social Science, Education and Humanities Research.

Indonesia president Joko Widodo urges Zelensky, putin to "forge peace." The Straits Times. (2022). https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/indonesia-president-joko-widodo-urges-zelensky-putin-to-forge-peace

Ha, H. T., & Luong, D. N. (2023). *The Russia-Ukraine war: Unpacking online pro-russia narratives in Vietnam.* FULCRUM Analysis of Southeast Asia. https://fulcrum.sg/the-russia-ukraine-war-unpacking-online-pro-russia-narratives-in-vietnam/

Minh, Q. (2021). *"Four no's" principle of national defense policy.* Social Republic of Vietnam Government News. https://en.baochinhphu.vn/four-nos-principle-of-national-defense-policy-11137244.htm

The Constitution of the Republic of the Philippines . Official Gazette of the Republic of the Philippines. (1987). https://www.officialgazette.gov.ph/constitutions/1987-constitution/

Republic act no. 7157 . Official Gazette of the Republic of the Philippines. (1991). https://www.officialgazette.gov.ph/1991/09/19/republic-act-no-7157/

Philippines 2012: Transforming the Department of National Defense to Effectively Meet the Defense and Security Challenges of the 21st Century. Center for Security Studies . (2012). https://css.ethz.ch/en/services/digital-library/publications/publication.html/167331

Castro , R. C. (2023). *Philippines' neutrality in Ukraine crisis*. International Politics. https://theaseanpost.com/opinion/2022/mar/13/philippines-neutrality-ukraine-crisis

Saha, P. (2023). *Understanding ASEAN's non-linear approach to the Russia-Ukraine war*. Observer Research Foundation. https://www.orfonline.org/research/understanding-asean-s-non-linear-approach-to-the-russia-ukraine-war

Indonesia's Jokowi calls for cease-fire in Russia-Ukraine war. Nikkei Asia. (2022). https://asia.nikkei.com/Editor-s-Picks/Interview/Indonesia-s-Jokowi-calls-for-cease-fire-in-Russia-Ukraine-war

Indonesia trade balance, exports and imports by country. World Bank. (2021). https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/IDN/Year/2021/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country

Indonesia trade summary. World Integrated Trade Solution. (2021). https://wits.worldbank.org/countrysnapshot/en/IDN/textview

Indonesia Russia committed to remove trade barriers between two countries. Portal Kementerian Luar negeri Republik Indonesia. (2021). https://kemlu.go.id/portal/en/read/2218/berita/indonesia-russia-committed-to-remove-trade-barriers-between-two-countries#:~:text=Indonesia%2DRussia%20Committed%20to%20Remove%20Trade%20Barriers%20Between%20Two%20Countries.&text=%E2%80%8BJakarta%2C%20March%204%2C%202021,achieve%20the%20target%20trade%20volume.

*Indonesia and Russia trad*e. The Observatory of Economic Complexity. (2022). https://oec.world/en/profile/bilateral-country/idn/partner/rus

Russia and Indonesia trade. The Observatory of Economic Complexity. (2022). https://oec.world/en/profile/bilateral-country/rus/partner/idn

Kemendag Menerima delegasi bisnis Rusia . Kementerian perdagangan Republik Indonesia. (2023). https://www.kemendag.go.id/berita/foto/kemendag-menerima-delegasi-bisnis-rusia

Republic of Indonesia. Евразийская экономическая комиссия. (2022). https://eec.eaeunion.org/en/comission/department/dotp/torgovye-soglasheniya/indonesia.php

Shofa, J. N. (2024). *Indonesia wants to close trade deal with Russia's EAEU bloc this year*. Jakarta Globe. https://jakartaglobe.id/business/indonesia-wants-to-close-trade-deal-with-russias-eaeu-bloc-this-year#:~:text=Russia%2DIndonesia%20trade%20amounted%20to,and%20Kyrgyzstan%20(%247.4%20million).

Dangwal, A. (2024). *Su-35 fighter deal with Russia very much intact, despite F-15EX & Rafale pacts, Indonesian ambassador says*. Asian Times. https://www.eurasiantimes.com/tg-edited-indonesias-su-35-fighter-jet-procurement/

Thúc đẩy tiềm Năng Hợp tác đầu tư thương mại Việt nam- Sant Petersburg Trong Giai đoạn Mới. Đảng Cộng sản Việt Nam. (2023). https://dangcongsan.vn/hiep-hoi-doanh-nhan-viet-nam-o-nuoc-ngoai-ket-noi-doanh-nhan-kieu-bao-voi-doanh-nghiep-viet/tin-tuc-su-kien/thuc-day-tiem-nang-hop-tac-dau-tu-thuong-mai-viet-nam-sant-petersburg-trong-giai-doan-moi-

655780.html#:~:text=%22Trong%20n%C4%83m%202021%2C%20kim%20ng%E1%BA%A1ch,h%C6%A1n%203%25%20trong%20n%C4%83m%20nay.

Vietnam trade summary. World Integrated Trade Solution . (2021). https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/VNM/Year/LTST/Summarytext#:~:text=TRADE%20SUMMARY%20FOR%20VIETNAM%202021&text=The%20total%20value%20of%20exports,were%20imported%20from%2097%20countries.

Vietnam imports from Russia. Trading Economics. (2022). https://tradingeconomics.com/vietnam/imports/russia#:~:text=Vietnam%20Imports%20from%20Russia%20was,COMTRADE%20database%20on%20international%20trade

Vietnam exports to Russia. Trading Economics. (2022). https://tradingeconomics.com/vietnam/exports/russia#:~:text=Vietnam%20Imports%20from%20Russia%20was,COMTRADE%20database%20on%20international%20trade

Russia-Vietnam trade disrupted, but growth potential remains. WTO Center. (2023). https://wtocenter.vn/tin-tuc/21950-russia-vietnam-trade-disrupted-but-growth-potential-remains

Lam, M. (2023). *Thương mại Việt - Nga có nhiều dư địa để phát triển.* Tai Chinh Viet Nam . http://thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/kinh-doanh/2019-05-15/nganh-chan-nuoi-gia-suc-an-co-con-nhieu-du-dia-phat-trien-thi-truong-71398.aspx

Nhanh chóng sửa đổi, nâng cấp Hiệp định thương mại tự do Việt Nam và Liên minh Kinh tế Á Âu. WTO Center. (2023). https://trungtamwto.vn/chuyen-de/24926-nhanh-chong-sua-doi-nang-cap-hiep-dinh-thuong-mai-tu-do-viet-nam-va-lien-minh-kinh-te-a-au

Vietnam and the Russian Federation agreed on Cooperation Orientation On Energy. Vietnam Energy. (2023). https://vietnamenergy.vn/vietnam-and-the-russian-federation-agreed-on-cooperation-orientation-on-energy-31657.html

Gooding, D. (2023). *The Russian paradox at the heart of U.S.-Vietnam relations.* American Security Project. https://www.americansecurityproject.org/russian-paradox-us-vietnam/

Russia exports to Philippines. Trading Econimics. (2021). https://tradingeconomics.com/russia/exports/philippines#:~:text=Russia%20Exports%20to%20Philippines%20was,COMTRADE%20database%20on%20international%20trade.

Russia imports from Philippines. Trading Economics. (2021). https://tradingeconomics.com/russia/imports/philippines#:~:text=Russia%20Exports%2

0to%20Philippines%20was,COMTRADE%20database%20on%20international%20trade.

Philippines imports from Russia. Trading Economics. (2022). https://tradingeconomics.com/philippines/imports/russia#:~:text=Philippines%20Imports%20from%20Russia%20was,updated%20on%20May%20of%202024.psa.gov.ph/content/highlights-philippine-export-and-import-statistics-august-2023-preliminary

Philippines exports to Russia. Trading Economics. (2022). https://tradingeconomics.com/philippines/exports/russia#:~:text=Philippines%20Imports%20from%20Russia%20was,updated%20on%20May%20of%202024.psa.gov.ph/content/highlights-philippine-export-and-import-statistics-august-2023-preliminary

2023 Philippines Imports. Bureau of Import Services. (2024). https://dtiwebfiles.s3.ap-southeast-1.amazonaws.com/BIS/Import+Statistics/Executive+Report/Executive+Report+2023/Philippine+Merchandise+Imports+from+the+World+Executive+Report+%E2%80%93+January+to+October+2023+vis-a-vis+2022.pdf

Marlow, I. (2022). *Philippines' Marcos Seeks Russian Fuel as Inflation Bites*. Bloomberg. https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-09-23/philippines-seeks-russian-fuel-as-inflation-bites-marcos-says

Russian Business mission . Official Portal of the Department of Agriculture. (2023). https://www.da.gov.ph/gallery/business-mission-june-21-2023/

Ph eyes stronger economic cooperation with Russia. Philippines Board of Investments. (2023). https://boi.gov.ph/ph-eyes-stronger-economic-cooperation-with-russia

The Philippines cancels Russian helicopter deal over potential sanctions. Warsaw Institute. (2022). https://warsawinstitute.org/philippines-cancels-russian-helicopter-deal-potential-sanctions/

Duterte's pivot to Russia. Center for Strategic and International Studies. (2019). https://www.csis.org/analysis/dutertes-pivot-russia

Thayer, C. (2023). *The Russia–Vietnam comprehensive partnership*. East Asia Forum. https://www.eastasiaforum.org/2012/10/09/the-russia-vietnam-comprehensive-partnership/

President welcomes United Russia Party chairman's visit. Vietnam Law & Legal Forum. (2023). https://vietnamlawmagazine.vn/president-welcomes-united-russia-party-chairmans-visit-69897.html

Party General Secretary meets with Russia Party Chairman Medvedev. Socialist Republic of Vietnam Government News. (2023). https://en.baochinhphu.vn/party-general-secretary-meets-with-russia-party-chairman-medvedev-111230522204530307.htm

Russian foreign minister stops in Vietnam ahead of G-20. The Asahi Shimbun. (2022). https://www.asahi.com/ajw/articles/14663281
Vietnam and Russia to further enhance comprehensive strategic partnership. VietNam Global. (2024). https://vietnamnet.vn/en/vietnam-and-russia-to-further-enhance-comprehensive-strategic-partnership-2245290.html

Phuong, K. (2023). *President Vo Van Thuong meets Russian counterpart Putin in Beijing*. Socialist Republic of Vietnam Government News. https://en.baochinhphu.vn/president-vo-van-thuong-meets-russian-counterpart-putin-in-beijing-111231018103058998.htm

Putin accepts invite to visit Vietnam: Hanoi. Barron's. (2024). https://www.barrons.com/news/putin-accepts-invite-to-visit-vietnam-hanoi-eca80ecf

Vietnam-Russia business forum attracts 200 firms. Nhan Dan. (2023). https://en.nhandan.vn/vietnam-russia-business-forum-attracts-200-firms-post123997.html

Second meeting of Vietnam-Russia interparliamentary cooperation committee. Nhan Dan . (2023). https://en.nhandan.vn/in-pictures-second-meeting-of-vietnam-russia-interparliamentary-cooperation-committee-post130394.html

Vietnam-Russia Intergovernmental Committee convenes 24th meeting. Vietnam Law & Legal Forum. (2023). https://vietnamlawmagazine.vn/vietnam-russia-intergovernmental-committee-convenes-24th-meeting-69686.html

Vietnam, Russia hold 12th defense, security strategy session. VietnamPlus. (2023). https://en.vietnamplus.vn/vietnam-russia-hold-12th-defense-security-strategy-session-post267199.vnp

Nguen, H. T. (2021). *Ukraine-Vietnam Relations: Charting the way to better understanding and partnership*. Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in Ukraine. http://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2022/01/41-2021-1.pdf

Tumanova, A. (2024). *Zelensky meets with Vietnamese PM in Davos*. UNN. https://unn.ua/en/news/they-emphasized-the-importance-of-intensifying-bilateral-relations-zelensky-meets-with-vietnamese-pm-in-davos

Vietnam is ready to support Ukraine in implementing environmental reforms. Ukrainian Government Portal. (2024). https://www.kmu.gov.ua/en/news/vietnam-hotovyi-pidtrymuvaty-ukrainu-u-sferi-vprovadzhennia-dovkillievykh-reform

Уряд Соціалістичної Республіки В'єтнам надає стипендії на 2023-2024 навчальний рік. Урядовий портал. (2023). https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-sotsialistychnoi-respubliky-vietnam-nadaie-stypendii-na-navchannia-na-2023-2024-navchalnyi-rik

Đại sứ Đặc mệnh toàn quyền nước CHXHCN Việt Nam tại Ucraina, kiêm nhiệm Moldova. Đại sứ quán Việt Nam. https://vnembassy-kiev.mofa.gov.vn/vi-vn/embassy/Ambassador/Biography%20Ambassador/Trang/default.aspx

Indonesia, Russia agree to enhance strategic cooperation. Sekretariat Kabinet Republik Indonesia. (2016). https://setkab.go.id/en/indonesia-russia-agree-to-enhance-strategic-cooperation/

Putin confirms he won't travel to Bali for G20 summit. Radio Free Asia. (2022). https://www.rfa.org/english/news/pacific/g20-putin-11102022153535.html

Preussen, W. (2022). *Putin's G20 invite won't be rescinded, Indonesian envoy says*. Politico. https://www.politico.eu/article/russia-vladimir-putin-stays-invited-to-g20-summit-indonesian-ambassador-says/

Pertemuan Presiden Republik Indonesia Joko Widodo dengan Presiden Rusia Vladimir Putin. Kementerian Luar Negeri Repulik Indonesia. (2022). https://kemlu.go.id/mexicocity/id/news/19769/pertemuan-presiden-republik-indonesia-joko-widodo-dengan-presiden-rusia-vladimir-putin

Xi Jinping and Peng Liyuan host a welcoming banquet for international dignitaries attending the Third Belt and road forum for international cooperation. Third Belt and Road Forum. (2023). http://www.beltandroadforum.org/english/n101/2023/1026/c130-1315.html

Russian Foreign Minister Sergey Lavrov's upcoming participation in G20 Foreign Ministers' Meeting 2022. The Embassy of the Russian Frderation in the Republic of India. (2022). https://india.mid.ru/en/news/russian_foreign_minister_sergey_lavrov_s_upcoming_participation_in_g20_foreign_ministers_meeting_202/

Country statement minister for foreign affairs of Indonesia at ASEAN Post ministerial conference with Russia. Portal Kementerian Luar negeri Republik Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/4949/siaran_pers/country-statement-minister-for-foreign-affairs-of-indonesia-at-asean-post-ministerial-conference-with-russia-13-july-2023

China, Russia and Indonesia Hold Trilateral Meeting. Mission of the People`s Republic of China to ASEAN. (2023). http://asean.china-mission.gov.cn/eng/stxw/202307/t20230714_11113153.htm#:~:text=China%2C%20Russia%20and%20Indonesia%20Hold%20Trilateral%20Meeting&text=On%20July%2012%2C%202023%20local,Wang%20Yi%20attended%20the%20meeting.

President held talks with the president of Indonesia who is visiting Kyiv. Official website of the President of Ukraine. (2022). https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-proviv-peregovori-z-prezidentom-indoneziyi-ya-76133#:~:text=Volodymyr%20Zelenskyy%20thanked%20Joko%20Widodo,the%20full%2Dscale%20Russian%20war.

President Jokowi to president Zelenskyy Indonesia continues to support peace in Ukraine. Portal Kementerian Luar Negeri Republik Indonesia. (2023). https://kemlu.go.id/portal/en/read/4763/berita/president-jokowi-to-president-zelenskyy-indonesia-continues-to-support-peace-in-ukraine

Dmytro Kuleba and Retno Marsudi ink a deal on free visa regime between Ukraine and Indonesia. Government Portal. (2022). https://www.kmu.gov.ua/en/news/dmitro-kuleba-ta-retno-marsudi-pidpisali-ugodu-pro-bezviz-mizh-ukrayinoyu-ta-indoneziyeyu

Заяви Володимира Зеленського та Джоко Відодо для представників ЗМІ після зустрічі в Києві. YouTube. (2022). https://www.youtube.com/watch?v=xm9lB6RF2h0

О встрече Ректора Дипломатической академии МИД России А.В.Яковенко с Генеральным директором Совета национальной безопасности Республики Филиппины К.Карлос. Министерство иностранних дел Российской Федерации. (2022). https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1841253/

О подписании соглашения между городами Владивосток и Себу. Министерство иностранних дел Российской Федерации. (2022). https://mid.ru/ru/detail-material-page/1829203/

Интервью заместителя Министра иностранных дел Российской Федерации А.Ю.Руденко информационному агентству «Интерфакс». Министерство иностранних дел Российской Федерации. (2023). https://mid.ru/ru/maps/ph/1921512/

Dmytro Kuleba met with Secretary for Foreign Affairs of the Philippines Enrique Manalo. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. (2022). https://mfa.gov.ua/en/news/dmytro-kuleba-met-secretary-foreign-affairs-philippines-enrique-manalo

Courtesy Call of the Deputy Foreign Minister of Ukraine on Foreign Affairs Secretary Locsin. The official website of the Department of Foreign Affairs - Republic of the

Philippines. (2022). https://dfa.gov.ph/dfa-news/dfa-releasesupdate/30649-courtesy-call-of-the-deputy-foreign-minister-of-ukraine-on-foreign-affairs-secretary-locsin

Україна і Філіппіни посилюватимуть взаємну дипломатичну присутність. Міністерство закордонних справ України. (2022). https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-i-filippini-posilyuvatimut-vzayemnu-diplomatichnu-prisutnist

АНОТАЦІЯ

Тема ”КРИЗА СТРАТЕГІЇ ХЕДЖУВАННЯ КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ НА ФОНІ РОСІЙСЬКОГО ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ”

Студентка Крук Ірина Ярославівна

Рік навчання, факультет 2-ий р.н., Факультет соціальних наук та соціальних технологій_

Науковий керівник_Кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних відносини Єфремов Д. П. _

Рецензент_____

Захищена “_15_”_____2024 р.

Короткий зміст роботи:

Метою дипломної роботи є з’ясувати чи російське повномасштабне вторгнення в Україну вплинуло на появу кризових тенденцій стратегії хеджування країн Південно-Східної Азії. Робота складається з трьох розділів. Перший розділ розкриває теоретичні аспекти стратегії хеджування. Другий розділ містить аналіз застосування стратегії хеджування відібраних країн - Індонезії, В’єтнаму та Філіппін на предмет кризових тенденцій за допомогою теоретичної рамки Ченг-Чві Куїка. Третій розділ розкриває вплив російсько-української повномасштабної війни на загострення американсько-китайського протиястояння в Індо-Тихоокеанському регіоні та містить аналіз реакцій відібраних країн Південно-Східної Азії на російську агресію. У підсумку робота показала активізацію військової активності в регіоні, яка спонукала В’єтнам дещо відхилитись від стратегії хеджування на корсить Китаю, а Філіппіни - на користь США. Індонезія серед трьох країн виявилась найбільш стабільною до викликів турбулентності.

Short summary:

The thesis aims to examine whether the Russian full-scale invasion influenced the emergence of crisis tendencies in Southeast Asian hedging strategies. The work consists of three sections. Part one is constituted of theoretical aspects of hedging strategy. The second section contains an analysis of hedging strategies of the selected Southeast Asian

states - Indonesia, Vietnam, and the Philippines for the presence of crisis tendencies, using the Cheng-Chwee Kuik theoretical framework. The third part reveals the influence of the Russian-Ukrainian full-scale war on the escalation of the Sino-American confrontation in the Indo-Pacific and provides an analysis of Indonesia, Vietnam, and the Philippines' reactions to the Russian war against Ukraine. The research showed the intensification of military activity in the Indo-Pacific region, which prompted Vietnam to deviate somewhat from its hedging strategy in favor of China and the Philippines - in favor of the United States. Among the three countries, Indonesia proved to be the most stable to the challenges of turbulence.